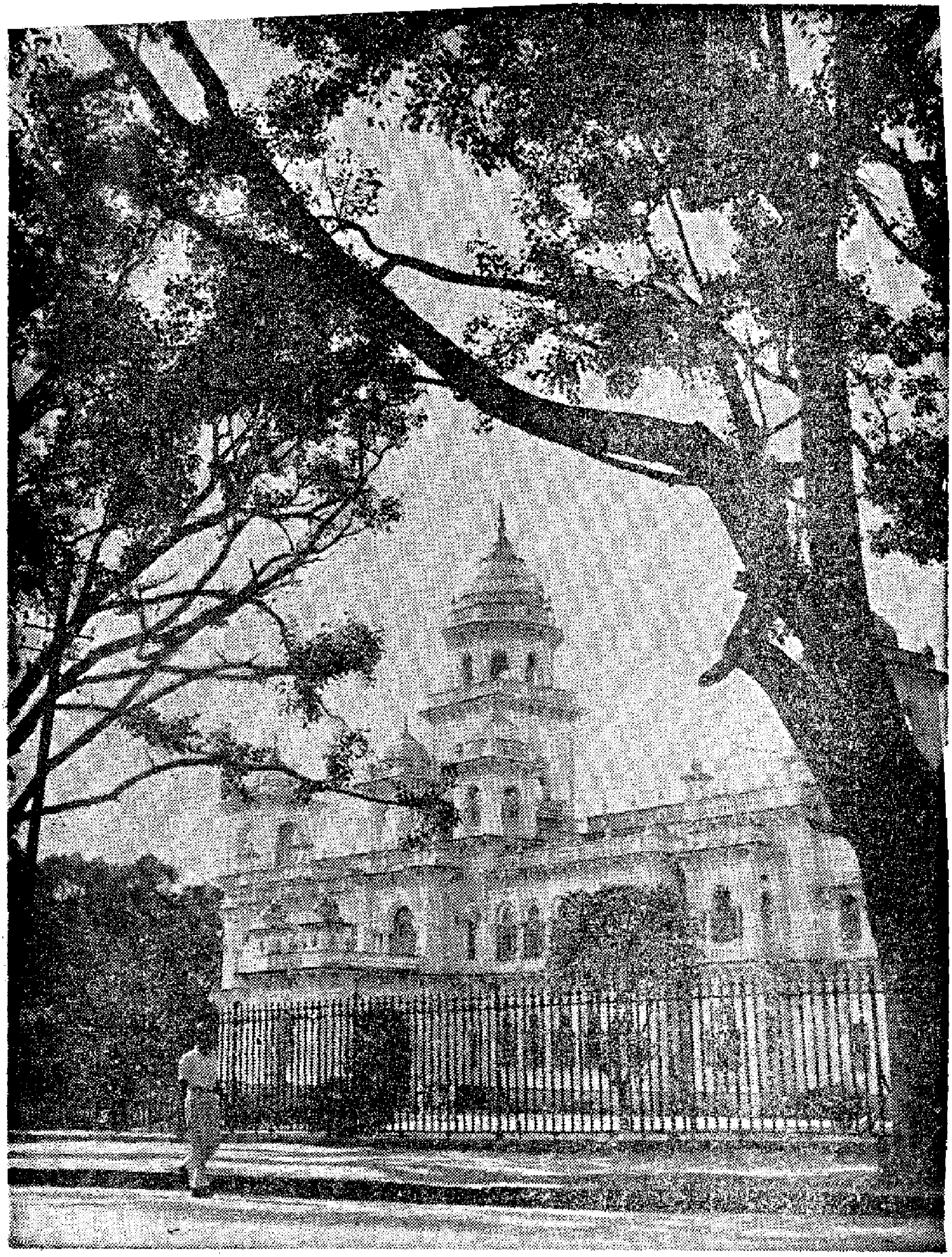
ఆంధ్రసచిత్రవార పత్రిక

25 నయాపైసలు

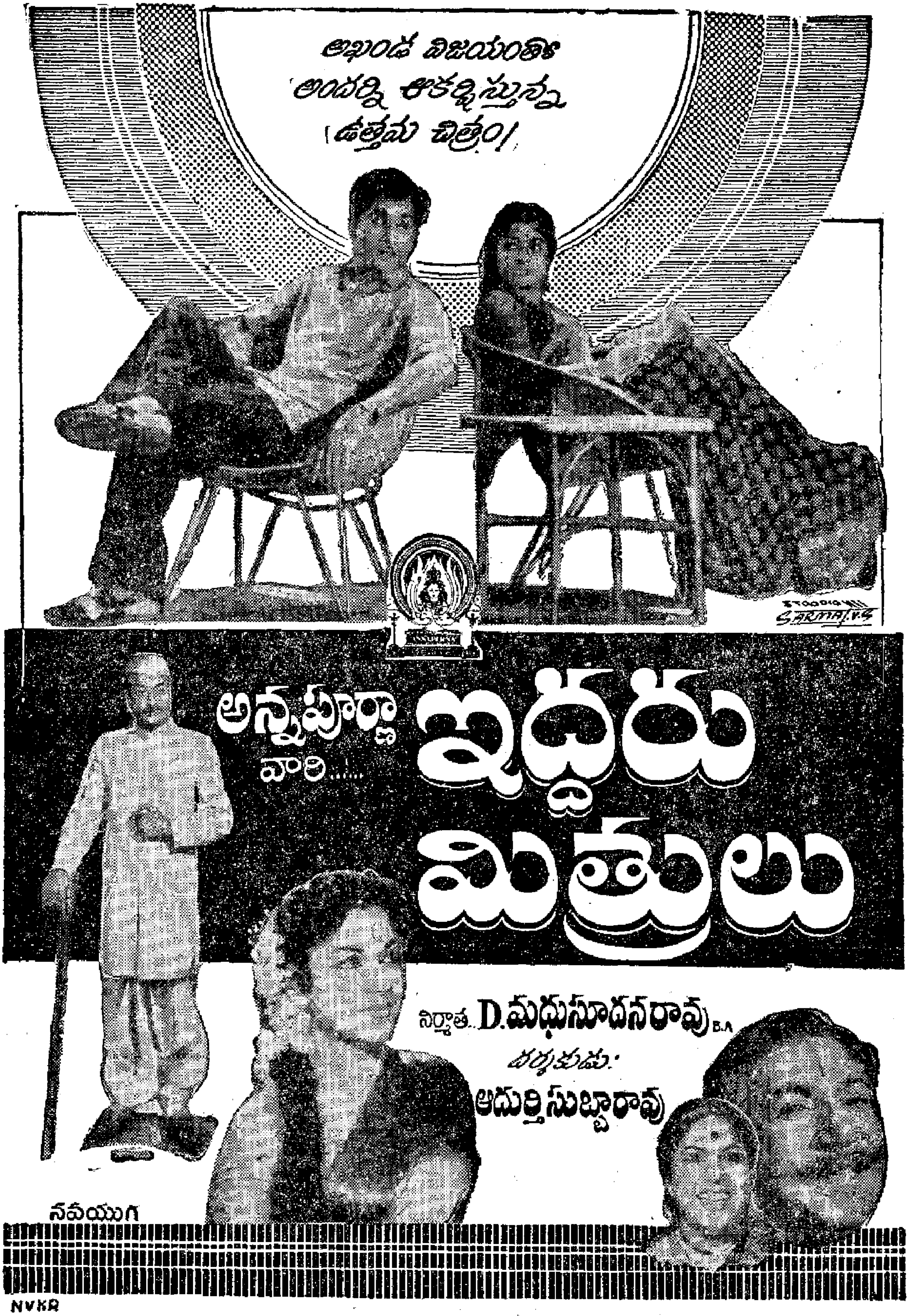
2-2-62

ANDHRA SACHITRA VĀRA PATRIK

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభా భవనం
ఫొటో : ఎస్. ప్రహ్లాదరావు (హైదరాబాదు)

అఖండ విజయంతో
అందర్ని ఆకర్షిస్తున్న
ఉత్తమ చిత్రం!
అన్నపూర్ణా
వారి.....
ఇద్దరు
మిత్రులు
నిర్మాత. D. మధుసూదనరావు B.A
దర్శకుడు:
ఆదుర్తి సుబ్బారావు
నవయుగ
NVKR

ఉత్తరాలు

మన రాష్ట్రం

29—12—61 సంచికలో కౌండిన్యగారు వ్రాసిన "తిరుపతి విశ్వవిద్యాలయ విద్యార్థుల సమ్మె ఉచితానుచితాలు" వ్యాసం బాగాలేదు. విద్యార్థుల సమ్మె పూర్తిగా సమర్థనీయం. సమస్య ను సరిగా పరిశీలించకుండా కౌండిన్యగారు వ్రాసినట్లున్నారు.

"రోజుకు రెండు పరీక్షలు జరపట మన్నది కొత్త కాదు. పూర్వం నుండీ బి. ఏ. కి రోజుకు రెండు పరీక్షలు ఉన్నవ"ని రచయిత వ్రాశారు కాని ఇటీవలి సంవత్సరాల్లో రోజుకు రెండు పరీక్షలు లేవు. డిసెంబరు 4 వ తారీఖున విశ్వవిద్యాలయ ఐక్య విద్యార్థి సంఘ విజ్ఞప్తిలో రోజుకు రెండు పరీక్షల గూర్చి ఇలా ఉంది: "ఒకే రోజున ఆరు గంటలు ప్రశ్నలకు జవాబులు వ్రాస్తూ ఉండటం మానసికంగా, శారీరకంగా ఎంత దుర్భర మైనదో పెద్దలు ఆలోచించాలని కోరుతున్నాము."

మాతృ సంస్థలాంటి ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో గ్రూప్ సబ్జక్టులు విడివిడిగా ఉత్తీర్ణులు కావ టానికి అవకాశ ముండగా ఈ విశ్వ విద్యాలయంలో గ్రూపులో అన్ని సబ్జక్టులు ఒకేసారి పాస్ కావా లనటం అనుచితం.

వ్యాసకర్త విద్యార్థుల మెమొరాండంలోని 6 వ పాయింటు యిలా వ్రాశారు: "మూడేళ్ల డిగ్రీ కోర్సులో జనరల్ ఎడ్యుకేషన్ అనే అంశాన్ని తీసివేయాలి" అనే కాకుండా "లేదా అనుబంధ కళా శాలల విద్యార్థులతోపాటు యూనివర్శిటీ కళా శాలల విద్యార్థులకు కూడా దీనిని విధిగా ఉంచాలి" అనేది రెండవ వాక్యంగా ఉన్నది. ఈ రెండవ వాక్యం అసలు మెమోరాండంలోనే లేదను కుంటున్నాను నేను. విద్యార్థుల విజ్ఞప్తిలో ఇలా ఉంది: "విశ్వవిద్యాలయ ఆవరణలో నున్న విద్యా ర్థుల కిది (జనరల్ ఎడ్యుకేషన్) పరీక్షా పాఠ్యాంశం కాదు. ఏవో కొన్ని ఉపన్యాసాలతో ఈ కోర్సు అంత మవుతుంది. మిగతా కళాశాలల్లో మాత్రము ఇది పరీక్షాంశము. ఇంగ్లీషు, తెలుగుల హోదా కలిగి ఉంది. ఇట్టి అక్రమ పద్ధతిని తొలగించి వెంటనే ఈ పాఠ్యాంశంలో అందరికీ పరీక్ష లేకుండా చేయుడం కనీస కర్తవ్యం."

పోతే విద్యార్థులు హ్యూమన్ ఎఛీవ్‌మెంట్స్ అనే సబ్జక్టును ఎత్తివేయాలని, జనరల్ ఎడ్యు కేషన్ అంశం కూడా తొలగించాలని అడగటం ఏమాత్రం సబబుగా లేదు" అని వ్రాశారు రచ యిత. దీనికి జవాబు కూడా ఆ విజ్ఞప్తిలోనే ఉన్నది. "ఉన్న సిలబసు చాలదనే అభిప్రాయము తోనో, మరే ఉద్దేశ్యముతోనో శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంవారు ఎచ్చటలేని క్రొత్త పాఠ్యాం శము హ్యూమన్ ఎఛీవ్‌మెంటును పి. యు. సి. కి ప్రవేశపెట్టారు. గ్రూపులో ఉత్తీర్ణులు కావా లన్న దీనిలో తప్పకుండా ఉత్తీర్ణులు కావాలి. ఇది విద్యార్థులకు ఎంత హానికరమో చెప్పాలంటే ఒక ఉదాహరణ సరిపోవచ్చు. ఒక పి. యు. సి. విద్యా ర్థికి లెక్కలు, ఫిజికల్ సైన్సులలో 'ఏ' గ్రేడు మార్కులో, 'బి' గ్రేడు మార్కులో వచ్చి (హ్యూమన్ ఎఛీవ్‌మెంట్స్) లో కనీసపు మార్కులు రావందుకు తప్పిపోతాడు. ఇది ఎంత దారుణమో ఈ సంఘటన స్పష్టం చేస్తుంది." ఇక జనరల్ ఎడ్యుకేషన్ విషయం. పరీక్షా విధానం ఇంత లోప భూయిష్టంగా ఉన్నంతకాలం జనరల్ ఎడ్యుకేషన్ వల్ల ఉపయోగమూ ఉండదు, లక్ష్యమూ నెరవే రదు. పైగా విద్యార్థి చదువుకు ఇది ఒక అడ్డం కిగా తయారయింది. కోర్సు కూడా అపరిమితంగా ఉన్నది. 'నాన్‌డిటైల్డ్' పుస్తకాల ద్వారా జనరల్ ఎడ్యుకేషన్ చెప్పటానికి అవకాశం ఉండనే ఉందిగా!

"మాతృభాషలో విద్యాబోధన విషయమై విద్యార్థులు పట్టుబట్టటంలో అర్థంలేదు" అని రచయిత వ్రాశారు. ఇది చాలా అసమంజసమైన వ్యాఖ్య. మన పొరుగు రాష్ట్రాలైన మద్రాసు, మైసూరులలోనూ ఇంకా అనేక ఇతర విశ్వవిద్యా లయాలలోనూ ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు జరుగుతుండగా ఆంధ్ర విద్యార్థులు కోరటం అర్థంలేని విష యమా! పైగా ఈమధ్య విద్యామంత్రి మాతృ భాషలో విద్యాబోధనావశ్యకతను ఆమోదించారు గదా!

ప్రతిష్ఠకై పెనుగులాడకుండా వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయాధికారులు విద్యార్థుల కోర్కెల నంగీకరించటం మంచిది. హామీలను పురస్కరించుకుని విద్యార్థులు సమ్మె విరమించటం సంతోషించదగ్గ విషయం.

సిహెచ్. విద్యాధరరావు (ఏలూరు)

* * *

సందేహం

ఉత్తరాల శీర్షిక ముఖ్యోద్దేశ మేమిటి? సందే హాల నివృత్తికా! లేక పత్రికలోని వివిధ శీర్షికలపై విమర్శలకా! లేక, యీ రెండూ కాక మరెందుకైనా ప్రవేశపెట్టారా?

వడ్డాది ప్రభాకరరావు (రాజానగరం)
మట్టా బాబూరావు (కాకినాడ)
ఎం. ఎస్. నాగేశ్వరరావు (గురజనాపల్లి)

మీరే ఆలోచించి చూడండి!

* * *

ఏ 'పత్రిక' తిరగేసినా
ఏమున్నది చదవడానికి?
కథలచరిత్ర సమస్తం
ప్రేమాయణ పారాయణం.

పి. సోమసుందరరావు (వాల్తేరు.)

* * *

ఢిల్లీ లేఖ

శ్రీ కృష్ణగారు గోవామీదికి మన సేనలు విజృంభించడానికి కారణాలు చాలా బాగా విశదీక రించారు. వారు అనుకున్నట్లు అది కృష్ణమీనన్ గారి ఎలక్షన్ కృష్ణమాయ ఏమో! తనకు బొంబా యిలో వ్యతిరేకంగా చాలా వోట్లు పడుతాయని తానుగూడా ఒక గొప్ప కార్యం సాధించానని చెప్పి వోట్లు సంపాదించేందుకు ఎత్తు వేశా రనుటకు సందేహము లేదు. గోవామీద చూపిన కోపము కృష్ణమీనన్‌గారు చైనామీద, పాకిస్తాన్‌మీద చూపడంలేదు. వేల మైళ్ళు ఆక్రమించుకున్న చైనామీద, భారత భూభాగంలో గలభాలు చేస్తున్న పాకిస్తాన్‌మీద ఏమాత్రం కోపం చూపడంలేదు. చైనాతో శాంతి చర్చలట. దీని కంతటికీ కారణం కమ్యూనిస్టు చైనాను చూస్తే భయం. దానికి ఎన్ని వ్యతిరేకములున్నా రష్యా సహాయం చేస్తుం దనే భయం. ఇండియన్ కమ్యూనిస్టులను చూస్తే భయం. అందువలన మన ప్రజల మనసులను మరల్చుటకు బొంబాయిలో వోట్ల కొరకు గోవాను ఆక్రమించుకున్నారు. చైనా చేసే దుండ గాలలో గోవా దుండగాలు వెయ్యోవంతు లేవనుట నిస్సందేహము. మన కమ్యూనిస్టులు దీనికి పూర్తిగా సహకరించారు. కారణం మన దేశము పాశ్చాత్య దేశములతో తగాదా పడటం వాళ్లకు ముఖ్యం. మనకు బ్రిటన్, అమెరికాలతో ఎంత చెడ్డ పేరు వస్తే వారికి అంత మంచిది. అందుకే రష్యా ప్రెసిడెంటు గూడా గోవామీద చర్యను సపోర్టు చేశాడు. కాని ఒక్కచోట గూడా చైనాను గురించి ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఏది ఎట్లాగయినా మనవాళ్ళు 400 సం. పైగా ఉన్న పోర్చుగీసు వారినుండి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును గోవనులకు కలుగజేశారు. అది అందరూ సంతోషించదగు విషయం. నేను యిలా వ్రాసినందులకు కొందరు సోదరులు నాకు దేశభక్తి లేదనుకుంటారేమో! అట్లా అనుకుంటే వాళ్ళు పొరపడ్డా రనుకో వచ్చు.

కె. రామనాథం (నెల్లూరు)

* * *

భారత ప్రభుత్వపు విదేశాంగ విధానంపై కొర గాని ఆవేశంతో అర్థంలేని విమర్శచేయుటం యికనైనా మానుకొని బాబోటి పాఠకుల శిరోబాధను తొల గించవలసినదిగా శ్రీ కృష్ణగారికి తెలియపరచవలసి నదని మిమ్ము కోరుతున్నాను.

మద్దిపట్ల సూర్యనారాయణమూర్తి (పొన్నపల్లి)

* * *

కథ

'చిత్రమైన కామెడీ' చాలా బాగుంది. కానీ అందులో నరహరికి ప్రమోషన్ వచ్చిన తర్వాత గోపిని స్కూలుకు పంపాడు. బాగానే ఉంది. తర్వాత పేపరు వచ్చింది. చదివాడు. 'ఫోటో' చూచి గాబరా పడవలసిన పనేముంది? తన కొడుకు అప్పుడే వెళ్ళాడు గదా? ఒకవేళ 'యాక్సిడెంట్' తన కొడుక్కి జరిగినా (కాదనుకోండి) ఆ రెండు గంటల టైములో పేపర్లో పడడం అది నరహరి చదవటం అంత బాగా లేదు. గోపీవెళ్ళి సుమారు రెండు గంటలయింది" అని రచయితే వ్రాశారు. ప్రతి రెండు గంటలకు జరిగే విషయాలను ప్రచురించే పత్రికలు ప్రపంచంలో ఉన్నవంటారా? కథ వ్రాసేటప్పుడు 'సీక్వెన్సు' 'టైము' జాగ్రత్తగా చూడాలి అంటాను. కనుక ఈ సందేహానికి రచయితగారి జవాబు ఆశిస్తున్నాను.

వేంకట్రాయుడు (సంతరావూరు)

ఫిబ్రవరి 3 విడుదల!
అలంకార్
ఫిలింస్ వారి
శ్రీశైల మహాత్మ్యం
మాటలు, పాటలు..మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి + సంగీతం..పామర్తి + నిర్మాత..బి.యస్.స్వామి, B.Sc.,B.L.
ఆంధ్ర..గౌతమి పిక్చర్స్, సీడెడ్..భాస్కర్ పిక్చర్స్, నైజాం..విజయా డిస్ట్రిబ్యూటర్స్
KHITHRALEKHA

ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రిక

వ్యవస్థాపకులు :
దేశోద్ధారక కాశీనాధుని
నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు

విషయానుక్రమణిక

శుక్రవారం : 2-2-62

ప్లవ సం॥ పౌషమాస॥ బ॥ ద్వాదశి

సంపుటము : 54 సంచిక : 22

స్థాపితము:
1908

*

ముఖ్య సంపాదకుడు:
శివలెంక శంభుప్రసాద్

*

సంపాదకుడు :
శివలెంక రాధాకృష్ణ

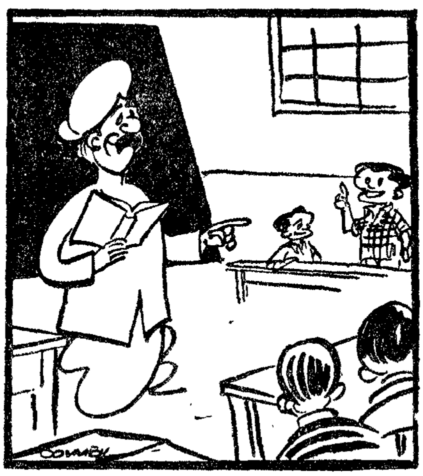
*

విడి ప్రతి : 25 న. పై
సంవత్సర చందా : 13-0-0 రు.

*

ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము
7, తంబుచెట్టివీధి, మద్రాసు-1

లోకంపోకడ

"గోవా చివరి గవర్నర్ జనరల్ ఎవరు?"

"శ్రీ సి. రాజగోపాలాచారిగారు — ఇటీవల వారు చేసిన ప్రకటనల దృష్ట్యా."

పులిమీద స్వారీ చేస్తున్నారు
ఎలా దిగుతారు?
విద్యార్థులు
బయట పడుచున్న ఆవిరి
పాకిస్తాన్ లో
కష్ట పరిస్థితులు
పీడకల
కమ్యూనిస్టులు
ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు
ఇరుకు దారి
స్వతంత్ర పార్టీ

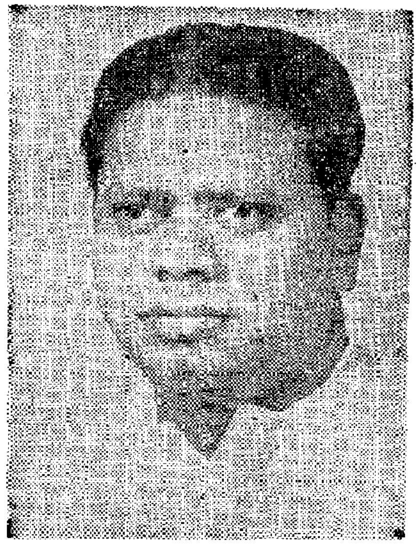
ఆంధ్రలో ఎన్నికల సమర సమగ్రస్వరూపం

కౌండిన్య

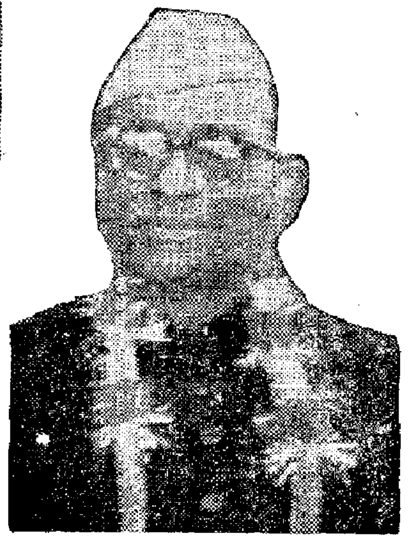
రిపబ్లిక్ రాజ్యాంగం క్రింద వయోజన ఓటింగ్ పద్ధతిపై ఆంధ్రప్రజలు మూడోదఫాగా వచ్చే ఎన్నికలలో పాల్గొంటున్నారు. అయితే ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడ్డ తరువాత శాసనసభకు సంబంధించినంత మటుకు రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఎన్నికలు జరగడం ఇదే మొదటిసారి. 1952 ఎన్నికలప్పుడు ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడనేలేదు. ఉమ్మడి మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఒకరుగానే ఆంధ్రులు వోటు చేశారు. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడిన పిమ్మట, శ్రీ ప్రకాశం మంత్రివర్గం పడిపోగా జరిగిన మధ్యంతరపు ఎన్నికలు ఆంధ్ర శాసనసభకు మాత్రమే పరిమితమైనాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ పిమ్మట 1957 లో జరిగిన ఎన్నికలు కూడా తెలంగాణాలోని 105 శాసనసభ స్థానాలకు మాత్రమే జరిగాయి. రాష్ట్రమంతటా శాసనసభకు ఒకేసారి ఎన్నికలు జరపడం కోసమని, మామూలుగా 1960 లో అఖరైపోవలసిన ఆంధ్రప్రాంతపు శాసనసభ్యుల సభ్యత్వపు గడువును ఇప్పటి ఈ ఎన్నికలవరకూ పొడిగిస్తూ, శాసనం చేసిన సంగతి జ్ఞాపకం ఉండేఉంటుంది.

ఈసారి ఎన్నికలలో స్వతంత్రులుగాకుండా ఎనిమిది రాజకీయ పక్షాలు పోటీ చేస్తున్నవి. అవి కాంగ్రెస్, స్వతంత్ర, కమ్యూనిస్టు, ప్రజా సోషలిస్టు, సోషలిస్టు, జనసంఘం, రిపబ్లిక్, ప్రజాపార్టీలు మొత్తం శాసనసభలోని 300 స్థానాలకు, లోక్ సభలో ఆంధ్రకున్న 43 స్థానాలకు అభ్యర్థులను నిలబెట్టగలిగినది ఒక్క కాంగ్రెస్ పార్టీయే. తర్వాత చెప్పుకోతగినవి స్వతంత్ర, కమ్యూనిస్టుపార్టీలు స్వతంత్రపార్టీ శాసనసభలో 190 స్థానాలకు అభ్యర్థుల్ని పెట్టి 10 మంది స్వతంత్రుల్ని బలపరుస్తోంది. లోక్‌సభలో 24 స్థానాలకు పోటీ చేస్తోంది. కమ్యూనిస్టుపార్టీ లోక్‌సభలో 19 స్థానాలకు శాసనసభలో 136 స్థానాలకు అభ్యర్థుల్ని నిలబెట్టి, మరో డజనుమంది స్వతంత్రుల్ని బలపరుస్తోంది. మిగతా పార్టీల తరఫు వారెందరు నామినేషన్లు వేశారో ఇంకా తెలియులేదు. కాని జనసంఘం 100 అసెంబ్లీ, 15 లోక్‌సభ స్థానాలకు,సోషలిస్టుపార్టీ 75 ఎసెంబ్లీ 15 లోక్‌సభ స్థానాలకు, రిపబ్లిక్‌పార్టీ 33 ఎసెంబ్లీ 5 లోక్‌సభా స్థానాలకు, ప్రజా సోషలిస్టులు పదిపదకొండు ఎసెంబ్లీ స్థానాలకు ప్రజాపార్టీ 30 అసెంబ్లీ స్థానాలకు అభ్యర్థుల్ని నిలబెట్టదలచినట్లు ఇదివరలో వెల్లడించాయి. ఇవిగాక రాజధానిలో ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ సంస్థ కూడా రంగంలో ఉంది. లోక్‌సభ, శాసనసభలకు దాఖలైన నామినేషన్ల సంఖ్య 1800. ఇందులో 1600 ఎసెంబ్లీవి. ఉపసంహరణ గడువు పూర్తిఅయి నికర జాబితా వెలువడితేగాని ఏ పార్టీ తరఫున ఎందరు అభ్యర్థులో, స్వతంత్రులెందరో ఖచ్చితంగా తెలియదు.

కాంగ్రెసు తరఫున నామినేషన్లు వేసిన వారిలో 147 మంది. కమ్యూనిస్టు తరఫున నామినేషన్‌లు వేసినవారిలో 33 గురు పాతవారు. స్వతంత్రపార్టీ అభ్యర్థులలో కూడా పూర్వం ఐక్య సంఘటన తరఫున సభ్యులుగా ఎన్నికైన 10 మంది పాతవారున్నారు. కాంగ్రెస్ తరఫున 16 గురు మహిళలు, స్వతంత్ర పార్టీ తరఫున ముగ్గురు మహిళలు, కమ్యూనిస్టు తరఫున ఇద్దరు మహిళలు అభ్యర్థులుగా ఉన్నారు. ఇందులో ఎల్లారెడ్డి అసెంబ్లీ స్థానానికి ఇరువురు స్త్రీలు (కాం., రిపబ్లిక్) ఏలూరు లోక్‌సభ స్థానా

సంజీవయ్య

సంజీవరెడ్డి

నికి ఇరువురు స్త్రీలు (కాం., కమ్యూ) ముఖాముఖి పోటీ చేస్తుండటం గమనార్హం.

నాయకుల పోటీ

అన్ని పార్టీలకు చెందిన, అతిరథ మహారథులందరూ ఎన్నికల సమరంలో నిలబడ్డారు. ప్రాధ్యార్థిగా అఖిల భారత కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులే ఒక అభ్యర్థు ఉన్నారు. ఆ మాటకువస్తే అఖిల భారత రాజకీయ పార్టీల అధ్యక్షులు శ్రీ సంజీవరెడ్డి, శ్రీ రంగా, శ్రీ అవసరాల రామారావు (జనసంఘం)—పోటీచేసే ఘనత ఆంధ్రకే దక్కింది. ఈ ముగ్గురు ఆంధ్రులై ఉండటమే ఇందుకు కారణం. వీరుగాకుండా ప్రస్తుతం కేంద్రంలో ఉపమంత్రులుగాఉన్న నలుగురు—శ్రీయుతులు గోపాలరెడ్డి, రఘురామయ్య, బి. ఎన్. మూర్తి, అహమ్మద్ మొహియుద్దీన్, రాష్ట్రంలో శ్రీ అల్లూరి, మరదుముల మినహా తతిమ్మా తొమ్మండుగురు మంత్రులు, రాష్ట్ర ప్రజాపార్టీ అధ్యక్షుడు శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం, కమ్యూనిస్టుపార్టీ నాయకులు సుందరయ్య, నాగిరెడ్డి, నారాయణరెడ్డి ప్రభృతులు లోక్, శాసనసభలకు పోటీలో నిలబడ్డారు.

ఈసారి ముఖాముఖి పోటీలున్న నియోజకవర్గాలు చాలా తక్కువ. పోటీ లేకుండా గెలిచే స్థానాలు ఒకటీ అరా తప్ప అట్టేఉండవు. లోక్ సభకు సంబంధించినంతవరకు తీవ్రమైన పోటీ ఉండే నియోజకవర్గాలు కావలి, తెనాలి, విజయవాడ, కాకినాడ, మచిలీపట్నం, ఒంగోలు, నార్సాపురం, అనంతపురం, ఖమ్మం, నల్గొండ. ఇందులో బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, రాష్ట్ర స్వతంత్రపార్టీ అధ్యక్షులు బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డి పోటీ చేస్తున్న కావలి నియోజకవర్గం, భారత స్వతంత్రపార్టీ అధ్యక్షులు శ్రీ రంగా, కాంగ్రెస్ అభ్యర్థి శ్రీ ఎన్. వి. యల్. నరసింహారావులు పోటీ చేస్తున్న తెనాలి నియోజకవర్గాలు, ఈ ఉభయ పార్టీలకు పరువు ప్రతిష్ఠల పరీక్షా స్థానాలని చెప్పవచ్చు. అదేవిధంగా ఆర్థికమంత్రి కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డి, స్వతంత్రపార్టీ ప్రముఖుడు జాగర్లమూడి చంద్రమౌళి పోటీచేస్తున్న ఫిరంగిపురం అసెంబ్లీ నియోజకవర్గం కూడా.

రాష్ట్రంలో వచ్చేనెల జరిగే ఎన్నికల స్వరూపం స్థూలంగా ఇది.

61—వ పేజీ చూడండి

బస్సు దిగిన ఇందిర చుట్టూ పరకాయించి చూసింది. బండి కనబడుతుందేమోనని—కాని ఆమెకి ఆశాభంగమే ఎదురయింది. రోడ్డు ప్రాంతాల బండి లేకపోగా తమ ఊరుకు వెళ్ళే దారిలో కూడ కనుచూపు మేరలో బండి వస్తున్న జాడ ఏమీ కనబడకపోవడంతో ఆమె నిరాశ కోపంగా మారింది.

"ఛ, ఛ, ఏమిటి ఈయన ఉద్దేశ్యం—ఫలానా రోజున ఫలానా ఇంత టైముకి వస్తానని రాశా నాయె!" అని విసుక్కుని టైము చూసుకుంది. తను రాసిన దానికంటె ఒక గంట ఆలస్యంగానే వచ్చింది అక్కడికి! అయినా బండి రాలేదంటే కారణం ?

ఒకానొక పల్లెటూరుకు పోయే రోడ్డు మొగదలలో మెయిన్‌రోడ్డు మీద అందమయిన పదహారేళ్ల అమ్మాయి దిగి తండ్రి బండి పంపలేదని కోప్పడుతూవుంటే పూర్వకాలపు బస్సు కండక్టరయితే జాలిపడి ఆ అమ్మాయి సామానంతా దింపించిపెట్టి దగ్గర్లో తా వెరుగున్న కాఫీ బంకువాడికి జాగ్రత్త అని అప్పగించి ఆ అమ్మాయి దగ్గర ఖరీదులుగా చిన్న చిరునవ్వు, వినీవినపడకుండా "థాంక్స్" అన్న 'స' కారం స్వీకరించి ఊహలవిమానం ఎక్కి వెళ్లిపోయేవాడు. కాని గవర్నమెంటు బస్సు కండక్టరులు అంత సహృదయులుకారు. అథవా కేవలం అందమయిన అమ్మాయికి సాయపడదామని కుర్ర కండక్టరు సరదాపడినా

అతనికి కేటాయించిన టైము ఇలా దారి పొడుగునా దేశసేవ చేసేందుకు సరిపోదు.

అందుచే సదరు కారులో నున్న "కండక్టరు రాముడు" లోపల హృదయం ఎంత విలవిల తన్నుకుంటున్నా—"ఏమండీ, మీరలా టైము, రోడ్డు చూసుకుంటూ నిలబడేముందు మాక్కూడా అవతల రోడ్డు, టైము ఉన్నాయని గ్రహించాలి—మీ సామాను దింపుకోవాలి!" అనేశాడు తెగించి.

అమ్మడికి మాటలు దొరకలేదు. అవమాన భారంతో కళ్లు వర్షించేందుకు సిద్ధపడ్డాయి. కింది పెదవి అదరసాగింది.

బస్సులో నున్న ఒక కుర్రశాల్తీకి కండక్టరు వరస బొత్తిగా నచ్చలేదు. "పోనీ నువ్వే దింపరాదుటయ్యా ?" అన్నాడు గట్టిగా.

అసలు తనే దింపుదా మనుకున్నాడు గాని, వివరయినా నవ్వుతారని మానేశాడు.

కండక్టరు ఆపని నాది కాదండి అని బుకాయిద్దామని సీరియస్‌గా తలెత్తి ఎదురుగా "మా కండక్టరు మీ మిత్రుడు" అన్న మాటలు చూసి, మనస్సులోనే అది రాసినవాడిని తిట్టుకుని లేచి దిగి పైకి ఎక్కాడు, పెట్టె, బెడ్డింగు దింపేందుకు.

స్టేషనులో బంధువులని రైలెక్కించి వస్తున్న రాజశేఖరం, పెట్టె బెడ్డింగు రోడ్డుకి ప్రక్కగా పెట్టుకొని అశోకవృక్షంక్రింద సీతమ్మలా కూర్చున్న అమ్మాయిని చూసి "ఎవరా ?" అని ఆశ్చర్యపోయాడు — దూరంనుంచే. అందుకే ఎద్దుల్ని హుషారుచేసి నిముషంలో రోడ్డుమీదికి వచ్చేసి దగ్గర నుంచి చూశాడు.

అందమయిన కోలముఖం—తన కెదురుగా మెలికలు తిరిగి తాటితోపులోకి మాయమయిన రోడ్డుని నిశితంగా చూస్తున్న సోగకండ్లు, తీర్చి నట్టున్న ముక్కు, మునిపంటి కింద నలుగుతున్న లిప్‌స్టిక్ వేయని పెదవి—నవనాగరిక వేషధారణ, కుడిచేతికి బంగారుగాజు ఎడంచేతికి వాచి..... "ఎవరా ?"అని కొద్దిసేపు బుర్రకి పని కల్పించాడు. కాని ఆ ఎవరు "ఎవరు ?" గానే ఉండిపోయింది.

పొద్దు క్రుంకవస్తోంది. ఆడపిల్ల, చూస్తూ చూస్తూ ఎలా వదలిపోవడం. పాపం ఒంటరి దయిపోదూ ? అని జాలిపడి "ఎందాకా పోవాలండీ ?" అనడిగాడు సగౌరవంగా.

ఈ ప్రశ్న వేసింది ఎవరా అన్నట్టు గబుక్కున తల తిప్పి చూపు శబ్దం వచ్చినవైపు మళ్లించింది ఇందిర.

ఒక గుడిసె వేసిన ఎద్దుబండి, దాని తాలూకూ ఎడ్లముందు పంచె, చొక్కాలతో ఒకతను కంటికి ఆనారు. ఆమె ముఖం వికసించింది

"ఇంత ఆలస్యం అయిందేం ? నువ్వు కొత్తగా పనిలో చేరావా—నిరుడు లేవు !" అంది లేచి నిలబడుతూ.

రాజశేఖరం తెల్లబోయాడు. అంతలోనే గ్రహించుకుని "మీరు ఎవరి తాలూకు ?" అనడిగాడు.

ఇందిర ఒకసారి అతన్ని పరకాయించి చూసి "కరణంగారి అమ్మాయిని—నువ్వు కొత్త పాలేరువా ?" అంది మళ్లీ—కాబట్టే నన్ను ఎరగవన్నట్టుగా.

రాజశేఖరానికి పరిస్థితి పూర్తిగా అర్థమయింది. "బండికోసం ఎదురుచూస్తున్నట్టుంది పాపం—ఎదురుగా బండి కనబడేసరికి తనదే అనుకుంది" అనుకుని "అయితే కరణంగారి కూతురు ఇంత అందమయిందన్నమాట ! చదువుతోంది కాబోలు" అని స్వగతం పలుకుతున్నాడు.

ఆఫ్టరాల్ పాలేరు తన్ని చూస్తూ 'పాలోలకీ' ఆవర్జించుకొనడం ఇందిరకి నచ్చలేదు. అందుకనే విసుగ్గా "ఎందు కలా చూస్తూ నిలబడతావు ? సామాను లోపల పెట్టు—తరవాత బండి పైకెత్తితే నే నెక్కుతాను" అంది.

ఒక్కక్షణం ఆలోచించి "అలాగేనండి" అని

51—వ పేజీ చూడండి

ఎన్నికలు

అష్టగ్రహాల కూటమి లేకపోయినా, ఈ సంవత్సరం కావలసినంత సందడి ఉండేది, ఎన్నికల సంవత్సరం కాబట్టి! కేరళ, ఒరిస్సా రాష్ట్రాలలో తప్ప, తక్కిన రాష్ట్రాలన్నిటిలోనూ రాష్ట్ర శాసన సభలతోబాటు, పార్లమెంటుసీట్లకు కూడా ఎన్నికలు జరుగబోతున్నాయి. పై రెండు రాష్ట్రాలలో లోక్ సభ ఎన్నికలు మాత్రమే కాస్త వార్తలలోకి వస్తున్నాయి.

అన్ని రాష్ట్రాలలోనూ ఇంచుమించు కాంగ్రెస్‌దే పైచేయిగా ఉన్నది. దేశం మొత్తంమీద కాంగ్రెస్‌కు ప్రతిపక్షంగా ఉండగలిగినవారు కమ్యూనిస్టు, స్వతంత్ర పార్టీలు రెండేనేమో అనిపిస్తుంది. అకాలీ దళం, ద్రవిడ మున్నేట్ర కజగం, జనసంఘం మొదలైనవి ప్రాంతీయంగానే ఏమైనా కొంత విజయం సాధించగలరేమోకాని, అఖిల భారత పక్షాలుగా మాత్రం పరిగణింపబడవు.

ఇటువంటి పార్టీల 'ప్రణాళికలు' భిన్నంగా ఉన్నా, ఎన్నికలకోసం మాత్రం లాలూచీలుపడవచ్చు. (మద్రాసులో ద్ర. ము. క.-స్వతంత్ర పార్టీల మధ్య సంప్రతింపులు విఫలమయ్యాయి. ఇది కాంగ్రెస్‌కి ఒక 'కొత్త సంవత్సరం కానుక' అని శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు వర్ణించారు.)

ప్రతిపక్షాలు అతి బలహీనంగా ఉండటం వల్ల ప్రజాస్వామ్యమనేది కాంగ్రెస్‌పార్టీలోనే నడిచే అవకాశం ఉండాలని కొందరు వ్యాఖ్యానించారు. వివిధ రాష్ట్రాలలోని పరిస్థితులు పరిశీలించి చూస్తే దానికేమీ లోటులేదని తెలుసుకొనవచ్చు! కాంగ్రెస్ నాయకుల మధ్యనే పోటీలు, పోట్లాటలు బహిరంగంగానే జరుగుతున్నాయి!

బలమయిన నాయకులు కుదరనప్పుడే ఇటువంటి అస్థిర పరిస్థితులు ఏర్పడుతూ ఉంటాయి. మైసూరు, ఆంధ్ర, పంజాబ్‌లలోని రాజకీయాలు సందడిగా ఉండటానికి కారణం కొంతమట్టుకు పైన చెప్పినదే. మరికొన్ని రాష్ట్రాలలో కేంద్ర ప్రభుత్వంలో వారికీ, రాష్ట్రంలోవారికీ మధ్య ఏర్పడిన అభిప్రాయభేదాలే కారణం. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో, గుజరాత్‌లో ఈ ధోరణి స్పష్టంగా చూడవచ్చు.

నాయకత్వం విషయంలో ఎటువంటి అనుమానమూ లేనివి మద్రాసు, మహారాష్ట్రం, పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రాలు. వారి వారి పార్టీలలో శ్రీయుతులు కామరాజు, చవన్, బి. సి. రాయ్‌ల ఆధిపత్యాలను గురించి ఆక్షేపణేలేదు.

మద్రాసులో కాంగ్రెస్‌కు కొంచెం బలమైన ప్రతిపక్షం ద్ర. ము. కజగం. స్వతంత్రపార్టీవారు కూడా కొన్ని సీట్లు గెలుచుకోవచ్చు. కాని కాంగ్రెస్ విజయం సాధిస్తుందనటంలో సందేహంలేదు.

పశ్చిమ బెంగాల్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ కొంత బలమైనది. కలకత్తా నగర పరిసరాలలో పారిశ్రామిక కేంద్రాలలో వీరు సాధారణంగా గెలుస్తూవుంటారు. కాని మధ్య తరగతి వారిలోనే వారిని బలపరిచేవారు అధికమని ప్రతీతి. కాందిశీకులరద్దీ, కలకత్తాలో నిత్యజీవనంలోని కష్టాలు కమ్యూనిస్టుపార్టీకి బాగా సహాయపడుతూ వచ్చాయి.

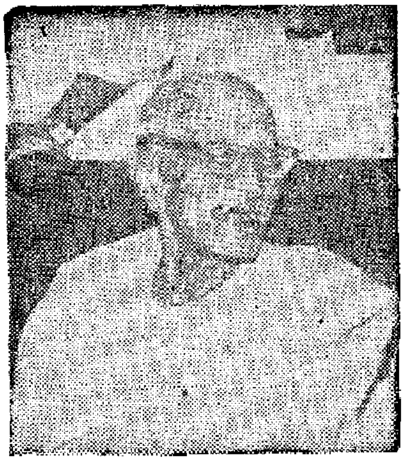
చవన్ సమిష్టి బొంబాయి రాష్ట్రానికి అతి క్లిష్ట సమయంలో ముఖ్యమంత్రి అయ్యారు. వీరి ప్రోద్బలం పైననే బొంబాయి రెండుగా విభజించారంటారు.

శ్రీ కామరాజనాడారు

1961 మార్చి 20 వ తేదీ నాటికి పార్లమెంటులో వివిధపార్టీల బలాబలాలు

రాష్ట్ర/కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	రాజ్యసభ	లోక్ సభ					
		మొత్తం స్థానాలు	కాంగ్రెసు	పి. ఎస్. పి.	సి. పి. ఐ.	జె. ఎస్.	ఇతరప్రతిపక్షాలు
ఆంధ్రప్రదేశ్	18	43	37	—	2	—	3
అస్సాం	7	12	9	2	—	—	1
బీహార్	22	53	39	3	—	—	10
గుజరాత్	11	22	17	—	—	—	5
జమ్ము, కాశ్మీర్	4	6	—	—	—	—	6
కేరళ	9	18	6	1	9	—	2
మధ్యప్రదేశ్	16	36	35	—	—	—	1
మద్రాసు	18	41	31	—	2	—	8
మహారాష్ట్ర	19	44	21	5	4	2	12
మైసూర్	12	26	23	1	—	—	2
ఒరిస్సా	10	20	7	2	1	—	9
పంజాబ్	11	22	20	—	1	—	1
రాజస్థాన్	10	22	19	—	—	—	3
ఉత్తరప్రదేశ్	34	86	68	4	1	2	10
పశ్చిమ బెంగాల్	16	36	23	2	7	—	4
ఢిల్లీ	3	5	4	—	—	—	—
హిమాచల ప్రదేశ్	2	4	4	—	—	—	—
మణిపూర్	1	2	1	—	—	—	1
త్రిపుర	1	2	1	—	1	—	—
మొత్తం	224	500	365	20	28	4	78

శ్రీ సి. రాజగోపాలాచారి

శ్రీ చంద్రభానుగుప్త

శ్రీ బి. సి. రాయ్

ప్రత్యేక మహారాష్ట్రం ఏర్పడవందువ ప్రజలలో తీవ్రమయిన అసంతృప్తి చెలరేగినప్పుడే చవన్ నాయకత్వంక్రింద కాంగ్రెస్ మెజారిటీ సాధించ గలిగింది. ఈ ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ గెలుపుకి అవరోధమే లేదని చెప్పవచ్చు.

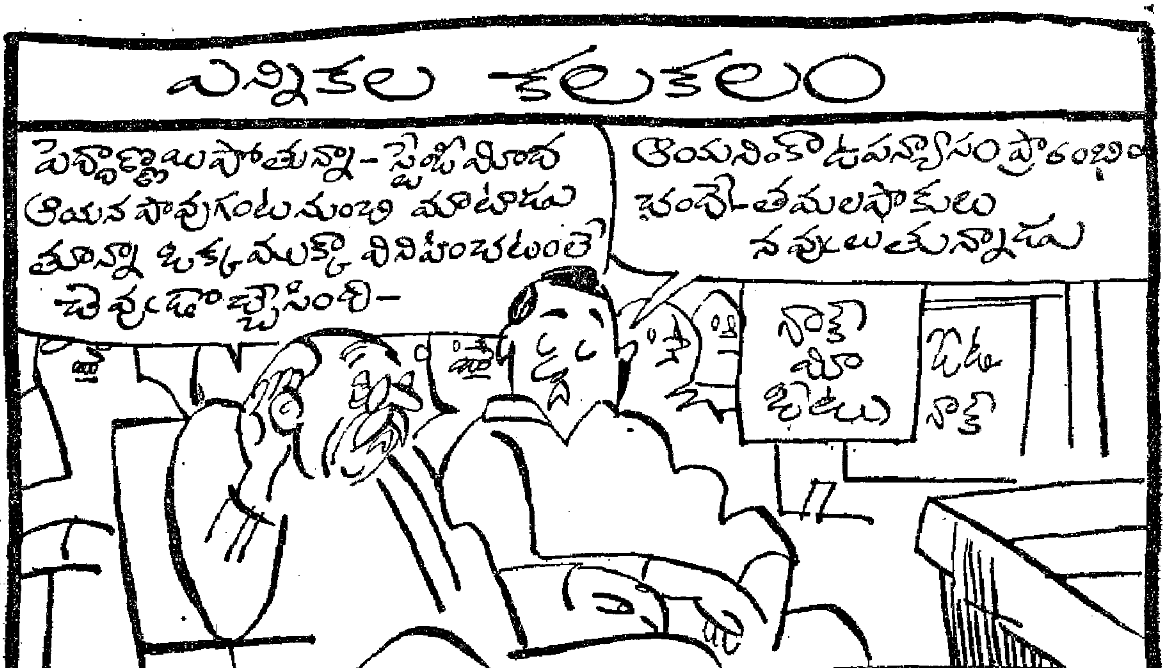
'ఉత్తర బొంబాయి' నియోజకవర్గంలో ఎన్నిక మాత్రం వార్తలలో ప్రముఖంగా కనిపిస్తున్నది. రక్షణమంత్రి కృష్ణమీనన్‌కి ఈ 'సీటు' ఇచ్చినందువల్ల బొంబాయి కాంగ్రెస్ వర్గాలలో అలజడి బయలుదేరింది. కొందరు తమ అసంతృప్తి ప్రకటిస్తూ పార్టీకి రాజీనామాలు ఇచ్చివేశారు. పార్టీలో ప్రజాస్వామ్యం కావాలా వద్దా అనే సమస్య కిదొక ప్రత్యక్ష నిదర్శనం.

రాజస్థాన్ కాంగ్రెస్ పార్టీలో కూడా 'చీలికలు' వచ్చినట్లు తోస్తుంది. జయనారాయణవ్యాస్ నాయకత్వంక్రింద ప్రస్తుతం అధికారంలోఉన్న కాంగ్రెస్ వారికి ఎదురుగా ఒక 'వర్గం' ఏర్పడింది.

రాజస్థాన్‌లో ఎన్నో 'సంస్థానాలు' ఉండేవి. ఈ సంస్థానాల అధిపతులు కొందరు అసంతృప్తితో 'స్వతంత్ర' పార్టీలో చేరారు. ఆంధ్రరాష్ట్రంలో ఒకప్పుడు జస్టిస్, ఇతర పార్టీలలో ఎన్నికలు గెలిచిన వారే నేడు కాంగ్రెస్ టిక్కట్లమీద శాసనసభకు వస్తున్నారు. పదవులు సంపాదించుకుంటున్నారు. ఇదేవిధంగా (గణతంత్రపరిషత్‌వలె) స్వతంత్రపార్టీ కూడా పాత అభిమానాలు పురస్కరించుకుని కొన్ని 'సీట్లు' దక్కించుకొనటానికి ప్రయత్నిస్తున్న దనవచ్చు.

ఉత్తరప్రదేశ్ దేశంలోకల్లా ఎక్కువ జనాభాకల రాష్ట్రం. ఇది దేశంలో మరొకదేశం అనేవారు లేకపోలేదు! ప్రధానమంత్రి రాష్ట్రం కూడా. కీర్తిశేషులైన పంత్ ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నంతకాలం ఇక్కడ పరిస్థితి ప్రశాంతంగానే కనిపించేది. పంత్ తర్వాత సంపూర్ణానంద్ ముఖ్యమంత్రిగా వచ్చారు. అప్పటినుంచి కాంగ్రెస్‌పార్టీలో చీలికలు బయలు వచ్చాయి. చివరకు పోయిన సంవత్సరం వారు తొలగి పోవలసి వచ్చింది. చంద్రభానుగుప్త ముఖ్యమంత్రి పదవి ఆక్రమించారు కాని, పార్టీలోని ప్రతిపక్షం వారితో 'రాజీ' చేసుకొనే అవసరం కలిగింది. అజిత్ ప్రసాద్ జైన్‌ను ప్రదేశ్‌కాంగ్రెస్ సంఘం అధ్యక్షులుగా స్వీకరించవలసి వచ్చింది.

ఆంధ్ర ఎన్నికలకు సంబంధించిన వివరాలు కొండిన్యగారి వ్యాసంలో చదువవచ్చు.

1960 డిసెంబరు 31 వ తేదీ నాటికి వివిధ శాసనసభలలో ఆయా పార్టీల బలాబలాలు

రాష్ట్రం	శాసన సభ						
	ఎగువసభ	మొత్తం స్థానాలు	కాంగ్రెసు	పి. ఎస్. పి.	సి. పి. ఐ.	జె. ఎస్.	ఇతర ప్రతిపక్షాలు
ఆంధ్రప్రదేశ్	90	301	188	10	14	—	89
అస్సాం	—	105	71	8	5	—	21
బీహార్	96	318	210	31	8	—	69
గుజరాత్	—	132	100	4	—	—	28
జమ్ము, కాశ్మీర్	36	75	—	—	—	—	75
కేరళ	—	126	63	20	28	—	14
మధ్యప్రదేశ్	90	288	228	12	2	11	34
మద్రాసు	63	205	153	2	4	—	46
మహారాష్ట్ర	78	264	184	30	12	4	84
మైసూర్	63	208	150	19	1	—	38
ఒరిస్సా	—	140	57	10	9	—	64
పంజాబ్	51	154	120	1	6	9	18
రాజస్థాన్	—	176	121	1	1	6	46
ఉత్తరప్రదేశ్	108	430	287	46	8	18	69
పశ్చిమ బెంగాల్	75	252	151	21	45	—	34
మొత్తం	750	3174	2039	215	143	48	729

ఎన్నికలు

ఉత్తరప్రదేశ్‌లో ప్రజాసోషలిస్టుపార్టీకి కొంత బలం ఉండినట్లు తోస్తుంది. 1957 ఎన్నికలలో మొత్తం వోట్లలో 14.46% సంపాదించుకున్నది. ఈసారి ఈ పార్టీ ఎంత విజయం సాధిస్తుందీ అనేది చూడవలసి ఉంది.

బీహార్‌లో స్వతంత్రపార్టీ కొన్ని సీట్లు గెలవగలదని పార్టీ నాయకులు చెప్తున్నారు. పెద్ద పారిశ్రామిక సంస్థలున్న ఈ రాష్ట్రంలో స్వతంత్రపార్టీ విజయాలు చిత్రంగానే ఉంటాయి.

అస్సాంలో, పంజాబులో భాషా వివాదాలు కొంతవరకు మత విభేదాలని వింటాము. పంజాబ్‌లో కాంగ్రెస్ అన్ని నియోజకవర్గాలలో పోటీ చేస్తున్నది. అకాలీదళం—స్వతంత్రపార్టీల మధ్య ఒప్పందం ఆ రెండు పార్టీలకు ఉపయోగపడకపోవచ్చు.

పది సంవత్సరాలకు పైన పదవులలో ఉన్న కాంగ్రెస్‌వారు వాటిని వదులుకోవాలనే సిద్ధాంతం ఒకటి కల్పించి దాని సహాయంతో గుజరాత్ నాయకత్వాన్ని కించపరచాలని కాంగ్రెస్ అధిష్టానవర్గంలో కొందరు ప్రయత్నించారు. కాంగ్రెస్‌పార్టీలో ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులకిది మరొక పరీక్ష.

మైసూర్‌లో తిరిగి రాబోయే కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గానికి ముఖ్యులుగా శ్రీ జట్టి గారేనేమోనని కొందరు ఊహిస్తున్నారు. శ్రీ నిజలింగప్ప తిరిగి అధికారంలోనికి రావచ్చునంటున్నారు. ఈ రాష్ట్రంలో కూడా కాంగ్రెస్‌పార్టీలోని కీచులాటలు చాలా బహిరంగంగా జరుగుతున్నాయి!

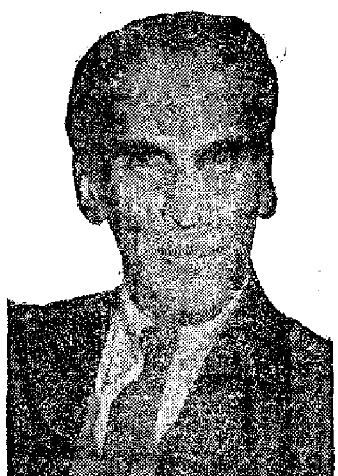
దేశమంతటా మళ్ళీ కాంగ్రెస్‌పార్టీయే అధికారంలోకి వస్తుందనటం అతిశయోక్తి కాదు. ★

⇩ చవన్

⇩ నిజలింగప్ప

⇩ కృష్ణమీనన్

హరివంశము

హారీత శివశర్మ

సాందీపనిపర్వం - 46

సుదక్షిణ అట్టులే నిలుచుండిపోయినది. ఆ కాంతి విచిత్రమైన అయస్కాంతమువలె ఆమెను ఆకర్షించి నిలబెట్టుచున్నదివలె వున్నది. అది యేమి విచిత్రమో! ఆ కాంతి ఆ గాలులలో, ఆవర్షపు ధారలలో తన్ను తాను ఇమిడించుకొని కాశిక యంతయు వ్యాపించుచున్నదివలె వున్నది. ఆ కాంతిలో ఆ మేడల మీదనుండి కాశికయంతయు కన్పించుచున్నది. సూర్యునకు అంత కాంతి యున్నదా! ఆ కాంతి కోటి సూర్యుల కాంతినిపోనిదై ప్రకాశించుచున్నది. మహారాజు మంచముపై కదిలినాడు. ఆయనలో ఏమో విచిత్రములు కల్గుచున్నవి. తన శరీరమందలి నరము నరమున నేమియో విచిత్ర పరిణామములు కల్గుచున్నట్లు లాయనకు అనుభవమగుచున్నది. విచిత్రకాంతి ప్రవాహమేదియో తన శరీరములో ప్రవహించుచున్నట్లు అనిపించుచున్నది. ఆయన సుదక్షిణను సంబోధించినాడు.

"తల్లీ!"

సుదక్షిణ మాటాడలేదు. ఆమె ఆయనవైపుకే తిరుగలేదు. కన్నుల నప్పగించి, ఆ కాంతియున్న దిక్కునకే చూచుచున్నది. ఆ కాంతిని తన కన్నులు పట్టగల్గుటయే విచిత్రము! తన ఈ కన్నులకు అంత కాంతిని చూచు శక్తి ఎక్కడినుండి వచ్చినది? అంతటి కాంతియు ఇంత చల్లనై, కన్నులకు సుఖమై, మనస్సునకు ఆనంద సంధాయకమై యున్నదేమి!

"తల్లీ!" అని మహారాజు ఆమెను మరల సంబోధించినాడు.

ఆమె పలుకలేదు.—మహారాజు ఓపిక చేసుకొనబోయి, యోపికయంతయు తన్ను ఒక్కసారి ఆవేశించినట్లు మంచముమీదనుండి లేచినాడు. కుమార్తె యున్న గవాక్షమువద్దకు వచ్చినాడు. ఆగిపోయినాడు. విచిత్రమైన శక్తి యేదియో తనలో ప్రవహించుచున్నది. తన్ను ఇంతకాలముగా పట్టిన ఆ మయమేదో ఇప్పుడు ఆ శక్తిచేత క్షాళితమైపోవుచున్నట్టులున్నది. ఆ శక్తి ఎచ్చటనుండి వచ్చినది. మహారాజు గూడ కాంతిని దర్శించినాడు. అద్భుతంపడినాడు. మరల కుమార్తెను సంబోధించలేదు. తాను ఆమె ప్రక్కన నిలబడినాడు. తానును ఆమెకువలెనే ఆ కాంతులను చూచుచు నిలబడిపోయినాడు. ఆ నిలబడుట సుఖముగానున్నది. ఆ కాంతి ఎంత దేదీప్యమానముగనున్నదో, అంతటి ఆనంద సంధాయకముగా గూడ నున్నది. తనకు ఇంతటి సుఖము, ఇంతటి ఆనందము ఎప్పుడు కల్గినది! మహారాజునకు ఆ కాంతిని చూడగా, ఆ కాంతియొక్క మహత్త్వను అనుభవించగా, తాను ఎప్పుడును దుఃఖమును పొందనేలేదన్న భావ మొక్కడు కల్గినది. ఆ కాంతి ఎచ్చటదని, ఎట్లు కల్గినదని ఆయన ఆలోచించలేదు. ఆ కాంతియేమో ప్రకృతిలో నున్నది. అది యిట్లు లవభాసించుచున్నది. తన జన్మ ధన్యమై తన కిట్లు కన్పించినది. మరి ప్రకృతి ఇంత గగ్గోలు పడినదేమి! క్షీర సముద్రమును దేవతలును, దానవులును మధించినారు. ఆ సముద్రమెంతటి మధనపడినదో, ఇప్పుడు ప్రకృతియు నంత మధనపడినది. క్షీరసముద్రమును మధించినవాడు అమృతము ఉద్భవించుటవలె, ఇప్పుడు ఇక్కడ ఈ కాంతి ఉద్భవించినది. ఇక ప్రకృతి ఉపశమించవచ్చును. తనలోని బాధవలెనే, తనలోని దుఃఖముచేత తాను వలెనే, ఇంతటిదనుకను ఈ ప్రకృతియు బాధ చెందినది. గుడుసుళ్ళ తిరిగినది. ఇప్పుడు ఈ కాంతిచేత తనకు సుఖము కల్గుచున్నది. ప్రకృతికిని సుఖము కల్గుచున్నదివలె నున్నది. ఇంతకుముందున్న విలయ తాండవము ఇప్పుడులేదు. వర్షము అందముగా పడుచున్నది. వాయువు మందముగా వీచుచున్నది. ఆ గాలితోడి ఆ వర్షము, ఆ కాంతిని తనలో ఇమిడ్చుకొని, కాంతిని కురియుచున్నట్లు, తేజస్సును వీచుచున్నట్లు వున్నది. మహారాజు అనుకొనినాడు. ఈ ప్రకృతియు నంత భూతాత్మకము. నేనును పంచభూతాత్మకమైన శరీరము కలవాడను. భూతములు సమష్టిలో నుండగా ప్రకృతి ప్రకృతివలెనున్నది. అసమష్టిని భజించగా విలయము తెచ్చుచున్నది. నా యందును అటులే జరిగినది. ఈ పంచభూతములతో నిబిడమై, నిలకడను పొందియున్న తేజస్సుచేత, ఆ సమష్టి రక్షింపబడుచున్నది. ఈ కాంతియే ఆ తేజస్సు. ఆ భూతములకు అదృశ్యమై సూత్రమువలె వానిని బంధించుచున్నది. ఆ భూతములయందు నిండినదై వానిని పోషించుచున్నది. వేయి పడగలతో మహానాగము అజస్రములైన తన ఫణాగ్రముల మీద సకల ధరిత్రిని మోయుచున్నట్లు మోయుచున్నది. ఆభూతములో వ్యాపించియున్న ఆ కాంతియే ఇది. అది ఇప్పుడు నా యందును ప్రవేశించుచున్నది. మహారాజు ఇక ఆలోచింపలేకపోయినాడు. ఆయనతో ఆనందతరగములతోడి విజ్ఞాన వియన్నది ఏదో శివుని శిరస్సుమీదవలె ప్రవహించినది. ఆయన "అమ్మా" అనినాడు.

అప్పుడు సుదక్షిణ తండ్రిని చూచినది. మహారాజు ప్రేమతో, గారముతో ఆమెను చేతులలోనికి తీసికొనినాడు.

"తల్లీ!"

ఆమె మాట్లాడలేదు. ఆమె ఆనందబాష్పములుగా తండ్రి కౌగిలిలో ఒదిగిపోయినది. మహారాజు కుమార్తె శిరస్సు ఆఘ్రాణించినాడు. ఇట్లు అనినాడు.

"తల్లీ! ఈ అద్భుతమును నీవు చూచితివి.

—60వ పేజీ చూడండి

ఈ వారం సినీ విహారం

మధుమూర్తి

విచిత్రమైన కేసువిచారణ

ఆరోజు కోర్టునిండా జనం కిటకిటలాడుతున్నారు. నేరారోపణలో ఎంత విచిత్రం ఉందో, కేసు విచారణ జరిగే విధానంలో కూడా అంత వింతకనబడుతోంది. బోనులో నేరస్థుడు (సహజంగా హీరో) కొద్దిగా మాసినగడ్డంతో నిలబడి ఉన్నాడు. అతనిపై హంతకుడనే నేరం ఆరోపించబడింది. ప్రభుత్వం తరఫున పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ఆనందరావుగారు హుందాగా ఒళ్లుగుర్తి వాదిస్తున్నారు. ముద్దాయి తరఫున మాత్రం ఆనందరావుగారి ముద్దుల కూతురు శాంతి వాదిస్తోంది. అదీ విచిత్రం. తండ్రీ కూతుళ్లిద్దరూ న్యాయవాదులే కావటంవల్ల తండ్రికి చుక్కెదురైంది. కూతురు న్యాయస్థానంలో తండ్రి ముద్దాయిపై ఆరోపించే నేరాలన్నిటినీ ఖండిస్తూ ఉంది. ప్రభుత్వం దృష్టిలో వేణు హంతకుడు. కాని, ఎవరో చేసిన నేరాన్ని తన నెత్తిపై పెట్టుకున్నాడు వేణు అనే సత్యాన్ని గుర్తించింది శాంతి. ఈ ముఖ్య విషయాన్ని కోర్టుకి తెలియజేయాలనే నైతిక బాధ్యతను శాంతి వేణు స్నేహితురాలిగా గుర్తించి తండ్రికి ఎదురుగా నిలబడడానికి సైతం వెనుకంజ వేయకుండా న్యాయవాది దుస్తుల్ని ధరించింది. వేణుచేత నిజం పలికించడానికి నడుం కట్టింది.

"అంత హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించిన ఆమెను కాదని ఒక అంధురాల్ని చేసుకోడానికి కారణం?" అని శాంతి ప్రశ్నించింది వేణుని.

"కృతజ్ఞత మరణశయ్యమీదవున్న మా అన్నయ్యకు నే నిచ్చిన మాట. నన్నింతవాణ్ణి చేసింది మా అన్నయ్య.నా చదువుకోసం అహోరాత్రులు చెమటోడ్చి చివరకు క్షయవ్యాధికి గురియై మరణించాడు. ఆ ఆఖరి క్షణాల్లో తన కన్న బిడ్డను కంట తడిపెట్టకుండా కాపాడమని నాచేత ప్రమాణం చేయించుకున్నాడు. ఆ వాగ్దానాన్ని కాపాడడానికే నే నీ అంధురాల్ని పెళ్లి చేసుకున్నాను" అని వేణు వివరించాడు.

"అంటే జయ కంట తడిబెట్టకుండా వుండాలనేగా మీ రీ వివాహం చేసుకున్నది?" అని మరో ప్రశ్న విసిరింది శాంతి.

వేణు "అవును" అని అంగీకరించాడు.

"అకారణంగానే మీ రిప్పుడు చేయని నేరాన్ని చేశానని ఒప్పుకుంటున్నారు. ఆనాడు చేసిన ప్రమాణంకోసమే ఈ సత్యాన్నికూడా మరుగుపరచి ఈ శిక్షకు తలఒగ్గుతున్నారు. మీరు చేసిన త్యాగమంతా వ్యర్థమవుతుందని తెలుసుకోలేకపోతున్నారు.

మిమ్మల్ని ఉరికంబానికి ఎక్కించి తన భర్తను రక్షించుకుని జయ సంతోషంగా సంసారం గడుపుతుందా? తన సుఖంకోసం చిన్నాన్న బలి అయ్యాడని అనుక్షణం తన అంతరాత్మ చిత్రవధ చేస్తుంటే కంట తడిబెట్టకుండా వుండగల్గుతుందా?" అని శాంతి వేసిన సూటి ప్రశ్నకు ముద్దాయి వేణు ఏం సమాధానం చెప్పాడో వెండితెరమీదే చూడాలి.

విజయావారి 'గుండమ్మకథ'లో రామారావు, నాగేశ్వరరావు

ఈ రసవత్తరమైన సన్నివేశం బాబూ మూవీస్ వారి కొత్త చిత్రంలోనిది. పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ఆనందరావుగా ఎస్. వి. రంగారావు, ముద్దాయి తరపు న్యాయవాదిగా ఆనందరావుగారి కూతురు శాంతిగా సావిత్రి, నేరస్థుడు వేణుగా నాగేశ్వరరావు, జడ్జిగా వి. శివరామ్, జయగా వాసంతి, ఆమె భర్తగా నాగభూషణం నటించారు. ఈ కోర్టు దృశ్యాన్ని రెండు కామెరాలతో దర్శకుడు ఆదుర్తి సుబ్బారావు, పి. ఎల్. రాయ్ (కామెరామన్), రాయ్ సోదరుడు మంచి కోణాల్లో ఉత్కంఠ కలిగించే షాట్స్‌తో తెరకు అందించారు. రచయిత ఆచార్య ఆత్రేయ. నిర్మాత సుందరం.

హద్దులు మీరకూడదు.... అంతే

ఒక యువకుడు స్టీరింగ్ దగ్గర కూర్చుని, ప్రక్కన ప్రియురాల్ని కూర్చోబెట్టుకుని, కారును రివ్వున స్టూడియోలోని ఆరో ఫ్లోర్‌లోకి పరుగెత్తిస్తున్నాడు. మరేంలేదు. ఆ ఫ్లోర్‌లో ఒక అందమైన తోట సెట్ వేయబడి ఉంది. ఆ తోటలోనికి ఈ ప్రేయసీ ప్రియులు వెళ్లారన్నమాట.

ఊరి పొలిమేరలకు ఆవల, ప్రేమికులు తమ సమావేశానికి సాంకేతిక స్థలంగా ఏర్పరచుకున్న పూలతోట అది. అక్కడ కారు నాపి వా రిద్దరూ

—49వ పేజీ చూడండి

శ్రీనివాసా ప్రొడక్షన్స్‌వారి 'టైగర్‌రాముడు'లో రాజసులోచన.

కథ కాని కథ

కూ. కో. రా

(మొదటి బహుమతి)

మా నాన్నగారు నెల్లూరులో అడ్వకేటు. మా నాన్నగారి దగ్గర పేము పుస్తకముంగు నుంచి ఒక గుమాస్తాగారున్నారు. ఒక రోజున వారు నాతో సరదాగా మాట్లాడుతూ "ఒరే! ఆఫీసులో 'కూకోరా' అని ఒకబోర్డు కట్టరా" అన్నారు. నేను ఆశ్చర్యంతో "అదేమిటండీ? ఆఫీసు కెంతోమంది గౌరవనీయులు, పెద్దలు వస్తూ వుంటారు. కూకోరా అని వ్రాస్తే బాగుంటుందా?" అన్నాను. వెంటనే వారు "ఓరి, అమాయకుడా! ఎవరైనా అడిగితే, "కూకోరా" అంటే మా నాన్నగారి పేరు, కూరపాటి కోదండరామయ్య అని చెప్పరా?" అన్నారు నేను నవ్వాపుకోలేక తికమకపడ్డాను.

కూరపాటి శంకరరావు, (మచిలీపట్నం)

* * *

అమ్మ కొండముచ్చు

(రెండవ బహుమతి)

క్రిందటి వేసంగిలో నాలుగురోజులుండివద్దామని మా మరదలుగారింటికి వెళ్ళాను. మా మరదలుకు దాని పిల్లలు తెలివైన వాళ్ళని చాలా గర్వం. ఇంటికి వచ్చిన వాళ్ళందరికి వాళ్ళ మూడేళ్ళ అబ్బాయిచేత ముద్దు కబుర్లు చెప్పిస్తూ వుంటుంది.

నేను కాఫీ త్రాగిన వెంటనే "బావా! మా రాముడు ఎంత తెలివైనవాడనుకొన్నావు? చూద్దువుగాని వుండు అంటూ, "ఒరేయ్ బాబూ నీ ముక్కేదిరా" అంటే వాడు ముక్కు చూపించేడు. కళ్ళేవిరా అంటే చక్రాలాటి వాడి కళ్ళ రెంటిమీద వాడి బుల్లి చేతులు రెండూ వుంచేడు. మా మరదలు ఆనందంతో పొంగిపోయింది. "బాబూ నాన్నగారిపేరేమిటి చెప్పు పెదనాన్నగారు వింటారు" అంది. వాడు ముద్దుగా ప్రభాకర్రావు అని అన్నాడు. "నాన్నా అక్క పేరు చెప్పు" అంటే రోజా అని ముద్దుగా చెప్పేడు. మా మరదలు ఆనందంతో చేటంత మొహం చేసుకొని నావైపు చూసింది. తరువాత రాముడూ అమ్మ పేరు చెప్పమ్మా అంది. వాడేమనుకున్నాడో కాని, "అమ్మ పేరు కొండ ముచ్చు" అన్నాడు.

ఎస్. ఎస్. ఎస్. మూర్తి (భీమవరం)

* * *

చెవిటి మాలోకం

(రెండవ బహుమతి)

మా స్నేహితులలో రామానికి చెవుడుపాల్ళెక్కువ. ఒక రోజున లెక్కలు చేసుకోవటానికని వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను. వీడి దగ్గర పెన్సిలు లేకపోవటం వలన వాడు వాళ్ళన్నయ్య పెన్సిలు తీసుకొచ్చాడు. కాని అంతకుముందే వాళ్ళన్నయ్య జేబులోనుంచి పైసలు పోయాయట. ఆ విసుగులో వీడికి చెవుడు అన్న సంగతి మరిచిపోయి "ఒరే రామం! నువ్వుగాని పైసలు తీశావా?" అని లోపలినుంచి అడిగాడు. వీడికి పెన్సిలు అని వినబడ్డట్టుంది. అందుకనే వీడు "అవును" అన్నాడు. దాంతో వాళ్ళన్నయ్య రెచ్చిపోయి ఏవేవిటో చివాట్లుపెట్టి ఆఖరున "అసలు దొంగతనం ముందరపుట్టి తర్వాత నువ్వు పుట్టావు" అన్నాడు. వీడికి ఏమని వినబడిందో ఏమోగాని "అవును నువ్వు పుట్టింతర్వాతేగా నేను పుట్టింది దానికింత రభస ఎందుకు" అన్నాడు. దాంతోటి అందరూ గొల్లుమనడం నేను నవ్వాపుకోలేక బయటికి పరు వెత్తడం ఒకటేసారి జరిగింది.

పి. బి. ఆనందరావు (సికింద్రాబాదు)

* * *

'నీళ్ళువద్దు సోడా'

(రెండవ బహుమతి రు. 5 లు)

మా క్లాసు టీచరు కొంచెం కోపిష్టి. ఆయన్ను చూస్తే అందరికీ హడలు. ఒకరోజు పాఠం జరుగుతూ ఉండగా సుబ్బారావనే అతను అల్లరి చేశాడు. టీచరుగారు కోప్పడినా వినకుండా ఏదో మాట్లాడుతూ కూర్చున్నాడు పక్కవాడితో. ఆయన చివరకు విసుగెత్తి సుబ్బారావు దగ్గరకు వచ్చాడు. చివాట్లు వేసి చెంపమీద ఒకటి వడ్డించాడు. సుబ్బారావు వెంటనే కళ్ళు తేలవేసి కింద పడిపోయాడు. దెబ్బకి తట్టుకోలేక మూర్ఛపోయాడనుకున్నాము. టీచరుగారు కూడా కంగారుపడి పోయాడు.

"గ్లాసులో నీళ్ళు తీసుకురండిరా !" అన్నాడు.

సుబ్బారావు కళ్ళు తెరచి "సోడా!" అని బాధగా మూలిగాడు.

యస్. యం. రావు (హైదరాబాదు)

ఎక్కవలసిన రైలు

మధురాంతకం రాజారాం

పట్టపురాణి పురిటి నొప్పులవేళ ఉత్తవార్త కోసం వేచి చూస్తున్న రాజాగారిలా శ్రీకంఠంగారు వరండాలో తెగ తిరిగేస్తున్నారు.

ముఖంలో చిరాకు, పెదవుల బిగింపులో కట్టుదల, అరమోడ్పు కళ్లలో ఆందోళన—శ్రీకంఠంగారి తీరు విచిత్రంగావుంది.

అల్లంతదూరాన నేను కనిపించగానే ఆయన ముఖంలో ఆశాకిరణంలాంటిదేదో తళుక్కున మెరిసింది.

"రావోయి శేఖరం! వేయేళ్లాయుష్షు నీకు! రా, కూర్చో" అంటూ బెంచి చూపించారు శ్రీకంఠంగారు. కూర్చోగానే దగ్గరగా దగ్గరికివచ్చి ఏదో రహస్యం చెబుతున్నట్లుగా "చూడు శేఖరం! మీ స్నేహితుడి అంతర్యమేమిటో బుర్రబద్దలుకొట్టుకున్నా బోధపడకుండా వుంది నాకు! వరుసగా నాలుగైదు సంబంధాలను గురించి వివరించి, ఫోటోలు గూడా చూపెడితే వీడు పులకడు, పలకడు. గుండ్రాయిలా కూర్చుంటే నేనేమనుకోవాలి చెప్పు! అసలింతకూ వీడికి పెళ్లి చేసుకునే వుద్దేశం వుందా లేదా శేఖరం?" అంటూ సూటిగా ప్రశ్నించారు.

"అబ్బే, పెళ్లెందుకు చేసుకోడండీ! లేదంటే ప్రస్తుతానికి వ్యక్తిగతమైన అభ్యంతరాలేవైనా వుంటే వుండవచ్చు........" అంటూ నాకు తోచినంతలో ఓ కుంటి సంజాయిషీ తయారు చేశాను.

"వ్యక్తిగతమైన అభ్యంతరాలా? బాబ్బాబూ నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. వాడేమో పెట్టె, పరుపూ సర్దుకుంటున్నాడు. అదిగో జట్కా గూడా వచ్చేస్తోంది. ఎలాగూ నువ్వూ సమయానికే వచ్చావు...."

"స్టేషనుదాకావెళ్లి సాగనంపడానికే వచ్చాను. వాడి అభిప్రాయమేమిటో నిష్కర్షగా అడిగి తెలుసుకుంటాను........" అంటూ శ్రీకంఠంగారికి అభయమిచ్చాను.

అంతలో బూట్ల సవ్వడి వినిపించింది.

పీటుగా ముస్తాబై వెలుపలికి వచ్చిన కుమారుడి వైపు చూడనట్టే చూస్తున్నారు శ్రీకంఠంగారు. ఇప్పు డాయనవి అనిమిషనయనాలు. ఇప్పు డాయనది ప్రసన్నవదనం.

చేమంతి పువ్వుల ప్రోవులా పసిమి నిగ్గులతో మెరుస్తున్న ఆ కుర్రవాడు, పార్కులోని పూల మొక్కలా ఏపుగా ముద్దుగావున్న ఆ వటుడు వాడు ప్రయోజకుడై, పది రూకలార్జించడంతో పాటుగా గుణగణాలమూలంగా పదిమందిలో పేరెన్నికగన్న ఆ యువకుడు — కన్నతండ్రి కన్నులకు విందుగా కాసేపు వరండాలో నిల్చున్నాడు.

జట్కా సాయిబు పెట్టె పరుపూ బండిలోకి చేరవేసి, "ఎక్కికూచోండి బాబయ్యా" అన్నాడు.

"వెళ్లొస్తాను నాన్నా!" అన్నాడు కుమారుడు.

"వెళ్లిరారా సాత్యకీ! వెళ్లగానే జాబు రాస్తావుగదూ! అన్నట్టు రాబోయేది చలికాలం. వేడినీళ్ళు త్రాగడం మంచిది. నువ్వేమిటో, నీ పనేమిటో అంతే గానీ, వాళ్ళతో వీళ్ళతో చేరి వృథా కాలక్షేపాలు పెట్టుకోవద్దు........"

"అలాగే నాన్నా!" మెట్లు దిగసాగాడు సాత్యకి.

"రేపొకసారి కనిపిస్తావా శేఖరం" అంటూ హెచ్చరించారు శ్రీకంఠంగారు.

"తప్పకుండా కనిపిస్తానండి" అన్నాను.

జట్కాబండి కదిలింది.

కదిలిన జట్కా గేటు దాటుకుని తారురోడ్డుపై పరుగిడుతోంది.

"అదికాదురా సాత్యకీ! ఆరుమాసాల కొకసారి ఇంటికి వచ్చి వెళ్లేవాడివి — అలా వచ్చినప్పుడైనా ముసలాయన మనసు కింత సంతృప్తిని చేకూర్చి వెళ్ళకూడదా?" నొచ్చుకున్నట్టుగా ప్రశ్నించాను.

"ఇప్పుడు నేనేమైనా ఎబ్బెట్టుగా ప్రవర్తించానా శేఖరం?" విస్మయంతో అడిగాడు సాత్యకి.

"లేకపోతే ఈ ముసుగులో గుద్దులాట లెందుకురా సాత్యకీ? ఆ వివాహమన్న విషయంవచ్చినప్పుడు నీ అభిప్రాయమేమిటో నిష్కర్షగానో చెప్పకూడదూ" అన్నాను.

సాత్యకి ముఖం వెలవెలబోయింది. పెదవులు కొంచెంగా వణికాయి గూడా! ఒకటి రెండు క్షణాలు అలాగే నావైపు కొరకొర చూసి, "అలాగైతే నేనిలా సుఖంగా వున్నందుకు నీకు గూడా మనసొప్పడం లేదన్నమాట!" అన్నాడు సాత్యకి.

ఈసారి తెల్లబోవలసిన వంతు నాకే వచ్చింది.

"నాన్నగారిమాటలెంగానీ, నువ్వయినా నన్నర్థం చేసుకోలేవా శేఖరం? నాకింకా పాతికేళ్ళు నిండలేదు. జీవితంలో మొట్ట మొదటి అయిదేళ్ళు బాల్యం. ఆపైన పూర్తిగా ఒకటిన్నర దశాబ్దం చదువు. రెండేళ్ళు నిరుద్యోగం. ఉద్యోగంలో చేరి రెండేళ్ళు కాలేదు. మొదటి తేదీనాటి సాయంకాలానికి నూట యిరవై అయిదు రూపాయలు చేతిలోకొస్తే మొదటి వారం ముగిసేసరికి నా జేబు ఖాళీ అయిపోతుంది. తన కాళ్ళపైన తాను నిలబడవచ్చునన్న నమ్మకమైనా లేనివాడికి పెళ్ళెందుకు శేఖరం? తాను దూరటానికే సందు లేకపోతే యింక మెడకొక డోలు గూడానా! వద్దు బాబూ వద్దు. నా కిప్పుడెంతో హాయిగావుంది. పెళ్లి అన్న ఆ పొరబాటు కాస్తా జరిగిపోయిన తర్వాత ఇం కాయింత హాయిగా, యింత నిశ్చింతగా గడచిపోవడానికి వీలుంటుందా శేఖరం? ఉండదు. ఉండనే ఉండదు. ఎన్ని అవసరాలు, ఎన్ని అభ్యర్థనలు, ఎంత అలజడి! అమ్మో, ఆ దురవస్థను తలచుకుంటేనే నాకు భయంగా ఉంటుంది. నువ్వు నూరు చెప్పు, వెయ్యి చెప్పు— ఉద్యోగంలో ఒకటి రెండు ప్రమోషన్లు లభించి, ఈ ఓటి జీవితానికి గట్టి పునాది ఏర్పడేదాకా నేను పెళ్ళిమాట తలపెట్టను......"

ఇదివరకెప్పుడో ఒక పెళ్ళాంతో కాపురం చేసినంత అనుభవజ్ఞానంతో సాత్యకి వెల్లడించిన అభిప్రాయాన్ని విన్నమీదట నే నించుమించుగా నిస్తబ్ధుడనైపోయాను. అంతటి వివేకవంతుడితో వాగ్వాదానికి పూనుకుని వాడి వాదాన్ని పూర్వపక్షం చేయడం సులభసాధ్యంకాదని నాకు తెలుసు. ఎదుటివాడు మరీ అంతటి మందమతి అయితే తప్ప— ఇంతకంటే విశదీకరించవలసిన అవసరం లేదన్నట్టుగా పరుపుచుట్టపైకి వాలిపోయి, కాళ్ళు చాపుకుని సాత్యకి జట్కాలోనే 'అనంతశయనం' సవరించేశాడు.

ఇంతకూ సాత్యకి త్వరగా పెళ్ళిచేసుకున్నందువల్ల నాకు కలగబోయే ప్రయోజనంగానీ, వాడి పెళ్ళి విషయంలో ఆలస్యం జరిగితే నాకు వాటిల్లే నష్టంగానీ ఏమీలేదు. నాకు కావలసిందల్లా వాడి అభిప్రాయం—అదే శ్రీకంఠంగారితో విన్నవించుకోవడానికి! వాడి అభిప్రాయ మెలాగూ తెలిసిపోయింది గనుక, అంతటితో ఆ ప్రసక్తిని కట్టిపెట్టి నిమ్మళించదలచుకున్నాను.

ఉన్నట్టుండి జట్కాబండి ఆగిపోవడంతో ఆలోచనల గొలుసుకట్టు పుటుక్కున తెగిపోయి ఎదుట రైల్వే స్టేషను ప్రత్యక్షమైంది. సామానును ప్లాట్‌ఫారంపైకి చేరవేసి జట్కా సాయిబు సెలవు తీసుకున్నాడు. రైలు స్టేషనులోకి రావలసిన నిర్ణీత సమయానికి కింక పది నిమిషాలకన్నా వ్యవధి లేదు. సాధారణంగా ఆవేళప్పుడు స్టేషను పెళ్ళివారిల్లులా సందడికి నిలయమై వుండడం మామూలు. ఇప్పుడైనా జనసమ్మర్దం తక్కువేమీ లేదుగానీ, ఆవున్న జనంలో ప్రయాణోత్సాహంగానీ, యాత్రాసందంగానీ లీలగానైనా కనిపించడంలేదు! రైల్లో ప్రయాణం చేయడంకన్నా రైలుకోసం వేచి చూడడమే అసందర్భమనుకున్నట్టుగా వాళ్లెక్కడివాళ్ళక్కడ ప్లాట్‌ఫారంపైనే బిచాణా సర్దుకున్నారు. దుప్పట్లు కప్పుకున్నారు!

వాకబు చేయగా తెలిసింది—ఏడు గంటల రైలు తొమ్మిది పదిహేనుకుగానీ స్టేషనుకు రాబోవడం లేదని!

సాత్యకి దిగాలుపడిపోయాడు. "చూశావా శేఖరం! నే చెప్పుడు బయల్దేరినా యింతే!" అంటూ బుంగముఖం పెట్టేశాడు.

"ఓపినంత జీవితం ముందరుండగా ఈమాత్రం విపర్యయానికే తట్టుకోలేకపోతే ఎలాగురా సాత్యకీ! ఐనా రెండు గంటలంటా ఎంత? ఈ చివరినుంచి ఆ చివరిదాకా ప్లాట్‌ఫారంపైన నాలుగుసార్లు పచార్లు చేసేసరికి రెండు గంటలు రెండు నిమిషాల్లా గడచిపోవూ!"

—చిత్రమైన మనిషి సాత్యకి. తనను సాగనంపడానికి వచ్చిన నేరానికి రెండు గంటలసేపు స్టేషనులో పడిగాపులు పడబోతున్నందుకు నాపైన యించుక సానుభూతి ప్రకటించాలన్న స్పృహ గూడా వాడికి లేకపోయింది. మిదుమిక్కిలి రైలు రావడంలో వాటిల్లిన విలంబనానికి నేనే పూచీదారునైనట్టు వాడికి నేను క్షమాపణలాంటి సంజాయిషీ చెప్పుకోవలసి వచ్చింది!

చలికాలపు రోజులు. ఎత్తయిన పడమటికొండ చాటున ఆరుగంటలకే సూర్యుడస్తమించాడు. సూర్యుడస్తమించిన కొద్ది నిమిషాలకే చీకట్లు చిమ్మనగ్రోవితో చిమ్మినట్లు లోకాన్ని క్రమ్ముకున్నాయి. ఏడుగంటలకల్లా రోదసీకుహరం అంధకారబంధురమైపోయింది. ప్లాట్‌ఫారం పొడుగునా విద్యుద్దీపాలు వెలుగుతున్న మాట నిజమే! కానీ దీపకాంతుల కడ్డంగా చెట్లు కొన్ని దట్టమైన నీడలు పరచుకుని నిమ్మళంగా నిలిచి వున్నాయి. చెట్లు లేనిచోట అటూ యిటూ తిరుగుతున్న మానవాకారాలు వెలుగును చీల్చి చిందర వందర చేస్తున్నాయి. అడివిలాంటి అంధకారంలో, కోయవాళ్ళు వేసుకున్న సెగళ్ళలా భాసిస్తున్న వెలుగుల కడ్డంగా పడి యిదివరకు నేను సూచించినట్లుగా మే మిద్దరమూ

—45వ పేజీ చూడండి

వనితా వాణి

మీరేం చేస్తున్నారు?

స్త్రీలకు కూడ 'పాలి టెక్నిక్' లు తెరువబడిన ఈ రోజుల్లో స్త్రీలకు ఏలాంటి ఉద్యోగాలు అవసరం అన్నది పెద్ద సమస్య. ఎవరో నూటికి ఒక రిద్దరు తప్పిస్తే, 'అవుట్‌డోర్ వర్క్' కి స్త్రీలు మగవారితో పోటీగా నిలబడలేరు. 'క్వాలిఫికేషన్స్' ఉన్నాయి కదా అని, స్త్రీలు ప్రతి పనికీ మగవారితో పోటీగా నిలబడటం నా ఉద్దేశంతో మంచిదికాదు. ప్రస్తుతం వర్క్ ట్రైనింగ్‌లాగే ప్రభుత్వం 'టైపిస్టు' 'ఓవర్సీర్' 'డ్రాఫ్ట్స్‌మన్' 'స్టెనో' లాంటి కొన్ని 'క్యాటగిరీలు' స్త్రీల కోసం ప్రత్యేకంగా రిజర్వు చేయడం అవసరం.

శ్రీమతి ఎస్. కమలారామం (విజయనగరం)

* * *

వనితగారు "మీరేం చేస్తున్నారు" గురించి చక్కగా వ్రాశారు. వారిని పత్రిక ద్వారా అభినందిస్తున్నాను.

కుమారి నిర్మల (విశాఖపట్నం)

* * *

వి.వి.లగారు వ్రాసిన "మీరేం చేస్తున్నారు" అన్న వ్యాసము బాగుంది.

టి. మోహిని (కొండప్రోలు)

మధ్యతరగతి మహిళలు

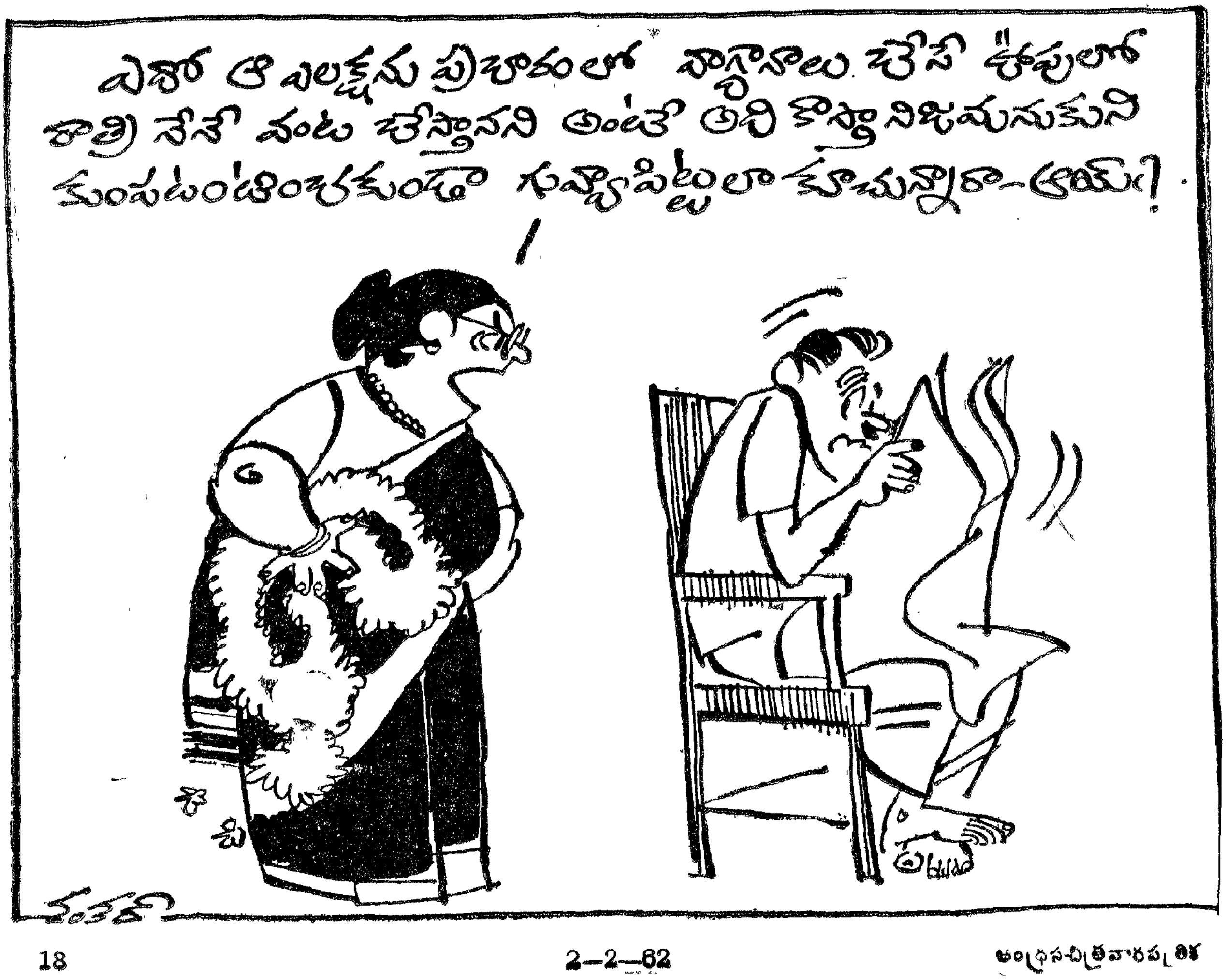
చదువుకునే ఆడపిల్లల తండ్రులు ఎవరేది చెప్తే అదే వింటారనేది నాకు నచ్చలేదు. ఇటు పెళ్లి చేయక, అటు చదువూ మాన్పించి ఏం చేస్తారు? చదువు మాన్పిస్తే పెళ్లి చేస్తారు. లేకపోతే చదివించి ఉద్యోగం వేయిస్తారు. ఏదీ చేయకపోతే ఏం చేస్తారు?

వి. రామలక్ష్మి (గాటిపాక)

* * *

కుమారి రమ గారు ముఖ్యంగా తెలుసుకోవలసిందేమిటంటే కాలేజీ కుర్రాళ్ళు ఆడపిల్లల వెనుక చేరి కుంటి కూతలు కూయటము, వెంబడించటము, ఇండ్ల దగ్గర పోలీసువాళ్లలాగ పారా గొట్టడము మొదలైన విషయాలన్నీ ఆటకాయి చేష్టలే గాని జీవితంలో నిజమైన సమస్యలు కావు. ఈ యీడులో అవే ప్రచండమైన సమస్యలుగా కనుపించవచ్చు. నేను ఇంటరు చదువు

ఎప్పుడూ ఇంతే—116 శంకర్

తూర్పున్నుండు మొట్టమొదటిసారిగా ఒక అమ్మాయి తన్ను పలకరించినప్పుడు వారం రోజుల వరకు గుండె దడ ఆగింది కాదు. కాలిలో యూకి తమాషా అనిపించేది. ఆ సంఘటన ఇప్పుడు తలుచుకుంటే ఆ రోజుల్లో ఎంత పిచ్చిదాన్ని అనిపిస్తుంది. పెళ్లయి పిల్లలు కలిగి సంసార బాధ్యతలు వహించినప్పుడే జీవితంలో నిజమైన సమస్య లేవో బాగా తెలుస్తుంది. మన ఊళ్లోనే జనరల్ హాస్పిటల్సుకుగాని, లేక సత్రాలకు గాని వెళ్లి అనేక పల్లెటూళ్ల నుండి వచ్చిన పేదవారి కష్టాలు స్వయంగా అడిగి తెలుసుకుంటే వారి కడగళ్ల ముందు కుమారి రమగారు ప్రస్తావించిన సమస్య ఎంత హాస్యాస్పదంగా ఉంటుందీ యిట్టే స్పష్టమవుతుంది.

ఇక చదువు సంగతి. విద్యావతులైన ఆడపిల్లలు యింటిపనులు చేయరని లోకంలో ప్రతీతి. ఇది పచ్చి అబద్ధము. ఇక్కడ రూర్కెలాలో బి. ఏలు ఎం. ఏ. లు ప్యాసయిన మహిళలు పుట్టలు కొద్దీ ఉన్నారు. ఇంటి పనంతా వారే చేసుకొను చున్నారు. ఈమాత్రపు పనులు చేయటానికి ఉన్నత విద్య అవసరమా? లేదు. కాని విద్యాభూషణము ఎవరికైనా అమూల్యమైన అలంకారం. చదువులేని నలుగురు మహిళలు కలిస్తే "బొగ్గులు మండటములేదు" "పప్పు తొందరగా ఉడకదు" అనేపాటి వరకే మాట్లాడు కుంటారు. అదే గనుక చదువుకున్నవారయితే ప్రపంచములోని అనేక విషయాలు చర్చించుకో గలుగుతారు.

పెళ్లిళ్ల విషయంలో కష్టమనిపించినా మనస్సులో ఉన్న కోర్కెలు వెల్లడి చేయుటం ఉత్తమము. లేదా యిష్టంలేని భర్తతో జీవితమంతా రోదించవలసి ఉంటుంది. అడగనిదే అమ్మయినా పెట్టదు కదా!

సమస్య లెదుర్కొనలేక సంఘమే శత్రువు అని నిర్ధారణ చేయుట శుద్ధ అవివేకము. మధ్యతరగతి మహిళలు తెలియని బాటలో మగ్గిపోతున్నా రనేది గూడ కేవలం అతిశయోక్తి.

కె. సుందరి (రూర్కెలా)

ఆడపిల్లలూ - వరకట్నాలూ

మా తల్లిదండ్రులకి మేము నల్గురం ఆడ పిల్లలం. ఆఖరున ఇప్పుడు 10 సం. ల తమ్ముడు మాకు. మా నలుగురికీ కూడా కట్నాలు ఇవ్వకుండా తగినంత లాంఛనాలతో తాహతుకి తగినవారికి ఇచ్చి పెళ్లిళ్ళు చేశారు. తరువాత మా తమ్ముడికి కూడా కట్నం పుచ్చుకోము అని మా తల్లి దండ్రులు ఖండితంగా చెప్తున్నారు.

టి. ఎస్. రత్నం (వేగివాడ)

పేకాట

పేకాట వలన—చాల కుటుంబాలు సర్వ నాశనమై పోతున్నవి. ఈ వ్యాసం చదివి అయిన మారుతారు ఏమో?

పి. రత్నమాల, ఎం. సాంచారి (కాకినాడ)

★

స్త్రీలు - ఉద్యోగసమస్య

'వాణి'

నేడు స్త్రీవిద్యకుగల ఆవశ్యకత, ప్రాముఖ్యం గుర్తింపబడటంవలన చాలామంది స్త్రీలు స్కూలు ఫైనలువరకు నిరాఘాటంగా చదువుకుంటున్నారు. అవసరాన్ని అవకాశాన్ని పురస్కరించుకొని వివాహితలూ అవివాహితలూకూడా అనేకరంగాల్లో ఉద్యోగాలుచేస్తున్నారు. ఈ ఉద్యోగరంగంలో స్త్రీలకు అనేకసమస్య లెదురవుతున్నాయి.

పెళ్లికాని అమ్మాయి తల్లిదండ్రులచాటున ఉంటూ కాలాన్ని వృథా పుచ్చకుండా పనిచేయడం అంత కష్టంకాదు. పొరుగూరు వెళ్లి తోడులేకుండా ఉంటూ ఉద్యోగంచేయడానికి యిల్లు దొరకడం నుండి లోకుల ఆక్షేపణల నెదుర్కొనడంవరకు సమస్యలే. ఇటువంటివారికి, అనాథలై ఉద్యోగంలో ప్రవేశించిన స్త్రీలకి హాస్టల్సు ఉంటే చాలా సౌకర్యంగా ఉంటుంది. ఒంటరితనంతో బాధపడ నవసరంలేదు.

గృహిణికి బాధ్యత లెక్కువ. పిల్లలను చూసుకుంటూ, భర్త అవసరాలు చూచి వంటా వార్పూ ముగించుకొని పదిగంటలకు తెమిలి ఆఫీసుకు వెళ్లి పనిచేయడం కష్టం. మరీ చిన్నపిల్లలను వదిలివెళ్లే అవకాశాలుకూడా తక్కువ. ఈవిషయంలో, పాశ్చాత్యదేశాలలోవలె, పనిచేసేవారి పిల్లలను చూచే సంస్థలు కాని, ఇంటిపనులకు కేవలం ఎలక్ట్రిసిటీకాని మనకు అందుబాటులో లేవు. ఇక యింటికి చుట్టాలు వచ్చినప్పుడు ఏ చిన్న లోటుజరిగినా ఉద్యోగంచేసే గృహిణి విమర్శలకు గురికాకమానదు. సంబంధ బాంధవ్యాలవిషయంలో పాశ్చాత్యులకు, మనకు తేడా ఉన్నాయి. స్త్రీల ఉద్యోగవిషయంలో వారి దృక్పథాలన్నీ ఒకేవిధంగా ఉంటాయి. వారిదృష్టిలో అదొక సహజమైన కార్యకలాపం మాత్రమే. కాని మనదేశంలో స్త్రీలుకూడా పనిచేయడం యిప్పుడిప్పుడే అభివృద్ధిలోకి వస్తూంది. అందుచేత వ్యతిరేకులు కూడా అధికంగానే ఉన్నారు. బంధువులను, లోకులను ఏ మధ్యతరగతిస్త్రీ నిర్లక్ష్యం చేయజాలదు.

గృహిణి ఉద్యోగంచేయడానికి భర్త, అత్తవారి ప్రోత్సాహం, సహకారం యెంతైనా అవసరం. పెద్దకుటుంబాలలో స్త్రీలు బయటి కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనడం సర్వసామాన్యమైన విషయం. కాని సామాన్యమైన ఇండ్లల్లో అదొక విడ్డూరమైన సంగతిగానే పరిగణింపబడుతూంది. కొందరు మళ్లీ స్త్రీలు, చదువుకున్నా సంస్కారం అలవరచుకోని పురుషులు వారిని చులకనగా చూస్తారు. కొందరు మొగవారు వారిని అల్లరిపాలుచేయడానికి పూనుకోవడంకూడ కద్దు. ఇటువంటి సంకుచిత మనస్తత్వం కలిగిన సంఘాన్నెదుర్కొని స్త్రీ ఉద్యోగం చేయడం సాహసంతోకూడిన కార్యమే. అందుచేత యిష్టమున్న మొగవారుకూడా తమ భార్యలు బయటికివెళ్లి పనిచేయడానికి యిష్టపడరు. ఉద్యోగావసరం, ఉత్సాహం ఉన్న స్త్రీలు యీపరిస్థితులకు బెదిరి యింటిపట్టునే ఉండి పోతున్నారు.

ఇక సాంఘిక కార్యకలాపాలకు పూనుకొనే స్త్రీలను గౌరవించకపోవడం అటుంచి స్వలాభాపేక్ష లేనిదే యెందుకు చేస్తున్నారంటూ అపవాదులువేసే మహానుభావులున్నారు. పెద్ద పట్టణాల్లో స్త్రీలకోసం నెలకొల్పబడిన సంస్థలు కృషిచేసి సత్ఫలితాలను పొందుతున్నాయి. వీటి ప్రోత్సాహంతో స్త్రీలు స్వయంపోషకత్వానికి కావలసిన అర్హతలు పొంది ముందుకు వస్తున్నారు. బస్తీల్లోమాత్రం ఇటువంటి కృషి, సంస్థలు అరుదే.

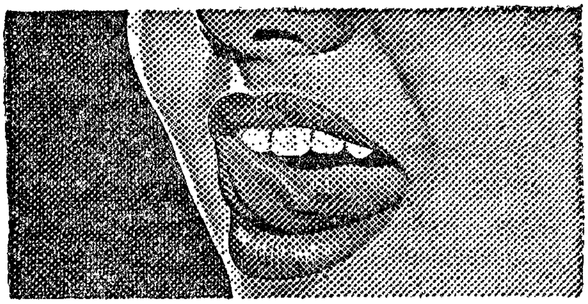
అయితే విమర్శకులకు జడిసే యీస్త్రీలందరూ సోమరిగా ఉంటూ కాలాన్ని వృథాపుచ్చడంలేదు. ఉత్తమ సాహిత్యపఠనం చేస్తూ, రచనాశక్తిని పెంపొందించుకొని చక్కని రచనలను పాఠకలోకానికి అందజేస్తున్న స్త్రీ లున్నారు. తీరిక వేళల్లో కుట్టుపని, పిల్లలకు చదువుచెప్పడం కాలాన్ని దుర్వినియోగంచేయడం కానేరదు. ఇవి ప్రతి కుటుంబానికి ముఖ్యమైనవే. భావిపౌరులైన నేటి బాలలకు తల్లులు క్రమశిక్షణ, విజ్ఞాన విషయాలు నేర్పడం కోరదగినవి. నేడు అంతో యింతో చదువుకున్న ప్రతిస్త్రీ తన కుటుంబం ఆర్థికంగా ముందుకువచ్చి, పిల్లలు ఉత్తమ శిక్షణతో పెరగడానికి కావలసినకృషి చేస్తూంది.

పాశ్చాత్యదేశాలలోవలె స్త్రీలందరూ గృహనిర్వహణా, బయటి కార్యకలాపాలు నిర్వర్తించడానికి మనదేశంలో సౌకర్యాలు పెరగాలి. స్త్రీపురుషుల దృక్పథాల్లో మార్పు రావాలి. పురుషుల ప్రోత్సాహం, సహకారం పూర్తిగా లభించిననాడు స్త్రీ అన్నిరంగాల్లోనూ శోభించగలదు. ★

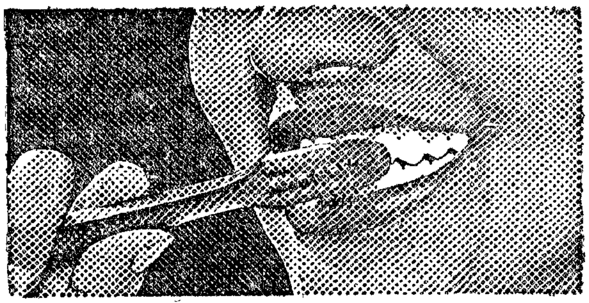
మెక్లీన్స్

పళ్లను అతితెల్లగాజేయును అని ఋజువు చూచుకోండి

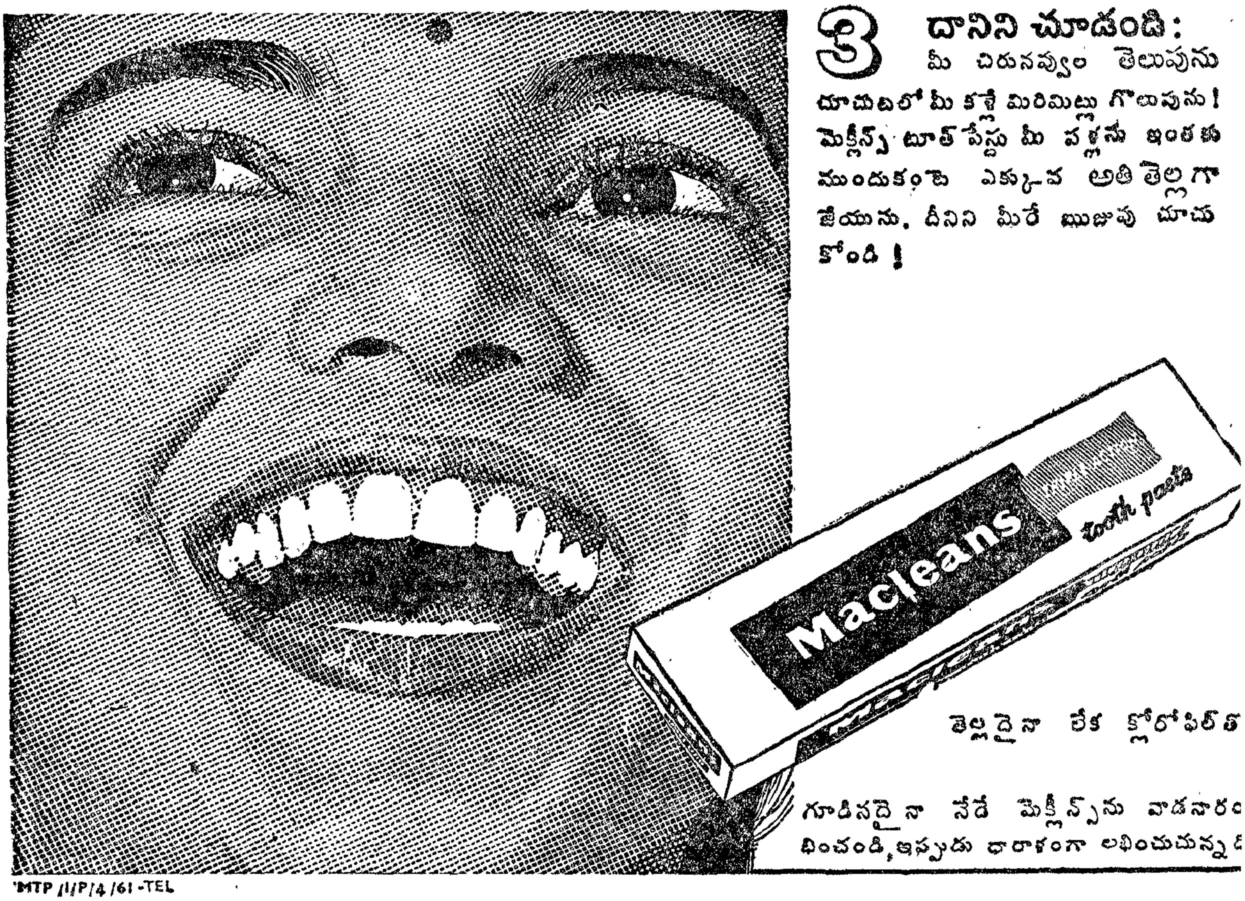
1 దానిని తడమండి!
జిగటగా అంటుచున్న పొర తగులు చున్నదా? సహజ తెలుపును అది దాచివేయుచున్నది. ఇప్పుడు బ్రష్‌తో తోమండి. మెక్లీన్స్ ఆపొరను ఎట్లు పూర్తిగా తొలిగించి వేయుచున్నదో చూడండి.

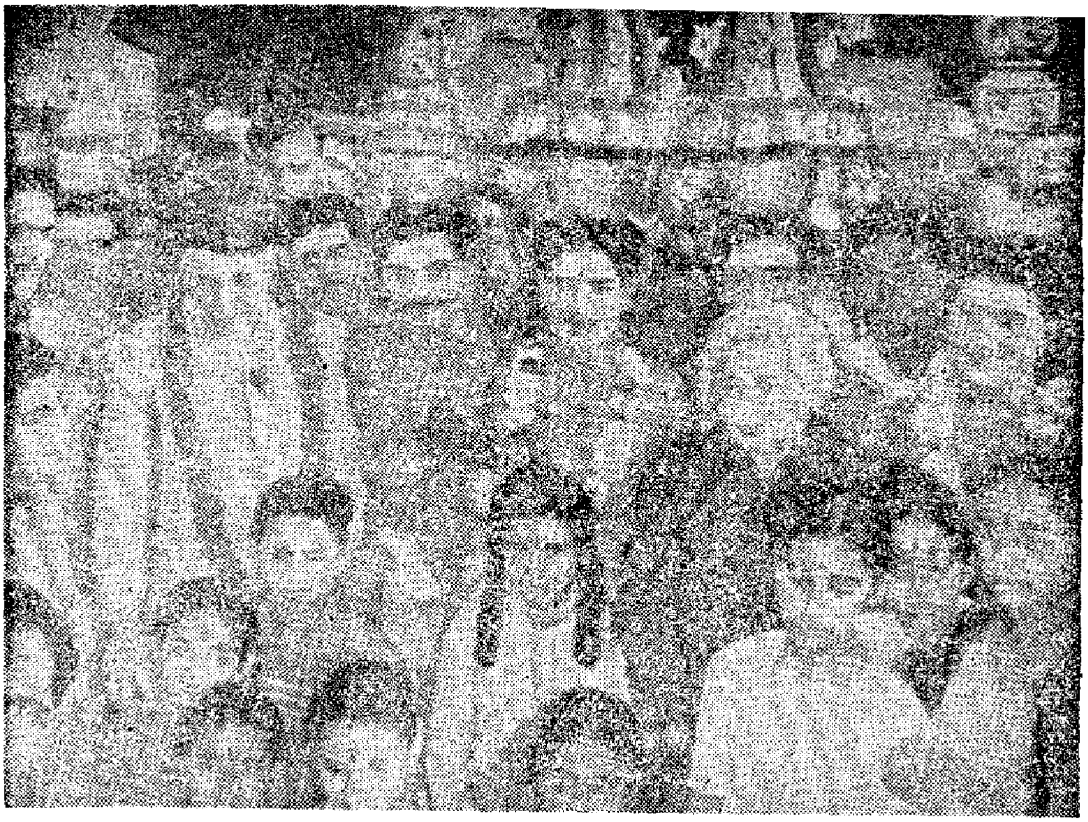
2 దానిని రుచి చూడండి:
మీరు సరిగ్గా చవిచూచునట్టి జలదరించే పరిశుభ్రత గల రుచి, మెక్లీన్స్‌లో వున్న మూడు చురుకైన పదార్థములు పని చేయుచున్న సనుటకు నిదర్శనం ... మీ పళ్లను భద్ర పరచు చున్నవి, కాపాడుచున్నవి, తెల్లగా జేయుచున్నవి.

3 దానిని చూడండి:
మీ చిరునవ్వుం తెలుపును చూచుటలో మీ కళ్లే మిరిమిట్లు గొలుపును! మెక్లీన్స్ టూత్‌పేస్టు మీ పళ్లను ఇంతకు ముందుకంటె ఎక్కువ అతి తెల్లగా జేయును. దీనిని మీరే ఋజువు చూచుకోండి!

'MTP /1/P/4/61-TEL

న్యూఢిల్లీలో జరుగుతున్న రిపబ్లిక్ దినోత్సవాలలో పాల్గొనడానికి మద్రాసునుంచి వచ్చిన జానపద నర్తకబృందంలో శ్రీ కె. హేమా, శ్రీమతి విజయలక్ష్మి.

కేంద్రప్రభుత్వ అధికారానికి రాష్ట్రాల సవాలు: భారత-చైనా వివాదంపై నాయకుల వ్యర్థప్రసంగాలు

శ్రీ కృష్ణ

జాతీయ సమైక్యతాసాధనకు ఒకవంక సమావేశాలు, సంఘాలు ఏర్పాటై తీర్మానాలు చేస్తూనే ఉన్నాయి; వేరొకవంక ఆ సమైక్యతకు రూపకల్పనచేసే కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారాన్ని మట్టుపెట్టే ప్రయత్నాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. అమ్మకం, రోడ్డు రవాణా పన్నులకు సంబంధించిన బృహత్తర సమస్యలు అపరిష్కృతంగానే ఉన్నాయి. బొగ్గు ఉత్పత్తిని అభివృద్ధి పరచేందుకు కొన్ని ప్రాంతాలను తమ అధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించుకుంటే, పశ్చిమ బెంగాల్ ప్రభుత్వం ఆ నిర్ణయాన్ని న్యాయస్థానాలలో సవాలు చేస్తున్నది. అస్సాం కూడా ఈవిధంగానే వ్యవహరిస్తున్నది. మొరాన్‌వద్ద, ఇప్పటి నూనె గనుల సమీపంలో 12 వేల ఎకరాల భూమిలోను, ఈశాన్య సరిహద్దు మన్య ప్రాంతంలో మరో 800 ఎకరాల భూమిలోను నూనెకోసం పరిశోధన జరపాలని అయిల్ ఇండియా కంపెనీ నిశ్చయించి అస్సాం ప్రభుత్వాన్ని లైసెన్సు కోరింది. రాయల్టీ వ్యవహారం తాము కోరిన విధంగా పరిష్కరిస్తేనే లైసెన్స్ విషయం ఆలోచిస్తామని అస్సాం ప్రభుత్వం నిష్కర్షగా చెప్పివేసింది. ప్రస్తుత నిబంధనల ననుసరించి, గనులవద్ద ముడి చమురుకు ఉన్న ధరలో పదోవంతు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి రాయల్టీగా ఇవ్వాలి. అస్సాం ప్రభుత్వానికి—అయిల్ ఇండియా కంపెనీకి మధ్య ఇప్పుడున్న ఒప్పందం ప్రకారం టన్నుకు రు. 4½ చొప్పున ఆ ప్రభుత్వానికి రాయల్టీ లభిస్తుంది. అసలు ఈ రాయల్టీ వ్యవహారమంతా తరువాత వచ్చిందని తెలుస్తున్నది. బర్మా అయిల్ కంపెనీతో భారత ప్రభుత్వం కుదుర్చుకున్న రెండవ ఒప్పందంలో ముడి చమురు ధర, పర్షియా సింధు శాఖలో పలుకుతున్న ధరకు, రవాణా ఖర్చులు చేర్చగా అయ్యే మొత్తాన్నిబట్టి నిర్ణయించాలని నిర్దేశించారు. గనులవద్ద ముడి చమురుకు ఉన్న ధరనుబట్టి రాయల్టీ నిర్ణయిస్తారు. ప్రభుత్వం ముడి చమురు ధరలపై కంట్రోలు ఎత్తివేసి రాయల్టీ రూపంలో ఎక్కువ ఆదాయం పొందవచ్చు. లేదా ముడి చమురు ధర తగ్గించి, దానిని శుద్ధిచేసి అధిక లాభాలు గడించవచ్చు. కాని ఒకేసారి ఈ రెండు పద్ధతులు అమలుచేసే అవకాశంమాత్రం లేదు. బర్మా అయిల్ కంపెనీతో భారత ప్రభుత్వం చేసుకున్న ఒప్పందాన్ని అస్సాం ప్రభుత్వం గుర్తించనంటోంది. రాయల్టీ రూపంలో తమకు వచ్చే ఆదాయం ఈ ఒప్పందంవల్ల తగ్గిపోతుందన్న అంచనాయే ఇందుకు కారణం. నిజానికి అయిల్ ఇండియా కంపెనీకి కౌలు ఇచ్చిన భూమిలో ఇంతవరకు నూనె గనుల ప్రత్యక్షం ప్రారంభం కాలేదు కాబట్టి అస్సాం ప్రభుత్వం నష్టపోయింది ఏమీలేదు.

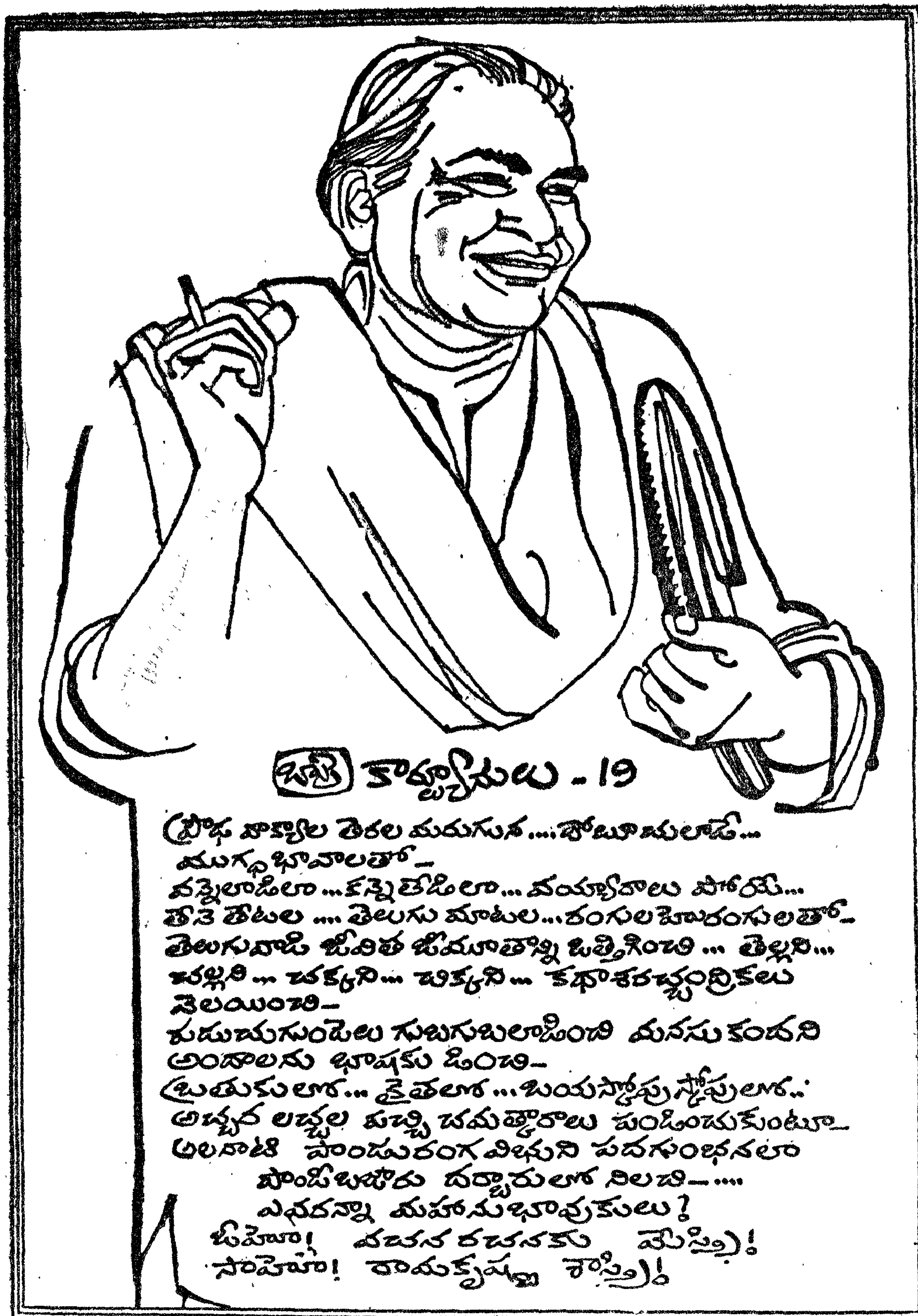
గుజరాత్ ప్రభుత్వంకూడా ఈ వివాదంవల్ల లబ్ధి పొందాలని చూస్తున్నది. గుజరాత్ నూనె శుద్ధి కర్మాగారం 1964 నాటికి ఉత్పత్తి ప్రారంభించవలసి ఉన్నది. ఇప్పటి రేట్ల ప్రకారం తృతీయ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో తమకు సుమారు రు. 3 కోట్లు రాయల్టీగా లభించవచ్చునని ఆ రాష్ట్రప్రభుత్వం లెక్క వేసింది. అస్సాంలో రాయల్టీ రేటును టన్నుకు రు. 7 ల స్థాయికి పెంచితే, గుజరాత్ ప్రభుత్వ ఆదాయం కూడా సంవత్సరానికి రు. 1 కోటి చొప్పున పెరుగుతుంది.

* * *

షా వాలెస్ కంపెనీ, రాలిస్ ఇండియా కంపెనీతో కలిసి డచ్ స్టేట్స్ మైన్స్ సంస్థ సహకారంతో మంగుళూరువద్ద ఎరువుల ఫ్యాక్టరీని నెలకొల్పేందుకు లైసెన్సు ఇవ్వడానికి భారతప్రభుత్వం సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించింది.

ఈ కంపెనీ ప్రథమదశలో ఎరువుల ఫ్యాక్టరీని నెలకొల్పినా, ఆ తరువాత ప్రభుత్వంఅనుమతి పొంది కాప్రోలాక్టమ్, లైసిన్‌లు కూడా ఉత్పత్తి చేయాలని సంకల్పించింది. ఈ పథకానికి రు. 12

—44వ పేజీ చూడండి

బాపు కార్ట్యూనులు - 19
ప్రౌఢ వాక్యాల తెరల మరుగున... దోబూచులాడే...
ముగ్ధ భావాలతో_
వెన్నెలాడిలా... కన్నెలేడిలా... వయ్యారాలు పోయే...
తేనె తేటల .... తెలుగు మాటల... రంగుల హొరంగులతో_
తెలుగువాడి జీవిత జీమూతాన్ని ఒత్తిగించి ... తెల్లని...
చల్లని... చక్కని... చిక్కని... కథాశరచ్చంద్రికలు
వెలయించి—
కుడుముగుండెలు గుబగుబలాడించి మనసుకందని
అందాలను భాషకు దించి-
బ్రతుకులలో... కైతలలో ... బయస్కోపు స్కోపులలో..
అచ్చర లచ్చల గుచ్చి చమత్కారాలు పండించుకుంటూ_
అలనాటి పాండురంగ విభుని పదగుంభనలా
పాండీబజారు దర్బారులో నిలచి—....
ఎవరన్నా మహానుభావుకులు?
ఓహెూ! వచన రచనకు మేస్త్రి!
సాహెూ! రామకృష్ణ శాస్త్రి!

కవి సార్వభౌముడు

నోరి నరసింహ శాస్త్రి

జరిగిన కథ

సర్వజ్ఞ చక్రవర్తి బిరుదాంచితుడగు కొండవీటి ప్రభువు పెదకోమటి వేమారెడ్డి శ్రీనాథభట్టును కవిసార్వభౌమ బిరుదు పట్టముతో అలంకరించి, సర్వవిద్యానిలయమైన శ్రీ విద్యానగరమునకు విద్యావిజయ ప్రస్థానము చేయవలసిందని అర్థిస్తాడు. కార్యసిద్ధికై దైవజ్ఞులుసూచించిన పౌష్టిక క్రియలు ఆచరించి శ్రీనాథుడు విద్యానగరం చేరి ముమ్మకవి ఆతిథ్యం స్వీకరిస్తాడు. డిండిమభట్టును జయించేందుకే శ్రీనాథుడు వచ్చాడన్నవార్త వ్యాపిస్తుంది. డిండిమునకు ఆవిషయం శిష్యుల ద్వారా తెలిసి, శ్రీనాథుని బెదరగొట్టడానికి, లింగనసోమయాజి క్రతువు చూచేమిషతో యజ్ఞశాలకు వెడతాడు. శ్రీనాథునివెంట వచ్చినమల్లవీరుడుపర్వత మల్లుడొక్క శిష్యుడువిద్యానగరమల్లవీరుడైన విద్యామల్లు శిష్యుని చేతిలో ఓడిపోతాడు. శ్రీనాథుని కవిత్వం దోషభూయిష్ఠమైందని విద్యానగరంలో ప్రవాదు బయలేరుతుంది. శ్రీనాథుడు మానసోల్లాస కావ్యాన్ని అభిప్రాయార్థం అరుణగిరినాథులకు పంపుతాడు. తాను గూఢచారుడను అనుమానము పోగొట్టుకొనుటకు శ్రీనాథుడు కటకపాలుని సందర్శించి మెప్పుపొందుతాడు. శ్రీనాథుని ఔషధప్రభావంవల్ల పర్వతమల్లు శిష్యుడు విద్యామల్లు శిష్యుని మల్లయుద్ధంలో ఓడిస్తాడు. శ్రీనాథుడు డిండిములకు మానసోల్లాసకావ్యవహేళనంపై అధిక్షేపణపత్రం పంపుతూ కావ్యదోషాలు పండిత పరిషత్తులో నిరూపించమని డిండిముని సవాలుచేస్తాడు. కటకపాలుడైన తెలుగురాయడు శ్రీదేవరాయ ప్రభువుల సమక్షంలో పండిత పరిషత్తు ఏర్పాటు చేస్తాడు.

శ్రీ విద్యానగరము శ్రీ విద్యారణ్య భారతీస్వాము
నారాయణస్మరణముతో ప్రతిష్ఠింపబడినదాదిగ
సర్వ విద్యానిలయమై విలసిల్లినది. సమస్త శాస్త్ర
ములలోను, సర్వ విద్యలందును ప్రవీణులెందరో
ఆ నగరమునకు దిగంతములనుండి వచ్చి స్థిర నివా
సము ఏర్పరచుకొనుటచేతనేమి, అట్టివారు తరచుగ
వచ్చిపోవుచుండుటచేతనేమి, అది భారతీయ సంస్కృ
తికి అద్వితీయమగు స్థానమయ్యెను. ధర్మనిష్ఠ గల
తురీయాశ్రములు రాజగురువులై జగదాచార్యులుగ
నుండి శాసించుచుండుటవలన, అక్కడి విద్వాం
సులు జల్పవాదమును వితండవాదమును సహించ
కుండ సదాచారమునకు అలవాటుపడిరి. దేశాభి
మానములును శాఖాభిమానములును, కులాభిమాన
ములును వారి ధర్మ నిర్ణయములకు అడ్డు రానీయ
కుండుట అక్కడ సంప్రదాయముగా నిలిచినది.
విద్వాంసులు ధర్మేతర సిద్ధాంతములు చేయ యత్నిం
చుటకు సాహసింపకుండిరి. వివాదము తటస్థించి

—41 వ పేజీ చూడండి

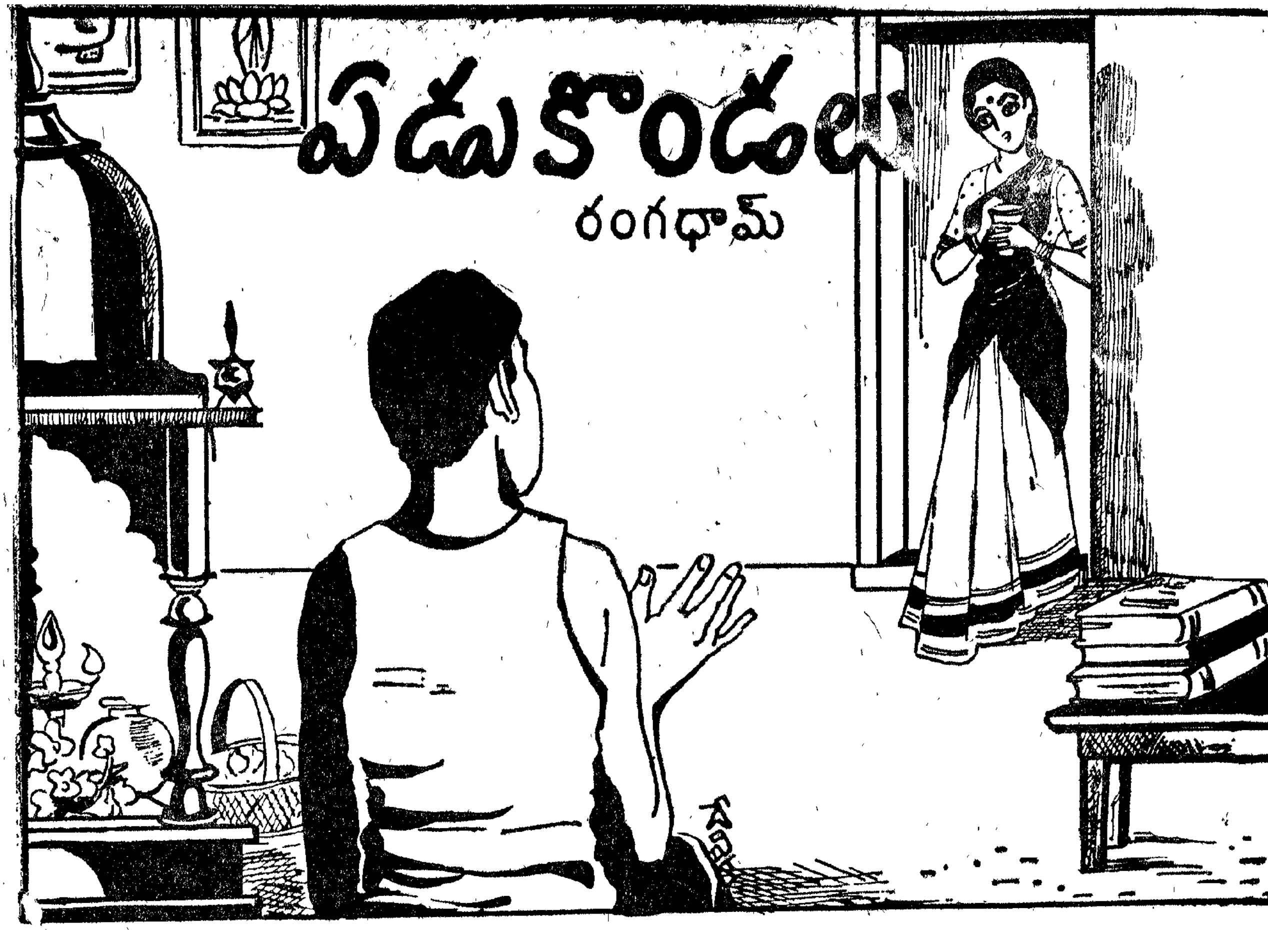

చదువుల్రావు

2-2-61 వ తేదీని మనకాలేజీ విద్యార్థులందరూ "గండిపేట" ఎక్స్‌కర్షన్‌కె వెళ్ళినప్పుడు ప్రమాదవశాత్తూ ఒకవిద్యార్థి నీళ్ళలోపడిపోయాడు అప్పుడు మన చదువుల్రావు తనప్రాణాలకు–
కూడ లెక్కచేయక వెంటనే నీళ్ళల్లోకి దూకి, ఆవిద్యార్థిని రక్షించాడు ఇటువంటి ధైర్య సాహసాలుగల విద్యార్థి మనకాలేజీలో ఉన్నందువలన మేమెంతో గర్విస్తున్నాం...
చదువుల్రావుకీ జై ప్రిన్సిపాల్ గారికీ జై
కంగ్రాచ్యులేషన్స రావుగారూ
ఇంటికి వచ్చాక–
ఓనుకాని ఎంత స్నేహితుడైతే మాత్రం అలా నీళ్ళల్లోకి దూకేస్తావు ట్రా? నువ్వు మునిగిపోతే ఏమైపోదువు?
ఏంచెయ్యనమ్మా, అప్పుడు వాడు నాకొత్తవాచీని పెట్టుకుని ఉన్నాడమ్మా
సత్యమూర్తి

ఏడుకొండలు

రంగధామ్

జరిగిన కథ

రామవరం ఆంధ్ర - ఒరిస్సా రాష్ట్రాల సరిహద్దు ప్రాంతంలో ఒక గ్రామం. శ్యామబాబు అక్కడ దిగి, ఆ ఊరిలోనే వైద్యవృత్తి చేసుకుంటున్న రాధానాథమిశ్రా గారిని కలుసుకుని ఆయన సహాయంతో ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటాడు. రామవరంలోని మిల్లు యజమాని సత్యనారాయణరావు గారు తన పిల్లలకు శ్యామబాబు ట్యూషన్ చెప్పే ఏర్పాటు చేయిస్తాడు. నారాయణి మిశ్రాగారి పనిమనిషి. మిశ్రాగారు త్రాగుబోతు అయినా చాలా మంచివాడు. ఒకరోజున పోలీసులు ఆయనను పట్టుకుంటే శ్యామబాబు జరిమానా చెల్లించి విడిపిస్తాడు. మిశ్రా కౌదుర్వ్యసనం పోగొట్టేందుకు శాయశక్తుల ప్రయత్నిస్తాడు. మిశ్రాను విడిపించుటకు హామీ ఇచ్చిన సూర్యప్రకాశరావు పేకాటలో ధనం పోగొట్టుకొని ఆత్మహత్యకు పూనుకొనగా శ్యామబాబు రక్షిస్తాడు.

శ్యామ్‌బాబు ఉపదేశం డాక్టరుమీద బాగా పనిచేసింది. తాగడంఒక్కసారి మానడంకష్టమని శ్యామ్‌బాబు డాక్టర్‌కు తాగాలని వాంఛ కలిగినప్పుడు కొద్దిగా త్రాగనిచ్చి, తన దగ్గర కూర్చోపెట్టుకొనేవాడు. డాక్టర్ మిశ్ర పెద్ద సంస్కారికాదు. పెద్ద పెద్ద డిగ్రీలేమీ లేవు అతనికి. అయినా అతనిది స్వతస్సిద్ధంగా మంచి మనసు. అతని విశ్వాసం మూఢ విశ్వాసం. శ్యామ్‌బాబు వచ్చిన నెలా పది హేను రోజులలో అతను చాలా మారిపోయాడు. నారాయణి కూడా మళ్ళీ డాక్టరుతో చనువుగా మసల నారంభించింది. డాక్టర్‌కి ఆమెవద్ద పెళ్ళి ప్రసక్తి మళ్ళీ ఎత్తగల ధైర్య మింకా రాలేదు.

ఆ సమయంలో సత్యనారాయణగారు కొన్ని పనులమీద హైద్రాబాదు వెళ్లడం సంభవించింది. ఆయన ఊరికి వెళ్తూ, తమ తాలూకు ఇళ్లొకటి ఖాళీ అయిందనీ, అందులో శ్యామ్‌బాబు వుండవచ్చునీ చెప్పివెళ్లారు. గుమస్తా ధర్మమూర్తిగారు, శ్యామ్‌బాబు మర్నాడు సత్యనారాయణగారింటికి వచ్చినప్పుడు ఆ యిల్లు చూపిస్తామన్నారు.

మర్నాడు శ్యామ్‌బాబు ధర్మమూర్తిగారితో కలిసి చూడటానికి వెళ్ళాడు. అది సత్యనారాయణగారి మిల్లుకు వెనుకవైపున వుంది. అక్కడ ఆయన రెండిళ్ళు, తన దగ్గర పనిచేసేవారికోసం కట్టించారు, ప్రక్క ప్రక్కనే. ఆ రెండిళ్ళూ తప్ప చుట్టుప్రక్కల మరే యిళ్ళూ లేవు. ఆ యిళ్లవద్ద ఒక నుయ్యి వుంది. ఆ యిళ్ళ వెనకాల ఒక తోట వుంది. తక్కిన మూడు వైపులా పొలా లున్నాయి. మిల్లు దగ్గరగా కన్పిస్తూ వుంటుంది. దూరంగా కొండలు కన్పిస్తూ వుంటాయి. ఊరికి ఫర్లాంగు దూరంలో ఆ యిళ్ళు వున్నాయి. అసలే ఆ ఊరు చిన్న ఊరు. ఆ ఊరికి కూడా దూరంగా ఆ యిళ్ళున్నాయి. అక్కడ పగలు ప్రశాంతంగా వుంటుంది. రాత్రి అసలు శబ్దమే వినిపించనంత ఒంటరిగా వుంటుంది.

ఆ యిళ్లలో ఒకయింట్లో ధర్మమూర్తిగారున్నారు. మరొకయిల్లు ఖాళీగా వుంది. శ్యామ్‌బాబు ఆ యిల్లును చూశాడు.

కొద్ది రోజులుగా డాక్టరుకోసం వచ్చే రోగుల వల్ల, ముఖ్యంగా పల్లెటూరివాళ్ళవడం సభ్యత తెలియకుండా ప్రవర్తించే వారవడంవల్ల శ్యామ్‌బాబుకు డాక్టరు దగ్గర వుండడం విరాకు అనిపించ సాగింది. ఏదైనా వేరే చోటుకి, రెండో వ్యక్తితో సంబంధం లేకుండావుండే బసలోకి మారుదామని శ్యామ్‌బాబు ఆలోచించసాగాడు. ఈ ఇల్లు అన్ని విధాలా తనకు అనుకూలంగా కనిపించింది. చుట్టూ ప్రకృతి రమణీయకత కన్పిస్తూ వుంటుంది. ఏకాంతంగా వుండవచ్చు. ఇల్లు కూడా చిన్నదైనా బాగానే వుంది.

తన దగ్గరున్న డబ్బుతో వంటకు కావలసిన పాత్రలూ, స్టౌ వగైరా సామాను కొనదలచాడు. ఎందుకంటే, ఆ యింట్లో ప్రవేశించిన దగ్గర్నుంచీ తానే వండుకుందామని శ్యామ్‌బాబు ఉద్దేశం.

—40వ పేజీ చూడండి

భూగర్భంలోనికి సాహసయాత్ర

జరిగిన కథ

హాంబర్గ్ నగర నివాసి ప్రొఫెసర్ లిడెన్‌బ్రోక్ ఒక పాత గ్రంథం సంపాదిస్తాడు. దానిలో దొరికిన ఒక త్వక్పత్రంలో రహస్య సందేశం ఏదో ఉంటుంది. కాని అది ఆయన తమ్ముడు కొడుకైన ఆక్సెల్ మాత్రం తెలుసుకుని భయవిహ్వలుడవుతాడు.

అయినా తన పెదనాన్న దాని విషయమై పడుతున్న బాధ చూడలేక, రహస్యం చెప్పేస్తాడు. 'ఆర్నె సాక్నుస్సెమ్' అనే ప్రాచీన ఐస్‌లాండిక్ శాస్త్రజ్ఞుడు, యాత్రికుడు భూగర్భంలోనికి వెళ్లినట్లు వ్రాసి ఉంటుంది. ఐస్‌లాండ్‌లో అరిపోయిన ఒక అగ్ని పర్వతం ముఖద్వారంలో నుంచి వెళ్ళినట్లు ఉంటుంది. ఆక్సెల్ ఇది నిజం కాదని వాదించినా వినిపించుకోకుండా ప్రొ॥ లిడెన్‌బ్రోక్ డెన్మార్కు మీదుగా ఐస్‌లాండ్ ప్రయాణం కడతాడు. డెన్మార్కులో హెర్ థామ్సన్ సహాయంతో ఐస్‌లాండుకు ఒక పడవ కుదుర్చుకుంటారు. అక్కడ ప్రొఫెసర్ ఫ్రిడరిక్సన్ ఇంట్లో దిగుతారు. స్నెఫెల్స పర్వతం వద్దకు దారి చూపేందుకు ఫ్రిడరిక్సన్ వారికొక గైడ్‌ను కుదురుస్తాడు. అతని పేరు హాన్స్. అతని సహాయంతో వారు స్నెఫెల్స పర్వతాన్ని చేరుకుని, స్కార్టారిస్ శిఖరం ఎక్కారు. ఆ శిఖరం దిగువన వారికి మూడు రంధ్రాలు కనిపించాయి. మధ్య రంధ్రంమీద స్కార్టారిస్ నీడ పడేవరకు కనిపెట్టుకొనిఉండి, నీడపడిన రోజున ఆ రంధ్రం గుండా భూగర్భంలోనికి దిగుతారు.

19

మరుసటిదినం జూన్ 30 ఉదయం ఆరు గంటలకు తిరిగి దిగటం ప్రారంభించాము.

ఇంకా లావా 'మెట్లు' ఉన్న 'మందిరం'లోనే ఉన్నాము. ఇవి నిజంగా మెట్లంత సౌకర్యంగా ఉన్నాయి. 12. 17 వరకూ నడిచాము. సరిగ్గా ఆక్షణంలో ఆగిపోయిన హాన్సునదాటి వెళ్ళిపోయాము.

"ఆ! వచ్చేశాము" అన్నాడు మా పెదనాన్న, "పొగగొట్టం చివరికి వచ్చేశాము." (లావా పొంగి వచ్చిన దానిలోనుంచే పొగ కూడా వస్తుంది కనుక ప్రొఫెసర్‌గారు దానిని 'పొగగొట్టం' అన్నారు)

నామట్టుకు కలయచూశాను. రెండు దార్లు అడ్డంగా కలిసే చోటునుంచుని ఉన్నాము. రెండూ ఇరుకుగా చీకటిగా ఉన్నాయి. ఏది సరియైనది? చెప్పటం కష్టం.

అయినప్పటికీ మా పెదనాన్న సందేహం ఉన్నట్లు ఒప్పుకోవలేదు. తూర్పువైపు సొరంగం చూపాడు. అందరం దానిలోనికి నడిచాము.

అంతేకాక ఏదారి అయివుంటుందా అని సందే

పోతున్నా ఉండటం చెప్పటానికి వీలేదికాదు. మాకు ఏవిధమయిన సూచనా లేదు కాబట్టి అదృష్టం కలిసి వస్తుందనే ధైర్యంతోముందుకి సాగిపోయాము.

ఇక్కడ మా దిగుడు మరీ వాలుగాలేదు. దారి కూడా ఒకే రకంగాలేదు. కొన్నిప్పుడు మాకు ఇరు ప్రక్కలా పెద్ద కేథ్రెడల్ (పెద్ద చర్చి)తో కనిపించే 'ఆర్చి' (Arch) లను పోలిన శిలాకారాలు ఉండేవి. మధ్య యుగాల శిల్పులకు ఇవి చక్కటి భావనాంకు రాలుగా ఉండేవి. ఒక మైలు అవతల తలవంచి నడవ వలసినంత క్రిందుగా ఉండేది. ఇంకాపైన దారి మరీ చిన్నదయిపోయి మేము పాకివెళ్ళవలసి వచ్చేది.

వేడి సహించగలిగినంతే ఉన్నది. అనాలోచితంగా స్నెఫెల్ పర్వతంలోని లావా మరుగుతున్న సమయం గురించి ఆలోచించటం మొదలు పెట్టాను. అగ్ని ప్రవాహాలు ఆ సొరంగంలోని ప్రతికోణంవద్దా కి కొని వెనక్కి పడిపోవటం, అతి ఉష్ణములయిన వాయువులతో నిండటం వూహించాను.

ఆరిపోయినది అనుకునే ఈ అగ్నిపర్వతం తన వృద్ధాప్యంలో తిరిగి తన ఆటలు ప్రారంభించబోదని ఆశించాలి అనుకున్నాను!

నా భయాలు మాత్రం ప్రొఫెసర్ లిడెన్‌బ్రోక్‌కి చెప్పలేదు. ఆయనకు అసలు అర్థం అయ్యేవికాదు. ఆయనకల్లా ఒకటే ధ్యాస—ముందుకి! నడిచే వాడు. జారేవాడు. ఎగ్రబాకేవాడు. దొర్లిపడేవాడు. కాని ఆయన ఏకాగ్రతను అభినందించకుండాఉండటం ఎట్లా?

సాయంత్రం ఆరు గంటలకు అంత అలసట చెందించేదికాని నడక తర్వాత, దక్షిణంగా ఆరు మైళ్ళు వెళ్ళాముకాని క్రిందుగా రెండు ఫర్లాంగులు కూడా దిగలేదు.

మా పెదనాన్న ఇక నిద్రకు ఉపక్రమించే సమయమన్నారు. మాటలు లేకుండా భోజనం ముగిసింది, ఆలోచన లేకుండా నిద్ర పోయాము.

రాత్రికి ఏర్పాట్లు చాలా తేలికగా జరిగిపోయాయి. ఒక్కొక్కరూ ఒక కంబళితో చుట్టుచుట్టుకుని పడుకున్నాము. ఇది తప్ప వేరే ఏమీ కప్పుకోలేదు. చలి భయంలేదు. దొంగలభయం అసలేలేదు. ఆఫ్రికా అడవులలోనూ, అమెరికా వన్యప్రదేశాలలోనూ తిరిగే ప్రయాణీకులు రాత్రి తమను తామే కాపలా కాసుకొని తీరాలి. కాని మేము పూర్తిగా సురక్షితంగా ఉండిపోయాము. మా ఒంటరితనమును తేలిక మయిన భంగమూ రాలేదు. అటవికులుగాని, వన్య మృగాలుగాని అక్కడలేవు.

మరునాటిదినం ప్రొద్దున లేచేసరికి అందరం కులాసాగా ఉన్నాము. తిరిగి దారిని పడ్డాము. ముందటి రోజులాగే లావా ప్రవాహం వెంటనే నడిచాము. ఏమేమి రాళ్ళమధ్యనుండి వెళుతున్నామో చెప్పటం దుస్సాధ్యమయింది. సొరంగం క్రిందకు దిగటానికి బదులు అడ్డంగా వెళ్ళడం ప్రారంభించింది. కొద్దిగాపైకి లేచిందా అని కూడా అనుమానించాను. పది గంట లయ్యేసరికి పైకి వెళుతున్నట్లు స్పష్టమయి, బడలిక బాగా అధికమయిపోయింది. నా నడక వేగం తగ్గించాను.

"ఏమిటి ఆక్సెల్?" అని ప్రశ్నించారు ప్రొఫెసర్‌గారు విసుగుగా.

"కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోవాలి" అని సమాధానమిచ్చాను.

"ఏమిటీ! మూడు గంటల నడకకే? అందులో ఇలా తేలికగా నడిచేందుకు వీలుగా ఉండే భూమిమీద!"

"తేలికగా ఉన్నదేమోకాని అలసట తప్పటం లేదు."

"ఏమిటీ, కిందకు దిగటం కూడా కష్టమే!"

"పైకి, కిందికికాదు"

"పైకి!" అన్నారు మా పెదనాన్న భుజాలు కదుపుతూ.

"సందేహంలేదు. అరగంటగా పైకి వాలుగా ఉన్నదేకాని కిందకిలేదు. ఇలాగయితే మనం త్వరలో అయిస్‌లాండ్ భూతలంమీదకి చేరుకుంటాం!"

ప్రొఫెసర్‌గారు నెమ్మదిగా తల వూపారు. నమ్మ టానికి ఇష్టంగాలేని మనిషిలాగే. నేను సంభాషణ మళ్ళీ ప్రారంభించ ప్రయత్నించాను. ఆయన ఒక్క ముక్కయినా పలుకలేదు. బయలుదేర వలసినది సంజ్ఞ చేశారు. ఆయన మౌనం కేవలం అలక మాత్రమేనని గ్రహించాను.

అయినా నా మూటల ధైర్యంగా భుజంపైన వేసుకుని మా పెదనాన్నను అనుసరిస్తున్న హాన్స్ వెనుక నడిచాను. వెనుకబడిపోవటం నాకు ఇష్టంలేదు. నా సహచరులు అదృశ్యులవకుండా ఉండేట్లు జాగ్రత్త పడదలచాను. ఈ భూగర్భాంతరాళ వ్యూహంలో తప్పిపోవటం తలచుకుంటే వణుకు పుట్టింది.

అంతేకాక, దారి గనుక పైకి పోతున్నట్లయితే భూతలంమీదకు తీసుకుపోతుందికదా అని తలుచు కుని నన్ను నేనే సముదాయించుకున్నాను. ఇది ఆశించ తగ్గ విషయం. నేను వేసిన ప్రతి అడుగూ దాని బలపరచింది. మళ్ళీ నా గ్రౌబెన్‌ను కలుసుకోబోతు న్నానుకదా అని సంతోషించాను.

మధ్యాహ్నానికి మేము అనుసరించే సొరంగ గోడలో మార్పు కనిపించింది. దానిమీద ప్రతిబింబించే వెలుగు తగ్గిపోవటం గమనించాను. లావాపూత క్రింద గట్టిరాయి బయటకు వస్తున్నది. ఒక్కొక్క ప్పుడు ఏటవాలుగా, మరొకప్పుడు నిలువుగానున్న రాతి 'పొరలు' మాకగుపించాయి. 'సిల్యూరియన్' (Silurian) శిలానిర్మాణాల మధ్యనుంచి నడిచి వెళుతున్నాము.

నాలో అణిగి ఉన్న భూగర్భశాస్త్రజ్ఞుడి స్వభావం పైకి వచ్చింది. "చూడు" అన్నాను.

"ఏమిటి?" అని అడిగారు మా పెదనాన్న.

"మొట్టమొదటి వృక్షాలు, జంతువులు సృష్టి అయిన కాలంలో ఉన్నాం!"

"అంతేనంటావా?"

"పరిశీలించిచూడు!"

ప్రొఫెసర్‌గారి విద్యుద్దీపం గోడమీద పడేలా చూడ మని చెప్పాను. ఆశ్చర్యం ప్రకటిస్తారనుకున్నాను కాని, మాట లేకుండా ముందుకు సాగిపోయారు.

ఆయన నన్ను అసలు అర్థం చేసుకున్నారా? పెదనాన్న, పేరొందిన కాబట్టి స్వాభిమానంవల్ల తూర్పు సొరంగం ఎన్నుకోవడంలో తప్పుదారి త్రొక్కానని ఒప్పుకోవటానికి ఇష్టపడటం లేదా? లేక ఈ సొరంగం అంతు కనుక్కోవటానికి తయారవుతున్నారా? లావా

—38వ పేజీ చూడండి

అందాల కుందేలు

టి. రామకోటీశ్వరరావు

అందాల కుందేలు, ఆడుకుందామా!
కారుమబ్బు ప్రీతితో రమణీయ భణితి
ఆకాశవీధిలో అందాలు చిందేటి
చందమామను మనము సాగిరమ్మందు!
అందాలకుందేలు!

కపురకుం పీలాడ కొలంగలేక
చంద్రయ్యలో మచ్చ కిక ముందుకేల ?
చిన్నారి కుందేలు! నీరూపు(గాంచి
మబ్బులో చంద్రయ్య మరుగున దాగె!
అందాల!

వెన్నెలలు విరియంగ వేసరిక లేక
పిల్లగాలులు వీచి ప్రీతిజాగంగ
కొలరేటి ముద్దున చెంగున దాగి కేటి
కొండమల్లెల నవ్వ మారిమిని జాడ
అందాలకుందేలు! ఆడుకుందామా!

చెవులెత్తి కూడెంత్తి చిన్నారిపదుగు
కేర్పానాకే నాకింక నేర్పవూ! నీవు
ఆడుచు పాడుచు అందాలు చిందేటి
నీతోటి నేస్తమ్ము నేనిదలేను. ॥అందాల॥

దైవజ్ఞపాతూరి శ్రీరామమూర్తి

2-2-1962 శుక్రవారము మొదలు
8-2-1962 గురువారము వరకు

మేషం :

(అశ్విని, భరణి, కృత్తిక 1 పా.)

ఇంతకుముందు ధనాదాయ మార్గాలలో ఏర్పడిన ఆటంకాలు తొలగిపోయి మీరు తలపెట్టిన పనులకు తక్కువ అవకాశం లభిస్తుంది. ఉత్సాహ వంతమైన సమయం. వృత్తిలో బాధ్యతలతో పాటు గౌరవం పెరుగుతుంది. దూరపు ప్రయాణాలు చేయవలసి వస్తుంది. విలువగల వస్తువులు కొంటారు. స్నేహితుల మాటల ధోరణి ఒక సమయంలో విసుగును కలిగిస్తుంది. సాధారణంగా ఆత్మీయతను కలిగించే మాటలను నమ్మవద్దు. విద్యార్థులకు మంచి సమయం. ఉత్సాహము, గ్రహణ శక్తి బాగుంటవి. లలితకళలయందున్నవారికి ధనము, గౌరవము పెరుగుతవి. వ్యాపారరంగంలో క్రొత్తవారి సంబంధం లభిస్తుంది. అయితే విశేషంగా డబ్బు పెట్టుబడి పెట్టవలసి రావచ్చు. హాస్య ప్రసంగాలలో ప్రవేశించతగిన సమయంకాదు. 6, 7 తేదులలో సంతోష వార్తలు. ఇతరుల నిమిత్తం ధన వ్యయం. అధికారులతో స్నేహం.

* * *

వృషభం :

(కృత్తిక 2, 3, 4 పా., రోహిణి, మృగశిర 1, 2 పా.)

మిమ్ములను అందరు స్తోత్రం చేస్తూ ఉబ్బిస్తారు. కాని, సమయంలో ఆదుకొంటారనే ఆశ ఉండదు. దైవానుగ్రహంవల్ల మీ శక్తి మీదనే నిలబడి కార్యం సాధించుకో గలుగుతారు. చేతిలో ఉన్న డబ్బును జాగ్రత్తగా వినియోగించుకొని గౌరవం కాపాడుకొంటారు. మీ ఆరోగ్యం సంతృప్తికరంగా ఉండదు. కుటుంబంలో సుఖము, శాంతి లభిస్తవి. మీ మాటకు అందరి ప్రోత్సాహము లభిస్తుంది. విలువగల వస్తువులు కొనటం గాని, వ్యాపారాలలో పెట్టుబడి పెట్టటం కాని ప్రస్తుతం మంచిది కాదు. వారాంతంలో పిల్లలకు అనారోగ్యం చేసి నెమ్మదిస్తుంది. మీ అశ్రద్ధవల్ల వస్తువులు పోగొట్టుకొంటారు. ఈ సమయంలో కార్యభారం కన్నా ఆందోళనవల్ల కలిగే శ్రమ అధికంగా తోస్తుంది. ఎదురు చూస్తున్న వార్తలు సమయంలో అందవు. 7, 8 తేదులలో మిత్రలాభం, శుభకార్య ప్రయత్నాలు, వృత్తిలో అనుకూలతలు.

> ## గ్రహస్థితి
>
> కర్కాటకంలో రాహువు, మకరంలో సూర్య, అంగారక, బుధ, గురు శుక్ర, శని కేతువులు, ధనుర్మకర కుంభ మీనాలలో చంద్రుడు.

* * *

మిథునం :

(మృగశిర 3, 4 పా., ఆరుద్ర, పునర్వసు 1, 2, 3 పా.)

మీరు ఎంత శ్రమచేసినా తగినంత ఫలితం కనుపించదు. మీ కార్యక్రమాలు సులభంగా తెమలవు. **అధికారులవల్ల జరుగవలసిన పనులలో ఆటంకాలు వస్తూఉంటవి. వృత్తి ఉద్యోగాలలో గౌరవం లభిస్తుంది. కాని, మనశ్శాంతి తక్కువ. కుటుంబంలోని వారి ఆరోగ్యం గురించి జాగ్రత్తగా ఉండండి. అనేక ఆలోచనలుచేస్తూ ముందు** నెరవేర్చవలసిన పనులను మరచిపోతూ ఉంటారు. హాస్య ప్రసంగాలలో చొక్యం కలిగించుకోవద్దు. ప్రయాణాలు చేయవలసివస్తుంది. శుభ పుణ్య కార్యాలు అనుకూలిస్తవి. ఈ వారం రెండవ భాగంలో మీ ధనాదాయం క్రమంగా బాగుపడుతుంది. సంఘ కార్యాలలో మీ మాటకు విలువ లభిస్తుంది. 4, 5 తేదులలో అపవాదులు, దుబారా ఖర్చులు, మిత్రులతో విరోధం.

* * *

కర్కాటకం !

(పునర్వసు 4 పా., పుష్యమి, ఆశ్లేష)

ప్రతి పని కలిసి వచ్చినట్లే కనుపిస్తుంది. కాని, పూర్తిగా జరుగదు. మీ ముందు జాగ్రత్తవల్ల కలహాలు రాకుండా చూచుకో గలుగుతారు. కోర్టు కచేరీలలో నిరుత్సాహం తగ్గి మీ ఆలోచనలకు మంచి మార్గం లభిస్తుంది. ధన విషయంలో చిక్కులు ఏమీ ఉండవు కాని, శ్రమపడి మీ బాధ్యతలను నెరవేర్చుకోవలసి వస్తుంది. స్నేహితులకు సహాయం చేయవలసిన అవసరం కూడా ఏర్పడవచ్చు. మీ ఆరోగ్యం సంతృప్తికరంగా ఉండదు. సంగీత సాహిత్య రంగాలలో తగిన అవకాశాలు లభిస్తవి. వ్యాపార వ్యవహార విషయాలలో క్రొత్త యోచనలు, కార్యక్రమాలు ఆరంభకాగల సమయం. క్రొత్త మనుష్యుల సంబంధంవల్ల ధనలాభము, కార్యసిద్ధి పొందగలుగుతారు. శ్రమకరమైనకాలం.

* * *

సింహం :

(మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర 1 పా.)

పరిస్థితులు అనుకూలించినట్లే కనుపిస్తవి. అయితే మీ సందేహాలు తొలగి కార్యరంగంలో ప్రవేశించటానికి అవకాశం కుదరదు. ధనాదాయం పెరుగుతుంది. ఇంతకుముందున్నటువంటి దుబారా ఖర్చులు క్రమంగా తగ్గిపోతవి. మీ బాధ్యతలను చాలావరకు పైన వేసుకొనే మనుష్యులు లభిస్తారు. ఏ విషయంలోను ఉద్రేకం చూపకుండా జాగ్రత్తగా ఉండండి. వాహనాలు, పెద్ద పెద్ద

మిమ్మల్ని మొదలంటినవాటి మీద మీ డబ్బును వినియోగించవలసి వస్తుంది. వ్యవహార రంగంలో పూర్తి పరిష్కారం కుదరకపోయినా మంచివారినలవా ముందు ముందు లాభించగల సూచనలు కనుపిస్తవి. ఉష్ణాధిక్యంవల్ల బాధపడతారు. వారాంతంలో సంతోష వార్తలు తెలుస్తవి. 6, 7, 8 తేదులలో కార్య సిద్ధి, ప్రయాణము.

* * *

కన్య:

(ఉత్తర 2,3,4 పా, హస్త, చిత్త 1, 2 పా.)

అన్నివిధాలా శ్రమను సహించి సంఘంలో పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించగల సమయం. మీరు ఖర్చు పెట్టిన ప్రతి కాసీకి ఒక ప్రయోజనం పొందగలుగుతారు. బుద్ధిబలంతో ఇతరులకు సహాయం చేయగలుగుతారు. ధన రూపంలో వెంటనే ఫలితం కనుపించక పోవచ్చు. వృత్తి, ఉద్యోగాలలో ప్రోత్సాహము లభిస్తుంది. ఆహార విహారాలలో వచ్చే మార్పులవల్ల తాత్కాలికంగా ఆరోగ్యం లోపించగల అవకాశా లున్నవి. కుటుంబంలో మీరు తల పెట్టిన కార్యాలు చురుకుగా జరిగి మనశ్శాంతి లభిస్తుంది. మీ మాటకు అందరి ప్రోత్సాహము లభిస్తుంది. కలహ ప్రసంగాలలో ప్రవేశించవలసిన అవసరం కలుగుతుంది. వారం రెండవ భాగంలో ధనాదాయం పెరగగల అవకాశా లున్నవి. 2, 3 తేదులలో బంధువులవద్ద నుంచి శుభ వార్తలు. ఖర్చులు పెరుగుతవి.

* * *

తుల:

(చిత్త 3, 4 పాదాలు, స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పాదాలు)

ముందుగా మీరు యోచించుకుని జాగ్రత్తగా ఉందామనుకున్నా సమయానికి మరచిపోతూ ఉండటంవల్ల కార్యభారం పెరుగుతూ ఉంటుంది. దేహశ్రమ అధికం. వస్తుందని అనుకున్న ధనం సకాలంలో రాదు. అయినా ఏదోవిధంగా మీరు ఇతరులకు చెప్పిన మాటను నిలబెట్టుకోవలసి వస్తుంది. కలహ ప్రసంగాలు ఆరంభం అవుతవి. కాని వెంటనే సమసిపోయి మనశ్శాంతి లభిస్తుంది. ఆస్తి వృద్ధి ప్రయత్నాలు పూర్తికావు. ఆడంబరము, పట్టుదలలు తగ్గించుకొనటం మంచిది. రాజకీయాలలో పాల్గొనవలసిన అవసరం కలుగుతుంది. తరచూ మీరు నిర్ణయించుకొనే పనులు వాయిదా వేసుకొనవలసిన అవసరం కలుగుతూ ఉంటుంది. వారాంతంలో అనారోగ్యం చేస్తుంది. పడమర దిక్కు నుంచి ధనలాభము, శుభవార్తలు వస్తవి. 4, 5 లలో పనులలో పొరపాట్లు, శ్రమ కరమైన పనులు, నౌకరులతో కలహాలు.

* * *

వృశ్చికం:

(విశాఖ 4 పాదం, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ.)

వ్యవహార, ఆర్థికరంగాలలో మీ శక్తి సామర్థ్యాలతో జయం పొందగలుగుతారు. ప్రతి విషయంలోనూ ధైర్యంతో ముందుకు పోగలుగుతారు. తరచూ అధికారులతో ప్రసంగించవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. వృత్తి వ్యాపారాలలో ధనం విశేషంగా వినియోగించవలసిన అవసరం ఏర్పడుతుంది. సంఘంలో మీ ఆధిక్యత పెరుగుతుంది. మధ్యవారి మాటలను నమ్మి కలహాలకు దిగవద్దు. తరచు మీతో పోటీకి వచ్చేవారు ఉంటారు.. కాని, అందువల్ల మీకు వచ్చే చిక్కు ఏమీ ఉండదు. ప్రయాణాలు చేస్తారు. పిల్లల ఆరోగ్యం బాగుండదు. ఉత్తర దిక్కునుంచి లాభవార్తలు తెలుస్తవి. ఇతరుల వద్ద నుంచి రావలసిన ధనం సకాలంలో వస్తుంది. 5, 6 లలో ఆందోళన, పాటి వారితో గౌరవము, ఖర్చులు.

* * *

ధనుస్సు:

(మూలా, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1 పా.)

ఈవారం వృత్తిలో క్రమక్రమంగా అనుకూలత కనుపిస్తుంది. సందేహాలవల్ల ఆగిపోయిన పనులు తిరిగి సాగించగలుగుతారు. మిత్రుల వ్యవహారాలలో ప్రవేశించటంవల్ల ముందు అపవాదులు వస్తవి. పదిమందిలో మీ నిజాయితీని నిలుపుకొనగలుగుతారు. మాట నిలకడలేని మనుష్యులతో కలిసి చేసిన పనులు మధ్యలో ఆగిపోయే అవకాశా లున్నవి. సాధ్యమైనంతవరకు అధికారులను ఆశ్రయించటం వంటి పనులు తగ్గించుకొనటం మంచిది. ఈ సమయంలో ఇతరుల చేతికి పోయిన వస్తువులు సక్రమంగా తిరిగి వస్తవని అనుకోవద్దు. ప్రతిష్ఠ కోసం పెనగులాడటమే కాని, అవతలివారు మిమ్ములను అర్థం చేసుకోలేక పోతారు. కుటుంబంలో ఖర్చులు పెరుగుతవి. 7, 8 తేదులలో మంచివారి స్నేహం. శ్రమతో కార్యసిద్ధి. వృత్తిలో నూతన ప్రయత్నాలు.

* * *

మకరం:

(ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా, శ్రవణం, ధనిష్ఠ 1, 2 పా)

ఈవారం ఆర్థికంగా ప్రోత్సాహం తక్కువ. చేసిన పనినే చేయవలసి వస్తుంది. ఏ వ్యవహారం ప్రారంభించినా చురుకుగా పూర్తిచేయలేక పోతారు. ఈ సమయంలో వచ్చే వార్తలు మాత్రం చాలా అనుకూలంగా ఉంటవి. ఇంతకుముందు చేసిన వాగ్దానాలను నెరవేర్చలేకపోతారు. పుణ్యకార్యాలు నెరవేరుతవి. కుటుంబంలోనివారి ఆరోగ్యం గురించి జాగ్రత్తగా ఉండండి. ఎవరు ఎన్ని మాటలు చెప్పినా మీ చేతిలోని డబ్బుకు చిక్కు రాకుండా చూచుకొనండి. అనుకున్న ప్రయాణాలు సాగక పోవచ్చు. వారం రెండవ భాగంలో విలాస వినోద కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటారు. హాస్య ప్రసంగాలు ముదిరి విరోధాలకు దారి తీయవచ్చు. జాగ్రత్తగా ఉండండి. వ్యాపార రంగంలో పోటీలకు దిగవద్దు. 2, 3, తేదులలో భాగస్తులతో చిక్కులు. సంచారం, సాహస కార్యాలలో ప్రవేశించవలసి వస్తుంది.

* * *

ఈ వారము ధరలు

బంగారు ధర తేజీలో నిలకడగా ఉంటుంది. వెండి ధర ముందు మందీ కనుపిస్తుంది. కాని, 5 వ తేదీ నుంచి క్రమంగా పెరుగుతుంది. నేతులుకూనెయ్యిలు, నూనె ధరలు తేజీ అవుతవి. నూవుల ధర అకస్మాత్తుగా పెరగవచ్చు. పసుపు ధరలో మందీ వస్తుంది. ప్రత్తి ధర వారాంతంలో తగ్గుతుంది. నూలు ధరలో తరచు హెచ్చు తగ్గులు రాగల సమయం. మిర్చి ధర బాగుంటుంది. శనగలకు గిరాకీ వస్తుంది. కాని, నిలవదు.

కుంభం:

(ధనిష్ఠ 3, 4 పా, శతభిషం, పూ. భాద్ర 1, 2, 3 పా.)

మొదట కొంతవరకు పరిస్థితులు భయంకరంగా తోచినా మీరు శ్రద్ధ తీసుకొనటంవల్ల వ్యవహార వ్యాపారాలలో చిక్కులు తొలగిపోతవి. ఆదాయం మామూలుగా ఉంటుంది. మీరు అనుకొనే కొత్త పనులు సాగించటానికి అవకాశం ఉండదు. మీ ఆరోగ్యం సరిగా యుండదు. అధికారులతో అభిప్రాయ భేదాలు వస్తవి. తరచు బంధుమిత్రుల సమూలలో జోక్యం కలిగించుకోవలసి వస్తుంది. లోగడ ఏర్పడిన ప్రతిబంధకాలు చాలా వరకు తొలగిపోయి విశేషంగా ధనం చేతికి వస్తుంది. మీ క్రింద పని చేసేవారి వల్ల తాత్కాలికంగా ధననష్టం ఏర్పడగల సూచన లున్నవి. వినోద కార్యక్రమాలకు ఆటంకాలు వస్తవి. ఎటు మాట్లాడితే ఎవరికి కోపం వస్తుందో అనే స్థితిలో చిక్కుకొనవలసి వస్తుంది. జాగ్రత్త. వారాంతంలో వాహన భయం.

* * *

మీనం:

(పూ. భాద్ర 4 పా, ఉ. భాద్ర, రేవతి.)

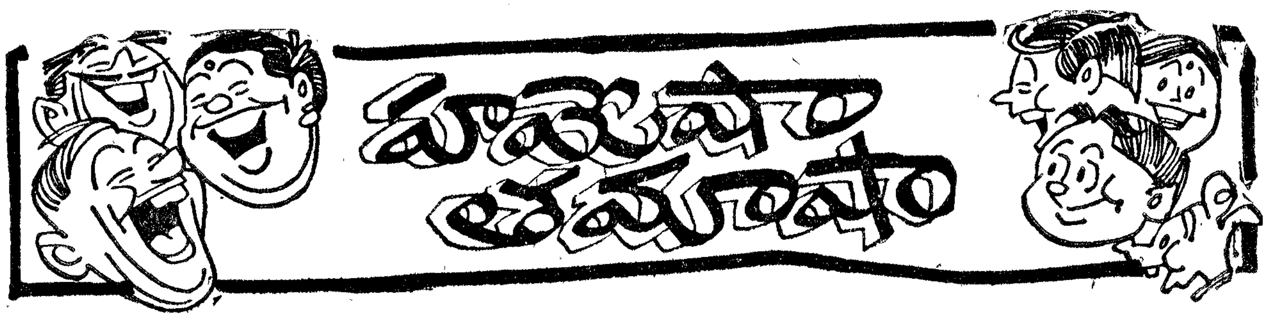
ముందుగా ఏపని చేయటానికి తోచదు. అత్యవసరం ఏర్పడగానే తొందరపడి ఏదో ఒక రకంగా మీ బాధ్యతను నెరవేర్చుకుంటారు. దైవానుగ్రహంవల్ల ఇబ్బంది కలుగదు. బంధుమిత్రులలో మంచిపేరు సంపాదిస్తారు. విలువగల వస్తువులు కొంటారు. వ్యవహార, ఋణ బాధలు చాలావరకు తొలగిపోతవి. ఈ సమయంలో వచ్చే వార్తలవల్ల మీ సమస్యలకు ఒక మార్గం లభిస్తుంది. వృత్తిలో పోటీ తగ్గుతుంది. జీర్ణకోశంలో బాధ కనుపించగల సమయం. వ్యవహార పరిష్కారాలు సులభంగా చేయగలుగుతారు. వృత్తిలో మీరు ఎదురుచూడని మార్పులు రాగల అవకాశా లున్నవి. తొందరపడి కార్యభారం పైన వేసుకోవద్దు. ధనాదాయం మందంగా యున్నట్లు తోస్తుంది. ధర్మకార్యాలు చేస్తారు. మధ్యవారి మాటల గొడవలో మీ కార్యక్రమాలకు ఆలస్యం ఏర్పడుతుంది. కుటుంబంలో శాంతి లభిస్తుంది. 4, 5 తేదులలో చికాకు, స్నేహితులతో విరోధం, ఖర్చులు అధికం. ★

డాక్టర్ రాజు

బొమ్మల కథ

దేవిక.10

ఉక్కిరి - బిక్కిరి

కిరికిరికిరి క్రిక్కిరి ఉక్కిరి బిక్కిరి
చక్కిరి త్రొక్కిరి కక్కిరి
రక్కిరి జంకిరి నక్కిరి
రక్కిరి త్రొక్కిరి ప్రాక్కిరి
టక్కరి నక్కిరి పోకిరి
క్రిక్కిరి ఎక్కిరి చిక్కిరి
త్రొక్కిరి త్రొక్కిరి ప్రాకిరి
చాకిరి చేసిరి చచ్చిరి
టక్కరి నక్కిరి చిక్కిరి
క్రిక్కిరి నొక్కిరి చిక్కిరి
క్రిక్కిరి కక్కిరి చిక్కిరి.

ఏ పాదమునకు ఆ పాదమే చదువవలెను. ఆ పాదమునకే అర్థము వచ్చును.

భావము:- జనములో క్రిక్కిరిసి (ఇరికి) ఊపిరి సలపక ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిరి.

చక్కిరి అనగా పంచదార పాకము త్రొక్కగా వాసన పడక కక్కిరి.

పాపలు ఇంకొక పాపను రక్క జంకి (భయపడి) నక్కిరి (దాగను).

రక్కనచోట త్రొక్కగా అది ప్రాక్కను

టక్కరి నక్కనది ఎందుకనగా పోకిరిపని చేయుటచే.

జనములో క్రిక్కిరిసి (ఇరికి) ఎక్కగా సన్నగా చిక్కిరి.

త్రొక్కిరి ఎక్క త్రొక్కగా అది పల్చగా ప్రాకెను.

చాకిరి (పని) చేసిరి చచ్చిరి.
టక్కరి నక్కిరి (దాగిరి) చేతికి చిక్కెను.
క్రిక్కిరి (ఇరికి) నొక్కబడుటచే చచ్చిరి.
క్రిక్కిరి (ఇరికి) కక్కిరి కక్కబడుటచే సన్నముగా అయిరి (చిక్కిరి).

తిటపర్తి గురుయోగి, భీమవరం.

* * *

చిన్నా! పెద్దా!

దేవుడి కిచ్చేది ముడుపు
పూజారి పుచ్చుకునేది దక్షిణ
గవర్నరుగారు వసూలు చేసేది చందా
ఆఫీసరుగార్కి చెల్లించేది, సుంకం
గుమాస్తా కిచ్చేది లంచం
బంట్రోతు పుచ్చుకునేది మామూలు.
బిచ్చగాడి కిచ్చేది దానం
ఎటు దిటు చెప్పినా
ఏది ఎలా చెప్పినా
అంతా ఒకటే
కాకపోతే ఒకటే తేడా
అదే, చిన్నా! పెద్దా!
లేపోతే, పెద్దా! చిన్నా!

విశ్వదర్శన్ (గుడివాడ)

* * *

ఫలవిశేషాలు

సంజీవఫలం: ఈ పండు మొదట అనంతపురం ప్రాంతాల్లోనే అగుపించేది. బాహిరంగా మెత్తగా ఉన్నప్పటికి లోపలి టెంక అతి కఠినమైనది. సుగంధంతో కూడిన అతి మధురమైన రుచికలిగివుంటుంది. ఈపండులోని ప్రతీభాగం ఔషధంగా ఉపయోగపడుతుంది. కర్నూలు మీదుగా హైద్రాబాద్ చేరిన ఈ ఫలవృక్షాన్నిప్పుడు ఢిల్లీలో పెద్ద ఎత్తున పెంచుతున్నారు.

సంజయఫలం: ఈపండు జన్మస్థానం కర్నూలు జిల్లాలోని ఏదో మారుమూల పల్లెటూరంటారు. ప్రారంభంలో ఈపండు వగరుగా ఉండేది. కాని ఫలవృక్ష ప్రవీణులు 15 సంవత్సరాలు నిరంతర పరిశోధనలుచేసి ఈపండును ఉత్తమ ఫలాలతో సంకరంచేసి బహురుచికరమైన ఫలంగా తీర్చిదిద్దారు. పసందైన రుచితో, తేలికగా జీర్ణమయేది కనుక ఎన్నిపండ్లు తిన్నా భయం వాలేదు.

అల్లూరిపండు: కోస్తా ప్రాంతాల్లో పుష్కలంగా పండుతుంది. పక్వానికి వచ్చినపుడు ఎర్రగా నిగనిగ లాడుతుంటుంది. కార్యసాధనా బహుళ ఉపయోగకారి. కాని ఎక్కువగా తింటే వేడి చేస్తవి. ఈ పండు తింటే ఉద్రేకం ఆవేశం పెంపొందుతాయంటారు.

కృష్ణకుమారి చవాన్ (కర్నూలు)

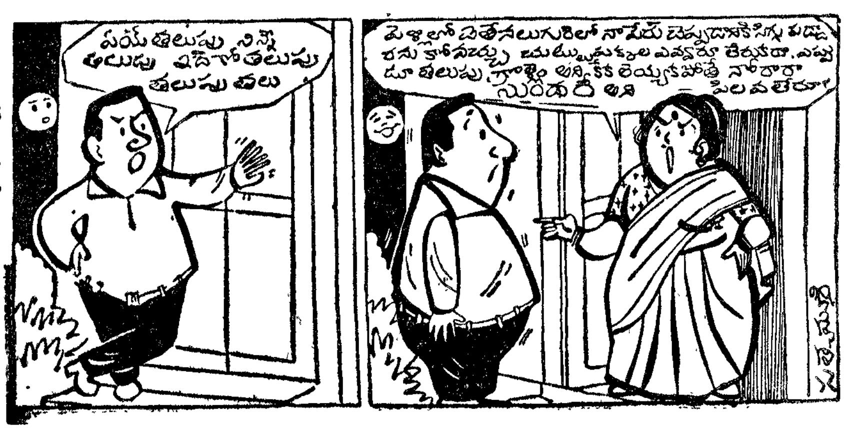
* * *

ఎన్నికల గమ్మత్తు

భారతావనికే ఓ విపత్తు!
పెరిగింది పదవులమత్తు;
పెట్టేరు సీట్లకు దస్కత్తు;
అవి అందని ద్రాక్షలగుత్తు!
కలిపేరు పైపార్టీలతో పొత్తు!
ఇది నాయకులు వేసే మంచిఎత్తు;
అర్పివేసేరు స్వతంత్రవత్తు;
ప్రజలకోటిలో దుమ్మెత్తు!
కోరుతారు ప్రజలమద్దత్తు;
వీరంతా ధనికులసొత్తు!
చేస్తారా సంఘాన్ని మరామ్మత్తు?
ఇదంతా ఎన్నికలగమ్మత్తు!!

యన్. సి. హెచ్. నారాయణ (బొబ్బిలి)

★

కాశాజ్ఞరి. ప్రసాద్

ఎంకి వచ్చునని, విడురు తెన్నులు కాచి
దిగులుపట్టి, తిరిగి, చూసునరికి,
ఎక్కడున్నా ఎంకి, తిరిగి రావాలి.

కేదారగౌళ రాగంలో అచ్చతెలుగులో శ్రావ్యమైన కంఠం నుంచి, వళ్ళు పులకరించేలా వినిపించే యీ పాట, గురుగుబ్రని మా జీపుకారు చేసే మోతను అధిగమించి నా చెవులను తాకింది. ఒక్క క్షణం చకితుణ్ణయి చుట్టూ కలయచూశాను. ఆకాశాన్నంటే కొండలు, కొండలను అంటే మలుపులు తిరిగిపోయే తారురోడ్డు, ఓ పక్కగా పాతాళానికి పోయే లోయలూ తప్ప యింకేవీ లేవు. 'తెలుగు' అంటే ఏమిటో తెలియని, యీ నాగ ప్రాంతంలో యీ అచ్చతెలుగు పాట వినేసరికి నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. మా జీపు నడుస్తూనే ఉంది. నాగప్రాంతంలో, నాగ విద్రోహుల విద్రోహక చర్యలకు కారణం విదేశీ గూఢచారులా ... మొత్తమైన విషయాలు సేకరించడానికి, మేము కొంత మంది పత్రికా విలేఖరులం "కొహిమా" కు వెళుతున్నాము. అందరిలోనూ తెలుగువాణ్ణి నే నొక్కణ్ణే. మా జీపు కొండదారి ననుసరించి నడుస్తూనే ఉంది. మేము స్పష్టతికి వచ్చి చూసేసరికి, జీపు ఆగింది. "దిగండి" అన్నాడు డ్రైవరు. మేము ఆలోచన మాని దిగాము. గవర్నమెంటు గెస్టుహౌసులో బస యేర్పాటయ్యింది. ప్రయాణ బడలిక తీర్చుకుని తేరుకునేసరికల్లా సాయంకాలమయ్యింది.

సాయంకాల మయ్యిందని షికారుకు బయల్దేరాము. శరీరాన్ని పులకరించే చల్లని సువాసనలతో గాలులు వీస్తున్నాయి. అలా కొంత దూరం నడిచేసరికి నా చెవులకు మళ్ళీ పాట వినిపించింది.

"దిగులుపట్టి, తిరిగి చూసునరికి ....

నా కాళ్ళకు ఆగేది వంతెన అయ్యింది. నాతోటి వాళ్ళు నన్ను చూసి ఆగారు. నేను వాళ్ళని మాట్లాడవద్దని సౌంజ్ఞ చేశాను. అందరం ఆ పాట విన్నాం. నా నవనాడులూ కుంచించుకుపోయాయి. మధురమైన ఆ పాట వెనక వీడలా విషాదం, విషాదంలా వినవస్తోంది. నా కాళ్ళు ఆ పాట వైపు లాగాయి. చకచకా ఆ దిక్కుకు బయలుదేరాను. నన్ను మిగతావాళ్ళనుసరించి "ఎక్కడికి" అన్నారు. "పాట వస్తున్న చోటికి. రండి" అన్నాను నేను నడుస్తూనే. రోడ్డు దిగి, లోయలోకి దిగడం ప్రారంభించాము. రెల్లు పొదలు అడ్డరాగా పట్టుకుని భయంకరమైన ఆ లోయ దిగగా దిగగా, ఒకచోట కొద్ది చదునైన ప్రదేశం కనబడింది. "పాట వచ్చింది ఇటు కాదేమో" అన్నాడు ఒకతను తన సందేహాన్ని వెలిబుచ్చుతూ. నేను తల అడ్డంగా ఊపుతూ "లేదు యిటే .... నేను విన్నాను" అంటూ ఆ మైదానం కలయజూశాను. ఏమీ కనబడలేదు. నాతో అంతం ఎత్తువరకు కొంచెం ఎడంగా ఉన్న పొదలవైపు వెళ్ళి చూశాను. పది పదిహేను గజాల దూరంలో ఒక చెట్టు మొదట్లో కూర్చున్న ఆకారం నాకేసి చూసింది. నా కళ్ళు రెప్పల్నుండి. వెనక్కి రెండడుగులు వేశాను. ఇంతలో మావాళ్ళు వచ్చి చూశారు. మే మందరం ఒకళ్ళ ముఖా లొకళ్ళం చూసుకున్నాము. దెయ్యమా .... భూతమా .... లేక పిశాచమా .... గుండెలు 'దడదడ' లాడాయి. జడలు కట్టిన జుట్టూ, గుబురుగా పెరిగి, చిక్కగా రేగిన గెడ్డం, చింతనిప్పుల్లాంటి కళ్ళులూ, చితికిపోయిన దుస్తులతో ఆ వ్యక్తి మమ్మల్ని చూసి, లేచి, మావైపు రాసాగాడు. మేం అనాలోచితంగా వెనక్కి తగ్గాము.

"... నన్ను చూసి భయపడుతున్నారా !" అన్నాడా వ్యక్తి నవ్వుతూ, మావైపు వస్తూ.

".... లే .... లే—దు ...." అన్నాను నేను నిలదొక్కుకుని. అతను మా పక్కకు వస్తూ "నా ఎంకి ఏదీ, మీరు చూశారా .... హు .... ఎలా చూస్తారు ...." అని స్వగతంలో నవ్వుకున్నాడు. అతని కళ్ళనుండి ఝల్లున నీరు రాలింది. మిగతా వాళ్ళకి తెలుగు వచ్చినా, తెలుగువాళ్ళు కాకపోవడం వల్ల వారికి 'ఎంకి' సంగతి అవగాహన అవలేదు. బొమ్మల్లా ఉండిపోయారు. నాకు అయోమయంగా తోచింది. ఆంధ్రదేశానికి కొన్ని వందల మైళ్ళ దూరంలో, ఒక కీకారణ్యంలో తెలుగువాడు, ఎంకికోసం పరితపించడం చూసేసరికి అతనలా వెర్రివాడై పోడానికి కారణం కోసం నా మనస్సు తహతహలాడింది. మా జట్టును దాటి, అతన్ని సమీపిస్తూ "మీకే తెలిసి ? ఎంకి ఎక్కడ ఉంది" అన్నాను. అతను నాకేసి చూసి భుజాలు ఎగరేస్తూ నవ్వాడు. "నాతో రండి" అంటూ నా చెయ్యి పుచ్చుకుని, ఉద్వేగంతో నడక కాదు, పరుగు ప్రారంభించాడు. అతని చేతిలో చిక్కిన నా చెయ్యి కోసం అతన్ని అనుసరించాను. నాతోటివాళ్ళు వెనకాల పరుగెత్తసాగారు. మే మిద్దరం రోడ్డుమీద కొచ్చేసరికి నా కళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. శరీరం తూలిపోయింది. నిలదొక్కుకో లేకపోయాను. కళ్ళు చీకట్లు కమ్మాయి. కారుల ఘోరమైన మోతలు నా చెవులకు లీలగా వినిపించాయి. .... అంతే .... కళ్ళు తెరిచి చూసేసరికి మంచంమీద ఉన్నాను. గడియారం అది యదార్థం అన్నట్టు అరగంట కొట్టి ఏడున్నర అని ప్రకటించింది. "ఏమైంది" అన్నాను పక్కమీంచి లేవబోతూ. "ఆ ఏమీ లేదు. కళ్ళు తిరిగి పడ్డావు. కారుకింద పడబోయావు. అంతే" అన్నాడు ఒకడు. "అతనేడీ ...." అంటూ నేను దిగ్గున లేచి కిటికీ వద్దకు వచ్చాను. గుమ్మం దగ్గర కూర్చుని

శోకసముద్రంలో మునిగిఉన్న అతను నన్ను చూసి చప్పున లేచాడు. కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, "బాబూ, బాబూ, నన్ను క్షమించండి. నావల్లే యిది జరిగింది. ఏ జన్మఫలమో, తగినట్టు అనుభవిస్తున్నాను. నాకుమాత్రం ఏ నాగవిద్రో హాల చేతుల్లో కూడా చావు రాసి లేదు. పాపి— చిరాయువు" అంటూ నా చేతులు పట్టుకున్నాడు. ఇంతవరకూ పిచ్చివాడు అనుకున్న మనిషి యిలా మాట్లాడడం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది. "ఎబ్బె, మీరు చేసిందేం ఉంది లెండి" అన్నాను.

*　　*　　*

భోజనాలు చేశాము. సిగరెట్లు ముట్టించి పోర్చ్లో కూర్చున్నాము. అతని కథ తెలుసుకోమని మావాళ్ళు నన్ను ఉత్సాహపరచారు. నేను కుర్చీ అతని వైపు జరుపుకుని, "ఎంకి అంటే ఎవరు ? పాటల్లోని ఎంకా .... లే .... "

నా మాటలు వింటూనే అతని ముఖం రంగు మారిపోయింది. చేతిలో సిగరెట్టు బలంగా నేల కేసి కొట్టాడు. లేచి నించుంటూ, "నా ఎంకి, నా భార్య— మీకు ఏం తెలును .... " అని గొణుక్కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. నేను యాంత్రికంగా అతన్ని అనుసరించాను. గుమ్మం దాటి అతను వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. అతని రూపం చూసి, నా కాళ్ళు తక్కున ఆగిపోయాయి. "వాడితో పిచ్చి బాబూ" అంటూ జవాను నన్ను సమీపించాడు. నేను మౌనంగా నా సీటుకు వచ్చి కూర్చున్నాను.

*　　*　　*

మధ్యాహ్నం నిద్ర అయి లేచేసరికి నాలుగు అయ్యింది. స్నానాదులు గావించుకుని మళ్ళీ షికారుకు బయల్దేరాము. వెనకటి ప్రదేశానికి వచ్చాము. మళ్ళీ అదే పాట వినవచ్చింది. నా వళ్ళు ఝల్లుమంది. ఏమయినా అతని చరిత్ర తెలుసుకోవా లనుకున్నాను. కాస్సేపలా తిరిగి వచ్చి భోజనంచేసి కూర్చున్నాము. అతని విషయం ప్రస్తావనకు వచ్చేసరికల్లా కబురు పంపినట్టు వచ్చాడు ఆ మనిషి. వస్తూనే, "నేనూ మీతో ఆనందాన్ని పంచుకోవచ్చా—అమాటకొస్తే నా కానందం లేదనుకోండి, కాని .... " అన్నాడు. అతని గొంతులో విషాదం బాహాటంగా స్ఫురించింది. "కూర్చోండి" అన్నాను నేను. అతను కూర్చున్నాడు. జుట్టు వేళ్లతో వెనక్కి తోసుకున్నాడు. నేను గట్టిగా ఊపిరి పీల్చి వదిలాను.

"మీ పేరూ—మీ కథా .... అదే .... మీ కేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే .... మాకు చెప్తే వినాలన్న కోర్కె ఉంది .... తప్పయితే క్షమించండి—" అన్నాను నేను ధైర్యం పోగుజేసుకుని. అతను బాధగా తల రేపుకుని కుర్చీలో వెనక్కి వాలాడు. మేము చెవులు రిక్కించుకుని వినడానికి సిద్ధపడ్డాము. అతను అలాగే ఉండి ప్రారంభించాడు.

".... అవి .... అవును .... అవి రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం రోజులు. ఈ సుందరమైన ప్రదేశం.... నాగాప్రాంతం ఆనాడు కళకళలాడుతూ ఉండేది. ప్రకృతిమాత తన అభిమానాన్నంతా యీ చోట చూపుతోందా అనేలా ఉండేది. మహా పర్వతాల వన్ని తొలిచి, రోడ్లు వేశారు. రెండు కొండలను

ఆశాజీవి

కలుపుతూ వంతెన కట్టారు. ఆ చివరనుంచి, యీ చివరకు మిలిటరీ సప్లయికి వేలాది ట్రక్కులు గయ్ గయ్ మంటూ ఆ వంతెనమీద అనుక్షణమూ తిరుగుతూ ఉండేవి. ఆ ట్రక్కుల కంపెనీలు రోడ్డు పొడుగునా గుడారాలు వేసుకుని, నివాస స్థలాలు ఏర్పరచుకున్నాయి. అలాంటి వాట్లల్లో ఒకటి, ఇక్కడికి రెండు మైళ్ల దూరంలో ఉన్న 'మద్రా' అనే గ్రామానికి ఎదురుగా గుడారం వేసుకొని ఉండేది. అందులోనే ఓ శాఖకు నేను ఇంఛార్జిని. నన్ను "బిపి" అనేవారు ఆ రోజుల్లో.... నేను నా డ్యూటీ నిర్వహించుకుంటూ తీరిక సమయాల్లో ప్రకృతిమాతను తనివితీరా చూసుకుంటూ కాలం గడిపేవాణ్ణి. ఇలా కొన్నాళ్ళు సాగింది.

"నీవు రోజూ గుడికి వెళ్లి ప్రమోషన్ రావాలని ప్రార్థనలు చేస్తున్నావటగా?" అంటూ గద్దించాడు హెడ్ గుమాస్తా తన క్రింద పనిచేస్తున్న గుమాస్తాను.

గుమాస్తా చేతులు నలుపుకుంటూ నుంచున్నాడు. "ఇహ మీదట జాగ్రత్తగా మసులుకో! నా కంటే పై ఉద్యోగం రావాలని ఎవరూ అనుకో కూడదు తెలిసిందా!" అని హెచ్చరించి హెడ్ గుమాస్తా అతణ్ణి పంపి వేశాడు.

ఎస్. నాగేశ్వరరావు (మద్రాసు)

...... అది ఒకనాటి రాత్రి .... చలి చాలా విపరీతంగా వీస్తోంది. చంద్రుడు చెట్లచాటు, కొండల చాటూ అయి, ఆ ప్రాంతానికి తన పూర్తి వెలుగు యివ్వలేకపోతున్నాడు. ఆనాడు క్వార్టర్ గార్డు డ్యూటీ నా వంతు .... నేను మేలుకునే ఏదో చదువుకుంటున్నాను. పారావాళ్ళు హెచ్చరించుకుంటున్నారు. పన్నెండు గంట లయ్యింది .... నాకు కొంచెం నిద్ర రావటంవల్ల, లేచి గుడారం బయటికి వచ్చి పచార్లు ప్రారంభించాను. నా చూపు ప్రకృతి సౌందర్యంమీద పడింది. చెట్లనూ, చామలనూ వెన్నెలలో చూస్తూ కొంత ముందుకు నడిచాను. పక్కన పొద కదలింది. గిరుక్కున తిరిగి చూశాను. పొద చాటున ఒక ఆకారం చప్పున కదలింది. శత్రుభయం ఆ ప్రాంతాల్లో ఎక్కువ లేకపోయినా, ఏమో .... నా గుండె ఝల్లుమంది. దాంతో మొండి ధైర్యం ప్రవేశించింది. గమ్మున

ఆ ఆకారాన్ని వెంబడించాను. అలా కొంతదూరం వెళ్ళి ఆ ఆకారం ఆగిపోయింది. నేను వెళ్ళి గమ్మున చెయ్యి లంకించుకొని "ఎవరు నువ్వు" అంటూ నావైపు తిప్పుకున్నాను .... ఆ ఆకారం యిటు తిరిగి నాకేసి చూసింది. నేను ఆశ్చర్య పోయాను. ఆమె .... ఒక స్త్రీ. "నేను ఊహించిన ఆకారం వేరు ..... "ఎవరు నువ్వు" అన్నాను నేను తేరుకుని. ఆమె నవ్వి తల వంచుకుంది. "నీపేరు ఏమిటి" అన్నాను నే నామె చెయ్యి వదలకుండానే. "ఎంకి" అందామె నా చేయి విడిపించుకుని, నరికి పడేసిన ఓ చెట్టు మొదలు మీద కూర్చుంటూ. "అటు ఎందుకొచ్చావు." అన్నాను నేను. ఆమె తల వంచుకుని ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వింది.

"ఏమో ! నాకు తెలీదు. నిన్ను చూడాలనుంది వచ్చాను" అంది మెత్తగా.

నా బుర్ర బొంగర మయ్యింది. "నన్ను చూడ్డ మేమిటి ?" అన్నాను నేను. ఆమె మాట్లాడ లేదు. "అసలు నన్ను ఎరుగుదువా" అన్నాను. ఆమె తల ఊపుతూ "నువ్వీ ఊరొచ్చినప్పుడు మా గూడెంవైపు వచ్చావు. ఆనాడు చూశా .... రోజూ చూస్తున్నా. యివాళ కానరాలే—అందుక నొచ్చా" అంది. నాకు తెలియకుండానే నాలో ఆనందం ప్రవేశించింది. "నన్ను చూడ్డం ఎందుకూ ?" అన్నాను ఆమె దగ్గరగా వెళ్ళి నించుంటూ.

"నాకు తెలీదు—నీకే తెలుసు" అంటూ ఆమె లేచి నించుంది .... " ఇలా మా ప్రేమ ఆరంభ మయ్యింది. ఆమె అమాయకత్వానికి నేను పరవశుణ్ణయ్యాను. రోజూ ఆమె, నేనూ అర్ధరాత్రి కలుసుకుని, తెలతెలవారుతుండగా విడిపోయేవాళ్లం. ఒకనాడు నేను ఆమె తలని గురించి అడిగాను. యీ ప్రాంతాల్లోవాళ్ళు పెళ్ళయ్యేదాకా జుట్టు పెంచరట. కారణం విన్నాక నాకు ఆమెను వివాహమాడి, అనతికాలంలోనే చక్కని జుట్టు కలిగి ఉంటే ఎలా ఉంటుందో చూడాలన్న కోర్కె కలిగింది. మరి కొన్నాళ్లు సాగింది. ఎంకిని పట్టపగలు చూడాలన్న కోర్కె కలిగింది నాలో—ఆ రాత్రి ఆ ముక్క ఆమెతో చెప్పాను. మర్నాడు యిద్దరం కలుసుకొన్నాము. నా కళ్ళు జిగేలుమన్నాయి. చక్కగా అలంకరించుకుని, కుందనపు బొమ్మలా నించుంది ఎంకి. ఆనందపరవశంలో ఆమెను నా కౌగిలిలోకి తీసుకున్నాను. కాస్సేపయ్యాక 'పొలం కెళ్ళుతున్నానని చెప్పొచ్చా— మా పొలం చూడ రావూ" అంది. "ఓ" అంటూ బయలుదేరేను. దారి పొడుగునా, కేరింతలతో, పొలం చేరాము. వచ్చి జొన్నకంకిని నా చేతికిచ్చి "తినూ" అంది. "బాబో—పచ్చివా" అన్నాను. ఎంకి వగలబడి నవ్వింది. నేను ఆమె యిచ్చిన కండెలు తిన్నాను. తర్వాత ఎవరి దారిన వాళ్లం వెళ్ళిపోయాము. ఇలాగే మరి కొన్నాళ్ళు సాగింది. ఆవేళ రాత్రి రోజు కన్నా చక్కగా ముస్తాబయి వచ్చింది. "ఏం విశేష మివాళ" అన్నాను నేను. ఆమె నవ్వుతూ నా చేతుల వేళ్ళు విరుస్తూ "మరి నాకు పెళ్లి" అంది. నా నెత్తిన పిడుగు పడినట్లయ్యింది. "ఏం .... మరి పెళ్లికొడు కెవరో

చెప్పినా" అంది గారంగా నావంక చూస్తూ. "ఊఁ" అన్నాను నేను. ఆమె కిలకిలా నవ్వి 'నువ్వే' అంది. అంతవరకూ దుమాయించుకున్న నా ముఖం ఒక్కసారి విప్పారింది. "ఓ యబ్బో—ఏం సంబడం. పరేకాని. మన సంగతి మా నాన్నకూ, గూడెం వాళ్ళకీ తెలిసిపోయింది. నువ్వు నన్నివాహం చేసుకుంటావని జెప్పా. నిన్ను పట్టుకురమ్మన్నాడు" అంది. నేను ఆనందంతో ఆమె చేతుల్ని పట్టుకుని, "అంతకంటే ఏం కావాలి ఎంకీ, యిప్పుడే పోదామా" అన్నాను. ఎంకి లేచి నించుంది. "ఓ మా అబ్బ కోసుకు మంటాడు. పద" అంది. ఇద్దరం బయల్దేరి, వాళ్ళ గూడెం చేరుకున్నాము.

వాళ్ళ నాన్నా, మరి నలుగురు పెద్దలూ నన్ను ఆదరంగా పలకరించి కూర్చోమన్నారు. ఓ నిముషం పోయాక, ఎంకి తండ్రి "జమాదార్ సాబ్! మా కులపోళ్ళలో ప్రేమించినాళ్ళకిచ్చే పెళ్లి చేస్తాం. కానీ పెళ్ళయ్యేదాకా జుట్లు పెంచ వల్లలేదు. కానీ, పిల్లది జుట్టు పెరగనిస్తోంది. విషయం అందరికీ తెలిసింది. మీరు ఎలాగా అనుకున్నారు కనుక పెళ్లికి యిష్టమయితే మేం ఏర్పాట్లు చేసుకుంటా" మంటూ అందరికేసి చూశాడు. నాకు గుండె దడదడ లాడింది. "పెళ్లికి యిష్టమే కానీ, నేను పెళ్లి చేసుకున్నట్టు ఎవరికీ తెలీకూడదు. అలా తెలిస్తే, మిలిటరీ రూల్సుకు వ్యతిరేకం చేసినందుకు నాకు పెద్ద శిక్ష పడుతుంది. కనుక, పెళ్లి రహస్యంగా చేయా" లన్నాను. వాళ్ళు ఒప్పుకున్నారు.

మా పెళ్లి చాలా రహస్యంగానే జరిగింది. మా ఆనందానికి అవధులు లేకపోయాయి. స్వేచ్ఛగా తీరిక దొరికినప్పుడల్లా విహరించేవాళ్లం. ఇలా కొన్నాళ్ళు—ఎన్నాళ్లో సాగలేదు. ప్రకృతికి మా జంటను చూసి, అసూయ రేగింది. దేవుడు మా ఆనందాన్ని సహించలేకపోయాడు. మా రహస్యం, నా వివాహ విషయం, నా యూనిట్ అధికార్లకు తెలిసింది. నన్ను ముద్దాయి క్రింద మేజరు ముందు నిలబెట్టారు. నానా ప్రశ్నలతో నన్ను వేధించారు. రూల్సుకు వ్యతిరేకం చేసినట్లు తెలియడంవల్ల నేను ఏ ప్రశ్నకీ సమాధానం యివ్వలేదు. మేజరు — రోజూ, ఆరోజునుండి నెల రోజుల వరకూ, రాత్రిళ్ళు మిలిటరీ సప్లయిస్ తీసుకుని, మణిపూర్ వెళ్లే కాన్వాయిగా నాకు శిక్ష విధించి, అప్పటికి నా నడవడి సరిలేకపోతే తగిన రీతిలో శిక్షించాల్సి ఉంటుందని హెచ్చరించాడు. ఆ రాత్రి నన్ను తగిన కట్టుదిట్టంలో పెట్టారు. నా ఎంకిని కలుసుకోలేకపోయాను. ఎంతసేపు ఏడ్చానో నాకే తెలీదు. రాత్రి అంతా కాపలా కాసిన సిపాయి, తెలతెలవారుతుండగా నెమ్మదిగా నిద్రపోయాడు. అదే సమయమని నేను డేరా కింద నుంచి దూరి పరుగెత్తి రాత్రి ఎంకిని రమ్మన్నచోటికి వెళ్లాను. అక్కడే ఎంకి ఏడ్చి ఏడ్చి నిద్రపోయింది. నేను ఆమెను తట్టి లేపాను. నా సంగతంతా చెప్పి, ధైర్యంగా యీ నెలా ఉండమన్నాను. ఎంకి నన్ను పట్టుకుని భోరున ఏడ్చింది. ఆమెను ఓదార్చి యింటికి దిగబెట్టి పరుగున నా గుడారం చేరుకున్నాను.

ఆ రాత్రి నుంచే నాకు మణిపూర్ వెళ్లే డ్యూటీ పడింది. సాయంత్రం బయలుదేరి, 'ఇంఫాల్' డిపోలో సప్లయిస్ దించి, తిరిగి క్యాంపుకి చేరుకునేసరికి మర్నాడు 10 గంట లయ్యింది. ఇలా కొన్నాళ్ళు గడిచింది.

ఆనాడు అలజడి బయలుదేరింది. ప్రతీసిపాయీ హెచ్చరికగా ఉన్నాడు. అన్ని క్యాంపుల్లోనూ సంచలనం అధికం అయ్యింది. ఆరోజు సాయంత్రం నా డ్యూటీమీద నేను ఇంఫాల్ సప్లయిడిపోకి వెళ్ళి, సరుకులు దించి, ఖాళీ ట్రక్కులను పంపి, నేనూ బయల్దేరేసరికి తెల్లవారుఝాము మూడు గంట లయ్యింది.

చుట్టూ గాఢాంధకారంగా ఉంది. చీకటిని చీల్చుకుంటూ మా ట్రక్కులు రోడ్డుమీద పరిగెడుతున్నాయి. నా ట్రక్కు ఆఖర్న ఉంది. రోడ్డు పాము మెలికల్లా తిరిగి, రెండు కొండలనూ కలుపుతున్న వంతెన నాకు స్పష్టంగా కనుపించింది. అన్ని ట్రక్కులూ దూసుకు పోతున్నాయి. నా ట్రక్కు వెనకపడింది. ఇంతలో ఆకాశం విరిగి ముక్కలై నేలమీద పడినంత శబ్దం అయ్యింది. కళ్ళు మూసి తెరచేలోగా చుట్టుపక్కలంతా పొగమయం అయిపోయింది. నా పక్క సిపాయి "బాప్‌రే, వంతెన పేల్చేశారు" అని గావుకేక వేశాడు. అవరికి కొన్ని ట్రక్కులు నిలదొక్కుకోలేక, ఆ అఘాతంలో పడిపోయాయి. నేను నా ట్రక్కును గమ్మున ఆపి, లైట్లు తీసేశాను. ఇంతలో బూట్ల శబ్దం టక టక వినిపించసాగింది. జపానువాళ్ల విజయం!— "శత్రువులు వస్తున్నారు — దిగరా" అంటూ నేను కిందికి దూకాను. అతను దిగలేకపోయాడు. భయంతో బిక్కచచ్చిపోయాడు. "ఎవరి ప్రాణం వారికి ...." న్నట్టు నేను రోడ్డుకి అడ్డం పరుగెత్తి, పక్కనున్న దుబ్బుల్లో దాక్కున్నాను.

శత్రువులు మా ట్రక్కువైపు వచ్చి అదేదో భాషలో ఏవేవో అడిగి, అతన్ని బంధించి లాక్కుపోయారు. చావంటే ఎంత భయం వేస్తుందో నాకు అప్పుడు తెలిసింది. ఒక గంటలో సందడి అయిపోయింది. ఆ వంతెన పడగొట్టడం ద్వారా, జపానువాళ్ల తెలివికి, ఇంఫాల్ మొదలైన ప్రదేశాలు వాళ్ళ ఆక్రమించగలగడాన్ని నేను ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాను. అటునుంచి వచ్చే ట్రక్కులు భయంకరంగా అరుస్తూ ఆ అఘాతంలో పడిపోతున్నాయి. అలా ఎంతసేపు నేను కూర్చున్నానో! చివరికి ప్రకృతి కనికరించింది. తెలతెలవార సాగింది. నా ఎంకి నాకు గుర్తుకు వచ్చింది. ఆ ప్రాంతం ఎంత భీభత్సంగా ఉంటుందో తలుచుకునేసరికి నా ఒళ్ళు జలదరించింది. చుట్టుపక్కల కాస్సేపు చూసి, ఆ ప్రాంతాల్లో శత్రుశేషం ఏమీ లేదని తేల్చుకుని, సూర్యోదయం అవుతుండగా, తూర్పుదిశని తెలుసుకుని దాన్నిబట్టి 'మద్రా' గ్రామం ఎటువైపు వెళితే వస్తుందో గ్రహించి, నడక ప్రారంభించాను. నాలో పిరికితనం పోయి ధైర్యం వచ్చింది. నా ఎంకిని 'నేను చనిపోయేలోగా చూడాలి' అనుకున్నాను. అసలు ఎంకి బ్రతికుందా అన్న ప్రశ్న నాకుస్ఫురించగానే శరీరం భయంతో తొణికిసలాడింది. నాలో ఆరాటం ఎక్కువయ్యింది. నడక మానేసి, పరుగు ప్రారంభించాను. ఆ దుర్గమమైన అడవిలో పొదలచాటునుంచి, చెట్లచాటునుంచి అలా ఎంతసేపు నడిచానో నాకే తెలీదు. సూర్యుడు పడమటికొండల్లోకి దిగిపోయాడు. అప్పుడు నా కాళ్ళకి నిలకడ కలిగింది. చూస్తుండంగానే చుట్టుప్రక్కలు చీకటిని రప్పించుకుని గీగీరావాలు ప్రారంభించాయి. అప్పటికి మొండిగా నేను నడక సాగించాను. చివరికి కంటికి దృష్టి కనపడని స్థితి వచ్చింది. నాలో పిచ్చి ఆవేశం దుఃఖంగా మారింది. భోరున ఏడుస్తూ ఒక చెట్టు మొదట్లో కూర్చున్నాను. 'ఎందుకు ఏడుస్తున్నావూ' అని ఒక పెద్ద పులి వచ్చి పలకరించింది. నేను గమ్మున ఎగిరి చెట్టెక్కి కూర్చున్నాను. పులి కాస్సేపు నన్ను కిందికి రమ్మని బతిమాలింది. ఆనక విసుగుపుట్టి వెళ్లిపోయింది. నాకు ఆకలి ప్రారంభమయ్యింది. దాన్ని తల్చుకున్నకొద్దీ ఎక్కువయ్యింది. అలా ఆ రాత్రంతా మెలకువగానే ఉండి తెల్లవారుతూ చెట్టు దిగి ముఖం కడుక్కుని ఏవేవో పళ్ళు కోసుకొని క్షుద్బాధను తీర్చుకుని మళ్ళీ నడక ప్రారంభించాను. ఇలా—నాలుగు రోజులు నా నడక సాగించాను. ఐదోనాటి ఉదయం ప్రాంతానికి ఎక్కడో దూరంలో తుపాకీల మోత నాకు వినిపించింది. ఆ శబ్దం వచ్చిన వైపే 'మద్రా' గ్రామం అని గ్రహించి అటు పరుగెత్తాను. అక్కడ కూడా యుద్ధం జరుగుతోందా? ఆ గ్రామం ఎలా ఉంటుంది? నా ఎంకి కనపడుతుందా? అన్న ప్రశ్నలలో ఆఖరు ప్రశ్న నన్ను వేధించింది. అలా నడవగా నడవగా, కొండలూ, చెట్లూ వదిలి పొలాలు చేరాను. పచ్చని పైర్లు కంటికి కనబడగానే దగ్గర కొచ్చేశానన్న ఉత్సాహం నాలో ఎక్కువయ్యింది. జొన్నచేనులో జొరబడి, గమ్మున నాలుగైదు కంకెలు కోసుకుని తిన్నాను. ఆ క్షణంలో— జొన్నకంకి నా చేతికి యిస్తూ తిను—అన్న ఎంకి

ఒక "జూ" లో ముసలి ఏనుగు ఒకటి చచ్చిపోయింది. మావటీడు ఏకధారగా ఏడుస్తున్నాడు. 'జూ' అధికారి అతని ఏడుపు చూడలేక "ఏం జేస్తాం! మరో ఏనుగు తెప్పించుకుందాంలే" అంటూ ఓదార్చాడు.

"మీకేం! మీరు ఎన్ని కబుర్లు అయినా చెబుతారు. ఇప్పుడు అంతపెద్ద గొయ్యి త్రవ్వవలసిందెవరో మీకు జ్ఞాపకం వస్తేగా" మావటీడు మండిపడ్డాడు.

టి. కల్యాణరావు, (గుంతకల్లు)

వ్యాసరచనపోటీ

నేటి మన సినిమాలు

మొదటి బహుమతి - రు. 50

రెండవ బహుమతి - రు. 30

మూడవ బహుమతి - రు. 20

తెలుగునాట ఇంచుమించు అన్నివర్గాలవారికీ సినిమా 'వినోద, సాంస్కృతిక కాలక్షేపం'గా ఉన్నదంటే అతిశయోక్తికాదేమో! మద్రాసువంటి ఇతరరాష్ట్రాలలో సంగీత సాహిత్యాలను మనకన్నా ఎక్కువగా ప్రోత్సహిస్తూ ఉండటం కూడా మనం గమనిస్తున్నాము.

'సాంస్కృతిక జీవితం'లో ఇంత ప్రాధాన్యం వహిస్తున్న సినిమాలు ప్రజల, ముఖ్యంగా బాలబాలికల, యువజనుల, భావనాగతులపై ప్రభావం చూపిస్తున్నవనటం సత్యదూరంకాదు.

గతంలో మనచిత్రాలు ఇప్పటి వాటికన్నా సంఘసంస్కరణాభిలాషను కలిగించాలని ప్రయత్నించేవనిపిస్తుంది. వితంతు వివాహాలు, కులతత్వ నిర్మూలన మొదలైన సంస్కరణలు ఆధారంగా కథావస్తువులు రూపొందేవి. ఇప్పటి చిత్రాలు సాంకేతికంగా వాటినిమించి ఉన్నత స్థాయిని అందుకున్నాయి. కాని విభిన్నపంథాలలో తయారవుతున్నాయి.

ఈ వైఖరిపైన పాఠకుల అభిప్రాయాలు తెలుసుకునే ఉద్దేశంతో ఈ పోటీ నడుపుతున్నాము. అంతేకాక వారు చేయదలచిన సూచనలు తెలుస్తాయనే ఉద్దేశం కూడా లేకపోలేదు.

తమ అభిప్రాయాలు, సూచనలు వ్యాసరూపంలో పొందుపరుస్తూ 12-2-1962 లోపుగా మా కార్యాలయానికి అందజేయవలసిందిగా పోటీలో పాల్గొనేవారిని కోరుతున్నాము.

● వ్యాసాలు 5 అరఠావు పేజీలు మించి ఉండరాదు. ● కాగితం ఒక వైపునే వ్రాయాలి. ● కవరు పైన 'నేటి మన సినిమాలు' అని స్పష్టంగా వ్రాసిఉండాలి. ● తుది నిర్ణయం సంపాదకునిదే. దానిపైన ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరుపబడవు. ● త్రిప్పి పంపగోరువారు తగిన తపాలా బిళ్లలు జతపర్చి పంపాలి.

ఆశాజీవి

గుర్తొచ్చింది. నా కళ్ళవెంట నీరు ధారాపాతంగా కురిసింది. జొన్న కంకెల్ని విసిరి పారేసి, ఊళ్ళోకి పరుగెత్తాను. అంతలో నాకో సందేహం వచ్చింది. తీరా ఊళ్ళోకి వెళితే మళ్ళీ శత్రువులు పట్టుకుంటే—నా ఎంకిని చూడగలనా, అన్న సందేహం నన్ను పీడించింది. ఆ ప్రయత్నం విరమించుకుని, నెమ్మదిగా వెనక్కి వెళ్ళి ఓ కొండ ఎక్కి కూర్చున్నాను. నేలకొర్గే తుపాకులు .... ఫిరంగులు .... వాటి మోతలూ విన్పిస్తున్నాయి. మద్రా గ్రామం అంతా భీభత్సమయి నా కంటికి కనుపించసాగింది. ఇదివరకు మా క్యాంపులున్నచోట్ల అవి లేవు. అసలు అలాటి గుడారాలు నాకు కనిపించలేదు. ఒక్క వారం రోజుల్లో జరిగిన మార్పు నన్ను ఆశ్చర్యపరచింది. ఇంతకీ గెలుపు బ్రిటిష్‌వాళ్ళదా, లేక జపానువాళ్ళదా ? అన్న సంశయం నన్ను పీడించింది. బ్రిటిష్‌వాళ్ళ జయిస్తే బాగుణ్ణు అనుకుని మనస్సులో దేవుణ్ణి ప్రార్థించుకున్నాను. రాత్రి చీకటి పడేవరకూ అలా, పోరాటం భయంకరంగా జరుగుతూనే ఉంది. కొండలూ, లోయలూ ఉత్సాహంతో ఆ భీభత్సాన్ని తమలో ప్రతిధ్వనింప చేసుకుంటున్నాయి.

క్రమేణా శబ్దాలు తగ్గి, చివరికి నిశ్శబ్దంలో చేరాయి. బాగా చీకటి పడ్డాక, కొండదిగి ఊరివైపు నడక ప్రారంభించాను. దారి పొడుగునా భీభత్సమయిన చావులకు గురైన మానవ శరీరాలు. వాటిని తప్పించుకుంటూ, నడిచే ధైర్యంలేక, పడుకుని పాకుతూ అలా కొంత దూరం జరిగాను. ఇంతలో కొందరు సిపాయిలు మాట్లాడుకుంటూ నావైపు రావడం చూసి, శవాల మధ్యలో మరో శవంలా పడుకున్నాను. వాళ్ళు నామీంచి దాటి వెళ్ళిపోయారు. నేను లేచి, చుట్టుపక్కల చూసి ఓ పిస్టలు ఏరుకుని మళ్ళీ నా ప్రయాణం సాగించాను. అలా మరికొంతసేపు పాకి, పాకి చివరికి ఎంకి యిల్లు గుర్తు పట్టాను. ఆ యిల్లు యిల్లులా లేదు. అంతా కూలిపోయి, నేలబారుగా ఉంది. లోపలకు దూరి మారుమూలలన్నీ వెతికాను. మామూలనుంచి 'బావ' అన్న సన్నటి కేక విని వచ్చింది. గమ్మున అటు చూశాను. ఎంకి ! శబ్దం చేయకుండా నన్ను రమ్మని సౌంజ్ఞ చేసింది. నేను వంగి ఆ చూరు లోపలకు వెళ్ళాను. నన్ను పెనవేసుకుని ఎంకి మౌనంగా కన్నీరు కార్చుతూ వాళ్ళ నాన్నని, నా సైన్యం చెప్పనందున శత్రువులు చంపేశారని చెప్పింది. ఇద్దరం ఒకళ్ళ నొకళ్ళం ఓదార్చుకున్నాము. నాకు అనుకున్న పని నెరవేరడంవల్ల అణగిన ఆకలి విజృంభించింది. ఆకలి వేస్తోందని చెప్పాను. ఎంకి ఏవేవో తెచ్చిపెట్టింది. అన్నీ తినేశాను. హమ్మయ్య అనుకున్నాను. ఇక కర్తవ్యం ఏమిటీ అనుకున్నాను. నాకు నవ్వు వచ్చింది. కర్తవ్యం ఏవుంటుంది ? ఏమీ లేదు. ఇంతలో బూట్ల టకటకలు వినిపించాయి. మే మిద్దరం భయంతో ఒకళ్ళ నొకళ్ళం పెనవేసుకుపోయాము. అన్ని యిళ్ళూ సోదా ప్రారంభించిన సిపాయిలు మా యింటికి కూడా వచ్చారు. ఇల్లంతా వెతికి, చివరికి వెళ్ళిపోతూండగా, ఓ సిపాయి కనుక్కున్నాడు. రివ్వున నన్ను రెక్క పుచ్చుకుని బయటికి లాగాడు. ఎంకిని కూడా బయటికి లాగేడు. నన్ను చూసి గుర్తుపట్టారు వాళ్ళు. వెంటనే నా రెక్కలు విరిచి వెనక్కి కట్టేశారు. ఎంకి ఘొల్లుమంది. దాని చెంప చెళ్ళుమంది. అంతే నేను కళ్ళు మూసుకున్నాను. నన్ను ఏవేవో అడిగారు. నేను చెప్పలేదు. అంతే. అంతే. నా నెత్తిమీద పిడుగులాటి దెబ్బ కొట్టారు. నా కళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. ఎంకి ఏడుపు వినిపించింది. అంతే. నేను కింద పడిపోయాను.

కళ్ళు విప్పి చూసేసరికి నేను ఒక చెట్టుకి కట్టబడి ఉన్నాను. చుట్టూ ఎవ్వరూ లేరు. ఒళ్ళంతా సూదులతో గుచ్చినట్టు బాధ ప్రారంభించింది. గతరాత్రి సంఘటన గుర్తు వచ్చింది. ఎంకి ! నా ఎంకి ఏమయ్యిందో, అనే తలపు వచ్చేసరికి నాకు కోపం పెట్రేగిపోయింది. వెయ్యి ఏనుగుల బలంతో పెనుగులాడాను. ఫలితం శూన్యం

> "కీర్తి, అనేది నిజంగా చిత్రమయినది ! నే నింకా అనామకుడిగానే ఉన్నప్పుడు మా ఊళ్ళోవాళ్లు నన్ను చూసినప్పుడల్లా అనేవారు: చూడు వెధవ వెడుతున్నాడు, అని ఇప్పుడయితే; చూడు ఆ వెధవ నాగరాజు వెడుతున్నాడు, అంటారు." అన్నాడు ఒక పెద్ద నటుడు.
>
> బి. ఆర్. పి. (మద్రాసు)

అయ్యింది. ఇంతలో వాళ్ళు నా ఎంకిని బరబరా లాక్కుని రావడం చూశాను. నా నోటికి వచ్చినట్లు వాళ్ళని తిట్టాను. వాళ్ళు వికటాట్టహాసాలు చేసి నా ఎదుట ఎంకిని చంపేస్తానని రహస్యాలు చెప్పమనీ బెదిరించారు. వాళ్ళు శత్రువులు. చెప్పినా, చెప్పకపోయినా ఎలాగా చంపక మానరు. అలాంటప్పుడు చెప్పకుండా చావటమే మంచిదని నిశ్చయించుకున్నాను. నన్ను చావగొట్టడం ప్రారంభించారు. దెబ్బ దెబ్బకీ ఎంకి ఏడుపు ప్రారంభించింది. అలా నన్ను స్పృహ పోయేదాకా కొట్టి ఆనక మళ్లీ రాత్రి వస్తాం అని అరుస్తూ ఎంకిని లాక్కుపోయారు. వృథా శ్రమతో నేను కొంచెంసేపు పెనుగులాడి, కిక్కురు మనకుండా ఊరుకున్నాను. ఉన్నట్టుండి మళ్లీ తుపాకి మోతలూ మిషన్‌గన్ శబ్దాలూ ప్రారంభమై భూమ్యాకాశాలు దద్దరిల్లడం ప్రారంభించాయి. ఇంతలో ఈ అవాంతరం ఏమిటని నేను విస్తుపోయాను. ఆ శబ్దాలు రాత్రి అయినా ఆగలేదు. అలా తెలతెలవారుతుండగా, తగ్గాయి. మరికొంతసేపటిలో నే నున్నవైపు బూట్ల శబ్దాలు వినపడ్డాయి. మళ్ళా నన్ను బాధించడానికి వస్తున్నారని తలచి కళ్ళు మూసుకున్నాను. శబ్దాలు నా పక్కకి వచ్చి ఆగిపోయాయి. ఒక చెయ్యి నా భుజంమీద పడింది. నా ఒళ్ళు భయంతో ముడుచుకుపోయింది.

"కట్లు విప్పండి" అన్న కంఠం వినిపించింది.

నేను గమ్మున కళ్ళు తెరిచి చూశాను. 'భయ్యా' అంటూ మా ఆర్మీవాడు నన్ను కౌగిలించుకున్నాడు. నాకు ప్రాణం లేచివచ్చింది. కట్లు విప్పారు. "భాయ్ ! మనమే గెలిచాం, మద్రా గ్రామంలో ఉన్న జపాను వాళ్ళని పరికి పారేశాం" అంటూ వాళ్ళు కేరింతలు కొట్టారు. నేను వాళ్ళకి నా కృతజ్ఞత చెప్పుకొని, నా ఎంకి కోసం వెదకడం ప్రారంభించాను. ప్రతీ శవాన్నీ, ప్రతి యింటినీ, ప్రతి గుట్టనీ ఆ రోజంతా వెదికాను. ఎంకి గానీ, ఎంకి శవం గానీ నాకు కనపడలేదు. ఆ రాత్రి అణగిన నా దుఃఖం పొంగి వచ్చింది. తల బాదుకుని వలవలా ఏడ్చాను. నా ఎంకిని దేవుడు నాకు యిచ్చి, మళ్లీ తీసుకుపోయాడు. లేదు— నా ఎంకి—చావలేదు. నా ఎంకి చచ్చిపుంటే శవం అయినా కనపడేది. లేదు—చావలేదు. బ్రతికే ఉంది. నే నంటే దానికి పంచప్రాణాలూ, నాకోసం వస్తుంది" అంటూ అతను వలవలా ఏడవసాగాడు.

మే మందరం అప్పటికి స్వస్థితికి వచ్చాం. మాకు తెలియకుండా కారిన కన్నీరు తుడుచుకున్నాం. నేను లేచి, అతని భుజంమీద చెయ్యి వేసి "అయ్యా—చనిపోయినవాళ్ళు తిరిగి రాడానికి యిది పురాణకాలం కాదు. పాపం ! మీ ఎంకిని వాళ్ళు..."

అంతే. నా చంప ఛళ్ళుమనిపించి, అతను బిగ్గరగా ఏడుస్తూ పరిగెట్టాడు. 'ఆ' అంటూ మా వాళ్ళు లేచి నించున్నారు. నేను లెంప తడుముకుని, చిన్నగా నవ్వి "అతను తన ప్రాణం కన్నా ఎక్కువగా ప్రేమించిన ఎంకిని, చనిపోయిందనడం నాది తప్పు గదా" అన్నాను. మావాళ్ళు అలాగే నిలుచుండిపోయారు.

అతని కథ మననం చేసుకుంటూ మేము నిద్రకు ఉపక్రమించాము. తెలతెలవారుతుండగా లేచిన నాకు అంతకుముందే లేచిన మా జట్టు ఓమాట అంది.

"అతను చనిపోయాడు !"

"ఎవరు ? అతనే ? ఎలా చచ్చిపోయాడు" అంటూ నేను వెర్రి కేకలు పెట్టాను.

"రాత్రి లారీక్రింద పడి చనిపోయాడట ! చూడ్డానికి వెళ్దాం వస్తావా" అన్నారు.

"పదండి" అన్నాను నేను.

అందరం బయల్దేరి అతనున్న చోటికి చేరాము. నా కళ్ళు చెమ్మగిల్లి అంతతో ఆగక కన్నీరు గిర్రున తిరిగి అతని వక్షస్థలంమీద పడింది.

"ఈ కథ మనకి చెప్పడం కోసమే యితను యిన్నాళ్ళు జీవించాడు గామోలు" అన్నాడు మాలో ఒకడు. నేను కళ్ళు తుడుచుకుని అతని నిశ్చల ప్రేమకి జోహార్లర్పించాను. ☆

మార్గం వదలివేశామని తెలుస్తూనే ఉన్నది. స్నోఫెల్స్ అంతర్గర్భంలోని ఆరిపోయిన కొలిమికిపోయేదారి ఇది కాదని స్పష్టమవుతున్నది.

కాని ఈ రాళ్ల మార్పులమీద మరీ ఎక్కువగా ఆధారపడుతున్నానా అని నన్ను నేనే ప్రశ్నించుకున్నాను. పొరబడి ఉండవచ్చుకదా? గ్రానైట్ రాళ్ల పొరలమీద నిజంగానే నడుస్తున్నామా?

నా ఊహ సరియైనదే, అయితే అతిప్రాచీనకాలం లోని జీవాల 'ఫాసిల్స్' (Fossils) కనిపించి తీరాలనుకున్నాను.ఆపైనపక్షాన్నికి మొగ్గవలసినదే. చూడాలి.

నూరు అంగలు వేశానో లేదో ఖండించలేని ఋజువు దొరికింది. ధూళిగా మారిన గుల్లలు వృక్షాలు నా కాలిక్రింద ఉన్నాయి. గోడలమీద మరి కొన్ని 'ఫాసిల్'లు కనిపించాయి.

ప్రొఫెసర్ లిడెన్‌బ్రోక్ గారు తప్పటానికి వీలు లేదు కాని, గుడ్డిగా ముందుకు తోసుకునిపోతున్నారేమో అనుకున్నాను.

ఇది దుర్భేధ్యమయిన మౌఢ్యం. నేను ఉండబట్ట లేకపోయాను. ఒక కీటకం పెంకు ఏరి మా పెద్ద నాన్న వద్దకు వెళ్లాను "చూడు" అన్నాను.

"సరే" అన్నాడు నిదానంగా. "ట్రైలోబైట్" (Trilobite) జాతికి చెందిన ఒక ప్రాణిపెంకు. అంతే."

"అయితే మీ నిర్ణయం—"

"ఏ నిర్ణయమే. అవును. నేనూ అదే అనుకున్నాను. గ్రానైట్, లావాలను దాటి వచ్చేశాము. నేను పొరబడి ఉండవచ్చు. కాని చివరి వరకూ వెళ్లేదాకా దృఢంగా చెప్పలేను."

"పెదనాన్న నువ్వు చేసేది సరియైన పనే. నీ దృఢనిశ్చయాన్ని మెచ్చుకుంటున్నాను కాని మన కొక అపాయం ఎదురౌతోంది."

"ఏ అపాయం?"

"నీటి కరువు"

"అయితే అక్సెల్, 'రేషన్' ప్రారంభిద్దాం."

20

నిజంగానే రేషన్ ప్రారంభించవలసి వచ్చింది. మా వద్దనున్న నీరు మూడు రోజులకుపైన రాదు. రాత్రి భోజనం సమయంలో ఈ విషయం దృఢపరుచుకున్నాను. ఆ శిలాతలాలలో ఊట ఉంటుందని ఎదురుచూసే అవకాశము కూడా లేకపోయింది.

మర్నాడు మాకు ఇరువైపులా అనంతంగాఉన్న రాతిగోడల మధ్య ఒక్కమాట లేకుండా ముందుకు సాగిపోయాము. హాన్స్ మౌనం మాకు కూడా తగిలి నట్టున్నది!

మాదారి పైకి లేవటం ఆగిపోయింది. కనీసం తెలిసేటంత పైకిపోవటంలేదు. కొన్నిసార్లు క్రిందికి కూడా దిగుతున్నదేమో అనిపించింది. కాని ఈ దిగుడు మరీ స్వల్పమవటంచేత ప్రొఫెసర్‌గారికి మనశ్శాంతి కల్పించేదికాదు. మా చుట్టూ ఉన్న రాతి నిర్మాణంలో ఏవిధమయిన మార్పూ కనిపించలేదు.

మన్నుపురాయి, ఎర్రరంగుకలరాయి, వీటిమీద ఎలెక్ట్రిక్ దీపంకాంతి పడి ఉజ్వలంగా ప్రతిబింబించేది. అక్కడక్కడ పాలరాయి కనిపించేది: ఇది వివిధ వర్ణాలలో, ఎరుపు, బూడిదరంగు, పసుపు రంగులతో కనిపించేది.

భూగర్భంలోనికి సాహసయాత్ర

27–వ పేజీ తరువాయి

వీటిలో చాలా భాగం ఫాసిల్ (Fosil)తో ఉన్నవే. అయితే ఇంతకుముందు చూసిన జీవరాసులకన్నా కొంచెం పై రకానికి చెందినవి. చేపలు మొదలైనవి కనిపించాయి. అంటే క్రమంగా సృష్టి పరిణామక్రమంలో పైకి వెడుతున్నామన్నమాట! ప్రొఫెసర్ లిడెన్‌బ్రోక్‌గారు మాత్రం ఇదేమీ గమనించనట్టు ముందుకు సాగిపోయారు.

పాదాలముందు ఒక లోతు నుయ్యి కాని, ఇక ముందుకు సాగనివ్వకుండా మమ్మల్ని ఆపే అవరోధం కాని, వీటి రెండింటిలో ఒకదానికోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు ఆయన. సాయంత్రం అయినా ఈ రెండింటిలో ఏదీ జరుగలేదు.

శుక్రవారం ముందు రాత్రి నాకు బాగా దాహం వేసి మొదటిసారిగా బాధపడ్డాను. మా చిన్న దండు రాతి గోడల వంకరలలో తిరుగుతూ వెళ్ళిపోయాము.

పది గంటల నడక తర్వాత మా దీపాల వెలుగు అంతగా ప్రతిబింబించకపోవటం గమనించాను. పాలరాయి, మన్నుపురాయిపోయి నల్లటి శిల అధికమవుతున్నది. ఒకచోట సొరంగం మరీ సన్నబడిపోయింది. గోడకు ఆని నుంచున్నాను.

నా చెయ్యి తీసి చూసుకుంటే నల్లగా ఉన్నది. దగ్గరగా పరిశీలించిచూడగా బొగ్గు అని తేలింది.

"బొగ్గు గనిలో ఉన్నాం!" అని అరిచాను.

"మనుష్యులు తవ్వనిగని" అన్నాడు మా పెదనాన్న.

"ఏమో, ఎలా చెప్తాం?" అన్నాను.

"నేను చెప్పగలను" అన్నాడు ప్రొఫెసర్‌గారు విశ్వయంతో; "ఈ బొగ్గు సొరంగం మానవుడు తవ్వినదికాదు. కాని ప్రకృతి నిర్మాణమా అనే విషయం అప్రస్తుతం. భోజనంవేళ అయింది. తిందాం!"

భోజనం ముగిసిన తర్వాత నా సహచరులిద్దరూ కంబళీలు పరుచుకొని నిద్రలో మునిగిపోయారు. కాని నాకు నిద్ర పట్టలేదు. రాత్రి ఘడియలు లెక్కపెడుతూనే ఉన్నాను.

శనివారం ఆరు గంటలకు మళ్ళీ నడవటం మొదలుపెట్టాము. ఇరవై నిముషాలలో ఒక పెద్ద బయలు ప్రదేశం చేరుకున్నాము. ఇది మనుష్యుని చేతితో చెక్కినదికాదని గ్రహించాను. పైన కప్పుకి ఆధారం ఏర్పరచి ఉండేవారు. అంతేకాక, అది ఎలా కూలిపోక నిలబడిఉన్నదో అర్థం కాలేదు.

దాని పరిమాణాలు, సుమారు నూరు అడుగులు వెడల్పు, నూటఏభై అడుగుల ఎత్తు. భూగర్భంలో ఒక భాగం పగిలి ఈ ఖాళీ ఏర్పడి ఉంటుంది. అందులోకి ప్రవేశించిన మొదటి మనుష్యులం మేమే.

భూగోళ చరిత్రలో 'బొగ్గుదశ' ఈ గోడల మీద స్పష్టంగా వ్రాసి ఉన్నట్లున్నది. బొగ్గు పొరల పైన ఇసుకరాతివి కనిపిస్తున్నాయి.

భూగోళం ఇంకా ద్వితీయదశ (Secondary period) లో ఉన్న సమయంలో ప్రపం-

దంతో వీటిచూసినా వృక్ష సమృద్ధి ఉండేది. భూగోళంచుట్టూ ఆవిరి కలిసిన వాయువుల తెర ఉండేది. ఇది ఈ చెట్లు పెరగటానికి తోడ్పడేది.

అందుచేతనే అప్పటి తీవ్ర ఉష్ణోగ్రస్థితికి కారణం సూర్యుడుకాక మరేదైనా ఉండి ఉండాలని ఊహించవలసి వస్తుంది. బహుశా అప్పటికి సూర్యుడు మనకి ఇప్పుడు సహాయపడుతున్నట్లు సహాయపడేవాడు లేదేమో! ఋతువులు ఇంకా ప్రారంభమయి ఉండవు. సమస్త భూతలంపైనా ఒక తీవ్రమైన వేడిస్థితి వ్యాపించి ఉండి ఉండాలి. ఈ వేడి ఎక్కడిది? భూగోళ గర్భంలోనిది కాదా!

ప్రొఫెసర్ లిడెన్‌బ్రోక్‌గారి సిద్ధాంతాలు ఎలా ఉన్నా అప్పుడు ఈ గోళంలో ఉష్ణం ఉండేది. దాని ప్రభావం పైపెచ్చువరకూ తెలుస్తూనే ఉండేది. సూర్యరశ్మిలేని వృక్షాలకు పూవులుకాని, సువాసన కాని తెలియవు. వేళ్ళు మాత్రం వేడి గడ్డనుంచి తమ జీవశక్తిని పీల్చుకునేవి."

చెట్లు అధికంగా ఉండేవికావు. పొదలే ఎక్కువ ఎదిగేవి. ఎత్తుగా మొలిచే గడ్డి, 'ఫెర్న్' (fern లు, లైకోపోడ్‌లు (lycopds) మొదలైనవిఉండేవి

ఈ వృక్ష సమృద్ధివల్లనే బొగ్గు పుష్కలంగా ఏర్పడింది. భూమిమీపై భాగాలు కొన్ని లోపలకు క్రుంగిపోయి చెట్లు బొగ్గుగా మారిపోయాయి. భూమిలోపల కావలసినంత బొగ్గు ఉన్నప్పటికీ ప్రస్తుతం ఖర్చు అవుతున్నట్లు ఖర్చు అయితే మూడువందల సంవత్సరాలలో అయిపోతుంది.

భూగోళంలోని ఈ భాగంలో ఉన్న ఖనిజ సంపద చూస్తూ ఉంటే ఈ ఆలోచనలు నా తలలో మెదిలాయి. దీనిని ఎవరూ కనిపెట్టబోరు. భూతలానికి ఇంత క్రిందుగాఉన్న 'గను'లను ఉపయోగించ వట్లయితే గిట్టుబాటుకాదు. ఇప్పుడు నాముందు ఎలా ఉన్నాయో, ఈ ప్రపంచం అంతమయ్యేవరకి కూడా అలాగే అంతమవుతాయి ఈ బొగ్గు గనులు.

ముందుకు నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాము. ఈ ఖనిజ విశేషాలు చూస్తూ ఎంత దూరం నడిచిందీ మర్చిపోయాను. ఉష్ణోగ్రస్థితి మాత్రం లేదు. రాత్రి అయ్యేవరకూ నడుస్తూనే ఉన్నాము. నుట్టంగా ఉన్న దారిని చూసి మా పెదనాన్న సహనం నశించింది. మావద్దఉన్న దీపాలకాంతికి ఇరవై గజాలు అవతల ఉన్నది తెలియటంలేదు. అంతు లేకుండా ఇదే విధంగా సాగిపోతామా అని నేను అనుకుంటూ ఉండగానే, ఆరు గంటలకు మాముందు ఒక గోడ కనిపించింది. పైకి, క్రిందకు, ఎడమ వైపున కుడి వైపున; దారి అసలు లేదు. ఇక ముందుకు వెళ్ళే అవకాశంలేదు.

"సరే, బాగానే ఉంది!" అని అరిచాడు మా పెదనాన్న, "కనీసం మనం చేసిన పనేమిటో తెలిసిపోయిందికదా! సాక్నుస్సెమ్ వెళ్ళినదారి ఇదికాదు. మనం చెయ్యవలసినదల్లా వెనక్కి తిరిగిపోవటమే. ఈ రాత్రి విశ్రాంతి తీసుకుని మూడు రోజుల్లో రెండవ చీలికను ఇది కలిసేచోటుకి వెళ్ళిపోవచ్చు."

"ఆహా" అన్నాను, "ఓపిక ఉంటే వెళ్ళవచ్చు."

"ఎందుకుండదు?"

"ఎందుకంటే, రేపటికి మనవద్ద నీరు ఉండదు."

"ధైర్యం కూడా ఉండదా?" అని అడిగాడు మా పెదనాన్న మందలింపుగా.

నాకు సమాధానం ఇచ్చే సాహసం లేకపోయింది,

21

మర్రోజు వేకువతో బయలుదేరాము. వేగం చాలా అవసరం. మూడు రోజుల నడక మాముందు ఉన్నది.

తిరుగు ప్రయాణంతో మా అవస్థలు గురించి చెప్పను. సొంత బలహీనం ఒప్పుకొనవలసి వచ్చిన మనిషి కనబరిచే విసుగు, అసహనంతో మా పెదనాన్న వాటిని ఓర్చుకున్నాడు. హాన్స్ చలించినట్లు లేడు. నేను మాత్రం సణుగుతూ, నాలోని నిరాశ బయలు పరుస్తూనే ఉన్నాను. ఈ దురదృష్టం ఎదురుకొనే ధైర్యం నాలో లేకపోయింది.

నేను చెప్పినట్లు మా తిరుగు పాదయాత్రలో మొదటిరోజుకే మంచి నీరు ఖర్చుఅయిపోయాయి. ఇక మా వద్దఉన్న పానీయం 'జిన్' (Gin) మాత్రమే. కాని ఈ పాడు ద్రావంవల్ల నా గొంతుక మండిపోయేది. దానిని చూస్తేనే కష్టం వేసేది. ఉష్ణోగ్రస్థితి, వాతావరణం దుర్భరంగా ఉన్నాయి. అప్పుడప్పుడు కదలిక లేకుండా కూలిపోయేవాడిని. అటువంటి సమయంలో ఒక మజిలీ అవసరం అయ్యేది. మా పెదనాన్న, మాతో ఉన్న అయిస్లాండర్, వీ రిద్దరూ నాకు స్వస్థత చేకూర్చటానికి ప్రయత్నించేవారు. కాని ప్రొఫెసర్‌గారు అలసటతో, దాహంతో కుస్తీ పడుతున్నారని గ్రహించాను.

చివరకు, మంగళవారం జూలై 8 వ తేదీన, సగం చచ్చి, మోకాళ్లమీదా, చేతులమీదా పాకుతూ రెండు మార్గాలు కలిసిన చోటు చేరుకున్నాము. అక్కడ ఒక నిర్జీవ పదార్థంలాగ క్రిందపడిపోయాను. అప్పుడు ఉదయం పది గంటలు.

హాన్స్, మా పెదనాన్న గోడకు ఆనుకుని బిస్కట్టు ముక్కలు నములటానికి ప్రయత్నించారు. నా పెదవులు వాచిపోయినాయి. బాధతో దీర్ఘంగా మూలుగుం ప్రారంభించాను.

కొంతసేపు అయిన తర్వాత మా పెదనాన్న నన్ను సమీపించినాడు. నన్ను తన బాహువుల మధ్యకు తీసుకుని లేపాడు.

"పూర్‌బాయ్ (Poor Boy)!" అన్నాడు కరుణ ఉట్టిపడే కంఠస్వరంతో.

ఈ మాటలు నన్ను కదల్చివేశాయి. ప్రొఫెసర్‌గారు సాధారణంగా ఇంత మెత్తబడిపోవటం చూడలేదు. వణుకుతున్న ఆయన చేతిని పట్టుకున్నాను. ఆయన నా వంక చూస్తూ ఉండిపోయాడు. కళ్లు చెమర్చాయి.

తర్వాత ఆయన భుజానికి వేళ్లాడుతున్న నీటి 'ఫ్లాస్కు' (Flask) తీసి నా నోటికి అందించాడు.

"తాగు!" అన్నాడు.

నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆయన ఏమంటున్నాడు? మా పెదనాన్నకి పిచ్చి ఎక్కిందా? అయోమయంగా ఆయన వంక చూశాను.

"తాగు!" అన్నాడు మళ్లీ.

"ఫ్లాస్కు" పైకి ఎత్తి దానిలో నీరంతా నా నోటిలోకి వంచేశాడు.

ఆహా! ఏమి ఆనందము! సన్నటి నీటిధార ఒకటి మండుతున్న నా నోటిని తడిపింది. ఒకే ఒక గుటక నీరు, కాని నా ప్రాణం లేచి వచ్చింది.

చేతులు కలిపి మా పెదనాన్నకు కృతజ్ఞత తెలిపాను.

"అవును" అన్నాడు ఆయన, "ఒక నీటి గుక్క. కాని ఆఖరిది—వింటున్నావా!— ఆఖరిది— నా ఫ్లాస్కులో అట్టేపెట్టాను. దానిని తాగకుండా ఉండటానికి ఎంత నిగ్రహం కావలసి వచ్చిందో! ఆక్సెల్, నీ కోసమే ఉంచాను."

"పెదనాన్నా!" అన్నాను. వేడి కన్నీరు నా ముఖంమీద కారిపోయాయి.

"అవునోయ్, నువ్వు ఈ చోటుకి రాగానే కూలిపోతావని తెలుసు. నిన్ను పునరుద్ధరించటానికనే ఈ జలం ఉంచాను."

నా దాహం నగమే తీరినా తిరిగి కొంచెం బలం వచ్చింది. బిగుసుకునిపోయిన నా గొంతుక వదులయినది. నా పెదిమెల వాపు తగ్గిపోయినది. మాట్లాడగలిగాను.

"ఇప్పుడు మనం చెయ్య గలిగిన దొక్కటే" అన్నాను. "తాగేందుకు నీరు లేదు. వెనక్కి తిరిగి పోవలసిందే."

నేను మాట్లాడుతున్నంతసేపూ మా పెదనాన్న ముఖం తిప్పివేసుకున్నాడు. నా వైపు చూడలేదు; తల దించివేశాడు.

"తిరిగి వెళ్ళవలసిందే!" అన్నాను గట్టిగా. "స్నెఫెల్‌కి తిరిగిపోవలసిందే. ముఖద్వారం గొట్టం ఎక్కేందుకు కావలసిన బలం భగవంతుడు ఇచ్చుగాక!"

"తిరిగి పోవలసినదేనా!" అన్నాడు మా పెదనాన్న, తనలో తనే మాట్లాడుకుంటున్న ధోరణిలో.

"అవును, ఒక్క నిముషం వృథా చెయ్యకుండా తిరిగిపోవలసిందే!"

ఆ తర్వాత కొంతకాలంమౌనం.

"అంటే, ఆక్సెల్" అన్నాడు ప్రొఫెసర్‌గారు ఆవహేళనగా. "ఈ చివరి నీటి చుక్కలు తాగి ధైర్యంగాని, శక్తిగాని తెచ్చుకొనలేదా?"

"ధైర్యమా?"

"నీ కసలు నువ్వు ధైర్యమే లేదని తెలిసిపోతోంది. ఎప్పుడు చూసినా నిస్పృహగానే ఉంటున్నావు!"

ఏమిటీ మనిషి? ఇంకా ఏమేమి సాహసకృత్యాలకు ఒడిగడుతున్నాడు?

"ఏమిటీ! వెనక్కి తిరగవా?"

"పరిగ్గా విజయం సాధించే అవకాశం దొరికిన నప్పుడు ఈ యాత్రను విడనాడటమా! ఎన్నటికీ జరుగదు!"

"అంటే నాశనమయిపోవటానికి సిద్ధమవట మేనా?"

"కాదు, ఆక్సెల్; కాదు. నువ్వు తిరిగి వెళ్ళిపో. హాన్స్ నీతో వస్తాడు. నన్నిక్కడే వదిలెయ్యండి!"

"ఇక్కడ వదిలెయ్యమా!"

"వదిలెయ్యండని చెప్పున్నానుగా. ఈ యాత్ర మీద బయలుదేరాను. దాని అంతు కనుక్కుంటాను— వెనుదిరగను. వెళ్లు, ఆక్సెల్ వెళ్లు."

మా పెదనాన్న బాగా ఉద్రిక్తుడైపోయాడు. మెల్లిదిగా, జాలిగా మాట్లాడినవాడు ఇప్పుడు కఠినంగా, బెదిరింపుగా మాట్లాడుతున్నాడు. ఆయన సంకల్పాలు దుస్సాధ్యాలను ఎదుర్కొనవలసివచ్చింది. ఈ ఆగాధకూపంలో ఆయనను వదిలి వెళ్ళలేను. కాని స్వరక్షణకోసం పలాయనమే మేలు అనిపిస్తున్నది.

మా 'గైడ్' ఉదాసీనంగా ఈ దృశ్యం చూస్తూ కూర్చున్నాడు. కాని తన ఇద్దరి సహచరుల మధ్యా ఏమి జరుగుతున్నదో అతను అర్థం చేసుకొనక పోలేదు. మా ధోరణులే మే మిద్దరం వేరు వేరు మార్గాలు అనుసరించాలని వాదించుకుంటున్నామని తెలుపుతాయి! అయినా హాన్స్ ఈ జీవన్మరణ సమస్యలో ఆసక్తి చూపినట్లు కనపడలేదు. ఎప్పుడు బయలుదేరమంటే అప్పుడు బయలుదేరటానికి సిద్ధంగాఉన్నాడు. యజమానిఆగమంటే ఆగిపోతాడు.

అతను నన్ను అర్థం చేసికొనగలిగేట్లు చెయ్య గలిగితే ఎంతబాగుండేది, అనుకున్నాను. నా మాటలు, నా విచారం అతని నిదానంపైన ప్రభావం ఉండకుండా ఉండేవికావు. మా గైడ్‌కు అర్థంకాని ప్రమాదాలు నిరూపించి చూపేవాడిని. మేమిద్దరం కలిసి మొండి ప్రొఫెసర్‌గారిని ఒప్పించేవారము. అవసరమయితే బలవంతంగా స్నెఫెల్ కొండ ఎక్కించేవారమేమో కూడా!

హాన్స్‌ను సమీపించాను. అతని చెయ్యిమీద నా చెయ్యి ఉంచాను. అతను కదలలేదు. నా బాధ వ్యక్తమయివుంటుంది. ఆ అయిస్‌లాండర్ నెమ్మదిగా అడ్డంగా తల ఆడించి మా పెదనాన్నవైపు చూపాడు. "మాస్టర్!" అన్నాడు.

"మాస్టరా!" అని అరిచాను. "పిచ్చివాడా! మన ప్రాణాలకు అతనా మాస్టర్! మనం పరిగెత్తాలి. ఆయన్ని లాక్కుని వెళ్ళాలి. వింటున్నావా? అర్థమవుతోందా?"

హాన్స్ జబ్బ పట్టుకున్నాను. కూర్చున్నవాడిని లేపుదామని ప్రయత్నించాను. మా పెదనాన్న అడ్డు వచ్చాడు.

"కంగారుపడకు ఆక్సెల్! ఆ అచంచల పరిచారకుని నీకు వచ్చేదేమీలేదు. నేను చెప్పేది విను."

చేతులు కట్టుకుని, ధైర్యంగా మా పెదనాన్న ముందు నుంచున్నాను.

"నీటికరువు ఒక్కటేకదా మన ప్రయాణానికి అడ్డు వస్తోంది. తూర్పు వైపుగా వెళ్ళిన ఈ దారిలో మన కొక చుక్క నీరైనా దొరకలేదు. పడమటిదారి ననుసరిస్తే ఏమైనా దొరకవచ్చు" అన్నాడు ఆయన.

నమ్మకం లేదన్నట్లు తల అడ్డంగా ఆడించాను.

"చెప్పేది సాంతంగా విను" అన్నాడు ప్రొఫెసర్‌గారు దృఢమైన కంఠస్వరంతో. "నువ్వు అచేతనంగా పడిపోయి ఉన్నప్పుడు నేను పడమటిదారి పరీక్షించి చూశాను. నేరుగా క్రిందికి పోతోంది. కొన్ని గంటలలో 'గ్రానైట్' (Granite) రాళ్ళ వస్తాయి. అక్కడ కావలసినన్ని నీటి ఊటలు దొరుకుతాయి. నేను చెప్పేది ఇది: కొలంబస్ తన నావికులను గడువు పరిగ్గా మూడు రోజులు పెంచమన్నాడు. వారు ఎంతో నిస్పృహ చెందిఉన్నప్పటికీ సరేనని ఒప్పుకున్నారు. అమెరికా కనిపెట్టారు. నేను ఈ పాతాళలోకానికి కొలంబస్‌ని. ఇంకొక్కరోజు మాత్రం అడుగుతున్నాను. మరి ఒక్కరోజులో గనుక మనకు కావలసిన నీరు దొరకకపోతే భూతలంపైకి తిరిగి వెళ్ళిపోతామని ప్రమాణం చేస్తున్నాను."

నాకు విసుగుగా ఉన్నప్పటికీ ఈ మాటలు నన్ను కదల్చివేశాయి. మా పెదనాన్న చేసిన ప్రమాణం ఆయనకోరికలకుఎంతవ్యతిరేకమయినదో నాకుతెలుసు.

"సరే" అన్నాను, "నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు చెయ్యి. భగవంతుడు నీ అమానుషశక్తికి తగిన ప్రతిఫలం ఇవ్వకపోడు. ఇంకా కొన్ని గంటలే ఉన్నాయి నీ గడువుకి. ముందుకి పదండి!"

(పశేషం)

ఆరోజు మధ్యాహ్నం నళినికీ, విశ్వానికీ ప్రయివేటు చెబుతూ, యథాలాపంగా తను బసమార్చుతున్న విషయం, స్వయంగా వంట చేసుకునే విషయం చెప్పాడు. నళిని తమ యింట్లో ఒక స్టౌ పూరికే పడుందనీ, అది యిస్తానంది. అంతేకాక, కొన్ని పాత్రలు కూడా ఆమే యిచ్చింది. శ్యామ్‌బాబు బియ్యం, పప్పులు మొదలైన సామాన్లు కొన్నాడు.

శ్యామ్‌బాబు తన దగ్గర్నుంచి వెళ్ళిపోవడం డాక్టరు మిశ్రగారికి కొంతమాత్రం యిష్టంలేదు. అయినా శ్యామ్‌బాబు అతన్ని సమాధానపరచి, మర్నాడు కొత్త యింట్లో ప్రవేశించాడు.

రోజూ ప్రొద్దున్నేలేచి కాఫీ త్రాగి మిల్లుకు బయల్దేరేవాడు.

అతను క్రొత్త యింట్లో ప్రవేశించిన మర్నాడు తన మామూలు అలవాటు ప్రకారం ప్రొద్దున్నే లేచి స్నానం చేసి పూజకు కూర్చొన్నాడు. శ్యామ్ బాబు దేవీ ఉపాసకుడు. పూజ అయిన తరువాత కాస్సేపు దేవిని ధ్యానం చేశాడు.

శ్యామ్‌బాబు కళ్ళు తెరిచే సమయానికి, తలుపు తెరచుకొని ఒక పదహారేళ్ళ అమ్మాయి ఒక చేతిలో పాలగ్లాసుతో నిలబడివుంది. ఆమె పరికిణీ, వోణీ ధరించింది. ఆమె సన్నగా, పొడుగ్గా వుంది. చక్కని కనుముక్కుతీరూ, కోల మొహం ఆమె చాలా అందంగావుంది. ఆమె మొహంలో చిన్న చిరునవ్వు ఎప్పుడూ వుంటుంది. ఆ నవ్వు మొహాన్నెంతో కాంతి వంతం చేస్తుంది.

సాక్షాత్తూ తన ఇష్టదైవమైన దేవి స్వయంగా వచ్చిందేమో ననుకొన్నాడు శ్యామ్‌బాబు, ఒక్క నిముషం. ఆ అమ్మాయిలో ఏవో తనకు బాగా పరిచితమైన పోలికలు కన్పించాయి. ఆ వ్యక్తి, తనకు సంబంధించిన వ్యక్తే ననిపించింది. ఒక్క నిముషం అతన్ని భ్రాంతి ఆవరించింది. ఆమెను చూస్తూ, ఆనందాశ్చర్యాలతో, "అమ్మా! దేవీ......దేవీ!" అని గట్టిగా అరచాడు. అతని కండ్లలోంచి నీరు కూడా కారసాగింది. ఆ అమ్మాయి కంగారుపడి, అతనివేపు భయంగా చూసి, పాలగ్లాసు పక్కన పెట్టేసింది.

ఆమె భయంగా చూడడం శ్యామ్‌బాబుకు కను విప్పయింది. వెంటనే మామూలుస్థితికివచ్చి, తన మాటలకు భయపడి వెళ్ళిపోబోతున్న ఆ అమ్మా యిని, "ఎవరమ్మాయివి తల్లీ! నువ్వు?" అని అడిగాడు, వాత్సల్యం ఉట్టిపడేటట్టు. ఆ అమ్మాయి ఆగింది.

"ధర్మసూరిగారి అమ్మాయినండి. మా నాన్న గారు మీ కీ పాలిచ్చి రమ్మన్నారు."

ఆమె మాట్లాడుతూంటే శ్యామ్‌బాబు ఆమె కేసి చూడసాగాడు. అవే పోలికలు! అమ్మ ఆ మాట్లాడే తీరు అదే! ఆ సన్నటి పెదిమలు, ఆ క్రిందికి వాలిన కన్నులు......ఓయి భగవాన్! నా కీ పరీక్ష ఎందుకు పెట్టావు? అనుకున్నాడు.

"మంచిదమ్మా. నీ పేరు?"

"లలిత" అని చెప్పి, ఒక నిముషం అక్కడ నిల్చొని, శ్యామ్‌బాబువరధ్యానంగా వుండటంచూసి, "వెళ్తా"నని చెప్పి—వెళ్ళిపోయింది.

శ్యామ్‌బాబు తనలో తను అనుకోసాగాడు. లలిత......లలిత.......దేవి......దేవి. రెండూ ఒక్క లాటి పేర్లే! ఇద్దరూ ఒక్కలాగే వున్నారు. అంతే

ఏడుకొండలు

25-వ పేజీ తరువాయి

మనిషిని పోలిన మనిషి వుంటుందనుకుంటామా! తల్చుకుంటే హృదయంలోంచి ఏదో వేదన పొంగు కొస్తుంది. దేనికి దూర మౌదామని అనుకుంటామో, అదే మనకు జీవితంలో సాక్షాత్కరిస్తుంది మరో రూపంలో. ఇక అంతా అయిపోయింది. మనకు దానితో సంబంధం తీరిపోయింది. అనుకున్న వస్తువు మళ్లీ ప్రత్యక్ష మౌతుంది కాబోలు! ఇదంతా భగ వంతుడి లీల. ఆయన చేసే పన్నలోని ఉద్దేశం ఆయ నకే తెలియాలి. ఇతరులకేం తెలుస్తుంది? కాని, ఆ అమ్మాయిని చూసిన కొంచెంసేపూ, ఏదో అనిర్వచ నీయమైన ఆనందం అనుభవించాడు తను. ఆ అమ్మాయిని, చిన్నతనంలో తను ఎత్తుకున్నాడు. కొంచెం పెద్దదయింతరువాత, తను తిరిగిన చోటి కల్లా తనతో ఆమెను తిప్పాడు. బళ్లోకి పంపిస్తూ, "అమ్మా జాగ్రత్తగా చదువుకో అమ్మా" అని బుద్ధులు చెప్పాడు. ఆ అమ్మాయికి జ్వరం వస్తే,

"సావిత్రీ, నన్ను పెళ్లిచేసు కుంటావా?" అని అడిగాడు రాజ లింగం ఆవేశంగా.

"క్షమించండి, అది వీలు పడదు కాని, మీ అభిరుచికి మాత్రం అభినందిస్తున్నాను," అన్నది సావిత్రి.

సి. హెచ్. రామారావు, (విజయవాడ)

రాత్రింబగళ్లు తను ఆమె ప్రక్కన కూర్చొని సేవ చేశాడు. ఆ అమ్మాయి......లలిత......ఏమిటీ పిచ్చి ఊహలు? ఎందుకీ కన్నీళ్ళు? అంతా భ్రాంతి. వట్టి మాయ! ఇదంతా ఏదో అనుబంధం! లలి తెవరో తనకు తెలియదు. తనెవరో ఆమెకు తెలి యదు. ఒక్కసారి తన పూజలోవున్న గురూజీ పటంవేపు చూశాడు శ్యామ్‌బాబు. ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినవాడిలా లేచి వెళ్ళి, స్టౌ వెలిగించాడు, కాఫీ తయారుచెయ్యడంకోసం.

లలిత ధర్మసూరిగారి పెద్దమ్మాయి. ఆమె తరువాత ఇద్దరు అబ్బాయిలూ, ఒక చిన్నమ్మాయి కలిగా రాయనకు. లలితంటే ధర్మసూరిగారికి చాలా అభిమానం. తక్కిన పిల్లల్ని కూడా ఆయన ఎక్కు వగా ప్రేమిస్తారు. కాని లలితను కొడుకులా చూసు కొంటారు. అన్ని విషయాలూ ఆమెకు చెప్తూం టారు. భార్య మాటకన్నా ఆమె మాట కెక్కువ విలువ ఇస్తారు. ఏదో ఒక పెన్నిధిని చూసుకొన్నట్టు, ఆమెను చూసుకొంటూంటారు. ఆమె మాట వెన్నడూ కాదవరు.

"పాలిచ్చావా, అమ్మా?" అని ధర్మసూరిగారు అడిగారు.

"ఇచ్చాను నాన్నగారూ" అని జవాబిచ్చి లలిత, "ఆయన ఎవరు?" అని అడిగింది. ఆమె హృద యంలో శ్యామ్‌బాబు తనని వాత్సల్యంతో చూసిన చూపులూ, తన తలితండ్రుల పిలుపులోవున్న మాధుర్యాన్ని తలపింపచేసే—అతని పిలుపులోని మాధుర్యం, ఒక కలవరాన్ని రేపాయి.

"అతను నిజానికి ఎవరో నాకు తెలియదు. మద్రాసునుంచి వచ్చారట. బాగా చదువుకున్న వ్యక్తి. ఏదో దురదృష్టవశాత్తూ—మనలాగే పొట్ట కూటికి తిప్పలు పడవలసిన రోజు లొచ్చాయి. ఇక్కడికి వచ్చారు" అన్నారు ధర్మసూరిగారు కాఫీ త్రాగుతూ.

ధర్మసూరిగారికి ఏభైయ్యేళ్ళు దాటాయి. తల చాలావరకు నెరిసింది. మనిషి కొంచెం స్థూలంగా వుంటాడు. ఆయనకు తన వెనకటి రోజులు జ్ఞాప కానికి వచ్చాయి.

ముప్ఫైఅయిదేళ్ల క్రిందటి మాట.

అప్పుడు విశ్వేశ్వరరావుగారంటే ఆ జిల్లా అంత టికీ చాలా పెద్ద పేరు. చాలా ఆస్తిపరుడనీ, నిర తాన్నప్రదాత అనీ, సంగీత సాహిత్య కళాపోషకుడనీ, నిత్యం బంధుమిత్రులు వందమందికిపైగా వారింట్లో భోజనం చేస్తూ వుంటారనీ ప్రతీతి.

ఏటా సుమారు లక్ష రూపాయలదాకా ఆదాయ ముండేది. కొన్ని గ్రామాలు, తోటలూ, చాలా ఇళ్లూ వారికి వుంటూండేవి. ఎస్టేటు లుండేవి. ఇద్దరు మేనేజర్లు, నలుగురు గుమస్తాలు, పదిమంది నౌకర్లు వారివద్ద పని చేస్తూండేవారు. వారిది కళి వరం అనే గ్రామం.

విశ్వేశ్వరరావుగారి ఏక పుత్రుడు ధర్మసూరి. అతనికి ఇద్దరు చెల్లెళ్ళున్నారు. ధర్మసూరి తలి తండ్రుల గారాబు బిడ్డ. అతనేం కావాలంటే అది తెచ్చివ్వవలసిందే వారు.

ఆ వయస్సులో ధర్మసూరికి కోపం, అహం భావం జాస్తి. ధనవంతుల బిడ్డ అని అంతా అతన్ని గౌరవించేవారు. అతను మాత్రం ఎక్కడలేని అహం భావం ప్రకటిస్తూ, అందర్నీ నిరసనగా చూసే వాడు. ఖరీదైన సూట్లు వేసేవాడు. పదిహేను రకాల జోళ్ళుండేవి. అతిసిటుగా సిల్కుసూటు వేసు కొని, స్కూలుకు వెళ్లేవాడు. పదిహేనోఏట ఫోర్తుఫారం చదువుతూండేవాడు. ఒక్క ఇంగ్లీషు వాక్యమయినా రాయలేకపోయినా, పెద్ద దొరలా దుస్తులు వేసుకొనేవాడు. మేష్టర్లందరూ వాళ్ళకి బహుమతులు బాగా ముట్టుతూండడంవల్ల, అతనేమీ రాయకపోయినా పరీక్షలో అతనికి పాసుమార్కులు వేసేస్తూండేవాడు. అతని చదువుకోసం పట్నంలో కాపురం పెట్టారు.

ఫోర్తుఫారంలో లెక్కల మేష్టరు, వరదానం అని ఒక క్రిస్టియన్ వుండేవాడు. ఆయన చాలా కచ్చితమైన మనిషి. మొహమాటాలకు లొంగే రకంగాదు. పిల్లలకు లెక్కలు చాలా శ్రద్ధగా బోధపరచేవాడు. వాళ్ళు తగిన శ్రద్ధ చూపించక పోతే కఠినంగా శిక్షించేవాడు. ధర్మసూరికి చాలా సార్లు శ్రద్ధగా చెయ్యమని హెచ్చరించాడు. కాని అతను విన్పించుకోలేదు. పరీక్షల్లో కూడా

సరిగా చెయ్యలేకపోయాడు. అర్ధ సంవత్సర పరీక్షల్లో, విద్యార్థులందరకు లెక్కల పేపర్లిస్తూ, వారి పేరులూ, వారికి వచ్చిన మార్కులూ పైకి చదవసాగారు వరదానంగారు.

ఆ క్లాసులో ఇద్దరు విద్యార్థులు సుందరరావు, కేశవరావు అనబడేవారు విశ్వేశ్వరరావుగారింట్లో భోంచేస్తూ, చదువుకుంటున్నారు. వారు బీదవారని, వాళ్ళ ఫీజు కూడా ఆయనే కట్టేవారు. వాళ్ళిద్దరకీ లెక్కల్లో ఫస్టుమార్కు నూటికి నూరు వచ్చింది. విద్యార్థులందరి పేర్లూ చదివి ఆఖరున వరదానం గారు, "యస్. ధర్మమూర్తి సున్నా మార్కులు" అవి చదివేటప్పటికి క్లాసంతా ఒక్కసారి నవ్వారు. ధర్మమూర్తి పేపరు తీసుకోలేదు. వరదానం పేపరు అతని మీదికి విసిరేస్తూ "డాబుగా సూటువేస్తే సరికాదు. కష్టపడి చదవాలి" అన్నారు.

నలుగురిలో తనకు అంత అవమానం జరిగిందని ధర్మమూర్తికి చదువుమీదా, స్కూలుమీదా, మేష్టరుమీదా విపరీతమైన కోపం వచ్చింది. ఇంటికి వెళ్ళిన తరువాత పుస్తకాలన్నీ విసిరేశాడు. అలిగి ప్రక్కమీద పడుకున్నాడు, భోజనం చెయ్యనని. తల్లి వచ్చి ఎంతో ప్రతిమాలినమీదట తను ఇంక స్కూలుకు వెళ్ళననీ, తన చదువు విషయం ఎవరూ ఏమీ ఎత్తవద్దనీ చెప్పి, అందుకు తలితండ్రులు ఒప్పుకున్నాక భోజనం చేశాడు. అంతటితో అతని విద్యాభ్యాసం ముగిసింది. అతనికి నాటకాలన్నా, సంగీతమన్నా చాలా పిచ్చి. వచ్చే ఆదాయాన్ని చాలావరకు నాటకాలు వేయించడానికీ, సంగీతం వచ్చిన వాళ్ళని పోషించడానికై వినియోగించడానికీ ప్రయత్నించేవారు తండ్రీ కొడుకు లిద్దరూ.

ధర్మమూర్తికి యౌవ్వనం వచ్చిన దగ్గర్నుంచి బాగా స్వతంత్రుడయ్యాడు. అతని అనుయాయులు అయిదారుగురు. అతను చేసిన ప్రతీ పనినీ ఆమోదిస్తూ, విచ్చలవిడిగా ధనం ఖర్చు పెట్టించారు. డబ్బూ, యౌవ్వనం, భోగలాలసతో కూడిన కళాప్రియత్వం వీటి మూడిటి సమ్మేళనా సుందర వారీమణుల సాంగత్యంలో సార్థకత చెందడం లోక సహజమే. కాస్త అందమయిన వేశ్య ఎక్కడైనా వుందని తెలిస్తే, సపరివారంగా వెళ్ళందే ధర్మమూర్తికి నిద్రపట్టేదికాదు. వేశ్యలకు ప్రసిద్ధి చెందిన ఊళ్ళు కొన్ని వున్నాయి. ఆ యా ఊళ్ళనుంచి భోగం మేళాల్ని పిలిపించేవారు, వెనకటి రోజుల్లో ఏవైనా వేడుక సందర్భాలలో. పెళ్ళిళ్ళూ, ఉత్సవాలూ, కలివరంలోగాని లేక ఆ చుట్టుపట్ల గ్రామాలలోగాని జరిగినప్పుడు పెద్దాపురం మండపేటా మొదలైన దూరపు గ్రామాలనుంచి ప్రసిద్ధి చెందిన భోగంమేళాలు వస్తే వారు విశ్వేశ్వరరావుగారింట్లో బస చెయ్యవలసిందే. ధర్మమూర్తి, వారందరకూ తగిన రీతిని సన్మానం చేసి, వారి కళాచాతుర్యాన్ని అనుభవించిగాని, వారిని ఆ ఊరినుంచి కదలనిచ్చేవాడుకాదు.

ధర్మమూర్తికి వివాహం నిశ్చయమైంది. కాని అప్పటికే ఈడేరి సిద్ధంగావున్న అతని చెల్లెలు సత్యవతికి తగిన సంబంధమేమీ కుదరలేదు. ఆమె అంత చక్కనిదికాదు. అంతేకాక, విశ్వేశ్వరరావుగారికి డబ్బూ, సత్కీర్తితోపాటు, వ్యసనపరుడనే అపఖ్యాతి కూడా వుంది. అందువలన సరియైన సంబంధం వారికి లభించలేదు. రెండేండ్లనుంచి వారు వెతుకుతున్నా, ఆయనకు నచ్చిన పిల్లవాడు దొరకలేదు. చివరికి వారింట్లో చదువుకొని, వారి సహాయంతో అప్పుడు డాక్టరు పరీక్షకు కట్టిన కేశవరావు అనే యువకుడికిచ్చి, అతనిని ఇల్లరికపుటల్లుడిగా చేసుకోడానికి నిశ్చయించారు విశ్వేశ్వరరావుగారుతమ పిల్లను.

రెండు పెళ్లిళ్ళూ వైభవంగా జరిగిపోయాయి. ధర్మమూర్తి భార్య జగదాంబ చాలా సౌందర్యవతీ, గుణవంతురాలూ. అయినా ధర్మమూర్తి ప్రవర్తన ఏమీ మారలేదు. (సశేషం)

కవిసార్వభౌముడు

23–వ పేజీ తరువాయి

నప్పుడు విద్వాంసులు నిష్పక్షపాతముగ నిర్ణయించుట పరిపాటియైనది.

శ్రీనాథునితో చెప్పినట్లు కటకపాలు డా మరునాటి యుదయముననే శ్రీ దేవరాయ సార్వభౌముల దర్శించి, శ్రీనాథ డిండిముల వివాద విషయము మనవి చేసెను. దేవరాయలకు తన విద్యాధికారియగు డిండిములయందు విశేష గౌరవప్రపత్తులున్నవి. అయినను శ్రీనాథుని విద్వదతిశయముగూడ కటకపాలునివలన దెలిసికొని, వారి వివాద నిర్ణయము తన సమక్షముననే జరిపింప నాజ్ఞాపించెను. దేవరాయలు స్వయముగా సహృదయుడును, బహుభాషా సాహిత్యవేత్తయు, అనేక శాస్త్రములలో గాఢ ప్రవేశము కలవాడును కావున, ఈ విద్యా వినోదము దర్శించు నవకాశము సంభవించినందుల కెంతయు నానందించెను. డిండిములే తప్పక జయింతురని యాయన విశ్వాసము. అయినను అంతకంటె నధిక ప్రతిభ శ్రీనాథుడు ప్రదర్శింపగలిగినచో నానందించుటకును సిద్ధపడెను.

శ్రీ దేవరాయలే సభకు సమ్మతించినందున సభా సన్నాహములు శీఘ్రముగా జరిగిపోయినవి. వైశాఖ బహుళ సప్తమినాటి యుదయమున జాముపేళకు సభాప్రారంభమునకు నిర్ణయము జరిగెను. వెంటనే ప్రతికక్షు లిద్దరికి వార్త చేర్చిరి. ఆ సభకు విద్యా వినోదులగు మంత్రి సామంత దండనాథులకే కాక శ్రీ విద్యానగరములోని ప్రముఖ విద్వాంసులకును, కవులకును ఆహ్వానములు పంపిరి. శ్రీనాథునకు తన వెంట నిరువది మందిని సభకు తెచ్చుకొనుటకు అనుమతి పత్రములు చేరినవి.

సభాసమయమునకు రెండు గడియలు ముందుగనే శ్రీ నాథుడు తన మిత్రులతో సభాస్థానమునకు చేరికొనెను. ఆత డాలోచించి తాను మాత్రము ఆంధ్ర శ్రోత్రియ వేషముతోడనే సభకు పోవ నిశ్చయించెను. తక్కినవారు నాగరక వేషములు ధరించిరి. పోతనయు, దుగ్గనయు తమ్ము తీసికొని పోవునో పోవో యని చిన్న మొగములతో అక్కడ యుండ్రు నుండిరి. వారిని సిద్ధము కండని శ్రీనాథు డన్నంతనే పొంగిపోయి అర గడియలో ముస్తాబై బయలుదేరిరి.

ఆవల నక్కడ అరుణగిరినాథుడును, తన కుమారుడగు రాజనాథునితోడను మిత్ర పండితులతోడను ముందుగనే సభాస్థానము చేరికొనెను. ఆతడు యథాప్రకారము శ్రీ విద్యానగర రాజపురుష వేషము ధరించి యుండెను.

ఆ విద్వత్సభ మహా వైభవముతోపాటు మహోత్కంఠతో నుండెను.

నిర్ణీతవేళకు గడియముందుగా శ్రీ దేవరాయలు సమస్త సార్వభౌమ లాంఛనములతో వెండి బెత్తములవారు బరాబరులు చేయుచుండ, వంది మాగధుల కైవారములతో, యువన యువతులు వింజామరలు వీవ, ఛత్రగ్రాహి శ్వేతచ్ఛత్రము పట్టి నడువ, పగటి దివిటీలు ప్రక్కలను ముందును సాగగా, హెచ్చరికలు, చాంగు సాహులు, హసాదులు, పరిపాటిగా నడుచుచుండ, గజగమనముతో పురోహిత పురస్సరముగా సభాస్థలి ప్రవేశించెను. సభాస్తారులందరు లేచి నిలువగా, దేవరాయలు భక్తిపూర్వకముగా నా విద్వత్సభకు నమస్కరించి, అనుజ్ఞ తీసికొని, పురోహితు డప్పటికే మంత్ర సంస్కారములు చేసిన సింహాసనమునకు వందన మాచరించి, అం దాసీనుడయ్యెను. వేదవిదులు స్వస్తి పలికిరి. వెంటనే శ్రీ విద్యానగర సభాపతి సభా ప్రారంభ మొనర్చెను.

"ఇది శ్రీనాథభట్టు రచించిన మానసోల్లాస కావ్య గుణ దోషములు నిర్ణయించుటలో వచ్చిన వివాదము తీర్చుటకు కూడిన సభ కావున, దేవర వారి అనుమతితో గుణదోష నిర్ణయము చేయుటకు ఐదుమంది శబ్దశాస్త్రవేత్తలును ఐదుమంది సాహిత్యవేత్తలును సర్వతోముఖప్రజ్ఞ కల ఒక మీమాంసకుడు ప్రాడ్వివాకుడుగను కలసి పరిషత్తుగా నేర్పడుట యుక్తమని తోచుచున్నది. అందులకు ఉభయవాదులకు అభ్యంతరము లేదు గదా!"

శ్రీనాథుడును అరుణగిరినాథుడును అభ్యంతరము లేదనిరి.

అంతట నక్కడనున్న పండితులలోనుండి ఐదుగురు వైయాకరణులయు, ఐదుగురు సాహిత్యవేత్తలయు ప్రాడ్వివాకుడుగా చంద్రభూష క్రియాశక్తి యను మీమాంసకునియు నామములు సభాపతి సూచించెను. వా రందరు శాస్త్ర పారంగతులని ధర్మమూర్తులని ప్రసిద్ధికలవా రగుటచే డిండిములు ఎవరిపేరునకు అభ్యంతరము చెప్ప సాహసింపలేదు. శ్రీనాథు డప్పటికే శ్రీ విద్యానగర ప్రముఖ విద్వాంసు లెవ రెట్టివారో విచారించి తెలిసికొని యున్నందున అతడును నిశ్శంకముగా సమ్మతించెను. వెంటనే సభాపతి ఆ పదునొకండు మందిని ధర్మసభకు నిర్మితములైన స్థానములలో నాసీనులు కండని ఆహ్వానింపగా, వారట్లు చేసిరి. పురోహితుడు వారందరిముందు నగ్నిహోత్ర ముంచెను. ధర్మ సభ్యులు వీతిహోత్రునకు నమస్కరించి, తా మీ వివాద విషయములో సూక్ష్మముగా పరిశీలించి అగ్నిభట్టారకులు సాక్షిగా ధర్మ నిర్ణయము కావింతుమని ప్రమాణము లొనర్చిరి. ఆ తర్వాత ప్రాడ్వివాకుడగు చంద్ర భూషక్రియాశక్తి శ్రీనాథుని అరుణగిరినాథుని ఒకరి కొకరు రభిముఖముగా నుండునట్లుల ప్రత్యేకాసనములలో కూర్చుండజేసి విచారణ ప్రారంభించెను.

"లేఖక ప్రమాదములు లేని మానసోల్లాస కావ్య ప్రతులు ఎన్ని యున్నవి?" అని ముం దాతడు శ్రీనాథుని ప్రశ్నించెను.

శ్రీనాథుడు, "నా వెంట రెండు వందల ప్రతులున్నవి. అవి యన్నియు నిర్దుష్టములని నా విశ్వా

శమే. ఐనను వానిలో నాలుగింటిని మాత్రమే నేను స్వయముగా శోధించితిని. ఈ నాలుగింటిలో ఎట్టి లేఖక ప్రమాదములును లేవని నేను ప్రతిజ్ఞ చేయుచున్నాను. ఇది నా స్వహస్త లిఖితము. దీనిని శ్రీ విద్యానగర సార్వభౌముల పాదపద్మముల ముంచెదను" — సభాపతి యా ప్రతి నందుకొని శ్రీ దేవరాయల ముందున్న వ్యాసపీఠముపై నుంచెను.

"ఇది మా మిత్రులు నృసింహభట్టు లిఖితము" అని ప్రాడ్వివాకున కొక ప్రతి యందించెను. 'ఇది మా మిత్రుడు లక్కనసూరి లిఖితము. మేము అరుణగిరినాథులకు పూర్వము పంపిన ప్రతికి తోడుగా దీనిని గూడ వారుంచుకొనవచ్చును' అని సభాపతి కీయగా వాతడు దానిని డిండిమున కిచ్చెను. 'నాల్గవది నా యొద్ద నుంచుకొనుచున్నాను' అనుచు శ్రీదేవి స్వహస్తములతో లిఖించిన ప్రతి శ్రీనాథుడు తన యొద్ద నుంచుకొనెను. మరి పదిప్రతులు పరిషత్సభ్యుల కిచ్చి 'వీనిలో నేమైన సందేహములు కలిగినచో ప్రాడ్వివాకుల కిచ్చిన ప్రతినిబట్టి సరి చేసికొన వేడెదను. సార్వభౌముల కర్పించిన ప్రతి యన్నింటికి మాతృక' అని శ్రీనాథుడు విన్నవించెను.

శ్రీనాథు డించుక సేపాగి మరల నిట్లనెను: "మా యందలి అనుగ్రహాతిశయముచే ఇంతమంది విద్వాంసులు సహృదయులు నీ సభకు దయచేసి యున్నారు. వారిలో చూడ కుతూహల మున్న వారికి ఇవి యర్పించుచున్నాను" అనుచు తన వెంట నున్న ప్రతులలో మూరింటిని ధర్మనిర్ణేతల ముందుంచెను. చంద్రభూషక్రియాశక్తి సంతోషితస్వాంతుడై అవి ప్రధానులకును, విద్వాంసులకును, కవులకును 'సాధ్యపాలు'నిచే (సాధ్యపాలుడు ధర్మసభలో విశృంఖల ఇత్యాదులు పాలించు ఉద్యోగి) పంచి పెట్టించెను.

ఎన్నో విద్వత్సభలవా ప్రాడ్వివాకుడుగా వ్యవహరించిన వానివలెనేగాక విన్మ్రుడుగను ప్రియభాషిగను ప్రవర్తించుచున్న శ్రీనాథునియెడ నక్కడ సమావిష్టులైనవారి కందరికి ప్రీతి యుదయించెను. ముమ్మకవి సూక్ష్మముగా గమనించుచు, డిండిములతో పూర్వము వాదమునకు తలపెట్టిన వామనభట్టబాణాదుల తొందర సంభ్రమములతో తొట్రు చూచుకొనుచు వానందించుచుండెను.

ప్రతులందరికి పంచిపెట్టినవెంటనే ప్రాడ్వివాకుడు శ్రీనాథుని ప్ర తి జ్ఞ (ప్రతిజ్ఞ — ధర్మ సభలలో ఆనాడు సాంకేతిక పదము. నేడు వాది ప్లెయింటుకు, పిర్యాది కంప్లెయింటుకు, పోలీసు చార్జిషీటు కు తు ల్య ము.) ప్రా ర ం భి ం ప మనెను. శ్రీనాథుడు లేచి భక్తితో ముందు అగ్నిభట్టారకులకు అర్ధనిమీలితనేత్రుడై వేద మంత్రముతో నమస్కరించి, పిమ్మట పరిషత్తుకును ప్రభువుకును, సభకును నమస్కార మొనర్చి ఇట్లు ప్రతిజ్ఞ చేసెను:

"నేను మా విద్వన్మిత్రులతో కలసి తీర్థయాత్రా వినోదినై శ్రీ విద్యానగరమునకు వచ్చుచు, దారిలో ఈ నగరాధిష్ఠానదైవతమైన శ్రీ విరూపాక్షేశ్వర స్వామి పాదపద్మములు హృదయపీఠిలో ప్రతిష్ఠించి ధ్యానించుచు, మనస్సున నుల్లాసము కలిగినప్పు డెల్ల శ్లోకములు చెప్పుచు, 'మానసోల్లాసమ్' అను స్తుతి కావ్యమును రచించితిని. ఇక్కడ విద్యాధికారులగు శ్రీ అరుణగిరినాథులు విద్వత్కవు లను ప్రశస్తి విని యున్నవాడనగుటచే అట్టి పెద్దల పరితోషము

కవిసార్వభౌముడు

కాక్షించియు, వారి గౌరవార్థమును, దాని ప్రతి యొకటి మా మిత్రులు శ్రీ నృసింహభట్టుచే అభిప్రాయార్థము వారికి పంపితిని. వారు కొన్ని శ్లోకము లాలకించి అందులో వ్యాకరణదోషము లున్నట్లు సూచించిరట. వ్యాకరణశాస్త్ర నిధులగు శ్రీ నృసింహభట్టారకులు వినయముతో దోషములు చూపినచో దిద్దుకొందురని మనవిచేసి, తిరిగా చూచుట కా ప్రతి వారికడనే ఉంచి, తిరిగి వారము దినములలో అభిప్రాయార్థము వత్తుమని సెలవు తీసికొని వచ్చిరి.

"మరల వారమునకు నృసింహభట్టు, మరి కొందరు ఉద్దండ విద్వాంసులతో కలసి అరుణగిరినాథులను దర్శించి మానసోల్లాసముపై నభిప్రాయ మీయ నర్థింపగా, వారు మరల నెన్నో శ్లోకములు ఆలకించి, తుదకు వారు బహు పండిత సమక్షమున— ఈ మానసోల్లాసము తప్పుల తడక, బూతులబుంగ, దోషప్రకరణమునకు ఉదాహరణప్రాయముగా నుండదగిన కావ్యము అని మా నిశ్చితాభిప్రాయమని శ్రీనాథభట్టుకు తెలుపుడు—అని సెలవిచ్చిరట.

"అందుపై నేను ఆశ్చర్యచకితుడనై విద్వత్సభకు కలసి రావలసినదని యర్థించుచు పరుసగా రెండు అధిక్షేపణపత్రములు పంపితిని. వాని ప్రతులు నాకడ నున్నవి. ఇవిగో!" అని వాని నొక్కటొక్కటే చదివి వినిపించి ప్రాడ్వివాకున కిచ్చి మరల ప్రతిజ్ఞ సాగించెను.

"రెండవ దానికి గూడ ప్రత్యుత్తరము రానందున దానిలో తెలిపినట్లు ఊరేగింపు సాగించితిని. అరుణగిరినాథుల పక్షీయులు ఉత్సవమును మోరకులై యడ్డగించినందున, కొట్లాట కానున్న సమయమున సరిగా శ్రీ విద్యానగర కటకపాలురు జోక్యము కల్పించుకొని, ఉభయపక్షీయులను నియమించి, ధర్మప్రభువులగు దేవరవారికి విన్నవించి, ఈ సభ జరుగుటకు అవకాశము కల్పించినారు.

"ఇప్పటికైనను మించిపోయినది లేదు. అరుణగిరినాథులకు నా చిన్న కావ్యమును పరిశీలించుటకు పుష్కలముగా వ్యవధి నొసంగితిని. నా కందులో దోషములు లేవని ఈ సభాముఖమున ప్రకటించినచో ఈ యధికరణమును (దావా—కేసు—వ్యవహారము.) ఉపసంహరించుకొనుటకు సిద్ధముగా నున్నాను."

ఇట్లని శ్రీనాథు డించుక తడ వాగెను. ప్రాడ్వివాకుడు డిండిముని వంక జూచెను. ఆతడు మౌనముగా నుండెను. శ్రీనాథుడు మరల సాగించెను.

"అట్లు కానిచో నా ప్రతిజ్ఞ యిది! నేను రచించిన మానసోల్లాస కావ్యములో అరుణగిరినాథులు ఒక్క వ్యాకరణదోషముకాని, రసభంగము కలిగించు ఆలంకారిక దోషముకాని చూపి ఋజువు చేయగలిగినచో, ఈ కావ్యప్రతులు ఈ సభాముఖమున నగ్నిభట్టారకుల కర్పించి అరుణగిరి నాథుల పాదములకు మ్రొక్కెదను. వారట్లు ఒక్క దోషమైనను ఋజువు చేయలేనిచో, తమ కవితాతిశయమును ప్రకటించుకొను కంచు ఢక్కను నా కర్పింపకొనవలయును!"

శ్రీనాథుని ప్రతిజ్ఞ విని సభ దద్దరిల్లెను. ముందు శ్రీ దేవరాయ సార్వభౌములే తమ పూర్వులు వారి కుటుంబమునకు ప్రసాదించిన గౌరవ చిహ్నమును అర్థించుచున్న శ్రీనాథుని పణమునకు చకితులైరి. మరల వెంటనే అందరి ధర్మము గ్రహించి గాంభీర్యముద్ర వహించిరి.

ప్రాడ్వివాకుడు అరుణగిరినాథుని మీ సమాధానమేమని యడుగగా, "మానసోల్లాస కావ్యము దోషభూయిష్ఠమని ఋజువు చేయుటకు సిద్ధముగా నున్నాము. కోరిన పణమునకును సంసిద్ధులమే" అని ప్రకటించెను.

ప్రాడ్వివాకు డంతట ప్రమాణ నిర్ణయమున కుపక్రమించెను. "వ్యాకరణ శాస్త్ర విషయములలో ఉభయులు మునిత్రయమతమే అంగీకరింతురు గదా! లేక అవసరమును అనుసరించి అన్యమత వ్యాకరణముల నాశ్రయింతురా?" అని యడిగెను. ఉభయులు మునిత్రయప్రోక్త వ్యాకరణశాస్త్రమే పరమ ప్రమాణముగా నంగీకరింతు మనిరి.

అలంకార శాస్త్ర విషయములలో ప్రమాణ గ్రంథ మేదియని పరిషత్తులోని సాహిత్యవేత్తలలో కొంత పడి సంప్రదించి ప్రాడ్వివాకు డిట్లనెను: "అలంకార శాస్త్రములో ఆచార్యు లనేకు లున్నారు. వారందరు పూజార్హులేయైనను, వారిలో తీవ్ర మత భేదము లున్నవి. కావ్యాత్మ ఏదియను విషయమే వివాదాస్పదము. గుణములు, దోషములు అలంకారములు ఇత్యాదులలో గూడ భిన్న భిన్న మతము లున్నవి. అందువలన నిష్కర్షగా ప్రమాణభూతమగు గ్రంథ మిది యని నిర్ధారింపలేకున్నాము. సహృదయులే ప్రమాణము అనున దొకటి మాత్రమే పెద్ద లంగీకరించుచున్నారు. ఈ పరిషత్సభ్యులను ప్రమాణ భూతులగు సహృదయులనుగా ఉభయవాదులు నంగీకరింతురా?"

అరుణగిరినాథుడు తన వాగ్ధాటితో శ్రీనాథుని బెదరగొట్టవలెనని యుద్దేశించి, భరతమునివద్ద నుండి ఆచార్య దండి భామహుడు వామనుడు ఆనందవర్ధనుడు ఉద్భటుడు మమ్మటుడు రాజశేఖరుడు రుద్రటుడు ఇత్యాదులను, అగ్నిపురాణమును పేర్కొని మధ్యమధ్య వారి విశేషము లుపన్యసించుచు, "మేము వైయాకరణులము — శబ్దమునకు వ్యంజనాశక్తినే అంగీకరింపము! దోషములు నిర్ణయించుటకు న్యాయ శాస్త్ర వివారణ కూడ అవసరము" అన్నట్లు సూచించెను. ఆయన చెప్పిన దానికంటెను చేసిన సూచన కంటెను, దడదడ లాడించు వాక్ప్రవాహమే ప్రధానముగా కనిపించెను. శ్రీనాథు డా ధాటిలో మునిగి పోయి ప్రత్యుత్తరమే చెప్పజాలడని యాతడు తలంచెను. పలువురు సభాసదులు కూడ నట్లే భావించిరి.

అందుకు తగినట్లే శ్రీనాథుడు నట్టునట్టుగా ప్రారంభించి, మాటలు తడువుకొనుచున్నవానివలె సాగించెను. మాట నెమ్మదిగా నున్నను భాషలో నెట్టి పొల్లుమాటయు రాలేదు. ఆయన ప్రసంగ సారాంశ మిది:

"అరుణగిరినాథులు ఉదాహరించిన సాహిత్యాచార్యులేకాక, నేటివరకు మరియెందరో ప్రామాణిక గ్రంథకర్త లున్నారు. సర్వజ్ఞ సింగభూపాల కృత రసార్ణవసుధాకరము, సర్వజ్ఞ సార్వభౌమ పెదకోమటి వేమ భూపాల రచిత సాహిత్య చింతామణి, కాశీశ్వర మిత్రుల రసమంజరి, వారి శిష్యులగు విశ్వేశ్వర దేశికుల గ్రంథము కూడ మేము చూచి యున్నాము. అంతేకాదు. స్వతఃప్రమాణమైన

శ్రుతియందే సాహిత్య సిద్ధాంతములు సూచింపు వాక్యము లున్నవి—ఇట్లనుచు ప్రమాణసహితముగా శ్రుతి వాక్యములు పఠించి సభవారిని పులకితుల గావించెను — "మేము న్యాయ వైశేషిక సాంఖ్య శాస్త్రములు విరుద్ధవిచారము కాదు. అవి ఆస్తికేతర మత వాదములలో జడి శాస్త్రీక దర్శనములను ప్రతిష్ఠించినవి. కావున పూర్వోత్తర మీమాంసలలో విధివైన శ్రీ చంద్రభూష క్రియాశక్తులవారు ప్రాడ్వివాకులై నడుపుచున్న ఈ విద్వత్పరిషత్తు ధర్మ నిర్ణయము చేయుట కష్టము కాదని భావింతును. శ్రీ అరుణగిరినాథులు ఉద్ఘాటించిన కేవల నైయాయిక మతమే ప్రమాణముగా నంగీకరింపు వెడల, నైయాయికుల స్ఫోటవాదమునకును, పలువురు సాహిత్యకారులు అంగీకరించిన రస సిద్ధాంతమునకును ధ్వని ప్రసక్తియెయుండు స్పష్టి చెప్పవలసివచ్చును. అందు వల్లనే—"

శ్రీనాథుని మాటలు పూర్తి కావింపకయే, డిండిముడు హుంకరించుచు, "మా గౌడులకు ప్రాణపదమ్మైన న్యాయమునే కాదందువా!" అనుచు ఇతర మతములను ఖండించు న్యాయశాస్త్ర సిద్ధాంతములను సాహిత్యములలోని అంశమందా ప్రవాహవేగముగల వాక్కులతో ఉద్ఘాటించెను.

శ్రీనాథు డది చిరునవ్వుతో నాలకించి అత డాగిన పిదే తడవుగా న్యాయశాస్త్రమును నిరాకరించిన జ్ఞానభగవానుల బ్రహ్మసూత్ర భాగమును అందుపై శ్రీ శంకర భగవత్పాదుల భాష్యములోని యుక్తులను ఉటంకించి "ప్రామాణికులందరు న్యాయ శాస్త్రమును ఖండింతురు. తన్మత ఖండనమునకే నే నా శాస్త్రము ఆమూలాగ్రముగా పఠించితిని. మా యాంధ్రదేశములో న్యాయశాస్త్రము నేర్చిన వారు ఉత్తరజన్మలో సృగాలములై జన్మింతురని మిక్కిలి విశ్వసించి ఉత్తర మీమాంసాధ్యయనముతో ఆధ్యాత్మశాంతి చేసికొనుచున్నారు. ఈ పరిషత్తులో పుణ్యమూర్తు లున్నారు. సుమ్మా శబ్ద స్వరూప మెరిగి ప్రయోగించి కామదోగ్ధ్రిని హిందగల శబ్ద శాస్త్రవేత్తలు, అఖండ స్వప్రకాశానంద చిన్మయ తను స్వరూప మాకళింపు కొన్న సాహిత్యవిదులు, వేద వేదాంత తత్త్వవిచారణ మెరింగిన మీమాంసకులు నై ప్రకాశకస్రుదులవలె ప్రకాశించుచున్న ఈ పరిషత్సభ్యులంతోపాటు అనవిక్రత జన్మాంతరములు గల నైయాయికులను గూడ కూర్చుండబెట్టవలె నని. అరుణగిరి నాథుల యాశయమా? సభావతులు పరిషన్నిర్ణయము చేయునప్పుడు అభ్యంతరము చెప్పక, ఇప్పుడీ వివిధ తర్కము చేయు వారి న్యాయ జ్ఞానము నేమనవలెనో తోచకున్నది"—ఈ లాల్పి తమముగల వాక్యజాలము శ్రీనాథుడు పలికెను. అందులో ఖండన బలము ఎత్తి పొడుపులకంటె గూడ, అత డీమారు ప్రదర్శించిన వాగ్వైభవ మంద రిని ఆశ్చర్య చకితుల గావించెను.

అరుణగిరినాథ శ్రీనాథుల వాగాడంబరము రెండు డోళ్ళ స్పర్ధతో పలికించు ఆవృత్తముల వలెనే మ్రోగెను.

డిండిముడు రోషించి భుజంగమువలె రోజుచు, మరింత తొందరగా మాటాడబోయి అలసి మధ్య మధ్య నట్టుపడుచు దూషణమున కుపక్రమించెను.

"దూషణమే అరుణగిరినాథులు వాంఛించునెడల నాకును చేతకాకపోలేదు. అట్టి దానిలో నేను దేవ భాష నపవిత్రము చేయను" అనుచు శ్రీనాథుడు ఇంతవరకు ప్రయోగించుచున్న సంస్కృత భాషను ఉజ్జగించి, శౌరసేనితో కొంతసేపు, మహారాష్ట్ర ప్రాకృతముతో కొంతతడవు, మాగధి మొదలగు వివిధ ప్రాకృతములు కూడ చెప్పుకొని సంస్కృతముతోపాటే ధారాళముగా నుపన్యసించి తుదకు మరల సంస్కృత మందుకొని, "ఈ సభ న్యాయ శాస్త్ర చర్చకు సమావేశము కాలేదు. మానసోల్లాస మను స్మృతి కావ్యములోని గుణములు శుష్కతర్కములతో అరుణగిరినాథులు ఖండింపదలంతురా? అందులకే కాశ్మీర మహాకవి బిల్హణభట్టు నైయాయిక వైశేషికులను గూర్చి యిట్లన్నాడు:

> "శైవ వ్యాకరణజ్ఞ మేతి పితరం
> మాతా తరం శాండనవ్
> దూరాత్ సంకుచితేవ గచ్ఛతి
> పునః చండాలవ త్తార్కికమ్
> కావ్యాలె నిపుణం నిపుణేక మితి
> జ్ఞాత్వా నిరస్యాదరాత్
> కావ్యాలంకరణజ్ఞ మేవ కవితాకన్యా
> వృణీతే స్వయమ్."

అనుచు శ్రావ్యముగా చదివి శ్రీనాథుడు విరమించెను. బిల్హణుని శ్లోకములో నాతడు చేసిన కొంది మార్పులు పలువురు గమనింపలేదు. గమనించినవారు అతని సమయస్ఫూర్తికి సంతోషించిరి.

రోషారుణనేత్రుడై డిండిము డందుకొనబోవు చుండెను. ప్రాడ్వివాకుడగు చంద్రభూషక్రియాశక్తి సింహతలాటములతో మనోజ్ఞమగుతమదక్షిణకరమెత్తి ఉభయవాదులపై రూక్షదృష్టి ప్రసరింపజేసెను. ఆ సంజ్ఞ యెంటుకొని సాధ్యపాలుడు డిండిముని శ్రీనాథుని మౌనము వహింపుడని పెద్దగా నుద్ఘోషించెను. అంతట ప్రాడ్వివాకు డిట్లు సెలవిచ్చెను:

"ఇక్కడ మేము ఈ ధర్మాసనము తీరినది మీ మీ వాగ్దోషముల పరీక్ష చేయుటకుకాదు. అవి ప్రాకృతుల యెడ ప్రదర్శింతురు గాక!మా కెక్కువ తీరికలేదు.మా ముందు ఈ మానసోల్లాసకావ్య మున్నది. దీని గుణదోషములు మే మిప్పుడు నిర్ణయింపవలె! న్యాయ వైశేషికముల ప్రసక్తి ఇక్కడలేదు. మీ యుభయు లను ఇకముందు దారితప్పి ప్రసంగింపవద్దని ప్రస్తుతము వేడుకొనుచున్నాము. ఈమారు శాసింపవలసి వచ్చును. ఈ కావ్య గుణదోషములగూర్చి ఈ ధర్మ పరిషత్తుచేయు నిర్ణయము సమర్థులగు నుభయ పక్షముల చేయు నిర్ణయముగా మీ రిద్దరు నంగీకరింపదలచితిరా, కాక ధిక్కరింతురా?"

శ్రీనాథుడు వెంటనే యంగీకారము తెలిపి, ప్రతిపక్షి తీసిన యపమార్గములో పడినందులకు క్షంతవ్యుడ ననెను. అరుణగిరినాథు డించుక తటపటాయించెను గాని పరిషదాదేశమును ధిక్కరించు సాహసము లేక అంగీకరింతు ననక తప్పలేదు. అప్పుడు చంద్రభూషక్రియాశక్తి ఇట్లు నిర్ణయించెను:

"మా పరిషత్సభ్యు లింకను ఈ కావ్యము పఠింప లేదు. అందులకు రేపటి యుదయమువరకు మాకు గూడ వ్యవధాన మవసరమే. రేపటి సభకు వచ్చునప్పుడు శ్రీ అరుణగిరినాథులు ఈ కావ్యములో దోషము లేమున్నవో, వరుసగా వ్యాఖ్యలువేసి సంగ్రహముగా వ్రాసిన పత్రము మాకందించి, సభవారికి వినిపించి, దాని ప్రతి యొకటి శ్రీనాథుల కిప్పింపవలెను. అట్లే వారి సమాధానములు వ్రాసి యిచ్చుటకు మరు నాటివరకు వ్యవధానమిత్తుము. ఆ పిమ్మట నేటికి మూడవనాడు వివరివాద పత్రికను వారు సమర్పించుకొనుడు ఉభయులును వాదించుటకు అవకాశ మిచ్చెదము. మీ వాదములు తీరికగా విందుము. వాదములు పూర్తియైన మరునాటి యుభయయమున శ్రీ ప్రభువువారికి మా పరిషన్నిర్ణయము నివేదింతుము. ఉభయవాదులను పత్రికలలోగాని వాదములోగాని కేవల వాగాడంబరము పరిత్యజింపవలెనని మతి యొకమారు హెచ్చరిక చేయుచున్నాము!"

దేవరాయలు ఇతర సభాసదులతోపాటు అరుణగిరినాథ శ్రీనాథుల వాగ్ధాటికి వినోదించినట్లు, శ్రీ చంద్రభూషక్రియాశక్తి సూక్ష్మ నిశ్చలబుద్ధికిని ఎంతయు సంతసించిరి. శ్రీ విద్యానగరజాజ్య ఛత్రపత్రం బాజలాంఛనములతో మర్యాదలతో నానాటి సభ ముగిసెను.

శ్రీనాథుడు తన మిత్రులతో రాజవీధిలోనికి రాగానే ఇతర మిత్రులెందరో ఎదురైరి. మున్ముందు వారి శ్రీనాథునివైపు ప్రీతిపిలోకనముతో మూచి పలుకరించి వెళ్లెను. ఒక ప్రక్కనుండి వినుకొండ వల్లభరాయుడు తనవెంట వెంట మ్మైలారురెడ్డిని తీసికొనివచ్చి, "శ్రీనాథభట్టా! మా విద్యానగరము లోని పరిషత్తై శ్వర్యము మీకు నచ్చినదికదా! నాకంటె గూడ ఎక్కువగా మీ శృంగారనైషధమును చిన్న తనిని అభిమానించు మా మిత్రుడు వెంటమ్మైలారు రెడ్డి ప్రభువు చిరుగో! మీ కావ్యములు మూలముల కు మెరుగు పెట్టినవని వాదించుచు వానిపై ఈగ వాలనీయరు. వీరు ప్రబంధ పరమేశ్వరుల ప్రాణ స్నేహితులగు మల్లారెడ్డి సంతతిలోనివారు" అనుచు పరిచయము మొనర్చెను.

"అట్లయినచో, అన్నాపై పుత్రవాత్సల్య యుండ దుదు కావున వీరే నేటి మల్లారెడ్డి ప్రతిబింబ స్వరూపులు. మా పితామహులగు కమలనాభులకు గూడ పూర్వకాలపు మల్లారెడ్డి ఆప్తమిత్రులు!" అని శ్రీనాథుడు ప్రతి మర్యాదను తిరుగవేయుటతో మ్మైలారురెడ్డి మరింత సంప్రీతచిత్తుడయ్యెను.

మానసోల్లాస కావ్యము పరిషద్విచారణములో విచారణముగా నున్నందున నా రాజపురుషులు దాని ప్రసక్తియము తేలేదు.

ఇంతలో కావ్య పఠనై వ ఆపదిలేదయ్యె శ్రీ పురారి యుక్తరాజ శ్రీనాథుని సమీపించి, "శ్రీనాథా! అప్పుడు రెంటపలె ప్రవేలుడుంటివాడవు. ఎంతవాడవయినావయ్యా!" అని ఆపాదమస్తకము పరీక్షించి గాఢాలింగనము చేసికొనెను. శ్రీనాథుని ఆనంద బాష్పము అంకురించెను. శ్రీనాథుని శరీరమున కస్తూరీ పరిమళము నాత డింతలో గుర్తించి, "ఏమిటి! నే నియ్యనిదే మా చోటంగి కస్తూరి ఎక్కడ సంగ్రహించినావయ్యా!" అని యడిగెను.

"మీరు వచ్చుచున్నారన్న వార్త ముందు నా కెరిగించిన మీవంటి యాప్తమిత్రమే దీని నను గ్రహించినాడు!"

విడిదికి రాగానే అక్కనసూరి, "అయితే మా ప్రాకృతము తిట్లకు వినియోగమని తెల్పినావా!" అని శ్రీనాథు నెగ్గించెను. తాతంభట్టు, 'అయ్యయ్యో, మా న్యాయ వైశేషిక సాంఖ్యములను ఈ పరిశాస్త్రులకు ధారాదత్తము చేయుమందువా?" అని న్యాయ వింత చేసెను. (సశేషము)

కోట్లు, విదేశీ ద్రవ్యంతో కలిపి మొత్తం రు. 28 కోట్లు ఖర్చు కాగలదని అంచనా. ఇందుకుగాను డచ్ స్టేట్స్ మైన్స్ సంస్థ రు. 5 కోట్లు, షా వాలెస్, రాలిస్ ఇండియా కంపెనీలు చెరి రు. 50 లక్షలు పెట్టుబడి పెడతాయి. ప్రజలు రు. 5 కోట్ల 20 లక్షలు పెట్టుబడి పెడతారు. డచ్ స్టేట్స్ మైన్స్ సంస్థ తన వాటా ధనంకాక, రు. 6 కోట్ల 67 లక్షలు ఋణం ఇస్తుంది. ఈ కంపెనీ ఏటా 80 వేల టన్నుల రాక్ ఫాస్ఫేట్, 70 వేల టన్నుల గంధకం దిగుమతి చేసుకుంటుంది. ఇవి కాక సంవత్సరానికి 1 లక్ష 10 వేల టన్నుల లైట్ నఫ్తా, లేక ఇంధన తైలం కావలసి వస్తుంది. ఫ్యాక్టరీలో ఏటా 1 లక్ష టన్నుల నైట్రోజన్, 23 వేల టన్నుల P205 తయారయ్యేవసతి ఉంటుంది.

* * *

ఎన్నికలు సమీపిస్తున్నాయి కాబట్టి ప్రజలను తికమక పెట్టేందుకు రాజకీయ నాయకులు చైనా దురాక్రమణలను గూర్చి, చౌల్కు కబుర్లు చెబుతున్నారు. ఉదాహరణకు రక్షణ మంత్రి శ్రీ కృష్ణమీనన్ ఉపన్యాసాలే తీసుకోండి. ఆయన డిసెంబరులో ఒకచోట మాట్లాడుతూ 'భారత సైనికులను చిత్రవధకు గురిచేసే సాహసాలకు' తాము అంగీకరించబోమన్నారు. ఈ మాసంలోనే మరొకచోట 'భారత—చైనా సరిహద్దు వివాద పరిష్కారానికి' అవసరమైతే బల ప్రయోగానికి సైతం వెనుదీయమన్నారు. గోవా జైత్రయాత్ర దీప్తివల్ల కన్ను చెదరి, వారు పెడత్రోవ పట్టించ మంకించిన విషాద గాథ ఇది:

1949 లో కమ్యూనిస్టులు అధికారం హస్తగతం చేసుకున్ననాటికి చైనాకు, కొరియా, ఇండోచైనా, బర్మా, టిబెట్, ఇండియా, పాకిస్తాన్, అఫ్గనిస్తాన్, రష్యా, మంగోలియా దేశాలతో సరిహద్దులున్నాయి. ఇవి చాలావరకు జన సాంద్రత తక్కువగా ఉన్న ప్రదేశాలలో ఉన్నాయి. పైగా నిర్దిష్టంగా ఉన్నవి కూడా కావు. సంప్రదాయమే వీటిలో పెక్కింటికి ఆధారం. టిబెట్, మంగోలియా దేశాలు రెండింటినీ ఏనాటికైనా చైనా అధికారంలోకి తేవాలనే ఆశయాన్ని మావో—సె—టుంగ్ సూచన మాత్రంగా ఆనాడే వెల్లడించాడు. 1950 లో కమ్యూనిస్టు చైనా టిబెట్‌మీద దండయాత్ర సాగించడానికి పెకింగ్ చూపిన కారణాలలో జాతీయతావాదం, కమ్యూనిజం రెండూ మిళితమై ఉన్నాయి.

ఈ దండయాత్రవల్ల చైనాకు భూటాన్, సిక్కిం, నేపాల్ దేశాలతో భౌగోళికమైన సంబంధం ఏర్పడటమే కాక, భారత దేశంతో కల సరిహద్దులు మరో 1,500 మైళ్లవరకు పెరిగాయి. ఆ వెంటనే సరిహద్దు సంఘటనలు, దేశ పటాలకు సంబంధించిన వివాదాలు ప్రారంభమయ్యాయి. అయితే వీటికి రాజకీయంగాగాని, సైనిక వ్యూహరీత్యాగాని ప్రాముఖ్యం ఉన్నట్లు 1959 లో టిబెట్ విప్లవాన్ని చైనీయులు నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేసేవరకు తెలియలేదు. చైనా సాయుధ దళాలు హిమాలయాల వరకు—కొన్ని సందర్భాలలో నాటికి ఆవల కూడా తిష్ఠ వేశాయి. లడక్ మీదుగా రోడ్డు నిర్మించి, టిబెట్ కేంద్రంగా ఆ పరిసర పర్వత ప్రాంతాలలో కమ్యూనిస్టు ప్రచారం సాగించారు. భారత భూభాగంలోని కొన్ని ప్రాంతాలు తమ దేశంలోనివిగా చూపే పటాలు ఎప్పుడో పాతకాలంలో తయారైన

న్యూఢిల్లీ లేఖ

21వ పేజీ తరువాయి

వనీ, వాటిని సరిదిద్దే వ్యవధి లేకపోయిందనీ ఇంత కాలంగా చెబుతూ వచ్చిన కల్లబొల్లి కబుర్లు పెకింగ్ ఈ దశలో చెప్పడం మానివేసింది. ఈ పరిస్థితులలో భారతదేశం, పూర్వకాలంనుంచీ ఉన్న సరిహద్దులు ఆధారంగా తన వాదాన్ని నిర్మించుకుంటూ, స్వల్పమైన సర్దుబాట్లను గూర్చి చర్చించేందుకు అంగీకరించవలసి వచ్చింది. అంతేకాక, భూటాన్, సిక్కిం దేశాలతో సరిహద్దు సమస్యలు సరాసరి చర్చించడానికి చైనా చేసే ప్రయత్నాలను నిరోధించవలసిన అగత్యం కూడా భారత దేశానికి ఏర్పడింది. ఈ దేశాల తరపున వ్యవహరించే అధికారం భారత ప్రభుత్వానికి మాత్రమే ఉన్నది.

'దురాక్రమణ' కేవలం సామ్రాజ్యవాదుల చర్య అన్న సిద్ధాంతమే సరిహద్దు వివాదంలో చైనా మొండిపట్టుకు కారణమైంది. ఈ సందర్భంలో తమ వాదాన్ని తిరస్కరించడంవల్లా, టిబెట్‌లో తమ చర్యలను విమర్శించడంవల్లా "జాతీయ బూర్జువా ప్రభుత్వ వర్గ స్వభావం" వారికి గోచరించింది. 1950 అక్టోబరులో భారత ప్రభుత్వం వ్రాసిన లేఖలలోనే 'టిబెట్‌లో చైనీయుల ఉనికి గిట్టని విదేశాల ప్రభావం' వారికి పొడగట్టింది. 1959 లో టిబెట్ కల్లోలానికి గురియైన సందర్భంలో ఢిల్లీలోని చైనా రాయబారి భారత ప్రభుత్వానికి ఒక విజ్ఞాపన పత్రం అందజేశాడు. 'తూర్పు దేశాలపట్ల, పశ్చిమ పసిఫిక్ ప్రాంతంపట్ల చైనా అనుసరిస్తున్న విధానాన్ని, దుష్టమైన అమెరికా సామ్రాజ్య వాదానికి వ్యతిరేకంగా సాగిస్తున్న పోరాటాన్ని బలపరచవలసింద'ని ఆయన ఈ పత్రంలో అర్థించాడు. 'ఏ దేశాన్నీ శత్రువుగా పరిగణించడానికి' నిరాకరిస్తూ భారత ప్రభుత్వం 1959 మే 23 వ తేదీన పంపిన సమాధానం 'అమర్యాదకరంగాను, శత్రు దేశానికి కూడా వ్రాయదగని లేఖ'గాను వారికి కనిపించింది.

భారత ప్రభుత్వ విధానం 'సామ్రాజ్యవాదుల, అభివృద్ధి నిరోధక శక్తుల ప్రభావానికి లోనైంద'న్న ఆరోపణ చైనీయుల ప్రచారంలో ప్రధానాంశం అయింది. సరిహద్దు వివాదం పరిష్కారం కాకపోవడానికి ఇదే కారణమన్నారు. ఈ ప్రచారం 1961 సెప్టెంబరు మాసానికి తారస్థాయిని అందుకున్నది. బెల్‌గ్రేడ్ సమావేశంలో భారత దేశానికి ఇతర తటస్థ దేశాల అండ లేకుండా చెయ్యాలని ప్రయత్నించారు. అందుకోసం ఆ సమావేశంలో భారతదేశం అనుసరించిన విధానాన్ని తారుమారుచేసి ప్రచారం చేశారు. చైనా పత్రికలు శ్రీ నెహ్రూ ప్రసంగాలను 'తమ చిత్తం వచ్చినట్లు మార్చి, తప్పుడు వాఖ్యానాలు' చెయ్యడమే ఒక ఉద్యమంగా సాగిస్తున్నాయని, ఆ సందర్భంలో భారత ప్రభుత్వం చైనా ప్రభుత్వానికి తెలియజేసిందని నవంబరు 20 వ తేదీన విదేశీ వ్యవహారాల శాఖ ఉపమంత్రి శ్రీమతి లక్ష్మీమీనన్ వెల్లడించారు. భారత ప్రభుత్వ విధానాలను అప్రతిష్ఠపాలు చెయ్యటమే ఈ ప్రచార లక్ష్యమని ఆమె స్పష్టం చేశారు.

మామూలుగా భారత—అమెరికా దేశాల స్నేహ సంబంధాలను వెల్లడించే అంశాలను ఎప్పుడోగాని వాటికి ముఖ్యాంశాలు ప్రచురించటం ఈ ప్రచారంలో ఒక భాగం. భారతదేశం 'సామ్రాజ్యవాదుల కూటమి'లో ఉన్నదని నిరూపించడానికి భారతీయ కమ్యూనిస్టు పత్రికలను, ఇతర ఆసియా దేశాల కమ్యూనిస్టు పత్రికలను విరివిగా ఉట్టంకిస్తూ చైనా రేడియో ప్రసారాలు చేసింది. శ్రీ నెహ్రూ అమెరికాలో పర్యటిస్తున్నప్పుడు 'అణ్వాయుధ పరీక్షలు పునఃప్రారంభించినందుకు రష్యాను దుయ్యబట్టారని', ఆయన తమవెంట 'భిక్షాపాత్రను తీసుకు వెళ్లా'రనీ, 'దక్షిణ వియత్నాంకు, ఆ పరిసర ప్రాంతాలకు ఉత్తరం వైపునుంచి దాడి జరిగే ప్రమాదం ఉన్నదని అభూత కల్పనలు చేశారని చైనా పత్రికలు దాడి చేశారు.

చైనా భారతదేశంపట్ల అనుసరిస్తున్న వైఖరిని, బర్మా, నేపాల్ దేశాలపట్ల అనుసరిస్తున్న వైఖరితో పోల్చిచూచినట్లయితే, "తటస్థ విధానం పట్టి బూటకం. మూడవ పంథా అంటూ అసలు లేనేలేదు" అని 1949 లో మావో ప్రవచించిన సిద్ధాంత రహస్యం బోధపడుతుంది. టిబెట్‌లో చైనీయుల చర్యలను చూచిన తరువాత బర్మా, నేపాల్ దేశాలు తమ సరిహద్దుల రక్షణ విషయమై ఆందోళన చెందాయి. కాని ఈ సరిహద్దు సమస్యలు, భారతదేశం ఎదుర్కోవలసి వచ్చినంతటి తీవ్రమైనవి కావు. భారతదేశంతో వచ్చిన సరిహద్దు వివాదం అపరిష్కృతంగా ఉండటానికి కారణం సిద్ధాంత సంబంధమైన వైరుధ్యమేనని చెబుతూ, నేపాల్, బర్మా దేశాలతో కుదుర్చుకున్న ఒప్పందాలు భావ సారూప్యంకల దేశాల మధ్య కుదిరిన ఒప్పందాలని చైనా ప్రచారం చేసింది.

సామ్రాజ్యవాదులతో తాము సాగిస్తున్న పోరాటాన్ని బర్మా, నేపాల్ దేశాలు బలపరుస్తున్నాయని చైనీయులు ఇంకా అభినందనలు కురిపిస్తూనే ఉన్నారు. అయితే ఈ అభినందనలను ఆ దేశాల నాయకులుఅంతగా ఖాతరుచేయకపోవటంగమనార్హం.

చైనీయులు భారత—చైనా వివాదంలో అనుసరిస్తున్న వైఖరికి, బర్మా, నేపాల్ దేశాలతో కుదుర్చుకున్న ఒప్పందాలకు ఎక్కడా పొంతన కుదరటంలేదని స్పష్టంగా తెలుస్తున్నది. బర్మాతో కుదుర్చుకున్న ఒప్పందంలో చైనీయులు నదీ తీరాల సూత్రాన్ని, మెక్‌మాహన్ రేఖను అంగీకరించారు. కాని భారత సరిహద్దు వివాదంలో వీటిని నిరాకరిస్తున్నారు. ఈ విషయాన్నే భారత ప్రభుత్వం 1961 ఆగస్టు 7 వ తేదీ లేఖలో చైనా ప్రభుత్వ దృష్టికి తెచ్చింది.

నేపాల్, బర్మా దేశాలతో చైనా ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్న తరువాత, భారత ప్రభుత్వం అంతవరకు తమకూ చైనా ప్రభుత్వానికి మధ్య జరిగిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలను వెల్లడిస్తూ శ్వేతపత్రం ప్రకటించింది. చైనీయులు పంచశీల సిద్ధాంతాలను పునశ్చరణ చేసినా సరిహద్దు వివాదంలో వారి వైఖరి మొండికేసిందని స్పష్టంగా తేలిపోయింది.

భారత భూభాగంమీద చైనీయులు మళ్లీ దురాక్రమణలు సాగించారని వార్తలు అందిన తరువాత భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ కార్యదర్శికి రానున్న ఎన్నికల సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెంటనే ఆయన చైనాను విమర్శిస్తూ ఘాటైన ప్రకటన ఒకటి చేశారు. నిజానికి భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీలో ఈ వివాదం సందర్భంలో ఏర్పడిన చీలికలు సమసిపోలేదు. ★

ఎక్కవలసిన రైలు

17-వ పేజీ తరువాయి

స్లిప్ కార్లైన వితాళ్ళ ప్రారంభించేశాను. ఆఫీసులో అధికారిగారి ముఖ భంగిమనుబట్టి అతడి యింట్లో అమ్మగారి ధోరణిని ఊహించవేర్పిన తన మహోద్యోగి బుద్ధిచాతుర్యం దగ్గరినుంచీ మొదలుపెట్టి రకరకాలైన తన ఉద్యోగానుభవాలను గురించి ఏకరువు పెడుతున్నాడు సాత్యకి.

ఉన్నట్టుండి సాత్యకి వాక్ప్రవాహం ఆగిపోయింది. "ఎవరో పిలుస్తున్నట్టున్నారు" అంటూ అతడు ఆగిపోయాడు.

"ఎవరిని?" అంటూ వెనుదిరిగి చూశాను.

"నిన్నేనోయ్ శేఖరం!" కానుగచెట్టు క్రింది నుంచీ పిలుపు వినిపించింది.

నీడలో ఆకృతి సరిగ్గా కనిపించడంలేదు. ఐనా ఆ గొంతుక నాకు బాగా గుర్తు. పిలుస్తున్న వ్యక్తి ఉమాపతిగారు.

"ఎందాకా బయల్దేరావు శేఖరం! రా, వచ్చి కూర్చో. రైలు రావడంలో ఆలస్యం జరిగినందుకు కాదుగానీ, యిక్కడ ఒక్క పలుకు తోడులేకపోయినందుకు నాకు చాలా యిబ్బందిగావుంది. ఇంతసేపటికి నువ్వు కనిపించావు. అన్నట్టు నిన్ను నీడలా అంటిపెట్టుకునివున్న అబ్బాయి ఎవరు శేఖరం?"

"అదేమిటండీ మేష్టరుగారూ! మీ శిష్యుణ్ణే గుర్తుపట్టలేరా మీరు! ఈమధ్య వీడు కాస్త కొవలు పెంచి నసలు తొడిగిన మాట వాస్తవమే! కానీ పోల్చుకోడానికి వీల్లేనంతగా వీడిలో మార్పొచ్చిందంటే నేను నమ్మలేను......" అన్నాను.

ఉమాపతిగారు ఒకటి రెండు క్షణాల్లో సాత్యకిని గుర్తుపట్టేశారు — "ఓహో! శ్రీకంఠంగారి అబ్బాయిగదూ! ఎంతవాడివయ్యావురా సాత్యకీ! నిండుచెరువులో నీళ్లే లేదన్నట్టుగా వీడిలో మార్పు లేదంటావేమిటి శేఖరం? డస్కులో కూర్చుంటే తల పైకి కనిపించేదిగాదు. క్లాసుకేగాదు, స్కూలుకంతా పొట్టివాడు సాత్యకి. పొట్టివాడికి పుట్టెడు బుద్ధులంటారు గనుక "ఒరే పుట్టెడు బుద్ధులూ!' అని నేను సాత్యకిని ముద్దుగా పిలిచేవాణ్ణి. నిన్న గాక మొన్ననే జరిగినట్టున్నా, అది పదేళ్ళనాటిమాట! అన్నట్టు యిప్పు డెక్కడున్నాడు? ఏం చేస్తున్నాడు? ఏం కథ!" అంటూ ఒక్కుమ్మడిగా పాత శిష్యుణ్ణి పరామర్శించేశారు ఉమాపతిగారు.

"వాడికేమండీ! అదృష్టవంతుడు. లక్షణమైన ప్రభుత్వోద్యోగం. సత్రంలోకాదుగానీ హోటల్లో భోజనం. మఠంలోకాదుగానీ గదిలో ఒంటరిగా నివాసం. వాడి సంపాదన వాడికి సరిపోతే చాలుననుకునే తల్లిదండ్రులు. ఇన్ని సదుపాయాలకు తోడుగా—'చుట్టాలు, శత్రువులు, స్నేహితులు, బుణస్తులు. కనుక మానవ సమాజంతో సన్నిహిత సంబంధాలు అనవసరమేగాక అపాయకరం గూడా' ననుకునే మనస్తత్వం మీ శిష్యునిది. ఇక ప్రపంచంలో వీడి జీవనయాత్రకు ఢోకా ఏముంటుందండీ మేష్టరుగారూ!"

"అలాగా! అయితే సాత్యకి ప్రయోజకుడైపోయాడన్నమాట!"—అంటూ నిండుగా నవ్వేశారు ఉమాపతిగారు. నవ్వుతూ "ఇంతటి బుద్ధిమంతుణ్ణి జామాతగా స్వీకరించడానికి ఆడపిల్లలనుగన్న తల్లిదండ్రులు పోటీలకుపైన పోటీలుగా యింకా రంగంలోకి దిగలేదా శేఖరం?" అని ప్రశ్నించారు.

ఈ ప్రశ్నతో కథ మళ్ళీ ఎక్కడైతే బయల్దేరిందో అక్కడికే వచ్చిచేరింది!

"నా పెళ్ళిని గురించి నాకులేని తొందర లోకానికెందుకండీ మేష్టరుగారూ?" ఇంచుక విసురుగానే ప్రశ్నించాడు సాత్యకి.

"ఎందుకంటావా సాత్యకీ! చెబుతాను విను—" అంటూ నింపాదిగా ప్రారంభించారు ఉమాపతిగారు. "మానవుడు సంఘజీవి. వివాహం ఒక సాంఘిక నియమం. ప్రతి మానవుడూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు తప్పనిసరిగా శిరసావహించవలసిన సాంఘిక నియమం వివాహం. ఆ వివాహమన్న సాంఘిక నియమం ఓ రైలులాంటిదనుకో సాత్యకీ! ఒకప్పుడు నీ అంతట నువ్వుగా ఆ రైలును వదిలేస్తే మరొకప్పుడు అది

కోడిని దొంగిలించాడనే ఆరోపణపై ఒక వ్యక్తిని న్యాయస్థానంలో విచారిస్తున్నారు. నిందితునకు అనుకూలంగా పది మంది, వ్యతిరేకంగా ముగ్గురు సాక్ష్యం చెప్పారు.

"నిందితునకు అనుకూలమైన సాక్ష్యం ఎక్కువగా ఉన్నది కనుక కేసు కొట్టివేస్తున్నాను." అని న్యాయమూర్తి తీర్పు చెప్పి, నిందితుని విడిచి పెట్టాడు.

ఎం. కామేశ్వరరావు, (మద్రాసు)

నువ్వందుకోవాలన్నా అందకుండా స్టేషను దాటిపోతుంది. ఆవిధంగా రైలుదప్పిన ప్రయాణీకులు సంఘంలో బోసికొయ్యల్లా మిగిలిపోయి జీవితంలో తిరిగ్గా విచారిస్తూ కూచోవలసి వస్తుంది......"

తమలపాకుతో ఆడబోయిన సరసానికి తలుపుచెక్కతో పరిహారం లభించినట్టు సాత్యకి నిర్ఘాంతపోయాడు.

మా ముగ్గురి నడుమ ఒక నిమిషం నిశ్శబ్దంగా గడచిపోయింది.

"చూడండీ మేష్టరుగారూ! మీరు వివాహానికి సంబంధించిన మీ సిద్ధాంతాన్ని వీలైనంత సంగ్రహంగా చెప్పేశారు. మరికొంత వ్యాఖ్యానం అవసరమేమోనని నా అనుమానం......" అంటూ సాభిప్రాయంగా ఉమాపతిగారివైపు చూచాను.

కానుగచెట్టు మొదలుకి చేరగిలబడి కూర్చున్న ఉమాపతిగారు కాస్త ముందుకు జరిగి నిటారుగా కూర్చుంటూ "వ్యాఖ్యానించడంగానీ, ఓ కథ చెబుతాను వింటావా శేఖరం!" అన్నారు.

"అంతకంటేనా మేష్టరుగారూ! కథలంటే నాకు చాలా యిష్టం!" అన్నాను.

"కథలంటే నాకు అయిష్టం! మీరు మీ సిద్ధాంతాన్ని బలపరచుకోడానికి ఓ కథను కల్పించి చెబితే నే నొప్పుకోను......" అన్నాడు సాత్యకి.

"కల్పితమైతే ఒప్పుకోవు. కానీ నిజమైతే ఒప్పుకోక ఏంచేస్తావు సాత్యకీ! ఐనా యిప్పటికిప్పుడు ఓ కథను కల్పించి చెప్పడానికి నేనేమీ కథకుణ్ణి కాదుగదా! కాదని నీకు తెలుసు. ఇప్పుడు నేను నీకు చెప్పదలచుకున్నది మా చలపతిని గురించి. మా ఆవిడకు పినతండ్రి కుమారుడు గనుక వాడు నాకు వేలువిడిచిన బావమరిది. నేను వాడిని గురించిన వర్తమానాలను విని అయిదేళ్ళయింది. గడచిన అయిదేళ్ళలో వాడేంచేశాడో, ఎక్కడున్నాడో నాకు తెలియదు. హఠాత్తుగా ఈరోజు ఉదయం వాడి దగ్గరినుంచీ నా కొక ఉత్తరం వచ్చింది. తా నీ రైల్లో అనంతపురం వెళ్తున్నాననీ, స్టేషనుకువచ్చి తనను కలుసుకోవలసిందనీ ఉత్తరంలో వాడు మరీ మరీ ప్రాధేయపడుతూ వ్రాశాడు. ఉత్తరం జేబులో వుంది. మనిషి రైల్లో రానున్నాడు. నా కథ నిజమని నమ్మడానికి ఈ రెండు బుజావులు చాలవా సాత్యకీ!"

నిస్సహాయకరమైన పరిస్థితిలో పడినవాడిలా సాత్యకి నిరుత్తరుడై కూర్చున్నాడు. ఉమాపతిగారు చెప్పసాగారు—

"ముప్ఫయిరెండేళ్ళవాడు చలపతి. వాడి ప్రస్తుత నివాసం బెంగుళూరు. అయిదారేళ్ళనుంచీ మా బంధులోకానికి సంబంధించినంతవరకూ అజ్ఞాతంగా వుండిపోయిన చలపతి అంతకుముప్పు మా కుటుంబానికెంతో సన్నిహితుడు. అంగిట బెల్లమూ, ఆత్మలో విషమూ వుంచుకున్నట్టు తోచిన ప్రతి వ్యక్తినీ శత్రువుగా పరిగణించి, నచ్చని మాటను వెంటనే ఖండించి, ఎట్టి క్లిష్ట పరిస్థితిలోనైనా ఆదర్శాల కంటిపెట్టుకుని లేని చిక్కుల్ని జీవితంలోకి కొని తెచ్చుకుంటూ మొండిగా బ్రతకడానికి అలవాటుపడిన దురదృష్టవంతుడు చలపతి. కుటుంబానికి వాడు జ్యేష్ఠుడు. గతంనుంచీ గుణపాఠాలు నేర్చుకోక, భవిష్యత్తును గురించి తలపెట్టక వర్తమానంలో కాళ్ళు చాపుకుని గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చునే బద్ధకస్తులైన తల్లిదండ్రుల నిరవాకంలో ఆ కుటుంబం ఏనాడో చితికిపోయింది. మిగిలిన స్థిరాస్తి ఓ తాటాకులపాక. మిగిలిన చరాస్తి దోసపాదులాంటి సంతానం. వాళ్ళ దొక కుగ్రామం. ఆ ఊరికి రెండు మైళ్ళ దూరంలోగానీ, ప్రాథమిక పాఠశాలలేదు. ఏడు మైళ్ళదూరంలోగానీ హైస్కూలులేదు. అటువంటి కుటుంబంలో పుట్టి, అలాంటి పరిస్థితుల మధ్య పెరుగుతూ చలపతి స్కూల్ ఫైనల్ దాకా చదువుకోగలిగాడంటే అందుకు అతడి పట్టుదల ఒక్కటి తప్పితే మరొక్క దోహదం కనిపించదు. బండరాళ్ళ మధ్య నెరియలో రావిచెట్టు పుట్టి పెరగడంలేదా శేఖరం! ఆ రావిచెట్టులాంటివాడు చలపతి. ప్రతిరోజూ ఏడుమైళ్ళదూరం నడిచి అతడు హైస్కూల్లో చదువుకున్నాడు. పరీక్షలో వచ్చిన మార్కులే అతనికి ట్రెయినింగ్ స్కూల్లో సీటును సంపాదించిపెట్టాయి. పద్దెనిమిది రూపాయల వెలనరి స్టయి

ఫలంతో అతడి జీవితంలో రెండేళ్ళు ఇట్టే దొర్లిపోయాయి.

మరుసటి సంవత్సరం అతడు ఉపాధ్యాయుడుగా కొత్త జీవితం ప్రారంభించాడు.

ఏ పాఠశాలలోనైతే చలపతి ఉపాధ్యాయుడుగా చేరాడో ఆ పాఠశాల మేనేజరు పేరు శంకరయ్యగారు. ఊరికి దూరంగా ఉన్నతమైన ప్రహారీ గోడల నడుమ బడికోసం పాకలు వేయించుకుని, నివాసంకోసం ఓ పెంకుటిల్లు నిర్మించుకుని అదొక చిన్న రాజ్యంగా, ఆ రాజ్యానికి తానే నిర్మకుట చక్రవర్తిగా జీవించేస్తున్న శంకరయ్యగారు చలపతిని దగ్గరికి చేరదీసి అతనికి తన రాజ్యంలో ఉచిత పౌరసత్వం ప్రసాదించారు. భోజనం, నిద్ర, ఉద్యోగం, విశ్రాంతి సర్వేసమస్తం అక్కడే జరిగిపోగలవు గనుక చలపతి కింక మిగిలిన ప్రపంచాన్ని గురించిన ప్రసక్తి పూర్తిగా అనవసరమన్నారు.

ఎంతటి చిన్న పని చేసినా, అందుకొక పెద్ద ప్రయోజనాన్ని ఆశించే దూరాలోచనాపరులు శంకరయ్యగారు. స్వప్రయోజనంకోసం ఆయన చేసినన్ని అవాక తవక పనులు ఈయిలాతలంపైన మరెవ్వరూ చేసివుండరు. తోడి మానవుల మనోదౌర్బల్యం పట్ల ఆయనకు నమ్మకం ఎక్కువ. ప్రేలెత్తి తప్పును చూపెట్టగలిగేవరకూ ఆయన మనుష్యుల్ని దగ్గరకు దీసి తలపై కెక్కించుకునేవాడు. తప్పు కనిపించిన తర్వాత నానా హింసలతో వాళ్ళను ముప్పతిప్పలు పెట్టేవాడు. ఆహింసాకాండకు తట్టుకోలేక పారిపోయినవాళ్ళు పారిపోగా మిగిలినవాళ్ళు ఆయన దయా దాక్షిణ్యాలపైన ఆధారపడి కుక్కిన పేనుల్లా పడివుండేవారు.

అలాంటి కుక్కిన పేనుల్లో ఒకమ్మాయిపేరు సావిత్రి.

సదరు సావిత్రిని చలపతికి కట్టబెట్టదలచుకున్నారు శంకరయ్యగారు.

ఆయన తన ఉద్దేశాన్ని వీలైనంత స్పష్టంగా చలపతితో చెప్పేశారు. అంతటితో ఊరుకోకుండా తా మలా ఉద్దేశించడానికి కారణాలను గూడా విశదీకరించారు—స్వజనంతోనూ, స్వకుటుంబంతోనూ సంబంధాలు త్రెంచుకుని తన బ్రతుకు తెరువు తానే చూచుకున్న సమర్థురాలు సావిత్రి. ఆమెను వివాహమాడినవాడికి బంధువుల బెడద వుండదు. ఇహలోకంలో సుఖజీవనోపాధికి ముఖ్యంగా కావలసినది డబ్బు. సావిత్రి హైయ్యర్ గ్రేడు పంతులమ్మ. ఆమెను పెళ్ళాడినట్టయితే ప్రతినెలా ఓ చెక్కును బ్యాంకులో మార్చుకున్నట్టుగా ఆవిడ జీతంరాళ్ళను జేబులో వేసుకోవచ్చు....

ఈ ప్రతిపాదన బయల్దేరిననాటినుంచీ శంకరయ్యగారి కుటుంబంలో చలపతి స్థానం విచిత్రంగా మారిపోయింది. అందాకా ఒక ఉద్యోగిగా, లేదా ఆశ్రితుడుగా భావింపబడుతూ వచ్చిన చలపతి ఒక్కపెట్టున బంధుసత్తముడైపోయాడు. 'సావిత్రిని అక్కయ్యా అని పిలవడానికి అలవాటుపడిన కుర్రవాడు చలపతిని బావా అని వ్యవహరింపసాగాడు. స్వయంగా సావిత్రి వాలకంలో సైతం అదొక రకమైన హావభావాలు విజృంభించాయి. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే చలపతిని చుట్టుముట్టివున్న వాతావరణంలోనుంచి వలపు పిలుపు దరిచే

ఎక్కవలసిన రైలు

మాటలాలు వుండి వుండి రివ్వురివ్వున వినిపించాయి.

కథ అలాంటి రసవత్తరఘట్టంలో వుండగా ఒకనాడు చలపతి నన్ను కలుసుకుని తన కర్తవ్యాన్ని గురించి సలహా అడిగాడు—"

పొట్లం విప్పి వక్కపొడి నోట్లో వేసుకుంటూ, "ఆ పరిస్థితిలో నువ్వయితే ఏమని సలహా యిచ్చేవాడివి సాత్యకీ?" అన్నారు ఉమాపతిగారు.

"నేనా! ఏమని సలహా యిచ్చేవాడినంటారా! ఎవరికైనాసరే, ఎప్పుడైనాసరే— నా సలహా ఒక్కటే! వివాహమంటే ఏమిటి? అది వూరకేవున్న ప్రాణానికి మానవుడు తెచ్చిపెట్టుకునే ఉపద్రవం." కుండ బద్దలు కొట్టినట్టుగా అన్నాడు సాత్యకి.

ఒక పెద్ద ఉద్యోగికి వేల సంఖ్యలో తనకువచ్చే జీతం ఎలా ఖర్చయిపోతోందో అంతు పట్టలేదు. చివరకు ఒకరోజున ఖర్చుచేసే ప్రతి రూపాయకు లెక్క రాయాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. కాని ఈ నిర్ణయం ఒక్కరోజు మాత్రమే అమలు అయింది. ఆ రోజు అతడు రాసిన ఖర్చులు ఇలా ఉన్నాయి. టాక్సీకి- రు. 2; డ్రైవర్‌కి టిప్- రు. 0-8-0; చిల్లర ఖర్చులు రు 40.

పి. ముకుందరావు, (శ్రీకాకుళం)

"కానీ జిహ్వా కొక రుచి, పుర్రె కొక బుద్ధి కదటయ్యా సాత్యకీ! మీదుమిక్కిలి చలపతికి శ్రేయోభిలాషిని నేను! పుట్టినదాదిగా చలపతిని కష్టాలే వరించాయి. మోస్తున్నకొద్దీ ఆదర్శాల బరువు పెరిగేదే కానీ, తరిగేదికాదు. ఆదర్శాలు, సహనాలు, త్యాగాలు యిత్యాదులమూలంగా సుఖపడిన మానవుడు మన ఎరుకలో లేడు. తనకుమాలిన ధర్మం ఎవరి విషయంలోనైనా మొదలు చెడ్డ బేరమే! వివాహ మన్నది మానవుడు తప్పనిసరిగా అందుకోవలసిన రైలు. అందుకోసమని ఎవరో ఒకరు తమ స్వంత ఖర్చులతో టికెట్టు కొనిపెట్టి సర్వ సౌఖర్య సముపేతమైన సెకండుక్లాసుపెట్టెలో ప్రయాణానికి వెరపు కల్పిస్తే, 'ఈ రైలు నా కొద్దు. నేనిప్పుడు బయల్దేరను' అనడం ఏం న్యాయం? న్యాయాన్యాయాల మాట దేవుడెరుగు! అలా తిరస్కరించడం నిస్సందేహంగా మూర్ఖత్వమనిమాత్రం అనిపించుకుంటుంది.

"విన్నావా సాత్యకీ! ఇదీ నా సలహా! ఈ సలహాని సావధానంగా విన్నాడు చలపతి."

"విని ఏమన్నాడు?" సాత్యకి కుతూహలంతో ప్రశ్నించాడు.

"ఏమన్నాడు! తాను పట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్ళన్నాడు—'ఐతే నువ్వు చెప్పేదేమిటి బావా! నన్ను శంకరయ్యగారు విసిరిన వలలో తగులుకోమంటావా నువ్వు! బహుశా శంకరయ్యగారి మాటలో నిక్షిప్తమైన గూఢార్థం అవగతమై వుండదు నీకు! ఆయన ఏమన్నాడు? సావిత్రి అనే ఆ అమ్మాయికి స్వకుటుంబంతో సంబంధాలు లేవన్నాడు. ఆమెను పెళ్ళాడిన వాడికి బంధువుల బెడద వుండదన్నాడు. అంటే ఏమన్నమాట? ఆ పెళ్ళి సంబంధానికి ఒప్పుకున్నట్టయితే నేను నా వాళ్ళతో తెగతెంపులు చేసుకోడానికి సిద్ధంగా వుండాలన్నమాట! పోగా శంకరయ్యగారి మాటల్లో మనం జాగ్రత్తగా గమనించవలసిన అంశం మరొకటి వుంది. ఆయన అమ్మాయి అందచందాలను గురించి చెప్పాడుకాదు. గుణగణాలను గురించి చెప్పాడుకాదు. లేదంటే ఆమె సంపాదనాపరురాలనిమాత్రం ఆయన నొక్కి చెప్పాడు. ఆ సంపాదన ఆమెను పెళ్ళాడిన వాడికి దక్కుతుందన్నాడు. డబ్బు ఎవరికైనా అవసరమే! అలాగని నేను దానికోసం కక్కుర్తిపడలేను. ప్రతి అడుగుజాడా ఒక ఆత్మీయతాముద్రగా అర్ధాంగి జీవితోద్యానంలోనికి వసంతలక్ష్మిలా నడిచిరావాలని చెబుతారు. జీవితం స్వగృహంలాంటిదైతే పెళ్ళికాగానే మగవాడు అందులో సగం వాటాను ఖాళీచేసి, అర్ధాంగికి యిచ్చుకోవలసి వుంటుంది. కేవలం డబ్బుకోసమని నేను నా జీవితంలో సగం వాటాని ఖాళీచేసి అద్దెకిచ్చుకోలేను. అమ్ముడు పోలేను. ! సలహా కొక నమస్కారం! అని తిరిగి చూడకుండ వెళ్ళిపోయాడు చలపతి......"

శ్రోతలమైన మేము కథను జీర్ణించుకోడానికి వీలుగా కాసేపు మౌనం వహించారు ఉమాపతిగారు.

"తరువాత ఏమైంది?" అని ఈసారి నేనే ప్రశ్నించాను.

"నిజం చెప్పాలిగదా శేఖరం! నాకు చలపతిపట్ల పట్టరానంత కోపం వచ్చింది. అతడు శంకరయ్యగారి సలహాను త్రోసిరాజన్నాడు. ఆ పరిసరాలు, పరిస్థితులు తనకు సరిపడటంలేదన్న సాకుతో ఉద్యోగానికి సైతం రాజీనామా యిచ్చాడు. మళ్ళీ తిరిగివెళ్ళి గచ్చుపొదల పొదరిల్లులాంటి స్వకుటుంబంలో తగులుకున్నాడు. స్వగ్రామానికి దగ్గర్లో కొత్తగా ఏర్పాటైన ఒకానొక హైస్కూల్లో అతనికి ఉద్యోగం దొరికింది. తల్లిదండ్రులను సుఖపెట్టడంలోనుంచి, తమ్ముళ్ళను చదివించడంలోకి వ్యాపించి, చెల్లెళ్ళకు పెళ్ళి చేయడందాకా విజృంభించి ఊపిరి త్రిప్పుకోడానికి వీల్లేకుండా ఆదర్శాల నాగపాశాలు అతణ్ణి పెనవేసుకున్నాయి. ఆమనిషిలపదుర్విదగ్ధుడి జీవితానికిక సుఖశాంతులు లేవనుకోడంకన్నా అప్పుడు చలపతిని గురించి మరొక ఊహ నాకు తట్టనేలేదు......

అంతలో ఒక వార్త కర్ణాకర్ణిగా వినవచ్చి నాకు దిగ్భ్రాంతిని కలిగించింది.

ఓపినంత బాదరబందీని తలపైన వేసుకుని అంతటితో వూరుకున్నాడుగాడు చలపతి. అతడి ఆదర్శశీలానికి గిలిగింతలు పెట్టే సంఘటనలు అక్కడ

మళ్ళీ ప్రారంభమయ్యాయి. వెనుకా ముందూ చూడకుండా అతడొక ఘనకార్యం చేయడానికి తలపడ్డాడు. పేదవాడికోపం పెదవికి చేటైనప్పుడు పేదవాడి ఆదర్శం మాత్రం అతడి ముందరికాళ్ళకు బంధం కాదా సాత్యకీ! బంధమే! సంఘం మన చెప్పుచేతల్లోనిదిగాదు. సాంప్రదాయం ఈనాటిది గాదు. ఎవడిష్టం వచ్చినట్టు వాడు ప్రవర్తిస్తే అవి చూస్తూ వూరుకోవు. సంఘం చలపతిపైకి కత్తులు దూసింది. సాంప్రదాయం అతడిపైన నిప్పులు చల్లింది. పాఠశాల నిర్వాహకవర్గం అతడిపైన ఆంక్షలు విధించింది. అతడు నమ్మిన సత్యానికి అతడి కళ్ళ ఎదుటనే శృంగభంగం జరిగింది. తలపైన పిడుగు పడినట్టు అధోలోకాలలోకి కృంగిపోయాడు చలపతి. అతడి మనసు చెడిపోయింది. ఇంచుమించుగా అతడు పిచ్చివాడైపోయాడు........"

"ఇంతకూ చలపతి చేయబూనుకున్న ఘనకార్యం ఏమిటండీ మేష్టరుగారూ!" సాత్యకి ప్రశ్నలో ఉత్కంఠ ధ్వనించింది.

"ఏముంది? ఏది చేయగూడదో అదే చేశాడు చలపతి. అతడొక అమ్మాయిని ప్రేమించానే ప్రేమించాడు........"

"ప్రేమిస్తేనేం! అది తప్పా?" సాత్యకి ముఖంలో ఆశ్చర్యం!

"తప్పా, తప్పున్నరా! ఒళ్లెరుగని శివమూ సాత్యకీ! ప్రేమ గుడ్డిది అన్నారుటో కవులు! అంటేమాత్రం? కావ్యాలలోని సత్యాలు గవర్నమెంటువారి ఉత్తరవులా సాత్యకీ? కులాంతర వివాహానికి ఎవడొప్పుకుంటాడు? ఆ అమ్మాయిపేరు అమృత. చలపతి పని చేస్తున్న హైస్కూల్లో చివరి తరగతిలోవున్న విద్యార్థిని. వలచింది. వలపించుకున్నది. అదంతా పాలపొంగులాంటి భావోద్విగ్నత. ఒక అందమైన భ్రమ. ఒక తీయనైన కల. సహజమే మరి! ప్రేమికులకు వాళ్ళ మధ్యనున్న అగాధం ఓ చిన్న పిల్లకాలవలా కనిపిస్తుంది. ఆ పరస్పర వీక్షణాలు, ఆ ఊహాగానాలు, ఆ ప్రేమలేఖలు అవే వాళ్ళకు నిజమైన ప్రపంచమై, నిజమైన ప్రపంచం వాళ్ళ పాలిటికి అబద్ధమైపోతుంది. కానీ ఎంత కాలమైనా కలగంటూ కూర్చోడం సంభవమా సాత్యకీ? ఆ ప్రణయ వ్యవహారాన్ని లోకం పసిగట్టింది. అనతికాలంలోనే ఆ అమ్మాయి చదువుకు స్వస్తిచెప్పబడింది. పట్టి పట్టుమని పదినాళ్ళల్లోనే ఆ శుభకార్యం కాస్తా జరిగిపోయి ఆమె అత్తగారింటికి వెళ్ళిపోయింది......"

వేడిగా నిట్టూర్చాడు సాత్యకి.

"ఇంచుమించుగా చలపతి ఉన్మత్తుడైపోయాడని చెప్పానా సాత్యకీ! మాసిన దుస్తులు, పెరిగిన గడ్డం, చింపిరితల. ఆరు నెలల దేశ సంచారం. ఆ సంచారానికి చివర ఓ నెలరోజులపాటు అతడు మా యింట్లోనే వుండిపోయాడు. క్రమ క్రమంగా మామూలు మనిషయ్యాడు. మళ్ళీ ఒకచోట అతనికి ఉద్యోగం దొరికింది. తన జీవితంలో యిక ప్రేమకు చోటు లేదనేవాడు. కానీ వివాహమన్నది మానవుడి ముఖ్యావసరాల్లో ఒకటి. ఆప్తులందరూ పనిగట్టుకుని చలపతికి నచ్చచెప్పి పెళ్ళికి ఒప్పించి చివరికొక సంబంధాన్ని కూడా నిశ్చయం చేసేశారు......"

పరధ్యానంలో పడిపోయినట్టుగా ఉమాపతిగారు మళ్ళీ మౌనం సాధించసాగారు.

"చెప్పండి మేష్టరుగారూ!" ప్రతిమాటకున్నట్టుగా అడిగాడు సాత్యకి!

"ఆ మూడో అమ్మాయి పేరు జలజ. పెళ్ళికి ఇక వారం రోజుల వ్యవధి వుందనగా ఆ జలజ దగ్గరనుంచి చలపతి కొక జాబు చేరింది. జాబులో ఆమె తన హృదయం యిదివరకే ఒకరికి అర్పితమైపోయిందని సూచించి, ఆ అదృష్టవంతుడి నామధేయాన్ని గూడా పేర్కొని, అతని తోడిదే తనకు లోకమనీ, అలా జరగకపోతే ఆత్మహత్యే శరణ్యమనీ ఉల్లేఖించింది. తీరా పెళ్ళి నాటికి చలపతి పత్తా లేడు. అతడు పంకీకి తగిలించి వెళ్ళిన చొక్కాను తీసి చూస్తే జేబులో ఒక జాబు మాత్రం ప్రత్యక్షమైంది. జలజ అనే ఆ అమ్మాయి ఎవరినైతే వలచిందో—అతడినే వరించడానికి వీలుగా తానీ విధంగా పరారీ కావలసి వచ్చిందన్నదే ఆ జాబులోని సారాంశం......"

కేసు విచారణకు ముందు రోజు హఠాత్తుగా బయలుదేర వలసివచ్చిన రావుగారు లాయరుతో ఏమయినదీ టెలిగ్రామ్ ఇవ్వమన్నాడు.

మర్నాడు, "ధర్మం జయించింది" అన్న తంతి వచ్చింది రావుగారి కాంప్‌కి.

"అయితే అప్పీలు కెళ్ళండి!" అని రావుగారు తిరిగి తంతి ఇచ్చారు.

వి. శర్మ (రాజోలు)

రైలు అవుటయినందుకు సూచనగా టంగు టంగున గంట మ్రోగింది.

జేబులోనుంచి వచ్చటి కాగితం పైకి తీశారు ఉమాపతిగారు. భట్టి విక్రమాదిత్యుల కథల్లో చీరలు, రవికలూ గూడా కథలు చెప్పడంలేదా సాత్యకీ! అలాగే చలపతి యింటినుంచి పరారీ చిత్తగించిన తర్వాత యిటీవలి అయిదేళ్ళల్లో జరిగిన కథను మనకీ ఉత్తరమే చెబుతుంది—" మళ్ళీ జుబ్బా జేబులు తడువుకుంటూ, "కానైతే నేను నా కళ్ళద్దాలను యింటి దగ్గరే మరచిపోయి వచ్చినట్టున్నాను" అన్నారు ఉమాపతిగారు.

"మీ కళ్ళకు బదులు నా కళ్ళుండీ మేష్టరుగారూ! గుడ్డి వెలుగులోనైనా నేను గుండుసూదిని కనిపెట్టగలను" అంటూ ఉత్తరం చేతికి తీసుకుని గడగడా చదువుకపోసాగాడు సాత్యకి.

"ప్రియమైన బావగారికి—

ఈ దస్తూరి ఎవరిదో గుర్తుందా బావా నీకు! ఉండకపోతే నేను ఆశ్చర్యపడను. చలపతి అన్న పేరుతో ఒక బావమరిదివుండేవాడు నీకు! వాడినే నేను!

మనిషిలోనూ మనసులోనూ వచ్చిన మార్పుల మూలంగా నువ్వివాడు నీ చలపతిని గుర్తించలేవు. ఎదుటబడి నోరు విడిచి నేనే చలపతినని చెప్పినా నమ్మలేవు.

ఇంటినుంచి పారిపోయినందుకు అయిదేళ్ళుగా అజ్ఞాతవాసం గడిపినందుకు ఈ జాబులో క్షమాపణలుగానీ, సంజాయిషీలుగానీ లేవు. వాటికోసం యిందులో అన్వేషించవద్దు!

ఇన్నేళ్ళ తర్వాత నేనొక మహత్తరమైన సత్యం తెలుసుకోగలిగాను.

—జీవితం అర్థంలేనిది!

అదొక వర్డ్ బిల్డింగ్ బాక్సులాంటి దనుకో బావా! అక్షరాలతో పదాలు కూర్చి ఆ పదాలతో ఒళ్ళు పులకరించే పద్యం అల్లి నడిమింటికి కట్టిన ఊహారజ్జువులకు ఆనందడోలను బిగించి దిగంతాల దాకా ఉల్లాసంగా ఊగేయాలన్నదే మానవుడి ప్రయత్నం.

పద్యం ప్రారంభమవుతుంది.

మధ్యలో 'మోదము' అన్న పదం కావలసి వస్తుందనుకో బావా! ఎంత వెదికినా 'మో' కనిపించదు. దానికి బదులు 'ఖే' కనిపిస్తుంది.

ఖేదమే దక్కుతుంది.

ఐనా మానవుడు ఆశాజీవి.

'ఖేదము' అన్న పదం వచ్చినప్పటికీ పద్యంలోని భావం మారకుండా వుండాలన్నదే అతడి ఆశ.

అందుకోసం పద్యాన్ని మళ్ళీ ఆదినుంచీ మార్చవలసి వస్తుంది.

పదాలను కూర్చి, పేర్చి, మార్చి లభించిన అక్షరాలతో ఉద్దేశించిన భావాన్ని ప్రకటించలేక ఖిన్నుడైపోతున్న మానవుడి ఆవేదనకు మారు పేరే జీవితం!

అందుకే చెబుతున్నాను—అర్థంలేనిది జీవితం.

జీవితానికే అర్థం కనిపించకపోగా యిక ఆదర్శాలకు నేనేమని అర్థం చెప్పగలను? మజ్జిగకే దోవ లేకపోతే యిక పెరుగుకు చీటీ గూడానా బావా!

ఈ జ్ఞానోదయం నాకు నిర్హేతుకంగా కలిగింది కాదు.

ఇందుకు కారణాలు చెబుతున్నాను—

నే నొక అమ్మాయిని పెళ్ళాడడానికి నిరాకరించాను. వేరొక అమ్మాయిని వలచి పొందలేకపోయాను. ఇంకొక అమ్మాయి వలపుకు అడ్డుగా నిలబడలేక యిలా పారిపోయి వచ్చేశాను.

సావిత్రి—అమృత—జలజ—ఆ ముగ్గురు యువతులు ఈనాడు వివాహితలు.

సావిత్రి తెంపరితనానికి కాణాచి అని నేననుకున్నాను. ఆమె విషయంలో నా ఊహ తారుమారైపోయింది. ఆమె ఈనాడు భర్తకు బహిఃప్రాణంగా వుంది. అతడివెంట ఆమె నరకం పొలిమేరలకైనా ఆనందంగా నడిచి వెళ్తుంది.

అమృత ముగ్గురు బిడ్డల తల్లి! ఆమె కీనాడు తన సంసారానికి మించిన స్వర్గమేలేదు. కాలగర్భంలో కలిసిపోయిన ఒకానొక భగ్నప్రేమికుడి విషాదగాథ ఆమెపాలిటి కొక పీడకల!

పై రెండింటికన్నా మహదాశ్చర్యకరమైన విషయం మరొకటివుంది. అదే జలజ సంగతి. ముచ్చట

కడి చేసుకున్న కుంగితో ఆమె మోహనరేఖలాంటి ప్రేమ కాపురం వేసింది. నాటినుంచి నేటివరకూ పుట్టింటి లోనే వుంది.

ఇవన్నీ ఈమధ్య నేను ఆరా తీసి తెలుసుకున్న విశేషాలు.

నాకొక టనిపిస్తుంది. ఇసుకదిబ్బలాంటి ఆదర్శాల పైన నిల్చుంటారు మానవులు. కాల ప్రవాహపు పురవడిలో యిసుక మేటలు కరిగి విరిగిపోతాయి. కాలుజారి, నీట కూలి మానవులు ప్రవాహంలో కొట్టుకపోతారు.

అనుభవాల గుణపాఠాలు నాకొక గొప్పనీతిని ఉపదేశించాయి—ప్రవాహానికి ఎదురీది లాభంలేదు.

అందుకనే నేనూ అందరిలాగా ఓ యింటివాణ్ణి కాదలచుకున్నాను.

అందచందాలు, విద్యావివేకాలు, గుణగణాలు — వీటిల్లో దేనిపట్లా పట్టింపులేదు నాకు! ఓ కన్నె పిల్ల అయితే చాలు. పుస్తె కట్టడానికి నేను సిద్ధం.

ఇందులో స్నేహితు డొకడు నాకు తోడ్ప డ్డాడు. అనంతపురంలో అతనికి బంధువు లున్నారు. ఆ బంధువులింట ఓ అమ్మాయి ఉంది. నాకై తే పిల్లను చూచుకోవాలని లేదు. కాని వాళ్ళు మాత్రం తమ కుమార్తె పెళ్ళి విషయంలో లాటరీ వేయదలచుకోలేదల్లే ఉంది. అబ్బాయిని చూచిన తర్వాతగానీ మాట యివ్వలే మన్నారు.

బుధవారంనాటి సాయంకాలం బండిలో అనంత పురం వెళ్తున్నాను.

ఎంత చెడినా నేను నీకు బావమరిదిని! నీ అంతటివాడివి నువ్వుండగా పెళ్ళిచూపులకోసం ఒంటరిగా వెళ్ళవలసిన దురవస్థ నాకు పట్టదన్న నమ్మకంతో నాతోబాటుగా మా బావగారు గూడా రాబోతున్నారని అవతలివాళ్ళకు జాబు వ్రాశాను. నా వేడికోలును మన్నించగలవని ఆశిస్తున్నాను.

వ్రాస్తాని కివే విశేషాలు. మిగిలిన సంగతులు సముఖంలో చెప్పుకోగలను.

ఇట్లు

చలపతి."

సాత్యకి ఉత్తరం చదివి ముగించేసరికి చుట్టూరా కోలాహలం ప్రారంభమైంది. అంతలో యింజను దీపాల వెలుగు వెల్లువలు ప్లాట్‌ఫారంపైకి పర తెంచి వచ్చేశాయి. రొప్పుకుంటూ, రోజుకుంటూ వచ్చి రైలు స్టేషనులో ఆగింది.

రైల్లో చలపతి గూడా రానే వచ్చాడు.

ఆరడుగుల బక్కపలచటివాడు చలపతి. పేర్వా నీకి మల్లే కాలికి చుట్టుకున్న పంచకట్టు, అజాను పర్యంతంగా తొడుక్కున్న సన్నటి చొక్కా —యివి అతడి పొడుగరితనాన్ని ద్విగుణీకృతం చేసి చూపెడుతున్నాయి. పుల్లబడిపోతున్న తల వెంట్రుకల క్రింద నల్లబడిపోయిన అతడి కోల ముఖంకేసి చూస్తుంటే అతడు మనుషుల్లో మనిషిలా కలిసి నివసిస్తున్నట్టు లేడు. మండు టెండల్లో మాడుతూ, చలిగాలుల్లో వడకుతూ కొంతకాలం ఎడారి యిసుకపర్రల్లో నివసించి యిప్పుడిప్పుడే జనపదాల్లోకి తిరిగివచ్చిన మనిషిలా ఉన్నాడు. ఆ వాలకంలో చూపరులను ఇట్టే ఆక ర్షించేవి అతడి కళ్ళు, మిణుగురుపుర్వుల్లాంటి ఆ చిన్న కళ్ళు పెద్ద చీకటింటి దీగుళ్ళలోని ఆముదపు దీపాల్లా వెలుగుతున్నాయి.

ఎక్కవలసిన రైలు

మామూలు కుశల ప్రశ్నలతో పరామర్శ పూర్తి కాగానే మెల్లగా ప్రారంభించారు ఉమాపతిగారు. "చూడు చలపతీ! నా ఉద్యోగ మెలాంటిదో నీకు తెలుసు. ఈరోజు ఉదయం నీ జాబు నాకు చేరింది. మూడు మాసాల క్రితమే నా కాజువల్ సెలవుకు ఆయువు మూడింది. ఇప్పు డెంతగా గింజు కున్నా తిరిగి నాకొక రోజు తీరుబడి దొరకదు ..."

"ఇంతకూ నువ్వనే దేమిటి బావా! నువ్వు నాతోగూడా అనంతపురం రావడంలేదన్నమాట?" విస్మయంతో ప్రశ్నించాడు చలపతి.

"రాలేనందుకు విచారంగానే ఉంది చలపతీ! అయినా నేను క్షంతవ్యుణ్ణి. అనంతపురం వెళ్ళ డానికి నీ కిదే ప్రథమ మేమో! అర్ధరాత్రి సమ యంలో స్టేషనులో దిగి యెక్కాయెకిని గమ్య స్థానం చేరుకోడం గూడా కష్టమే!...."

"శమ్య పరమాణువుని — నే నా ఊళ్లో ఉండగా మీ కా దిగు లెందుకండీ మేష్టరుగారూ! స్టేష

బంగారయ్యగారు అందరికీ ఆ రోజు మిఠాయి పంచి పెట్టారు. "మా అబ్బాయి తన మొదటి అయిదు రూపాయలు సంపాదించాడు. పోయిన మార్చిలో బి. ఏ. పాసయినందు కిచ్చిన ఉంగరం అమ్మేశాడు" అని గొప్ప చెప్పుకున్నాడు.

బి. రాజేంద్రప్రసాద్, (విజయవాడ)

నులో దిగినప్పటినుంచీ చలపతిగారు నా కతిథిగా ఉంటారు ...." అన్నాడు సాత్యకి.

"ఏమి టేమిటి! నువ్వుద్యోగం చేస్తున్నది అనంత పురంలోనా సాత్యకీ! — ఇంకేం, నువ్వు నిక్షేపంలా వెళ్ళిరావచ్చు చలపతీ! అక్కడ నీ అవసరాలన్నీ సాత్యకి చక్కగా గమనిస్తాడు. క్షేమంగా వెళ్ళి లాభంగా తిరిగి రా" అన్నారు ఉమాపతిగారు.

తరువాత పది నిముషాలకు చలపతిని, సాత్యకిని ఎక్కించుకున్న రైలు మళ్ళీ మునుపటిలా రభసం చేసుకుంటూ చీకటిలోకి దూసుకపోయింది.

*　　*　　*

వేసవి సెలవుల్లో బంధువుల ఊళ్ళన్నీ దర్శించి యింటికి తిరిగి వచ్చేసరికి కిటికీగుండా గదిలో పడివున్న పెళ్ళి పత్రిక ఒకటి కనిపించింది. విప్పి చూడగానే పెద్దక్షరాలలో వరుడి పేరు దృగ్గోచర మైంది. ఒకటి రెండు క్షణాలపాటు నా కళ్ళను నేనే నమ్మలేకపోయాను. మరెవరో కాదు— సాత్యకికే పెళ్ళి!

ఈ విచిత్రం ఎలా సంఘటించింది? ఎంతొసే పాలోచించినా జవాబు స్ఫురించింది కాదు. ఏదైనా 'పెళ్ళి' కొరకవచ్చునని మళ్ళీ ఒకసారి పత్రికను పరకాయించి చూచాను. వధువు పేరు నిర్మల. వివాహం అనంతపురంలో కన్యాదాత స్వగృహంలో జరుగుతుంది.

ఎలాగైనా అదృష్టవంతుడు సాత్యకి. తంతే వెళ్ళి గారెల బుట్టలో పడినట్టు వాడికి ఉద్యోగం చేస్తున్న ఊళ్లోనే అత్తగారిల్లు దొరికింది. వివా హానంతరం హోటలు భోజనానికి స్వస్తిచెప్పి వాడు హాయిగా అత్తగారింటిలోనే మకాం పెట్టవచ్చు....

ఆరోజు సాయంత్రం హఠాత్తుగా బజారులో ఎదురయ్యారు ఉమాపతిగారు. తొందరగా ఎక్క డికో వెళ్తుండగా నా చేతిని ఒడిసి పట్టుకుని వెనక్కు లాగుతూ "డామిట్! కథ అడ్డం తిరిగింది" అన్నారు.

"ఏమిటండీ మేష్టరుగారూ! ఎవరి కథ?" అన్నాను.

"మరెవరి కథ? మా చలపతిగాడి కథే! వాడిలో చింత చచ్చినా పులుసు చావలేదయ్యా శేఖరం!" ఆయన జాలిగా అన్నారు.

తెల్లబోయి ఆయనవైపు చూడడం తప్పితే నేను మరేమీ మాట్లాడలేకపోయాను.

"ఇంతదూరం ఒంటరిగా వచ్చినవాడు ఆ పెళ్ళి చూపులకు గూడా ఒంటరిగానే వెళ్ళగూడదా శేఖరం? ఊఁహూ, సాత్యకిని వెంటబెట్టుకుని వెళ్ళాడు. వెళ్ళగా ఏమైంది? వాళ్ళు సాత్యకినే వరుడనుకున్నారు. చలపతిని అబ్బాయికి తోడుగా వచ్చిన బంధువనుకున్నారు. సాత్యకి మొగమాటమూ చలపతి అభిమానమూ ఆ అపోహ నలాగే పెరిగి పోనిచ్చాయి. తీరా వీడ్కోలు సమయంలో సాత్యకి సంబోధన ద్వారా చలపతి ఎవరో, సాత్యకి ఎవరో తేలిపోయింది. తేలిపోగానే అవతలివాళ్ల ముఖాలు వెలవెలపోయాయి. కిక్కురుమనకుండా బెంగు ళూరుకు వెళ్ళిపోయాడు చలపతి. వెళ్ళగానే— తగుదునమ్మా అని పెళ్ళిచూపులకోసం వెళ్ళి నందుకు సిగ్గుపడుతున్నాను బావా! ముదిరిన బెండకాయ కూరకు పనికిరాదని తేలిపోయింది— అంటూ నాకొక ఉత్తరం వ్రాసి పారేశాడు ...."

"అలాగైతే యిప్పుడు సాత్యకికి కుదిరిన సంబంధం ....."

అర్థోక్తిలో ఆగిపోయిన నా వాక్యాన్ని ఉమాపతి గారే పూర్తి చేశారు. "అక్షరాలా అదే సంబంధం! ఐనా సాత్యకి తన పట్టుదలను సడలించుకోడంలో మాత్రం అబ్బుర మేముంది శేఖరం? మొన్న శ్రీకంఠంగారు కనపడి చెప్పారు—అమ్మాయి ఆణి ముత్యంలా ఉందట! చిదిమి దీపం పెట్టుకో వచ్చునట! .... కానీ నా కొకందుకు విచారంగా ఉంది శేఖరం! చలపతికి ఈ చిట్టచివరి రైలు గూడా తప్పిపోయింది...." బరువుగా నిట్టూర్పు విగుడించారు ఉమాపతిగారు.

నిజమే! ఎప్పటికప్పుడు ఎక్కడికక్కడ ఆద ర్శాల లగేజీ వదిలించుకోగలిగినవాడికి మాత్రమే రైలందుతుంది. అలా వదిలించుకోలేక ఓపినంత లగేజీని తలపైన వేసుకుని ఆ బరువుతో కృంగి పోయేవాళ్ళకు వాళ్లెప్పుడు లేచినా రాళ్లవంక దగ్గరే తెల్లవారుతుంది. అలాంటివాళ్ల విష యంలో వాళ్లెక్కదలచుకున్న రైలు పూర్తిగా ఒక జీవితకాలం లేటైపోయినా అందులో ఆశ్చర్యపడ వలసింది ఏముంటుంది? ★

సినీ విహారం

14-వ పేజీ తరువాయి

దిగగానే ఏకాంతం అందించే ప్రభావం కలిగిన వారి పెదవులపై పాట పరుగెత్తింది. ఆమె వెంటాడింది. తన గాఢప్రేమ, ఆవేశాలకు కారణం ఏమిటో ఆమెకు సాహిత్య సంగీతాలలో వివరిస్తూ ఆమెను మురిపిస్తున్నాడు అబ్బాయి. వా రిద్దరి పేర్లు వేణు, పద్మ.

ఈ పగలు రేయిగ
పండు వెన్నెలగ
మారిన దేమి చెలి ?
ఆ కారణ మేమి చెలి ?

అతని ప్రశ్నకు ఆశ్చర్యం, కొంటెతనం రంగరించి "ఆ" అని జవాబిచ్చింది పద్మ. అతడే సమాధానం చెప్పుకున్నాడు తన ప్రశ్నకు.

వింతకాదు, నా చెంత నున్నది
వెండి వెన్నెల జాబిలి .... ఓ

ఈ వ్యాఖ్యానానికి ఆమె అతనికి తెలిసేటట్లు కోపాన్ని ప్రదర్శించింది. పరోక్షంగా పరవశం చెందుతూంటే తిరిగి మరొక సరసాలసంగతి విసిరాడు వేణు.

అలుక చూపి అటువైపు తిరిగితే
అగుపడ దనుకుని నవ్వేవూ !

అతని మాటకు ఆమె చిలకలా నవ్వింది. అతని మరింత సంబరం ఆవహించింది.

నల్లని జడలో మల్లెపూలు—నీ
నవ్వున కద్దము చూపేనూ

అని అతడు తిరిగి శృంగారంలో కవితా చమత్కృతిని, అతిశయోక్తిని విసిరాడు. ఇద్దరూ మనఃపూర్వకంగా ఆనందించారు "ఆహా !" అని.

పాట అయింది. వేణు కార్ దగ్గరకు వచ్చి డిక్కీమీద కూర్చుని ప్రియురాలిని చూపులతో మింగేస్తుంటే ఆమె సిగ్గుపడి వెళ్లిపోబోతుంటే ఆమెను దగ్గరకు లాక్కొన్నాడు.

"ఊరుకో బావా ! మరీ అల్లరి !" అంది పద్మ.

"ఊ .... ఈవేళ కొత్తేముంది ?" అని సమర్థించుకున్నాడు వేణు.

"ఇంకా చిన్నపిల్లలమే అనుకుంటున్నావా ?" అని ఆమె దెప్పి పొడిస్తే "పెద్దవాళ్లం అయాం కనుకనే" అంటూ అర్థోక్తిలో వేణు ఈ శృంగారచేష్టలకి కారణం అందించాడు.

"కనుకనే హద్దులు మీరకూడదు. అంటే అల్లరి మానెయ్యాలి" అని ఆమె స్పష్టంగా చెప్పింది అతను ఆమెమాటల్ని తేల్చివేసే పరిస్థితిలో లేడు.

"మానేసి .... ?" అని అడిగాడేంచేయాలో అతను.

"బుద్ధిగా ఉండాలి" అని జవాబిచ్చింది పద్మ.

"ఓహో! అంటే పెళ్లి చేసుకోవాలన్నమాట. ఓ. కే" అన్నాడు ఆనందంగా వేణు.

ఈ సన్నివేశం పద్మశ్రీ పిక్చర్స్ చిత్రం "సిరి సంపదలు" కు చెందినది. పద్మ వేణులుగా సావిత్రి, నాగేశ్వరరావులు రసవత్తరంగా నటించారు. ఈ పాటను ఆత్రేయ, మాటలను పింగళి వ్రాశారు. ఘంటసాలపాడిన పాటకు

భాస్కర్‌వారి 'మోహినీ రుక్మాంగద'లో లలిత.

సంగీతదర్శకుడు పేణునాలో కుదిర్చాడు. దర్శకుడు పి. పుల్లయ్య, కామెరామన్: మాధవ్ బుల్‌బులే, మాటల రికార్డిస్ట్ : పి. వి. కృష్ణారెడ్డి, పాట రికార్డిస్ట్ : రేవతి సౌండ్ స్టూడియో కణ్ణన్, నిర్మాత : పి. వెంకటేశ్వర్లు.

రౌడీ అన్నయ్య రక్షణ

ఆ పల్లెలో రౌడీగా బ్రతుకుతున్న వ్యక్తి కాళీ. ధనవంతుల చేతిలోని పచ్చనోట్లకు కీలుబొమ్మ కాళీ. పాడికో చెల్లెలుంది. ఆమెపేరు చంద్ర. లేత్రాయంతోబాటు మెత్తని మనస్సు ఆమెది. ఆమె తన మనసునంతనీ మధుకి అర్పించింది. ఆ పల్లెలో సంక్షేమశాఖాధికారిగా మధు పనిచేస్తున్నాడు. అందువల్ల కాళీ మధూల మధ్య పొత్తులేదు. కాని, మధు చంద్రల మధ్య పెరిగిన ప్రేమలత గురించి కాళీ నిన్న రాత్రేలా లేదాడు చెల్లెలిమీద.

"నోర్ముయ్. వూరంతాకోడై కూస్తుంటే ఏమిటో అనుకున్నాను. చెవులారా విన్నాను. ఏమిటి తమాషా? పరాయి మగాడితో బరి తెగించి తిరగడమా తమాషా? ఇల్లు కదులు చెపుతా.....కాళ్లిరగ్గొడతా. ఇక అడూ నువ్వూ కలుసుకున్నట్టు, మాట్లాడినట్టూ తెలిసిందా......జాగ్రత్త" అని కాళీ తన చేతిలోని కత్తితో చెరుకుముక్కమీద ప్రయోగించి తన భావాన్ని చెల్లెలికి తెలియజేశాడు.

కుమిలిపోతూ చంద్ర ఒక మూల కూలబడిపోయింది. కాళీ అటు వెళ్ళగానే ఇటు వచ్చాడా ఇంటికి మధు. తలుపుల్ని మెల్లగా తెరచి ఇటూ అటూ చెతికాడు చంద్రకోసం. ఉరుములు, మెరుపులూ భీకరంగా వస్తున్న సమయం అది.

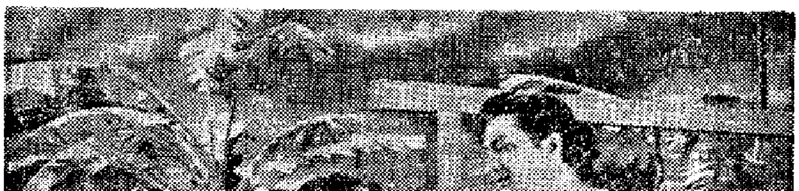
భయ విహ్వలయైన చంద్రకు మధు కనిపించేగానే మరీ వణుకుపుట్టుకొచ్చింది. "మీ రిక్కడకెందుకువచ్చారు?" అని ఏడుస్తూ ప్రశ్నించింది ప్రియుణ్ణి.

"మీ అన్నయ్యకోసం......." అన్నాడు నిశ్చింతగా మధు.

"అయ్యో! మా అన్నయ్య కోసమా. వెళ్ళండి. ఇక్కణ్ణుంచి వెళ్ళండి......మా అన్నయ్య ఆ రచ్చబండ దగ్గరే ఉంటాడు......కలుసుకోండి......ఇక్కడకు మాత్రం రాకండి......వెళ్ళండి" అని బాణం తగిలిన లేడిలా పలికింది చంద్ర.

"చంద్రా! నేను వచ్చింది ఆఫీసర్‌గా కాదు..... చంద్రను పెళ్ళిచేసుకోబోయే మధుగా" అని మధు తన నిర్ణయంతోబాటు నిశ్చయాన్ని తెలియచేయగానే చంద్రకు ఒక వైపు పెళ్ళి అనే మాట అందించిన పరమానందమూ, మరోవైపు ఆ పెళ్ళిలో దాగిన అన్నగారి అఘాయిత్యంవల్ల కలిగే విషాదమూ ఆవహించినవి.

ఈ సన్నివేశం ఆర్. ఆర్. పిక్చర్స్‌వారి తాజా తెలుగుచిత్రానికి చెందినది. మధుగా రమణమూర్తి, చంద్రగా శారద, రౌడీ కాళీగా వి. శివరామ్ చక్కగా నటించారు. రచన ఆచార్య ఆత్రేయ. కామెరా రహమాన్. దర్శకుడు, నిర్మాత ఆర్. రామన్న. ★

మయూర్ ప్రొడక్షన్స్ వారి 'ప్రాణస్నేహితులు'లో కృష్ణకుమారి, కాంతారావు.

హరివంశం

13-వ పేజీ తరువాయి

నేనును చూచితిని. కాశిక చూచినది. కాశికలోనివారు చూచినారా! ఏమో నాకు అనుమానమే."

ఆయనలో ఇప్పుడు దుఃఖములేదు. సుఖమున్నదా! అదియును అనుమానమే. సర్వరజస్సులును కడిగివేయబడి విరజమైన మనస్సునకువలె ఆయన ప్రకాశించినాడు. బయట వర్షము గూడా తగ్గుచున్నది. దానితోడి గాలియు తగ్గుచున్నది. ఇందుపగింజతో విశదములగు ఒంద్రు నీటివలె ఆకాశము, ప్రకృతియు గూడ విశదములగుచున్నవి. తూర్పుదిక్కున నవోదయాంశువులుముందు ఎర్రనై పోను పోను తెల్లబడి అవదాతమైన ఒకే ఒక కాంతిలో లీనమైపోయినట్లు తాము చూచిన కాంతియు కాంతిలో లీనమైపోవుచున్నది. ఆ తండ్రియు, ఆ కుమార్తెయు నట్లే, ఆ కాంతిని చూచుచు, ఆ కాంతిని గురించి తమకు కల్గిన భావములను తలపోసుకొనుచు నట్లెంతసేపు నిలుచుండిరో! అంతలో నిజముగా తెల్లవారినట్లైనది. వాన జడిలో ఎచ్చటకు పోయినవో తెలియనిరాని పక్షులు మరల కాశికలో మంగళస్వరములతో మేలుకొలుపులు పాడినవి.

అద్భుతమునుండి మహారాజును, సుదక్షిణయు మేల్కొనిరి.

చూడగా ఇప్పుడు వారికే కాంతియు కన్పించలేదు. ఎర్రని సూర్యుని కిరణములు బంగారమును కాశికమీద ఒలకబోయుచున్నట్లు తన కన్నుల పరిధియంతమేర నా నగరము ఉదయకాలపు లేరెండలలో పరమశివుని హస్తమునందలి విచిత్ర చిత్రవర్ణాభమైన జింకవలె అవభాసించినది.

మహారాజు హఠాత్తుగా, "తల్లీ!" అనినాడు.

సుదక్షిణ, "ఏమి! మహారాజా!" అన్నది.

"అమ్మా! శ్రీకృష్ణవాసుదేవుడీ దినమున మన యింటికి భిక్షకు వచ్చునమ్మా" అనినాడు.

సుదక్షిణ ఆశ్చర్యదృక్కై తండ్రిని చూచినది.

ఆయన ఆనందముతో గలగల నవ్వినాడు.

పౌండ్రకుని కట్టిన రథము అతనితో వ్యాహ్యాళికి గంటలు గణగణగా ధ్వనులు చేయుచు వాకిటిలో ఆగినట్లులాగి, అంతలో కదలిపోయినది. ★

'ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రిక'లో ప్రచురణకు ఇండియన్ ఇంక్‌తో వేసిన కార్టూనులు మాత్రమే పంపాలి. సాధారణంగా 4" × 2", 4" × 4" చిత్రాలు పత్రికలో పడుతూ ఉంటాయి.

రాగ బంధం

9-వ పేజీ తరువాయి

పెట్టి, బెడ్డింగు ఎత్తి తొట్టిలో పెట్టి "ఎక్కండి" అన్నాడు రాజశేఖరం.

మువ్వలు మోగించుకొంటూ ఎడ్లు పరుగులు తీస్తున్నాయి. జనప కోతలు కూడా అయిపోవడం వలన భూదేవి విశ్రాంతి తీసుకుంటోంది. బళ్ళు కట్టి తోలిన ఎరువు పొలాల్లో కుప్పలు కుప్పలుగా కనబడుతుంది.

"భూమికి కూడా టానిక్కులు కావాలన్న మాట" నవ్వుకుంది ఇందిర.

ఇందిర దసరా శలవులకి వచ్చినప్పుడు పొలాలన్నీ నచ్చగా పచ్చిక పరువుల్లాగా ఉన్నాయి. అప్పటికీ యిప్పటికీ వచ్చిన మార్పుని చూస్తూ "నీ కెంత కట్నుబడి యిస్తారు ?" అంది.

పరధ్యాన్నంగా పొలాల వంక చూస్తూ బండి తోలుతున్న రాజశేఖరం ఈ ప్రశ్నతో తేరుకుని "నాకా—కట్నుబడా ?" అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా. అంతలోనే మళ్లీ నవ్వుతూ "ఇస్తారు లెండి—ఖరవై బస్తాలు" అన్నాడు.

"నిగామాను వన్నమాట" జాగ్రత్తగా గుర్తు పెట్టుకున్న ఆ మాటని వాడుతున్నందుకు మురిసి పోయింది ఇందిర. పల్లెటూరివాళ్లతో సాధ్య మయినంతవరకు వాళ్ల భాషే మాట్లాడాలని ఆ అమ్మాయి ఉద్దేశం.

"అంతే ననుకోండి—మీరీ మధ్య ఊరు వచ్చి నట్టు లేదే ?" అనడిగాడు రాజశేఖరం వెనక్కి తిరిగి ఆమెవైపు చూస్తూ.

"లేదు. ఎప్పుడో దసరా శలవలకి వచ్చి నాలుగు రోజులు ఉండి వెళ్లిపోయాను. చిన్నతనంలోనే అమ్మ పోయింది. అందుకని బస్తీలో మా పిన్నిగారింట్లోనే ఉండి చదువుకుంటున్నాను. ఇప్పుడు పరీక్షలు రాసి వస్తున్నానన్నమాట." విడమర్చి చెప్పి గాలికి ఎగిరి ముఖంతో దోబూచు లాడుతున్న ముంగురులని నిర్దాక్షిణ్యంగా వెనక్కి తోసేసింది.

రాజశేఖరం ప్రాణం గిలగిల లాడింది.

"అయితే అమ్మాయిగారూ—ఇంతకీ మీరేం చదువుతున్నారండీ ?" అనడిగాడు సాధ్యమయినంత అమాయకంగా.

ఫక్కున, పకపక నవ్వేసింది ఇందిర. అసలు పల్లెటూళ్లంటేనే ఆమెకి సదభిప్రాయం లేదు. అందులో వాళ్లకి ప్రతి విషయం కావాలి. చెప్పే దాకా వూరుకోరు. చెపితే అర్థంకాదు. తనెందాకా చదువుతే వీడికెందుకు ? అని నవ్వుతూనే అతన్ని పరిశీలనగా చూసి "పాపం, ముతక బట్టల్లో ఇలా ఉన్నాడు గాని అదే కాలేజీ కుర్రాళ్ళు వేసే డ్రస్ వేస్తే బ్రహ్మాండంగా ఉంటాడు. అందమయిన వాడు. పైగా వాళ్లలో కనబడని ఆరోగ్యం కూడా ఉంది" అనుకుంది అప్రయత్నంగానే.

ఆమె నవ్వు చూసి తన్మయుడయిపోయిన రాజశేఖరం "మరీ అంతలా నవ్వితే నా బండి ముత్యాలతో నిండిపోతుందండోయ్ !" అన్నాడు.

గబుక్కున నవ్వాపేసింది ఇందిర. "ఏమిటి

తెలుగు పత్రికలన్నిటిలో 'ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక' సర్క్యులేషన్ అధికమైనది

నని ఉద్దేశం—అనతో పరాచికా లాడుతున్నాడు" అని కోపం తెచ్చుకుంది.

"ఇతకీ మీరు నా ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పనే లేదు. మీరు ఏం చదువుతున్నారు ?"

లోపల లెక్క వేసుకుని "పదమూడవ క్లాను" అంది హేళనగా.

"డిగ్రీ కోర్సన్నమాట. ఇంగ్లీషు రాదా మీకు—'పదమూడవ క్లాసు' అంటున్నారు ?" నిండుగా నవ్వేశాడు.

అతని నవ్వు ఆమెకి చాలా బావుంది. అయినా అది తన పాలేరు నవ్వు అన్న విషయం గుర్తు చేసుకుని "నీకు రాదని అలా చెప్పాను" అంది.

ఇంతలో బండి ఊళ్ళోకి వచ్చేసింది. మాటల మధ్యన చీకటి పడిపోవడం కూడా గమనించని ఇందిర ఊరి వీధుల్లో కరెంటు దీపాలు చూసి ఆశ్చర్యపోయింది.

"ఇదేమిటి—కరెంటు కూడా వచ్చేసిందా ?" అని గుండెలమీద చేయి వేసుకుని కళ్ళు పెద్దవి చేసుకుని మరీ ఆశ్చర్యపోయింది. ఆశ్చర్యరసంలో కూడా అమ్మాయిలు ఎంత అందంగా ఉంటారు అనుకున్నాడు రాజశేఖరం.

"అవునండి. మీ యింటికి కూడా కరెంటు పెట్టించారు. ఇక మీ యింటి దగ్గరకు వచ్చే శాము కాబట్టి ఉన్న విషయం చెప్పేస్తాను. నేను మీ పాలేరుని కాను. ఇది మీ బండి కాదు!" అన్నాడు నవ్వుతూ రాజశేఖరం.

తెల్లబోయింది ఇందిర "అయితే .... అయితే" వొస్నేసింది.

"మరేమీలేదు. నేను అంత్రకితం రైలుక మా బంధువులని ఎక్కించి వస్తూ మీరు వంటరిగా సామానుతో రోడ్డుమీద ఉండటం చూశాను. మీ యింటికి కబురు పంపించినా రాత్రి పదకొండుకి గాని చేరుకోరు. అందుకు నా బండిలో 'లిఫ్టు' ఇద్దామనుకుని మీ దగ్గరకు వచ్చాను. మీరేమో నేను మీ పాలేరు ననుకున్నారు. సరే అందులో విష్టమేముందని నేనూ వూరుకున్నాను. క్షమించండి."

ఒక్కసారి ఇందిరకి సిగ్గు వేసింది. తనతన్ని 'నువ్వు' అని సంబోధించడం సామాను బండిలో పెట్టమనడం అన్నీ జ్ఞప్తికి వచ్చి "మీరే నన్ను క్షమించాలి. మిమ్మల్ని చాలా అగౌరవంగా మాట్లాడాను. మీ సహాయానికి చాలా థాంక్స్ !" అంది మెల్లిగా.

"నో, నో, మీవంటివారి కంపెనీ రెండు మైళ్లపాటు నాకు లభింపజేసినందుకు నేనే మీకు థాంక్స్ చెప్పాలి" అని నవ్వేశాడు.

ఇప్పు డతని నవ్వు ఆమె కెంతో బావుంది!

ఇంటిముందు బండి దిగిన కూతుర్ని చూసి సుబ్బారావుగారు ఆశ్చర్యపోయారు— "అదేమిటే ఇందూ! ఉత్తరం ముక్కయినా రాయకుండా దిగబడ్డావు"— అంటూ.

ఇందిరకి కోపం చర్రున వచ్చేసింది.

"చాల్లే నాన్నా—అబద్ధాలు కూడా ఎందుకు? బండి రోడ్డుమీదికి పంపిస్తే మీ పనులు పాడయి పోతాయని మానేసి! ఇప్పు డీయన లేకపోతే ఎంత ఇబ్బంది పడేదాన్ని ?" అంది బుంగమూతి పెట్టి.

చీకట్లో బండిముందు ఎవరున్నదీ కనబడ

రాగబంధం

లేదు సుబ్బారావుగారికి—"ఎవరదీ ?" అన్నా రాయన ఆప్యాయంగా—కూతురికి సాయం చేశా రన్న గౌరవంతో.

"నేనేనండి మావయ్యగారూ—రాజశేఖరాన్ని" అన్నాడు శేఖరం.

చెళ్ళున కొట్టినట్లయింది సుబ్బారావుగారికి. ముఖాన నవ్వు మాయమయింది. అర్థంటుగా కోపం, చిరాకు ముసురుకున్నాయి—

"ఏమంత తొందర రొచ్చిందని బుడబుడ లాడుతూ అడ్డమయినవాళ్ల బళ్ళు ఎక్కి వచ్చావు? కబురంపితే పంపించేవాణ్ణిగా! ఊ నడు లోప లికి!" కసిరాడు కోపంగా.

ఈ హఠాత్పరిణామానికి తెల్లపోయింది ఇందిర. నిట్టూర్చి బండి కదిలించాడు రాజశేఖరం.

ఇంట్లో కూడా జరిగిన దానికి సాధిస్తుంటే

రాజారావు రాజాగారికి అమ్మినభూమి ఒక చెరువు మధ్యలో ఉందని తెలుసుకున్నాడు; అంతకుముందు తనే ఆ భూమి నెప్పుడూ చూడలేదు కాబట్టి ఏం చెయ్యాలో తోచక తన భాగస్వామి రామారావు గారి సలహా అడిగాడు.

"ఏముందీ, ఒక పడవ కూడా అమ్మితే సరి!" అన్నాడు రామా రావుగారు.

ఎ. వెంకటరత్నం (మద్రాసు)

ఇందిరకి ఒళ్లు మండిపోయింది "పరాయి మనిషి కన్నకూతురికి సాయం చేశాడని సంతో షించడం పోయి అవతల అతను వింటున్నాడన యినా లేకుండా మీరు అలా అనడం నాకేమీ బావుండలేదు నాన్నగారూ! ఉత్తరం రాశాను కదా అన్న ధైర్యంతో నేను బయల్దేరి వచ్చేశాను. అతను సాయం చేశాడు కాబట్టి బతికిపోయాను. లేకపోతే నా గతి ఏమయేది ? దానికి అతనికి ప్రతి ఫలం మీనుంచి తిట్లా ? "అడ్డమయిన వాళ్ళు" అన్న బిరుదూనా !" అంది రోషంగా.

సుబ్బారావుగారు కూతురు మాటలు విని తాడి ఎత్తున లేచారు. "ఏమిటేవ్ నాకు నీతులు చెప్పొచ్చావ్ ? గుడ్డొచ్చి పిల్లని వెక్కిరించిందిట! అసలు ఊరి విషయాలునీకేం తెలుసని మాట్లాడు తున్నావు ? .... ప్రతి పనిలోనూ వీడి నాన్న నాకు అడ్డొస్తాడా. ఆస్తి కాస్త ఉందని! ఇప్పుడీ వెధవ ఒకడు దిగబడ్డాడు ఊళ్ళోకి. నాలుగు ఊళ్ళు కబుర్లు చెప్పి పదిమందిని వెంటేసు కున్నాడు. ప్రతి మాటకి ఎదురు, ప్రతి పనికి అడ్డం రావడమే! .... అటువంటివాడి వెంట నా కూతురు బండిలో వచ్చిందంటే ఇంక ఊళ్ళో నా పరువేం నిలుస్తుంది! ఆయన్ని మెచ్చుకుని మెడల్స్ ఇవ్వలేదని నీకు కోపమా! ఆయన రాక పోతే నా గతేమయేది అంటావు పైగా. కాకితో కబురు చేస్తే బండి పంపేవాడిని. అంతగా భయం వేస్తే తిరిగి బస్సెక్కి వచ్చిన దారిన బస్తీకి పోయేదానివి! వెధవ్వేషాలు వేస్తాడు వెధవ!" సణాయించుకుంటూనే బయటికి వెళ్లిపోయా రాయన.

ఇందిర కండ్లలో నీళ్ళు తిరిగాయి. బుద్ధి తెలి సిన తరువాత తండ్రిచేత యిలా మాట పడటం ఆమె కిదే మొదటిసారి. అదీ తను చేసిన తప్పే మిటో తెలియకుండానే! .... అసలు తను రాకుండా హాయిగా పిన్నిగా రింట్లోనే ఉండిపోవాలిసింది అను కుని కళ్ళు ఒత్తుకుంటూ కూర్చుంది.

మేనకోడలు వచ్చిందని నడవాలోకి వచ్చిన గంగా భాగీరథి వరలక్ష్మమ్మగారికి ఇందిర ఏడుస్తూ కూర్చోవడం నచ్చలేదు. "ఎందుకే నా తల్లీ, శుక్ర వారం పొద్దు ఇంటికి వచ్చి నట్టింట కూర్చుని తిరుబడిగా ఏడుస్తున్నావు ? రేపు తెల్లారగట్ల లేపుతాను ఏడుద్దువుగాని లే, లే. స్నానం చేయి. అయినా వాడు మాత్రం ఏమన్నాడు—తనకి ఆ వెంకట్రామయ్యకి ఉన్న తగాదాల కొద్దీ వాడి కొడుకుతో సరసా లాడుకొంటూ నువ్వు రావడం చూసి ఒళ్ళు మండింది. మండదూ మరి—నీకు తెలియదు గాని ఊళ్లో మీ నాన్న మాటకి తిరుగు లేకుండా వేదవాక్కులా ఉండేది. ఈనాటికి ఉద్యోగం చేసి పింఛనీ పుచ్చుకుని ఈ వెంకట్రా మయ్య వచ్చేసరికి అంతా వాడివైపు చేరి వాడికి కొమ్ములు తెప్పించారు. ఏపని తలపెట్టినా అది అలా కాదు బావగారూ—అది చేయవలసిన పద్ధతి అదికాదు బావగారూ అని మొదలెట్టేవాడు. దాంతో మండింది మీ నాన్నకి. కరణం తల్చు కుంటే ఎంతసేపు—దెబ్బకి నాలు గయిదు పొలం తగాయిదాల్లో కోర్టెక్కించి అణగదొక్కేశాడు. కాకపోతే ఏదో కొద్ది ఆస్తి ఉందికదా అని మీ నాన్నని ఎదిరిస్తాడా—మీ నాన్నకున్న ఆస్తిలో వాడిది ఎన్నోవంతు ?"

మేనత్త వర్ణించిన దీర్ఘోపన్యాసంతో గత చరిత్ర సూక్ష్మంగా గ్రహించి "అయితే ఈ అబ్బాయి ఆయన కొడుకన్నమాట !" అనుకుని "అత్తయ్యా, ఇంతకీ ఈ అబ్బాయి చేసిన తప్పే మిటో చెప్పావుకాదు" అంది.

"నవ్వుతావే—బస్తీ చదువులు చదివి నవ్వవూ మరి! మాకు పరువు ప్రతిష్ఠలు, పలుకుబడి ముఖ్యం" అని విసవిసా వెళ్లిపోయింది భాగీరథి గారు.

"హమ్మయ్య" అని తనూ లేచింది ఇందిర.

* * *

స్నానం అవీ ముగించుకుని హాల్లోకి వచ్చింది ఇందిర. వరండాలోంచి సూర్య కిరణాలు దూసుకు వచ్చి కడిగి ఎండని తడి గచ్చుమీద పడి రంగు లుగా చిట్లిపోతున్నాయి. తల తుడుచుకుంటూ

వరండాలోకి పోబోయి ఎవరో కొత్త మనిషి మాట వినబడి ఆగింది ఇందిర ....

"పంపుల స్కీముకి ఇరవయి వేలు అవుతుంది. అందులో సగం గవర్నమెంటు యిస్తుంది. మిగిలిన సగం పంచాయితీ, ప్రజలు కలిసి భరించాలిసి ఉంటుంది. మరి మీ ఊళ్ళోవాళ్ళు ఇస్తారా అయిదువేలు ?" అనడుగుతున్నాడు కొత్తాయన.

ఎవరా యీయన అనుకొంటూ వీథిలోకి చూసింది ఇందిర—జీప్‌కారు కనబడింది ఎదురుగా.

"ఒహో బ్లాక్ డెవలప్‌మెంటు ఆఫీసరు కాబోలు !" అనుకుంది.

సుబ్బారావుగారు నిండుగా గలగల నవ్వారు. "అదేమిటండి. నేను చందా ఇవ్వమనడం అది వసూలు కాకపోవడమూనా ! మన మాటకి తిరుగు లేదనుకోండి ఇంతవరకు ! అరేయ్ పోలాయ్, కాఫీ తయారయిందేమో చెల్లాయిగారిని అడిగి రెండు కప్పులు పట్టుకురా."

బ్లాకాయనకి ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్టుంది? "అన్నట్టు రాజశేఖరం అనే ఆయన పదిమందిచేత సంతకాలు చేయించి ఈ ఏటి బడ్జెట్టులో మిడిల్ స్కూలు కావాలని ఒక మహజరు పెట్టాడు. ఈ సంవత్సరం మీ ఊరికి ఒక స్కీము వేయదలిచాం. కాబట్టి మిడిల్ స్కూల్ కావాలో, పంపులు కావాలో తేల్చుకోండి. ఎందుకంటే దేంటికీ చందా లివ్వమంటే ఎవరూ ఇవ్వరు కాబట్టి .... రెడ్డీ! రాజశేఖరంగారి కోసం కబురు చేశావా ?" అని జవానుని అడిగా డాయన.

"అరుగోండి సార్! వస్తున్నారు కూడా !" అన్నాడు నదరు రెడ్డి.

ఆత్రంగా గేటుకేసి చూసింది ఇందిర—

తెల్లని దుస్తులలో ఉన్న రాజశేఖరం "నిన్నటికి ఇవ్వాల్టికి ఎంత భేదం ?" అనుకుంది ఇందిర అతన్నే కన్నార్పకుండా చూస్తూ.

"మార్నింగ్ సార్—టవున్‌కి పోదామని బయల్దేరాను. ఇంతలోనే మీరు వచ్చారని కబురు తెలిసింది. ఇటొచ్చేశాను. నమస్కారం సుబ్బారావుగారు" అన్నాడు నిండుగా నవ్వుతూ.

సుబ్బారావుగారు మాట్లాడకుండా అర్జంటుగా గోళ్ళు లెక్కపెట్టుకోసాగారు.

అతనంత గౌరవంగా పలకరిస్తూంటే కనీసం "కూర్చోండి" అనయినా అనకుండా బిగుసుకుని కూర్చున్నందుకు తండ్రిమీద కోపం వచ్చింది ఇందిరకి. వరండాలోకి చూస్తే కాళీ కుర్చీ లేదు. గబుక్కున—

"పోలాయ్, ముందు ఇటొచ్చి ఈ కుర్చీ తీసుకెళ్ళి అయ్యగారికి వెయ్యి" అంది బిగ్గరగా.

మాట వచ్చినవైపు తల తిప్పి ఇందిరని చూసి నవ్వాడు రాజశేఖరం. ఇందిర సిగ్గుపడిపోయింది.

"ఎందుకులెండి, రెండు చాపలు పంపించండి—నా వెంట ఇంకా వచ్చారు" అన్నాడు ఆమె వంకే చూస్తూ.

అందరూ కూర్చున్నాక ప్రారంభించారు ఆఫీసరుగారు. "మీ ఊరు విషయమే మాట్లాడుతున్నాం. అన్నట్టు మీ రిక్కడికి వచ్చి ఎన్నాళ్ళయింది ?"

"సంవత్సరం క్రితం నాన్నగారు రిటైరయి ఇక్కడ వ్యవసాయం మొదలెట్టారు. నేను కూడా ఎం. ఏ. అవంగానే ఒక ఏడు ఇక్కడ ఉందామని."

"మీరు వచ్చాకనే కరెంటు కూడా పడినట్టుంది !" అన్నాడు ఆఫీసరుగారు. చదువుకున్న వాడిని ఆ ఊరులో చూస్తుంటే ఆయనకి ప్రాణం లేచివచ్చినట్టుంది.

"ఆఁ. ఏదోలెండి. పాపం వీళ్ళంతా నాకు అండగా నిలిచారు. సుబ్బారావుగారిలాంటి పెద్దల ఆశీర్వాదం ఉంది. అనుకున్న దానికన్న త్వరలో వచ్చేసింది కరెంటు."

సుబ్బారావుగారికి ముళ్ళమీద ఉన్నట్టుంది. కరెంటు రావటానికి తను ఏమీ సాయం చేయక పోగా వ్యతిరేకంగా కూడా ఉన్నాడు. ఇప్పుడు రాజశేఖరం కేవలం తన్ని ఎత్తిపొడిచేందుకే ఆమాట అంటున్నాడని కోపంతో ఆయన ముఖం జేవురించింది.

ఆఫ్రికాలో (కాంగోవద్ద) ఒక చిన్న పిల్లవాడూ, అతని తల్లీ నుంచుని పైన ఎగురుతున్న విమానం వంక చూస్తున్నారు. (వారిద్దరూ నరమాంసం తినే తెగలోని వారు.) "పెద్ద పురుగు ఎగిరి వెడ్తోంది." అన్నాడు పిల్లవాడు.

"కానిలోపలున్నది మాత్రమే తినగలుగుతాం!" తల్లి సమాధానం ఇచ్చింది.

ఎ. ఎస్. రాజు (హైద్రాబాదు)

ఇందిరకి ఈ సంభాషణలో చాలా కొత్త విషయాలు తెలిశాయి. అవి రాజశేఖరంపట్ల ఆమె గౌరవాన్ని చాలా రెట్లు పెంచాయి.

"సరే, అసలు విషయానికి వద్దాం. పంపుల స్కీము పెట్టుకుంటాం అంటున్నారు సుబ్బారావుగారు. మీరేమో స్కూలు కావాలంటున్నారు. చెరువులో ఇంజను పెట్టి పంపుల ఏర్పాటు చేసేందుకు మీ ఊరిలో అయిదు వేలు పోగు చేయాలసి ఉంటుంది. బడి పెట్టాలంటే బిల్డింగు దానికి తగ్గ స్థలం ఇవన్నీ చూపించి పైగా కొంత డబ్బు కూడా ఇవ్వాలి" అన్నాడు.

ఒక్కసారి సుబ్బారావుగారివంక చూసి "ఇప్పుడు ఇంచుమించు అందరి ఇళ్ళల్లో బావులున్నాయి. మంచినీళ్ళకి నాలుగు బావులు వేరే ఉన్నాయి—పంచాయితీవి. అంతగా కావాలంటే ఈ సంవత్సరం ఇంకో రెండు తవ్వించవచ్చు. కాబట్టి పంపులు మరీ అంత ముఖ్యమనుకోను. ఇక స్కూలు విషయం. ఈ రోజుల్లో చదువుకి ప్రజలు ఎంత ప్రాముఖ్యత ఇస్తున్నారో అందరికీ తెలిసిందే ! పిల్లలు ఇక్కడినుంచి బస్తీవెళ్ళి చదువుకోవడం చూడలేక కొన్ని కుటుంబాలు కేవలం చదువుకోసం బస్తీలో కాపరంపెట్టి తద్వారా ఇక్కడున్నవన్నీ అమ్మేసుకుంటున్నారు. అలా బస్తీలో ఉంచే తాహతు లేనివాళ్ళు చదువులే మాన్పిస్తున్నారు. బడి పెట్టడంవలన మన ఒక్క ఊరికే కాక చుట్టు పక్కల ఊళ్ళకి కూడా సహాయం చేసినవాళ్ళ మవుతాం. పైగా ఊరు కూడా పెరిగే అవకాశ ముంటుంది. ఈ టన్నిటి దృష్ట్యా నా ఉద్దేశ్యం బడి ముఖ్యమని. తరువాత పెద్దలు సుబ్బారావుగారి ఇష్టం" అన్నాడు రాజశేఖరం.

అతను చెప్పిన ప్రతిమాటా ఆఫీసరుగారికి నచ్చినట్టుంది — అరుగులమీద కూర్చున్న మిగిలిన వారిని చూసి 'మీరంతా ఏమంటారు ?' అన్నాడు.

"శేఖరంబాబు చెప్పింది రైటు" అన్నాడొకడు.

"డబ్బెక్కు వవుతుంది !" కరణంగారు ఆఖరి ప్రయత్నంగా అన్నారు.

"కానీయండి" అన్నాయి చాలా గొంతులు.

ఆఫీసరుగారుకూడా నవ్వి "బడి చాలా ముఖ్యమని నా అభిప్రాయం కూడా సుబ్బారావుగారూ. మంచినీళ్ళ విషయం వైఏటికి చూద్దాం. శేఖరంగారూ తరువాత మీరు ఏం చేద్దామని ? వ్యవసాయంలోనే ఉండిపోతారా ?" అన్నాడు.

"లేదండీ. రేపు కాలేజీలు తెరవగానే జాబ్ కోసం ప్రయత్నిస్తాను. ఎక్కువకాలం ఒక్కచోట ఉంటే బోర్ కొడుతుంది."

"ఇద్దరూ నవ్వారు. లోపల ఇందిర కూడా నవ్వుకుంది. "ఇటువంటివాడిని తను పాలేరు అనుకుంది!"

"వస్తాను మావయ్యగారూ" అని నమస్కారం పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు రాజశేఖరం. అతనివెంట అక్కడున్న జనం కూడా కదిలిపోయారు.

మంత్రించినట్టు నిలబడిపోయిన ఇందిర తండ్రి మాటలతో ఈ లోకంలో పడింది.

"వీడు నాకు ప్రతిపనిలో అడ్డంపడతాడా ! ఈ గొర్రెలమంద వాడికి వంతపాడటమా ! చవుకలో పోతుందికదా అని పంపులు వేయిద్దామనుకుంటే — ఛ, ఛ, ఎంత అవమానం ? వీడి అంతు తేల్చాలి. కరణం అంటే మజాకా అనుకున్నట్టున్నాడు. పగబడితే పాముని మరచిపోకుండా చేస్తా ..."

ఇంకా వినబడుతున్న ఈ అప్పాత్తురి మధ్య ఒక సందేహం కలిగింది. ఇందిరకి. "మావయ్యగారూ అంటాడు. చుట్టాలు కూడానా .... లేక" సిగ్గుతో నవ్వుకుంది.

"చూశావా, మీ నాన్నని నలుగురిలో ఎంత అవమానం చేశాడో పుండాకోరు ?" అంది మేనత్త ఇందిరతో — ఇప్పటికయినా తెలిసిందా వా డెంత దుర్మార్గుడో అన్నట్టు.

నవ్వొచ్చింది ఇందిరకి. "అతను చేసినదాంట్లో తప్పేముం దత్తయ్యా. అవును పంపులకన్న స్కూలు ముఖ్యంకాదూ. అమాటే ఎవరయినా

రాగ బంధం

అంటారు. బడి లేకపోబట్టిగా నేను చిన్నతనం నుంచి పిన్నిగారింట్లో ఉంది !"

ఆశ్చర్యపడిపోయింది మేనత్త భాగీరథిగారు. "హారినీ, కలికాలం ! పరాయివాడొచ్చి తండ్రిని నలుగురిలో పెట్టుకుని కాదంటే బాగానే ఉందన్న మాట !"

"సరేగాని అత్తయ్యా, వాళ్ళు మనకి బంధువులు కూడానా ?"

"ఆ, వచ్చినకొత్తల్లో మీ నాన్నే వరసలు తిరగేసి చుట్టరికం కలిపాడు. 'మామయ్యా' అని పిలిపించుకుని మురిసిపోయాడు. ఇంకా ఏమేమో అనుకున్నాడులే ! చివరికి తండ్రీ, కొడుకు కలిసి ఊరందరినీ చేరదీసి పాములై కూర్చున్నారు. ఆస్తి ఉన్నవాడిని చూస్తే ఎవరికయినా కన్నెర్రేగామరి !"

ఏదో ఆలోచించుకుంటూ తన గదిలోకి పోయి పరుపుమీద బోర్లా పడుకుంది ఇందిర.

చిన్నతనంనుంచి పల్లెటూరితో పెరిగినవాళ్లయితే అక్కడివాళ్లతో స్నేహం అయి పెద్దయాకకూడా కాలం బాగానే గడుస్తుంది. కాని అక్కడివాళ్లతో అట్టే పరిచయంలేనివాళ్ళు పల్లెటూళ్లల్లో కొన్ని గంటలకన్న ఎక్కువ ఉండలేరు. అందునా బస్తీలోని చైతన్యానికి అలవాటుపడినవారికి నిమ్మకి నీరెత్తినట్టుండే పల్లెవాతావరణంలో నీళ్లనుంచి తీసిన చేపలాగా ఉంటుంది.

ఇందిర పరిస్థితి సరిగా అలాగే ఉంది. చిన్నతనంలోనే తల్లి పోవడంవలన పినతల్లిగారింటి దగ్గర పెరిగింది. చదువుకూడా వాళ్లింటి దగ్గరే చదువుకుంటోంది. అందువలన స్వగ్రామంలో ఎవరితోనూ పరిచయంలేదు. పైగా తండ్రికి కూతురంటే పంచప్రాణాలేగాని ఆమెతో మాట్లాడే వ్యవధానం కూడా ఉండదాయనకి.

వచ్చిన వారంరోజులపాటు వెంట తెచ్చుకున్న శవసాహిత్యం (డిటెక్టివ్) తో పొద్దుబుచ్చింది. చివరికి అవికూడా విసుగుబుట్టాయి.

"అతను కాసేపు వచ్చి మాట్లాడితే బావుండును" అనుకుంది కాసేపు. "పోనీ, నేనే వాళ్ళింటికి వెడితే ! .... అమ్మో నాన్న చంపేయడూ — వెధవ పల్లెటూళ్ళు, ఉన్న యిళ్ళు కాసిని అందులో నాగరికత ఉన్నవాళ్ళు బహు కొద్దిమంది — వాళ్ళ మధ్య పార్టీలు, కక్షలు" విసుగ్గా చెప్పులేసుకొని వీధిలోకి వచ్చింది.

సూర్యుడు ఇంకా ప్రతాపం వెలిగిస్తూనే ఉన్నాడు. టైము చూసుకుంది—మూడయింది" "అలా కొబ్బరితోటలోకి వెడితే నాలుగు కాయలు తినవచ్చుగా" అనుకొని అటువైపుకి దారితీసింది. ఊరు దాటి పొలాల్లోకి వచ్చేసింది.

పిల్లకాలవల మీదుగా వస్తున్న చల్లగాలి మనస్సుకి హాయికలిగిస్తోంది. గాలికి ఎగిరిపోతున్న పమిటచెంగుని గట్టిగా రొంటిన దోపుకొని కనబడుతున్న కొబ్బరితోటకేసి నడక సాగించింది.

ఇంతలో వెనక నుంచి 'ఇందిరా' అన్న పిలుపు వినబడి గబుక్కున వెనక్కు తిరిగింది.

"అతను !"

మనస్సు ఆమెకి తెలియకుండానే ఆనందపడింది. "అయినా, వినబడింది భ్రమేనేమో... ఇంకొంతదూరం నడిచి వెనక్కి తిరిగి చూస్తే ఉంటుందేమో ..." అనుకుని వినబడనట్టుగా మళ్ళీ నడక సాగించింది—చెవులు గాలికి అప్పజెప్పి.

"ఇం .... దిరా."

నిస్సందేహంగా ఆడ గొంతే. వెనక్కి తిరిగింది. రాజశేఖరం వెనకగా దాక్కున్న జానకి కనబడింది.

ఆత్మీయుల్ని చూసినంతగా సంబరపడిపోయింది ఇందిర. గబగబ వాళ్ళ కెదురువెళ్ళి "ఎప్పుడొచ్చావు జానీ" అంది స్నేహితురాలి రెండు భుజాలు పట్టుకుని.

చిలిపిగా ఇందిర వంకకి చూసి "అచ్చం కోతలకి పోతున్నదానిలాగా ఉన్నావు" అంటూ ఆమె రొంటిన దోపుకున్న పమిటచెరుగుని లాగి గాలికి ఎగరేసి "ఇవ్వాళా" అంది జానకి.

"ఈ ఊళ్ళో బంధువు లున్నారా ?" అని అడిగి ఇద్దరికీ కొంచెం దూరంగా నిలబడిన రాజశేఖరం వైపు చూసింది ఇందిర. అంతలోనే ఆమె కొత్త ఆలోచన వచ్చి తెల్లబోయింది !

"ఈయన్ని ఎరుగున్నావనుకుంటా. రాజశేఖరం ఎం. ఏ .... మిస్ ఇందిర బి. ఎస్సి. మొదటి ఏడు" ఇద్దర్నీ పరిచయంచేయబోయింది జానకి.

రాజశేఖరం నవ్వాడు. "ఒక్క ఊళ్ళో వాళ్ళం— మాకు ఒకరు పరిచయాలు చేయాలా ? ఏమంటావు ఇందిరా ?"

ఇందిరకు ఖంగారు తగ్గలా "ఈయన నీ కేమవుతారు ?" అంది మెల్లిగా.

"వీడు మా అన్నయ్య. పిన్నిగా రబ్బాయి !"

తన ఖంగారుకి సిగ్గుపడింది ఇందిర.

రాజశేఖరం "రండి అలా ముగ్గురం కలిసి కొబ్బరితోటలోకి వెడదాం" అంటూ ఇద్దరినీ వెంటేసుకుని బయల్దేరాడు.

జానకి, ఇందిర అతనికి వెనగ్గా నడుస్తూ ఏవేవో విషయాలు మాట్లాడుకోసాగారు. తనకి అతనికి పరిచయం ఎలా అయిందీ చెప్పింది ఇందిర. ఇద్దరూ నవ్వుకున్నారు.

"ఇద్దరు ఆడవాళ్ళు కలుసుకుంటే మాటలకన్న ఎక్కువగా ఏడవడంగాని, నవ్వడంగాని చేస్తారు అన్నాడు మా మిత్రుడు. అది నిజం అని ఈనాడు తెలిసింది. ఇవతల నేనొకడిని ఉన్నానని మరిచిపోతే ఎలా—నాతోకూడా మాట్లాడండి" అన్నాడు రాజశేఖరం వెనక్కి తిరిగి.

వాళ్లనిద్దరినీ కొబ్బరిచెట్టునీడలో కూర్చోపెట్టి "నేను వెళ్ళి కొబ్బరికాయలు నాలుగు పట్టించుకొస్తాను" అని వెళ్లిపోయాడు తాను.

అతన్ని కొంతదూరం పోనిచ్చి "సరేగాని ఇందూ, మా అన్నయ్య నీకు శత్రుపక్షంవాడుటగా !" అంది జానకి నవ్వుతూ.

ఆ ప్రశ్నకి ఇందిర తెల్లపోయింది. "ఆయనే అన్నారా ?" అంది మెల్లిగా.

"ఆఁ, ఏదో మాటవరసకి అన్నాడులే — "సుబ్బారావుగారు మమ్మల్ని అనవసరంగా అపార్థం చేసుకుని మేమంటే మండిపడతారు ! అందుకే ఒకొక్కసారి కుళ్లిపోతున్న ఈ పల్లెటూరి వాతావరణంనుంచి దూరంగా పోదా మనిపిస్తుంటుంది" అని. ఇంతకీ నీకూడా అటువంటి కోపం ఏమయినా ఉందా ?"

"పెద్దవాళ్ళు పోట్లాడుకుంటే అందులో మనకి సంబంధ మెందుకే జానకీ ! అందులోనూ చదువుకున్నవాళ్లం !" అంది ఇందిర.

ఇంతలో కొబ్బరిబొళ్ళాలు తట్టలో పెట్టించుకుని వచ్చాడు రాజశేఖరం. "అమ్మాయిలూ మీ ఓపిక—ఎవ రెన్ని తినగలరో పందెం !" అన్నాడు హుషారుగా.

"మే మిద్దరం ఒకటి మీ రొక్కరూ ఒకటి !" అంది ఇందిర నవ్వి.

ఆమె అన్నమాట అతన్ని ఆశ్చర్యపరిచింది. తనపట్ల ఎటువంటి వ్యతిరిక్తత లేనట్టు అన్న మాటలతో అతనికి ఏదో బరువు దింపినట్లయి మనస్సు తేలికపడింది

అందుకే నవ్వి "భలేవారే—వెనకటికి కేరళలో ఎవడో నీలాంటివాడే ఆశకిపోయి పంచదార తెగ తిని శోరున వచ్చాట్ట" అన్నాడు.

"చ, చ, శుభమా అని అవేం మాటలు బాబూ' అంది ఇందిర చిరుకోపంతో.

జానకి స్నేహితురాలివంకచూసి కనుబొమ లెగరేసి నవ్వింది.

అందరూ ఎదురుగా ఉన్న ఆహారం మీద కాసేపు విరుచుకుపడ్డారు. తరువాత సంభాషణ లోకి దిగి అలా అలా షికారు చేసి ఆ ఊళ్ళో పొద్దు పోవడం అన్న శీర్షికని చేరుకున్నారు.

"అవునే ఇందూ నీ కెలా పొద్దుపోతోంది ఈ ఊళ్ళో ! మా అన్నయ్య మధ్యాహ్నం కాసేపు నిద్ర పోతేనే నాకు పిచ్చెత్తిపోయిన ట్లయింది" అడిగింది జానకి ఆశ్చర్యంగా.

"మొన్న వస్తూ పెట్టెడు శవాలు ఇంగ్లీషువి, తెలుగువి తెచ్చుకున్నాను" అని నవ్వి రాజశేఖరం తెల్లముఖం వేయడం గ్రహించి "మరేమీలేదులెండి. డిటెక్టివునవలలన్నమాట" అంది.

అతను కూడా నవ్వేశాడు. "నేను కూడా ఇంగ్లీషువి కొన్ని నవలలు చదివాను. తరువాత ఉబుసుపోకకి ఒకరోజున తెలుగుది ఒకటి చదివితే రెండు మూడు పెర్రీమాసన్ నావల్స్ చదివి రాశా డనిపించింది."

ఇందిర తెలుగు సాహిత్యాన్ని— అదేదయినా కానీయండి—ఏమయినా అంటే వూరుకోదు. అందుకని వెంటనే "మీరేదో చవకబారు నవలలు చదివి ఉంటారు. కనీసం ముగ్గురయినా మంచి రచయిత లున్నారు డిటెక్టివ్‌సాహిత్యం రాసేవారిలో. వాళ్ల రచనలు ......"

మధ్యలోనే ఆపేసింది జానకి. "చిట్టితల్లీ నువ్వు శవాల్లోకి పోయావంటే ఇప్పట్లో వెనక్కి రావు కాని మరేదయినా మాట్లాడు."

"ఇంగ్లీషు భాషాజ్ఞానం అభివృద్ధి పొందాలంటే ఈ డిటెక్టివ్ నవలలు చదివి ప్రయోజనం లేకపోగా కొన్ని పడికట్టు వాడుక మాటలు మాత్రం మన్ని వదలవు. కథ విలువ కోసం హార్డి, మాన్, టాల్‌స్టాయి—కేవలం సన్నివేశం కోని హాస్యం కావాలంటే వోడ్‌హవుస్ రొమాన్సుకి కోలా ......

"చచ్చాంరా బాబూ ! శవాల మధ్య నుంచి ఆవిడ్ని బయటికి తెచ్చేసరికి ఈయన సారస్వతంలోకి పోతున్నాడు. జమునని గురించో, మాలా సిన్హా గురించో హీనపక్షం అనూప్‌కుమార్‌ని గురించయినా మాట్లాడండర్రా, లేకపోతే నేను వెళ్లిపోతాను" అంటూ లేవబోయింది జానకి.

చేయి పుచ్చుకు వెనక్కి లాగి కూర్చోపెట్టాడు రాజశేఖరం. అక్కడి నుంచి బొంబాయి, మద్రాసుల మధ్య సరదాగా పరుగెత్తింది సంభాషణ.

దీపాలు పెట్టేవరకు అలాగే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చుని అప్పుడు బయల్దేరారు పూరి కేసి. విడిపోయేముందు చేయి నొక్కుతూ "రేపు మా అన్నయ్యగా రింటికి రా భోజనంచేసి .... మేమే మీ యింటికి వద్దామనుకొన్నాం, రేపు తప్పకుండా రావాలి" అంది జానకి.

అలాగేనని చెప్పి బయల్దేరింది. తోటలో గడిపిన ఆ సాయంత్రం ఆమె కెంతో మధురంగా తోచి జరిగిన సంభాషణ నెమరు వేసుకుంటూ ఇంట్లోకి వెళ్లింది.

"ఏమిటే ! మరీ తెగించిన దానిలా తయారయావు? వాడితో నిన్న కలిసి వచ్చినందుకే మీ నాన్న మండిపడ్డాడు కదా, ఇవాళ కొబ్బరితోటలో కలుసుకున్నావా ? వాడు వింటే ఏమయినా ఉందా !" నోరు నొక్కుకుంది మేనత్త.

మొదట తెల్లబోయింది ఇందిర. అంతలోనే ఏదో తెలియని ఆవేశంతో "అవును కలుసుకున్నాను. రేపు వాళ్లింటికి వెడుతున్నాను. సరా" అని రివ్వున గదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

స్తంభించిపోయింది గంగాభాగీరథి వరలక్ష్మమ్మ గారు.

మర్నాడు భోజనా లయేదాకా ఇందిరకి ముళ్ల మీద ఉన్నట్లుంది. ఏమీ చదవ బుద్ధికాలేదు. ఏపనీ చేయ బుద్ధికాలేదు. నాలుగు మెతుకులు నోట్లో వేసుకుని దొడ్డిదారిన బయల్దేరింది, పని చేసే పిల్లని వెంటేసుకుని. తీరా బయటికి వచ్చాక దారిలో రకరకాల అనుమానాలు రాసాగాయి. రాజశేఖరంకి, జానకికి తను వాళ్లింటికి రావడంలో అభ్యంతరం లేకపోవచ్చు. ఇష్టమూ ఉండీ ఉండచ్చు. కాని వాళ్ల పెద్దవాళ్లు కూడా అటువంటివాళ్లే నన్న నమ్మకం ఏముంది ? "మా యింటికి ఎందుకు వచ్చావు ?" అని అవమానిస్తే.

భయపడిపోయింది ఇందిర. మళ్లీ తన అర్థం లేని అనుమానాలకి తనే నవ్వుకుంది. "అటువంటివాళ్లయితే జానకి రమ్మనమని ఎందు కంటుంది ? అతడు దాన్ని ఎందుకు బలపరుస్తాడు. తను వాళ్లని రమ్మని అనగలిగిందా ? కాబట్టి వాళ్ల, పెద్దవాళ్లు నాన్నలాంటివాళ్లు కాదన్నమాట !

"హలో ఇందూ — ఇంకా రాలేదేమా అని ఇంటిల్లిపాదీ ఎదురుచూస్తున్నాం. రా, రా, ఈవిడ మా పిన్ని. బాబాయి పొలం వెళ్లారు. సరే ఈయన గారు తెలుసు ననుకుంటా !"

అందరూ నవ్వారు. ఇందిర ఆవిడికి నమస్కారం పెట్టింది.

"రామ్మా ఇందిరా, నీక్కూడా మామీద కోపమేమోనని భయపడ్డాను. బంగారుతల్లివి — నిన్ను చూడటం ఇదే మొదటిసారి నాకు" అంటూ లోపలికి తీసుకెళ్లింది రాజశేఖరం తల్లి సరస్వతమ్మ గారు.

వాళ్ల ఆదరణ ఇందిరని ముగ్ధురాల్ని చేసే

సింది. ఎవరో ఆత్మీయులు మధ్యకి వచ్చిన ట్లనిపించింది ఆమె మనస్సుకి.

"ఏరా రాజా, ఆ అమ్మాయి అంత ధైర్యంగా వస్తే నువ్వు సిగ్గుపడుతున్నావా ఏమిటి అలా బిగుసుకుపోయావు" నవ్వుతూ అడిగింది కొడుకుని ఆవిడ.

రేడియో 'ట్యూన్' చేయడంలో నిమగ్నుడయిపోయిన రాజశేఖరం ఫక్కున నవ్వి "సరేలే, ఆవిడగారిని ఈ వూరు తెచ్చిం దెవరో ఆవిడ్నే అడుగు" అన్నాడు.

నవ్వుతూ తల వంచుకుంది ఇందిర.

సరస్వతమ్మగారు ఎంతో ముచ్చట పడిపోయింది.

రేడియోలో క్రికెట్ రన్నింగ్ కామెంటరీ పెట్టి నలుగురూ కాస్సేపు కారమ్సు బోర్డు, కాసేపు చతుర్ముఖ పారాయణం ఆడారు. మధ్యాహ్నం కాఫీ, టిఫిన్ కూడా వాళ్లింటిలోనే కానిచ్చి సాయంత్రం చీకటిపడ్డాక ఇల్లు చేరుకుంది ఇందిర.

వరండాలో పులి లాగా కూర్చునిఉన్న తండ్రిని చూశాకగాని తను ఉదయాన్నగా ఇల్లు వదిలిపోయానన్న విషయం గుర్తుకు రాలేదు. అప్పుడు కంగారుపడింది ఇందిర — తండ్రి అడుగుతే ఏం చెప్పాలా అని. కాని ఆయన ఏమీ మాట్లాడక పోవడంతో కొత్త ధైర్యం పుంజుకుంది. కొత్త ఆలోచనలు రాసాగాయి.

ఈ రకంగా పదిహేను రోజులు గడిచిపోయాయి. ఈ కాలంలో తండ్రి తను వాళ్ల ఇంటికి వెళ్లటం విషయం ఏమీ అడగకపోవడం ఇందిరకీ ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. ఒకవిధమైన మొండి ధైర్యం కూడా వచ్చింది. ఆలోచించుకునేందుకు టైము బాగా ఉండటంవలన ఆయన అడిగితే శపీమని చెప్పేందుకు సరైన సమాధానం కూడా అట్టే పెట్టుకొంది.

ఎదురుచూస్తున్న ముహూర్తం రానే వచ్చింది.

"నువ్వు వాళ్లింటికి వెళ్లటం — వాడితో తిరగడం నాకేమీ బావుండలేదు. ఊరుకుంటున్నాము కదా అని మరీ రెచ్చిపోతున్నావు" అన్నా రొకరోజున సుబ్బారావుగారు గంభీరంగా.

ఇందిర చలించలేదు. "ఈ ఊళ్లో నాకు ఒంటరిగా ఉండాలంటే ఏమీ తోచదు నాన్నా — వాళ్లింటిలో మా క్లాసుమేటు జానకి ఉంది. వాళ్లంతా సరదాగా మాట్లాడతారు. అలా వాళ్ళు మాట్లాడుతున్నారు కనకనే నే నిన్నాళ్ళు ఉండగలిగాను. లేకపోతే ఏనాడో తోచక పిన్నిగారింటికి పారిపోయి ఉండేదాన్ని" అంది తాపీగా.

సుబ్బారావుగారి నోరు మూత పడిపోయింది.

ఆయన భార్యని అమితంగా ప్రేమించాడు. ఆవిడ పోయాక లోకం అంధకారమయంగా కనపడిం దాయనకి. ఆ నైరాశ్యంలో కాంతి కిరణంలా మిగిలిన కూతుర్ని చూసుకుని తన ప్రేమ అంతా ఇందిరవైపు మళ్లించా రాయన. ఇందిర ఇంటిలో తిరుగుతుంటే ఆయనకి ఎక్కడలేని ఆనందం. ఆయన కంటివెలుగు ఆమే ! "నా తల్లి వస్తే

ఇంటికి విందుదనం వచ్చినట్లుంటుంది" అను కుంటూ రాయన.

కాని కూతుర్ని కలవలకి రమ్మంటే తోచదన్న వంకతో ఎగ్గొట్టేసి పిన్నిగా రింటిలోనే ఉండి పోవడం ఆయన్ని అమితంగా బాధించేది. అథవా వచ్చినా రెండు రోజులుండి ఏడ్చి పారిపోయేది. అటువంటిది ఈ సారి నెల అవ్వస్తోంది వచ్చి. తనకి ఇందిర ఇంట్లో తిరుగుతేనే చాలు. కాని ఆమె చేస్తున్న పని మాత్రం నచ్చలేదు. అయినా అందుకు అభ్యంతర పెడితే .... ఆలోచించలేక పోయా రాయన.

మంచంమీద పడుకుని తండ్రిని తలుచుకుని జాలిపడింది ఇందిర.

"వచ్చి నెల్లాళ్లయింది. ఇక నే వెళ్లాలి" అని బయల్దేరిన జానకిని రాజశేఖరంతో బాటు స్టేషనుకి వెళ్లి బండి ఎక్కించింది ఇందిర. ఇద్దరూ కలిసి ప్లాటుఫారంమీద నిలబడితే అంది జానకి. "మీ రిద్దరూ కలిసి నన్నిలా సాగనంపుతూంటే ఎంత ముచ్చటగా ఉందని ఇందూ' అని నవ్వింది.

"పోవే పాడు మాటలు నువ్వూను" చిరుకోపం చూపించింది ఇందిర.

"నిజమే ఇందిరా—ఆరోజు రావాలని మనసారా కోరుకుంటున్నాను నీకు తెలుసా— ఈ నెల్లాళ్ల నా ప్రయత్నం కూడా అదే" అంది ఈ సారి సీరియస్‌గా.

ఇందిర ఏమీ మాట్లాడకుండా ప్లాట్‌ఫారం చివరగా నిలబడి స్టేషన్‌మాస్టరుతో మాట్లాడు తున్న రాజశేఖరంవైపు చూసింది. వాళ్ళ వెనకగా రైలు పొగ కనబడితే "బండి వస్తోంది జానకీ" అంది.

తిరిగి వచ్చేప్పుడు ఏమీ మాట్లాడలేకపోయింది ఇందిర. ఆమె మనస్సులో జానకి అన్న మాటలు వినబడుతున్నాయి.

"జానకి వెళ్లిపోయిందన్న దిగులా ఇందిరా, మాట్లాడకుండా కూర్చున్నావు. ఇంకొక్క వారంలో నీకూ కాలేజీ తెరుస్తారుగా!"

అతనివంక చూసి తల దించేసుకుంది ఇందిర. కాసేపాగి "మీరు ఈ ఏడు కూడా వ్యవసాయం లోనే ఉండిపోతారా?" అనడిగింది మెల్లగా.

కాస్సేపు ఏమీ మాట్లాడలేదు శేఖరం. చివరికి "లేదు ఇందిరా—ఈ నెలన్నర నుంచి మన ముగ్గురం కలిసి సరదాగా గడిపాక మళ్లీ నేను వంటరిగా ఈ ఊళ్ళో ఉండటం కష్టం. అందుకే ఉద్యోగం కోసరం ప్రయత్నిస్తున్నాను"

బండి ఊళ్ళో వచ్చేసింది.

"అరుగో మీ నాన్నగారు రావిచెట్టుకింద మీటింగులో కూర్చున్నారు మనిద్దరం యిలా వస్తుంటే వాళ్లందరికీ అదే చర్చనీయాంశం అవుతుంది. అది మీ నాన్నగారికి కష్టం కలిగిస్తుంది."

"పోనీయండి .... ఒకరి విమర్శకి నే నెప్పుడూ భయపడను!"

"అదికాదు మనం .... కలిసి స్టేషనుకి వెళ్లకుండా ఉండాలిసింది. వెళ్లేప్పుడు ముగ్గురం ఉన్నాం కాని రావడం మన మిద్దరమే. పల్లెటూళ్లలో ...." నానేశాడు.

రాగబంధం

ఇందిరకి కోపం వచ్చింది. "పశ్చాత్తాపపడుతున్నారన్నమాట నన్ను తీసుకు వెళ్లినందుకు. మీరింత పిరికివా రనుకోలేదు." అంది విసురుగా.

"నా ఉద్దేశం అదికా దిందిరా. అనవసరంగా వూహాగానాలకి అవకాశం ఇవ్వడ మెందుకని."

"అనవసరంగా నన్నమాట! సరే బండి ఆపండి—మా యిల్లు వచ్చింది" అని ఛెంగున దూకి ఇంట్లోకి వెళి పోయింది.

చివరిలో రాజశేఖరంతో తన్న మాటలు మననం చేసుకుని బాధపడింది ఇందిర లోపలికి వెళ్లిన తరువాత. "ఎందుకు తను అంతలో కోప్పడి పోయింది అతనిమీద. "మీరింత పిరికివా రనుకోలేదు" అంది తను. కాని సరిగా ఆలోచిస్తే అతను చెప్పిందే రైటనిపిస్తుంది కూడా. ఏమనుకున్నాడో ఏమో పాపం—రేపు సాయంత్రం కలుసుకుని క్షమాపణ చెప్పుకోవాలి" అని సమాధాన పరుచుకుంది మనస్సుని.

గడుస్తున్న క్షణం మాత్రం మనది. గడవబోయేది ఎలా ఉంటుందో చెప్పలేం. కాని అనుక్షణం ఆ విషయాన్ని విస్మరించి చేయబోయే పనులను గురించి ఊహాగానాలు చేస్తుంటాం. భవిష్యత్తుమీద ఆ 'ఆశ' లేకపోతే జీవితమే నిస్సారంగా అగుపడుతుంది.

తండ్రి వచ్చి అత్తయ్యతో వంట గదిలో మాట్లాడుతున్న మాటలు మెల్లిగా వినబడుతూంటే జాగ్రత్తగా వినసాగింది ఇందిర.

"ప్రతి వెధవ అనేవాడే — ఏదో కరణంగారు పరువు కోసం పాకులాడుతాడు కాని కూతురు చూడండి. అప్పుడే సంబంధం కలిపేస్తోంది" అని. అన్నారంటే అనరూ మరి—పరాయి మగాడితో బండిలో వయస్సులో ఉన్న ఆడపిల్ల ప్రయాణం చేసిందంటే—!"

తరువాత మేనత్త మెల్లిగా అన్న మాటలు వినబడలేదు. ఆపైన తండ్రి కూడా గొంతు తగ్గించడంతో ఆ ప్రయత్నం కూడా మానుకుంది ఇందిర.

"తను చేసిందాన్లో తప్పుందా?" అని ప్రశ్నించుకుంది. ఆమె కంటికి, మనస్సుకి ఏటువంటి తప్పు కనబడకపోవడంతో తండ్రి పడుతున్న ఆందోళనకి నవ్వుకుంది.

భోజనాలదగ్గర—

"నీకు కాలేజీ ఎప్పుడమ్మాయ్?" అనడిగారు సుబ్బారావుగారు.

"ఇంకా వారంపైన ఉందిలే నాన్నా!" అంది మరేమీ హడావుడిలేదు లెమ్మన్నట్టుగా.

"కొంచెం ముందుగా వెళ్లి పుస్తకాలు అవి చూసుకోవడం మంచిది. అందుకని రేపుదయం బండి కట్టిస్తున్నాను. అత్తయ్య తెల్లవారుజామునే కాఫీ కాచిస్తుంది, తాగి బండి ఎక్కు. రేపే నీ ప్రయాణం!"

తెల్లబోయింది ఇందిర. ఉరుములేని పిడుగులాగా వచ్చిన యీ వార్తకి ఏదో చెప్పుదా మనుకుంది కాని తండ్రి ముఖవైఖరి చూస్తే నోట్లోమాట పెగలలేదు.

"ఏం?" అన్నా డాయన గట్టిగా.

"అలాగే" అంది మెల్లిగా.

రాత్రి ఆలోచనలతో సతమతమయిపోయింది. ఈ ఊరు వదిలిపోతూంటే ప్రతిసారి ఆనందంగా ఉండేది ఆమెకి — మళ్ళీ బస్తీకి పోతున్నానుకదా అని. కాని ఈసారి .... అక్కడ గడిపిన నెలన్నైని రోజులు మధుర క్షణాలుగా గడిచిపోయాయి. ఆత్మీయుల్ని వదలిపోతున్నట్లుగా గుండెల్ని పిండుతున్నట్లుగా ఉంది ఆమె కీసారి.

'తనమాటలకి క్షమాపణచెప్పుకుందామనుకుంది!'

రైల్లో ఎక్కి రైలు కదలే ముందు పాలేరు రాఘవులు అన్నాడు "రాత్రి రాజశేఖరంగార్ని ఎవరో కొట్టారండి" అని.

అదిరిపోయింది ఇందిర. "అతనికి విరోధులు ఎవరుంటారు ? అని ప్రశ్నించుకుని సమాధానం స్ఫురించగానే నిలువునా వణికిపోయింది.

"ఎవరు కొట్టారు ? ఎందుకు కొట్టారు ? ఎప్పుడు కొట్టారు ?" అంది ఆత్రంగా.

"రాత్రి మాలపల్లిలో స్కూలుకి వెళ్ళివస్తుంటారు టండి. దారిలో ఇద్దరు తాగి కొట్టుకుంటుంటే విడదీయబోయారంట. దాంతో వాళ్ళిద్దరు కలిసి ఈ అయ్యగారిని బాదేశారు ...." అని కాసే పాగి "అసలు వాళ్ళు కొట్టుకోవాలనే కొట్టుకుంటున్నారుటండి !" అన్నాడు మెల్లిగా.

ఆశ్చర్యపోయింది ఇందిర "అంటే ?"

కాసేపు తటపటాయించి "ఎవరో గిట్టనివారు కొట్టించారని అనుకొంటున్నారండి అందరూ. లేకపోతే ఎంత మైకంలో ఉన్నా రాజశేఖరం బాబుగారిని చూడంగానే మనిషి దణ్ణం పెట్టాలిసిందే నండి మన ఊళ్ళో ! ఆయన అందరితో కలిసి తిరుగుతారండి. ఎవరితోనో కలిసితిరగటం ఇష్టం లేనివాళ్ళు చేయించారండి" అన్నాడు.

మాటలమాటున ఉన్న అర్థాన్ని గ్రహించి చేతుల్లో ముఖం కప్పేసుకుంది ఇందిర.

వీటితో సంబంధం లేనట్లుగా రైలు కదిలింది.

తను అశక్తురాలు. ఊళ్ళో ఉండగానే ఈ వార్త తెలిసిఉంటే ఎలాగోలా పోయి చూసి వచ్చేది. అయినా ఏముఖం పెట్టుకుని వెడుతుంది ? తన మూలంగా జరిగిన పనికి—తన తండ్రి మూర్ఖతతో జరిపించిన పనికి ఏమని సంజాయిషీ చెప్పుకుంటుంది ? .... తను చేయగలిగింది చేస్తున్నది ఒక్కటే ...... ముఖం కప్పేసుకుని కిటికీలోంచి బైటకి పెట్టేసుకుంది.

కాలేజీలు తెరిచారు. మామూలుగా వెడుతోంది ఇందిర. కాని జానకిమాత్రం ఇంకా రాలేదు. ఇప్పుడు జానకి ముఖం చూడాలన్నా సిగ్గుగా ఉంది ఇందిరకి. జరిగినదానికి మూలం తనే కదామరి!

ఇంగ్లీషు క్లాసుకి మిగిలిన ఆడపిల్లలతోబాటు ఇందిరకూడాపోయి లోపల కూర్చుంది. క్లాసులో అంతా కలకలం రేగుతోంది. కారణం అవాళ కొత్త లెక్చరరు రాబోతున్నాడుట ! ఎలా ఉంటాడు, వాడికి మొదటగా పేరు పెట్టే ఛాన్సయే అవకాశం ఎవరికి వస్తుంది ఇత్యాది చర్చల్తో చిన్నసైజు బజారులా ఉంది క్లాసు.

ఎదురుచూస్తున్నాయన రానేవచ్చాడు. వచ్చి వాయన్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయింది ఇందిర.

రాగబంధం

రాజశేఖరం !

ఎప్పటిలా పరిపూర్ణ ఆరోగ్యంతో, చిరునవ్వుతో తన కంటెదుట కనబడుతున్న అతన్ని చూసి ఇందిర తృప్తిగా నిట్టూర్చింది. కాని అంతలోనే తనపట్ల అతని అభిప్రాయ మేమయినా మారిందేమోనన్న అనుమానం మేఘంలా కమ్ముకుంది ఆమె ముఖాన్ని.

క్లాసవగానే ఆడపిల్లల మధ్యగా నడిచి వెళ్ళిపోయింది ఇందిర.

తనకోసం ఆగుతుందేమోనని గుమ్మంలో నిలబడ్డ రాజశేఖరం నిరాశచెందాడు. పిలుద్దామని నోటిదాకా వచ్చింది కాని అది కాలేజీ అన్న విషయం స్ఫురించి భారంగా స్టాఫ్‌రూం కేసి వెళ్ళిపోయాడు.

క్లాసులో కుర్రాళ్ళు తేరుకుని పేరేమీ దొరక్క తాత్కాలికంగా రాజేంద్రకుమార్ అని పెట్టుకుందాం—పోలిక బాగాఉంది అనుకున్నారు.

జానకిరాకతో స్తబ్ధుగా ఉన్న కథకి మళ్ళీ చలనం కలిగింది. ఇందిరతో మాట్లాడుదామని ప్రయత్నిస్తున్న అన్నగారిని అతనితో మాట్లాడేందుకు భయపడుతున్న ఇందిరని తన ఇంటిలోకి ఒకరికి తెలియకుండా ఒకరిని పిలిచి హఠాత్తుగా సమావేశపరచింది.

అతనితో ఏకాంతం లభించగానే మనస్సులో తను పడుతున్న క్షోభ అంతా కన్నీళ్ళ రూపంలో బయటకు వచ్చేసింది ఇందిరకి. "నన్ను క్షమించండి. నావలన మీకు చాలా అనర్థాలు కలిగాయి" అంది. బుగ్గలమీదుగా కన్నీళ్ళు పమిటలో ఇంకిపోతున్నాయి.

రాజశేఖరం నిండుగా నవ్వి ఆమె ముఖాన్ని రెండు చేతులతోనూ పొదివి పట్టుకుని "ఆ అనర్థాలకి శిక్ష అనుభవించేందుకు సిద్ధంగా ఉన్నారా మరి ?" అన్నాడు ఆమె కండ్లలోకి చూస్తూ.

"ఊ" అంది రెప్పలు బరువుగా వాల్చేసి.

"ఇది" అంటూ ఆమెను దగ్గరకు తీసుకున్నాడు.

అప్పుడే లోపలికి వచ్చిన జానకి పొంగిపోయింది చూసిన దృశ్యానికి. అప్పుడే సుఖాంతం శోభ ఇవ్వకూడదు రోయ్—ఇంకా 'స్థానిక విలన్' అయిన ఇందిర నాన్నగార్ని కూడా ఒప్పించాలి.

* * *

"ఇందిర కనబడటం లేదన్న" వైరు అందుకుని ఖంగారుగా వచ్చిన సుబ్బారావుగారిని కూర్చోపెట్టి ఇందిర పినతల్లి కళ్యాణి "మొన్న వచ్చినప్పటి నుంచి అదోలా ఉంది బావా! లాలించి అడిగితే చెప్పింది. మా నాన్న నేను ప్రేమించిన అబ్బాయిని చేసుకోనీయడు. అతన్ని చేసుకోకపోతే నేను బతకలేను" అని. దాంతో నేను కేకలేశాను. "మీ నాన్న అటువంటి మూర్ఖుడు కాడు. నువ్వంటే ఆయనకి ప్రాణం. పైగా నువ్వు కావాలంటున్న కుర్రాడు కూడా మంచివాడు—చదువుకున్నవాడు. అన్ని హంగులూ ఉన్నవాడు కాబట్టి తప్పక ఒప్పుకుంటాడు మీ నాన్న" అని చెప్పాను. అయినా ఏడుస్తూనే ఉంది. మొన్న ఉదయం స్నేహితురాలింటికి వెళ్ళింది మళ్ళీ రాలేదు." అంది

సుబ్బారావుగారు కన్నీళ్ళు పెట్టుకుని "నేను మాత్రం కాదంటానా! దానికన్న నాకు కావలసిందేముంది. అతనూ శ్రేష్ఠయినవాడు. లేకపోతే నామాట కాదంటాడన్న కోసం తప్ప.... నా తల్లి కనబడితే నేనే వెళ్ళి అతన్ని బతిమాలి అల్లుణ్ణి చేసుకుంటాను" అన్నాడు.

"అప్లికేషన్ శాంక్షన్ అయింది రావయ్యా శేఖరం" అంది కళ్యాణి.

జానకీ, ఇందిర రాజశేఖరం గదిలోంచి బయటికి వచ్చారు నవ్వుకుంటూ.

"మిమ్మల్ని అనవసరంగా కష్టపెట్టాం. క్షమించండి మావయ్యగారూ" అన్నాడు రాజశేఖరం దగ్గరగా వచ్చి.

మొదట కొంచెం ఆశ్చర్యపోయినా సర్దుకుని "మొత్తానికి మా మరదలు పిల్ల వరాచికాలు బాగానే ఆడుతుందే! ముసలాళ్ళకి ఈమాత్రం షాక్ ట్రీట్‌మెంట్ కావాలిలేవయ్యా శేఖరం. లేకపోతే దారిలోకి రారు. ఏమ్మా ఇందిరా — ఇదుగో నీ రాజశేఖరుడు" అన్నారు. ★

మనమూ - మనరాష్ట్రం

7-వ పేజీ తరువాయి

అయితే ఈ ఎన్నికలలో గెలుపు ఏ పార్టీది అని ప్రశ్నిస్తే, మొత్తంమీద కాంగ్రెసుదేనని చెప్పవచ్చు. ఈ సంగతి ప్రతిపక్షాలవారే అంగీకరిస్తున్నారు. ఎన్ని స్పర్ధలు, ముఠా తగవులువున్నా, కాంగ్రెస్ 70 ఏళ్ళ చరిత్ర గల జాతీయపక్షం గాబట్టి, అదిగాక, గత రెండు ప్రణాళికలలో చెప్పుకోదగ్గ ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించినది అవడంచేత కాంగ్రెస్ అంటే జనంలో అభిమానం పోలేదు. పైగా అర్థబలం, అంగబలం, కట్టుదిట్టమైన సంస్థగా వ్యవహరించగల సామర్థ్యం మరే పార్టీకి లేదు. కాబట్టి కాంగ్రెసు గెలుస్తుందంటే అతిశయోక్తి కాదు. కానీ గత ఎన్నికలలో వచ్చినంత అఖండమైన మెజారిటీ వస్తుందా అన్నదే సందేహం.

కాంగ్రెసుకు సవాలు

1955 లో ఎన్నికలకు ఇప్పటికి తేడా ఉంది. అప్పట్లో కమ్యూనిస్టులను ప్రధానమైన ప్రతిపక్షంగా ఎంచి, ప్రజాస్వామ్య పక్షాలన్నీ ఏకమై, ఏకోన్ముఖంగా పోటీ చేశాయి. ఇప్పుడా పరిస్థితిలేదు. కాంగ్రెసును ఓడించడానికి అన్నీ నడుం కట్టుకు కూర్చున్నాయి. ఒకవైపు కమ్యూనిస్టుపార్టీనేగాక, మరోవైపు ఇంకో బలమైన స్వతంత్రపార్టీని కూడా కాంగ్రెస్ ఎదుర్కోవలసి వస్తున్నది. ఇవికాక, ఇంకా చిల్లర మల్లర పార్టీ లనేకం. ఈ అన్నింటిని కాంగ్రెస్ ఎలా నెగ్గుకురాగలదో చూడాలి.

1955 కు ఇప్పటికి వోటర్ల సంఖ్యాబలం పెరిగినా (55 లో $1\frac{1}{2}$ కోట్లు ఇప్పుడు 190 లక్షలు) దాంతోపాటు వారిలో ఎన్నికలంటే విర్లిప్తత, నిర్లక్ష్యం కూడా ఎక్కువైనాయి. అందుకే 55 ఎన్నికలలో ఉన్న ఉత్సాహం, పట్టుదల ముఖ్యంగా విద్యావంతులలో శూన్యంగాఉంది. ఇది కాంగ్రెస్‌కు దెబ్బ; కమ్యూనిస్టులకు లాభం.

కమ్యూనిస్టుల బలం

కమ్యూనిస్టులకు ప్రధానమైన అండ కార్మిక, కర్షకజనం. కమ్యూనిస్టుపార్టీ—విద్యావంతులైన మధ్యతరగతి ప్రజల దృష్టిలో—ఎంతటి అప్రతిష్ఠపాలైనా, ఎంత దేశద్రోహకరమైన పంథా తొక్కినా, పార్టీ వోటింగ్ బలం చెక్కుచెదరదు; కాంగ్రెస్ గాని, తదితర పార్టీలుగాని, కమ్యూనిస్టుల దేశద్రోహ పంథా చిత్రిస్తూ చేసే ప్రచారం, ప్రసంగాలు, ఆ పార్టీ మూలస్థానాన్ని చేరలేవు. అందుకు 52, 55 ఎన్నికలే ప్రత్యక్ష తార్కాణం. స్థానాలు గెల్చినా, ఓడినా, తమ బలం చెక్కుచెదరదన్న ధీమాయే ఈసారికూడా ఎక్కువ మంది అభ్యర్థుల్ని కమ్యూనిస్టుపార్టీ నిలబెట్ట సాహసించడానికి ప్రధానకారణం. ఉదాహరణకు చూడండి. కమ్యూనిస్టుపార్టీ 1952 ఎన్నికలలో 67 స్థానాలకు

పోటీచేసి $14\frac{1}{2}$ లక్షల వోట్లతో 41 స్థానాలు గెలిచింది. 1955 లో 160 స్థానాలకు పోటీ చేసి, 15 మందిని మాత్రం గెల్పించుకోగలిగినా 26 లక్షల వోట్లు పోలు చేసుకోగలిగింది. ప్రజాస్వామ్య పక్షాలన్నీ ఏకమై నిలిచినా, వోటింగ్ బలాన్ని రెట్టింపు చేసుకోగలిగిందంటే, కమ్యూనిస్టుపార్టీ ధీమా ఏమిటో తెలుస్తోందిగదా ? ఈసారి ప్రజాస్వామ్య పక్షాలన్నీ సమైక్యంగా లేకపోవడంతో కాంగ్రెస్ వోట్లు చీలిపోయి, తమ కెక్కువ స్థానాల్ని లభించగలవని కమ్యూనిస్టులు ఆశపడటంలో తప్పేమీ లేదు. ఎందుకంటే 1952 ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ నిజానికి కమ్యూనిస్టులకన్నా రెట్టింపు వోట్లు (22 లక్షలు) సాధించినా ప్రతిచోటా బలం చీలిపోవడం వల్ల కమ్యూనిస్టులకన్నా తక్కువ స్థానాలే వచ్చాయి. ఇప్పుడు కూడా కొంతమటుకు అటువంటి ప్రమాదమే కాంగ్రెస్‌కు ఎదురవుతోంది.

స్వతంత్రపార్టీకి అవకాశాలు

ఇక పోతే ఈ ఎన్నికలలో కొత్తగా అవతరించిన స్వతంత్రపార్టీ, భూమి శిస్తు రద్దు చేస్తాం, వ్యక్తి, వ్యాపార స్వేచ్ఛ కల్పిస్తాం, పరిశ్రమలను జాతీయం చేసే విధానానికి స్వస్తి చెబుతాం, సన్నకారు రైతుల భూమి హక్కు కాపాడతాం అంటూ నినాదాలతో చేస్తున్న ప్రచారం కొందరిని ఆకర్షించేమాట నిజం. అయితే ఎందరు ఈ నినాదాలను నమ్మి వోటు చేస్తారో చెప్పలేం. పైగా కాంగ్రెస్‌కు బలమైన ప్రజాస్వామ్య ప్రతిపక్షం ఉండాలంటూ ప్రారంభమైన ఈ పార్టీ, సిద్ధాంతాలను గాలికి వదలి, ప్రజాస్వామ్య వ్యతిరేకమైన కమ్యూనిస్టులతో లోపాయికారీగా ఎన్నికల పొత్తు కలపడం, దక్షిణాదిన ద్రవిడ కజగంతో, ముస్లిం లీగ్ తో బేరాలాడటం ఉత్తరాదిన అకాలీదళ్ మొదలైన మత సంస్థలతో చేయి కలపడం వెగటుగా కన్పిస్తుంది. స్థానాల గెలుపు వోటములతో నిమిత్తం లేకుండా ప్రజాస్వామ్య ప్రతిపక్ష నిర్మాణ మే ధ్యేయంగా అవసరమైతే ఒంటరిగానైనా ఎన్నికల రంగంలోకి దూకితే చాలామంది హర్షించేవారు.

ఈ పార్టీకి బలమైన జిల్లాలు మూడు. శ్రీకాకుళం, గుంటూరు, చిత్తూరు. ఇందులో వెనుకటి కృషి కార్ లోక్‌పార్టీకి బలంఉన్న శ్రీకాకు

తంలోనే ఎక్కువ స్థానాలు రావచ్చు (55 ఎన్నికలలో సమైక్య సంఘటనలో భాగస్వామిగా 22 స్థానాలు 52 ఎన్నికలలో కె. ఎల్. పి. గా 15 స్థానాలు, సంపాదించింది. వీటిలో ఎక్కువగా శ్రీకాకుళంలో వచ్చినవే) కాని ఇటీవల ఉభయ విశాఖలలో కాంగ్రెస్ బలపడిందని వినికిడి. మరి ఎన్ని స్థానాలు లభించగలవో చెప్పలేం. ఇక తతిమ్మా జిల్లాలలోనూ, తెలంగాణాలోనూ ఈ పార్టీకి బలం తక్కువ. ఏవైనా కొన్ని సీట్లు సంపాదించడమన్నది కాంగ్రెస్ వోట్లు చీల్చడంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అదైనా కమ్యూనిస్టు• పోటీలేని చోటే—కమ్యూనిస్టులుంటే ఆ చీలిక వారికే లాభమని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు.

ఇక తతిమ్మా పార్టీలలో ఈసారి ప్రజాసోషలిస్టుపార్టీ బొత్తిగా నామరూపాలు లేకుండా పోవచ్చు. ఈ పార్టీకి పూర్వం బలం ఉన్నది ఒక విశాఖ జిల్లాలోనే. అదైనా శ్రీ పి. వి. జి. రాజు నాయకత్వం మూలంగా 55 ఎన్నికలలో 13 సీట్లు గెల్చుకుంది. ఇప్పుడు పి. వి. జి. రాజు కాంగ్రెస్‌లోచేరిపోవడంవల్ల ఈ పార్టీ నామమాత్రావశిష్టమైంది. అందుకే

మనమూ—మన రాష్ట్రం

10, 12 సీట్లకన్నా ఎక్కువ పోటీ చేయడంలేదు. ఒకటో, అరో సాధిస్తే ఘనతే. సోషలిస్టుపార్టీ కూడా ఇంచుమించు ఇదే స్థితిలో ఉన్నది. ఈ అఖిల భారత పార్టీ ప్రధాన కార్యస్థానం ఆంధ్ర రాజధానిలో ఉన్నా బలం ఇతర రాష్ట్రాలలోనేగాని ఇక్కడకాదు.

స్వతంత్ర, కమ్యూనిస్టుల తరువాత ఎక్కువ మంది అభ్యర్థుల్ని నిలబెడుతున్న జనసంఘం కూడా ఇదే కోవలోది. ఈ జనసంఘం వారు కొందరు ఇదివరకటి రెండు ఎన్నికలలో పోటీ చేసినా, శాసనసభలో ఒక్క స్థానాన్ని కూడా గెల్చుకోలేకపోయింది. మరి ఇప్పుడు అందుకు భిన్నంగా ఉంటుందనుకోడానికి ఆస్కారం కన్పించదు.

ప్రజాపార్టీ భవిష్యత్తు

ప్రజాపార్టీ క్రితం 55 ఎన్నికలలో ఐక్య సంఘటనలో ఒక భాగస్వామిగా 5 సీట్లు గెలిచింది కాని, ఈసారి ఒక్క తెన్నేటి విశ్వనాథం గెలిచినా విశేషమే. ఈయన క్రిందటిసారి మాడుగులలో శ్రీ పి. వి. జి. పెట్టిన అభ్యర్థి చేతుల్లో ఓడిపోయిన సంగతి గుర్తుండే ఉంటుంది.

రాజధాని నగరంలో ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ సంస్థ మొదటిసారిగా అసెంబ్లీకి పోటీ చేస్తోంది. ఒకటి అర ఈ మత సంస్థ కైవసం చేసుకుంటుందేమో చెప్పలేం.

ఇక స్వతంత్ర అభ్యర్థులు. ప్రతి ఎన్నికలోనూ వీరి సంఖ్యాబలం తగినంత ఉంటుంది. ఓడిపోయేవారు ధరావత్తు కోల్పోయేవారు అధామాషీలోనే ఉంటారు. ప్రస్తుతం స్వతంత్రులెందరో తెలియదు. 55ఆంధ్ర శాసనసభ ఎన్నికలలో 162 మంది స్వతంత్రులు పోటీచేసి, 22 (తరువాత దాదాపు అందరూ కాంగ్రెస్‌లో కలిశారు) మంది గెల్చారు. 110 మందికి డిపాజిట్ కూడా దక్కలేదు. ఈసారి బహుముఖమైన పోటీలలో ఈమాత్రం మందైనా నెగ్గడం కష్టం. కాని వీళ్లవల్ల తతిమ్మా రాజకీయ పక్షాలకు కొద్దో గొప్పో దెబ్బ తగలడంమటుకు ఖాయం.

55, 57 ఎన్నికలలో అన్ని పార్టీలకు భూసంస్కరణలు ప్రధానమైన సమస్యగా ఉంది. ఇప్పుడది తీరిపోయింది. గత రెండు ప్రణాళికలలో సాధించిన అభివృద్ధి, 3 వ ప్రణాళికలో సంకల్పించిన అభివృద్ధి గురించి చెప్పుకొని ధైర్యంగా వోటర్లముందు నిలవడానికి కాంగ్రెస్‌కు తాహతుఉంది. ప్రతిపక్షాలకు ఇప్పుడు కాంగ్రెస్‌ను సహేతుకంగా విమర్శించడానికి సరైన సమస్య లేకపోగా, నిందాప్రచారానికి దిగాయి. ఈ ప్రచారం ఎంతమటుకు వోటర్ల చెవి కెక్కినదీ, లేనిదీ రుజువుపరచేది ఎన్నికల ఫలితాలే.

★

నాలుగు ఫిడేళ్లూ, ఒక క్లారినెట్టూ, ఒక పియానో, ఒక మృదంగంతో చిన్న 'ఆర్కెస్ట్రా' ఏర్పాటు చేశాడు శర్మగారు. రిహార్సల్ మొదలు పెట్టబోతూండగా మద్దెల వాయించే అతను కంగారుపడి వాద్యం వాయించేశాడు. శర్మగారు గుడ్లురుముతూ లేచినుంచున్నారు.

"వాయించిన వాడెవడో వెంటనే తప్పొప్పేసుకోపోతే ఊరుకునేది లేదు;" అని గర్జించారు.

డి. యం. రావు (గుడివాడ)

యువ ప్రపంచం

హాస్టలు వసతులు

ఒక సోదరుడు హాస్టల్లో జాగా లభించడం లేదంటూ వ్రాశారు. కాని హాస్టల్లో వుంటున్న వాళ్ళు మాత్రం యేం సుఖపడుతున్నారు? మా హాస్టలు విషయం చూడండి. మా రూములో పన్నెండుమంది విద్యార్థినులు వున్నారు. అంతా పోస్టు గ్రాడ్యుయేటుకోర్సు చదివే వాళ్ళమే. ఒక రైల్వే వెయిటింగు రూములాగ వుంటుంది మా రూము. ఇంక, ప్రొద్దున్న లేచింది మొదలు రాత్రి పడుకునేవరకు కనీసం పదిమార్లయినా మేము మరో బిల్డింగుకు వెళ్ళి రావాలి. (కాఫీ, స్నానం, భోజనం మొదలైనవాటికి) ఇలా తిరగడంలో మాకు ఎంత టైము వృథాఅవుతున్నదో చెప్పలేను. మాకు పరీక్షలు సమీపిస్తున్నా, సరియైన సౌకర్యాలు కలిగించకపోవడం శోచనీయం. ఇంకా యెన్నో లోపాలు వున్నాయి. కాని అవన్నీ వ్రాస్తే ఎందుకూ పనికిరాని కంఠశోషేగాని, మా మొర ఆలకించే వాళ్లెవరు?

ఎ. లక్ష్మి, (తిరుపతి.)

* * *

నేటి విద్యాలయములు

విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ లేదని విమర్శ చేయని వారుండరంటే అతిశయోక్తి కాదేమో! నేటి విద్యాలయములు విద్యార్థినీ విద్యార్థుల సృజనాత్మకశక్తిని పెంపొందించే విధముగ రూపొందకపోవడం గమనించతగ్గ విషయము. ఈనాడు గ్రామస్థులు పట్టణ వాసులు వారి వారి ప్రాంతాలలో పాఠశాలలు, కళాశాలలు లేకపోవడం తమ ప్రాంత పురోభివృద్ధికి లోపముగాభావించి విద్యాశాఖపై వత్తిడి తెచ్చి వాటిని ఏర్పాటు చేసుకొంటున్నారు.

ఇలాంటి పాఠశాలల్లోను కళాశాలల్లోను ప్రాథమికావసరాలకు సరిపోవు శాస్త్రపరికరాలుకూడా ఉండటంలేదు. కాలేజీలలో బి. యస్ సి. స్థాయిలోగూడ సామూహికంగా ప్రయోగాలు చేయడంకద్దు. విద్యాభ్యాసకులకు విస్తృతగ్రంథపఠన మవసరము సామాన్యులకు పాఠ్యగ్రంథముల సేకరణే వీలుగానప్పుడు అదనముగా గ్రంథసేకరణ దుర్లభము. అందువలన విద్యాప్రణాళికానుగుణంగా పొందుపరచబడిన గ్రంథాలయము ప్రతివిద్యాసంస్థకు ఉండాలి. విద్యార్థిదశ ఉద్వేగభరితమైనది. ఆ ఉద్వేగాన్ని సక్రమ పద్ధతులలో పరివర్తనం చెందిస్తే విద్యార్థుల భావిజీవితము ఉజ్జ్వలంగా ఉంటుంది.

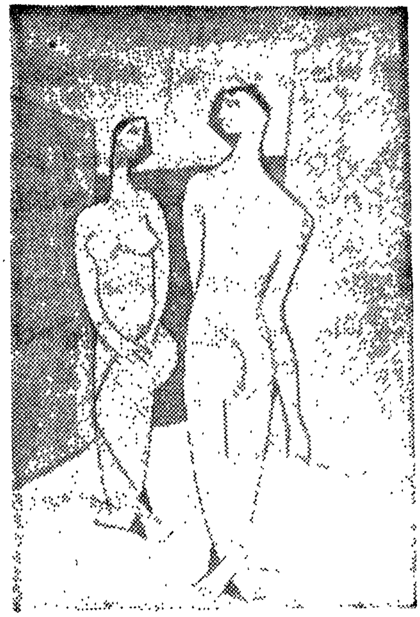
యస్. యన్. కొత్రగడ్డ
(పిట్టలవారిపాలెం).

* * *

వర్ణాంతర వివాహాలు

శ్రీ రావు బాబుగారు వర్ణాంతర వివాహాలు అందరూ ఆమోదిస్తారా? అంటూ సందేహం వెలిబుచ్చారు. సంఘంలో ఎవరు ఆమోదించక పోయినా, పెళ్ళి చేసికొనే యువతి యువకులు, తమ తల్లిదండ్రులను ఒప్పిస్తే చాలు. అందుకు ఓర్మి సహనం, అనునయం లాంటివి కలిగి మంచిగా ప్రవర్తించాలిగాని తొందరపడిఘర్షణపడి పరిస్థితులను రసాభాస చెయ్యరాదు. తన ప్రయత్నం విఫలమయినప్పుడు యువకుడు తన కాళ్ళపై నిలువబడే శక్తి ఉన్నప్పుడు అవతల యువతి తనకు ఎప్పుడూ అనుకూలంగా వుంటుందని విశ్వాసం కలిగినప్పుడు, ఆమె సమ్మతితో, తల్లిదండ్రులను ఎదిరించి వివాహం చేసుకోవచ్చు.

ప్రేమించిన యువతి కొరకు తల్లిదండ్రులను దూరంచేసుకొంటామా? అన్నారు రావుగారు. ఒకవేళ వారికిష్టమయిన యువతిని చేసుకుంటే అత్తకోడండ్రకో, వియ్యంకులకో సరిపోక నరకంగా తయారైన సంసారాలు ఎన్ని లేవు? అప్పుడు యువకుడు సన్యాసం పుచ్చుకోనటమో లేక, వేరే కాపురము ఉండటమో జరుగుతున్నది కదా. 'అంత్య నిష్ఠూరంకంటె ఆదినిష్ఠూరం మంచిదని నా అభిప్రాయం. మనకిష్టమయిన వారిని చేసికొని తాత్కాలికంగా దూరమయినా క్రమేణ తప్పక దగ్గరవుతారు. ఇక తల్లిదండ్రుల ఆశలు అడియాశలు చెయ్యక్కరలేదు! మనస్సుఉంటే మార్గముంటుంది' అన్నట్లు బాహ్యంగా దూరంగా వున్నా వారిని తప్పక అదుకోవచ్చు. ఇంట్లో ఉండి కలతలు కలహాలు

ఆడం, ఈవ్
చిత్రకారుడు: వై. జె. దేవ్ (కాకినాడ)

పెంచుకోడంకన్న దూరాన ఎవరికి వారు సుఖంగా ఉండటం మంచిదేమో!

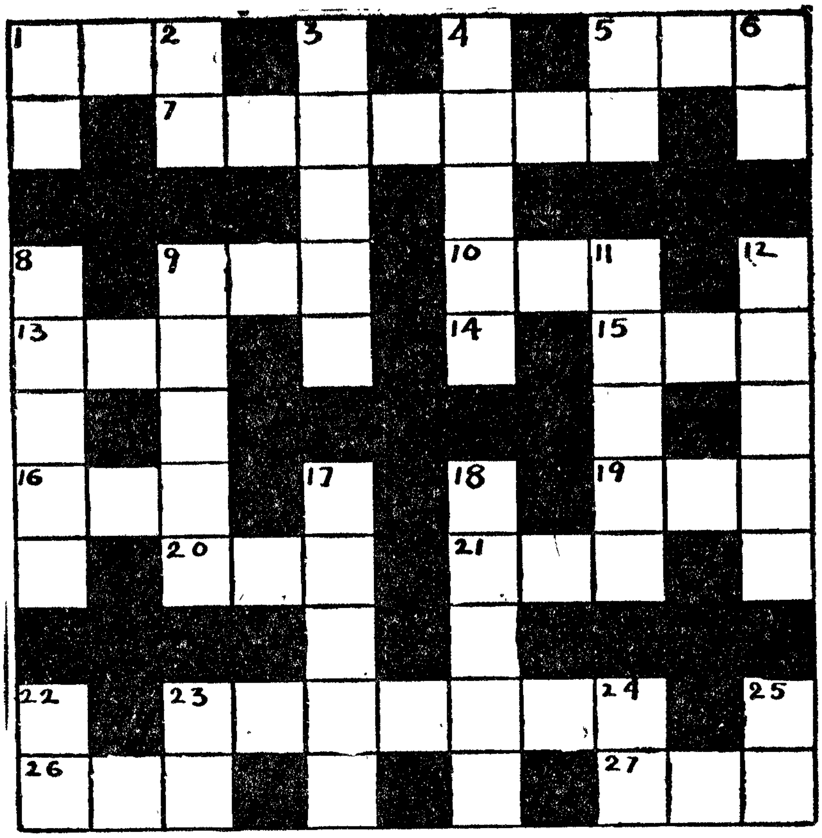
శ్రీ రావుగారు 'ఎవరికోసం ఎవరిని త్యాగం చెయ్యాలి' అన్నారు. ఈ త్యాగం అన్నది మరొక విచిత్రమైనమాట. నచ్చినఅమ్మాయిని చేసికొంటే త్యాగం చేశామనుకోటం, ప్రియురాలని వదలుకొని తలిదండ్రుల కోరిక తీర్చి అబ్బ! ఎంత త్యాగంచేశాను' అనుకోటం పొరపాటు. త్రికరణ శుద్ధిగా చెయ్యటం మానవ ధర్మం! ఇందులో ఎవ్వరినీ త్యాగం చెయ్యవలసిన అవసరంలేదని నా వుద్దేశం.

యువతీ యువకులు ఒకరినొకరు ప్రేమించుకుంటే వివాహం చేసికొని, అటు తల్లిదండ్రులను పూర్తిగా మరువక, రాకపోకలు మానుకోక, మొదట్లో ఎన్ని అవమానాలు కలిగినా సహించి, వారిని కూడ గట్టుకురావటం గొప్ప! అవసరం.

వేతంచర్ల గుండాచార్లు (నాగపూర్)

కవరుపైన 'యువ ప్రపంచం' శీర్షికకు అని స్పష్టంగా వ్రాయాలి

గళ్లనుడికట్టు - 89

అడ్డం

1. వేలి నడుమలో జడ !
5. తెప్పకోసం తేలిక మధ్య ఒకటి వచ్చేట్లు మార్చాలి.
7. దుర్వినీతులు, ఉద్ధతులు. (ఉదుటు చివర మార్చి (బతుకులు అర్థం వచ్చే మాట కలపాలి)
9. భయము!
10. కాను, కలగాపులగ మయిపోయింది.
13. నిజవు అర్థం వచ్చే మాట కూడా కలగాపులగమే !
15. ఫేనము.
16. వాడుకలో గొడుగు.
19. కావాలి: చివర మార్చిన వచ్చే మొగలియాకుల గొడుగు. (కలగాపులగం)
20. మురశత్రువెవరు ?
21. భర్త.
23. క్షుద్రములు. (చిలుకపాలు నయనములలో వెదకండి !)
26. 'మర్యాద—.' (కథలలో తీర్పులు చెప్తూ ఉంటాడు.)
27. ఒకప్పుడు పట్టాభిషేకం చేసుకున్న వాటిలో ఒకటి !

నిలువు

1. వేదిక తగ్గించినా అదే !
2. క్రింద నుంచి వడ్రంగి ఉపయోగించేది.
3. చిన్న పులి !
4. గాభరాకి వాడ్తారు. వైషమ్యము అని నిఘంటువు
5. వృశ్చికము.
6. అబద్ధం !
8. చెయ్యి ముందుకని, అయినట్లయితే దయ.
9. ఒకవిధమయిన వరి ధాన్యము. (మాట ముందు ధర ఉంటుంది.)
12. వేగివాడు, కొంచెం మారు రూపములో ఉన్నాడు !
17. భీరుడు.
18. ఇది చెయ్యకపోతే దున్నపోతై పుడ్తావని గిరీశం!
22. '—టీకా' రంటారు.
23. చిన !
24. భాగము క్రింద నుంచి తెల్లనిని.
25. చిన్నదయితే తూలిక !

88-వ గళ్లనుడికట్టుకు జవాబు

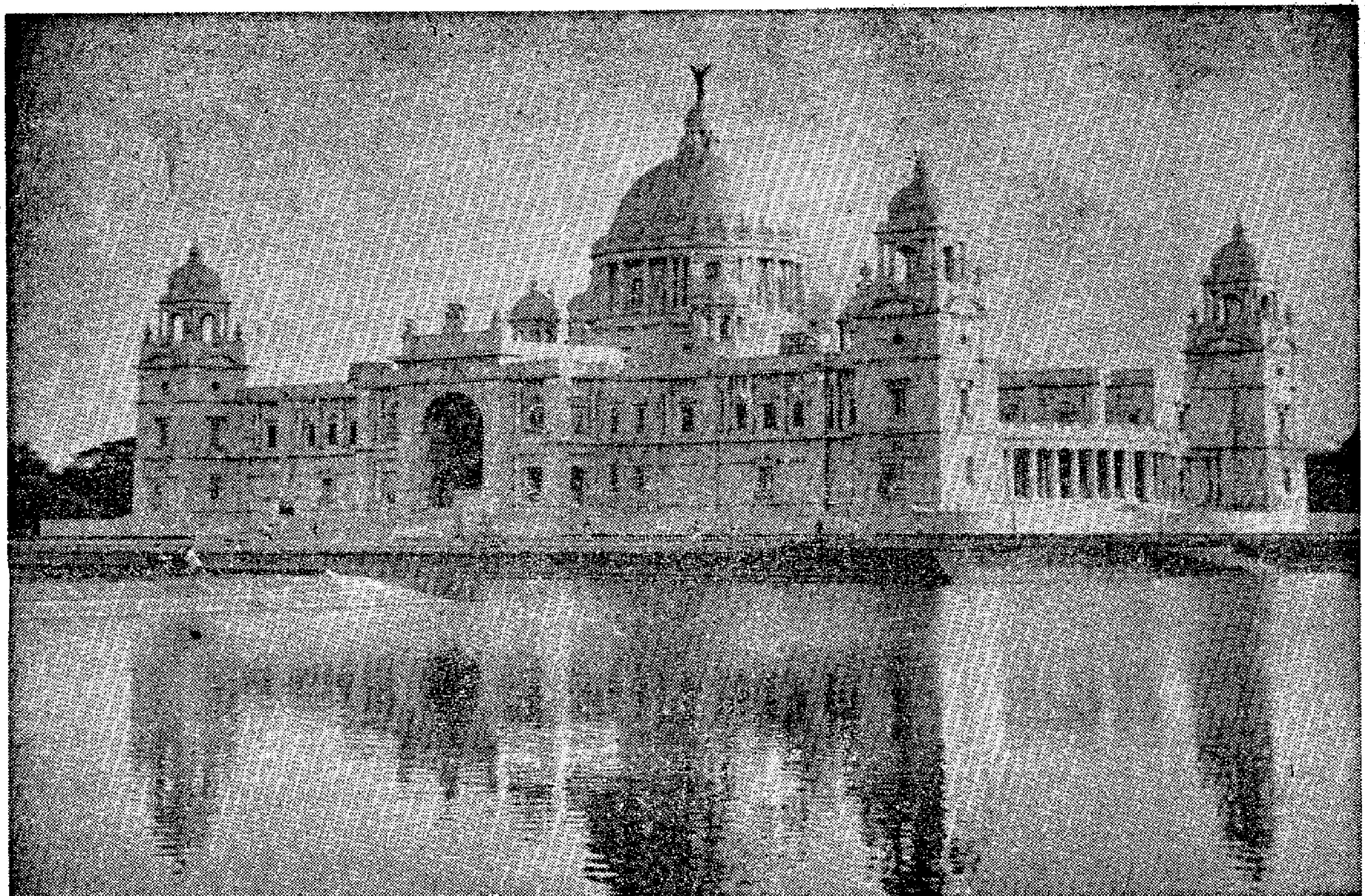
ప	లు	వ		చి	ను	కు		అ	ల	క
ల్ల		ల్ల		ట్టె		ధ		భి		ద
వ	లి	భ	ము	లు		ర	త	న	ము	లు
ము		ము		క	లి	ము		య		డు
	కాం				ఘ			ము	దం	
అ	జ్ఞా		కు	వ	ల	య	ము		ద	గా
	చి	న			య				న	
కాం		వ		క్షౌ	ము	ది		త		ఆ
కే	మ	నీ	య	ము		గు	జ్ఞా	ల	య	ము
ల		త		ద		వాం		పో		ద
ము	త్య	ము		ము	ద్దా	యి		శి	ల్ప	ము

కథకానికథ పోటీ నిబంధనలు

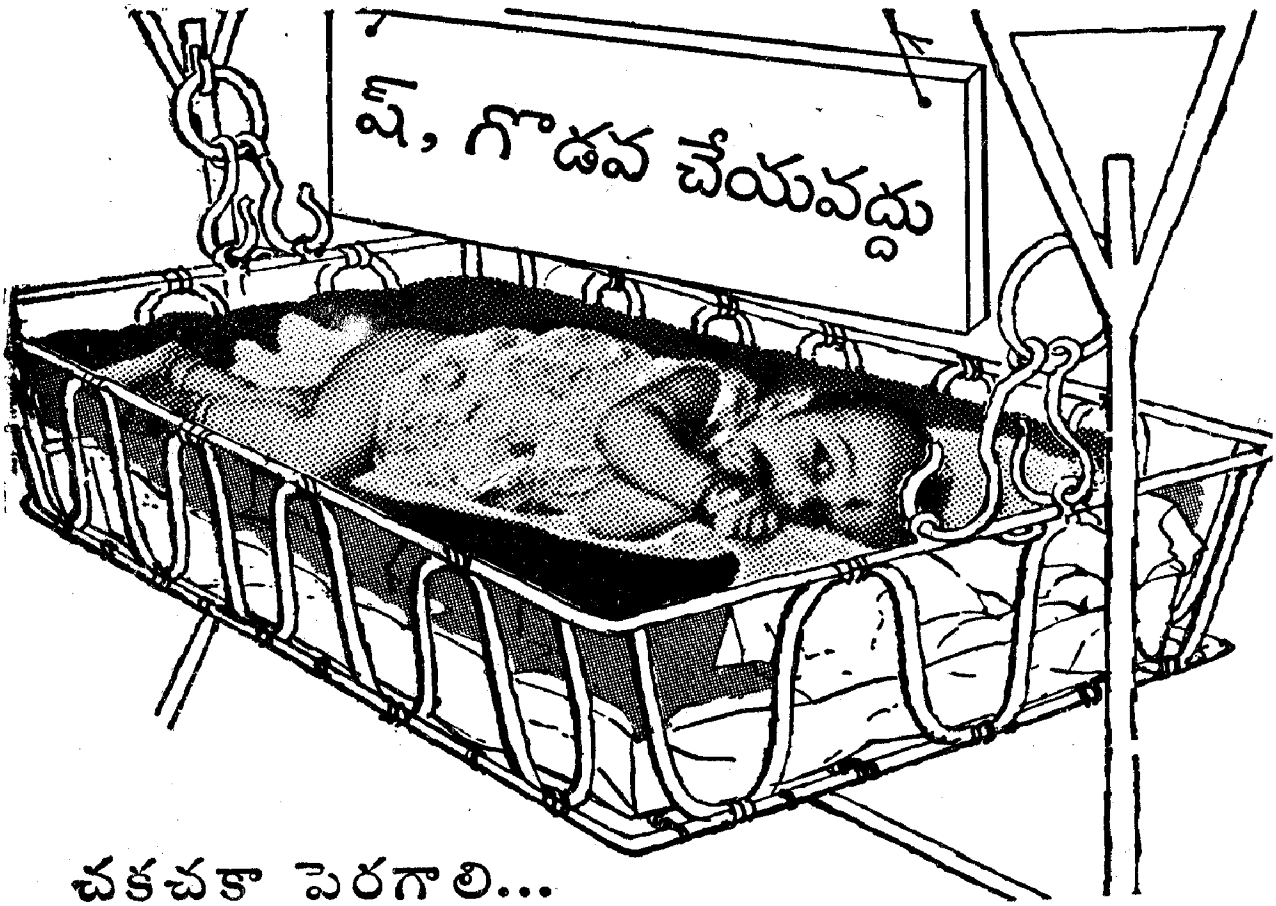
(1) కవరుమీదగాని, కార్డు మీదగాని, ఇన్‌లాండు కవరు మీదగాని స్పష్టముగా 'కథకాని కథ పోటీకి' అని వ్రాయాలి.

(2) ఈ పోటీ కథలతో ఇతర రచనలను జత చేసిపంపకూడదు. పోటీకి అర్హతలేని రచనలు త్రిప్పి పంపబడవు. వాటిమీద ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుపబడవు. కార్డులు జతచేసి పంపకూడదు.

Edited, Printed and Published by S. Radhakrishna at the Andhra Patrika Press 6 & 7 Thambuchetty Street Madras-1. Chief Editor : S. Sambhu Prasad.

కలకత్తాలో విక్టోరియా స్మారక మందిరం

చకచకా పెరగాలి...
చురుకుగా తిరగాలి...

ఏడాదిలో ఎన్ని విద్దెలు నేర్చుకోవాలనీ! పాకాలి డేకాలి అడుగుల్లు వెయ్యాలి. ఈలోగా – ఈ యేడాదిలోనే బరువు రెట్టింపు పెరగాలి. పాపాయి ఇన్ని పనులు సాధించి చక్కబెట్టాలంటే తలిదండ్రులు అడుగడుగునా ఆదుకోవాలి. అజీర్తిచేసి పాప ఆరోగ్యం దెబ్బతినకుండా చూడడం తలిదండ్రుల బాధ్యత.

ఇందుకు అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ వారి గ్రైప్ మిక్శ్చర్ అన్నివిధాలా తగినదని డాక్టర్లు చెబుతున్నారు. అది హాయిగా ఉంటుంది. చక్కగా పనిచేసి ఫలితాలు చూపిస్తుంది. పాలపళ్లు మొలిచే నెలల్లో పాపల కేమాత్రం బాధ లేకుండా చూస్తుంది.

మీ పాపాయికి ప్రతి ఉదయం, అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ వారి గ్రైప్ మిక్శ్చర్ ఒక టీ స్పూను పాటి పట్టండి. పాప తన పనులన్నీ చకచక చక్కబెట్టుకు చక్కగా పెరిగి తిరుగుతుంది.

అమృతాంజనము లిమిటెడ్‌వారి గ్రైప్ మిక్శ్చర్

తయారుచేయువారు :
అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ .14/15, లజ్ చర్చి రోడ్, మద్రాసు – 4
బొంబాయి - 1, కలకత్తా - 1, న్యూఢిల్లీ - 1.

JWT/-AM-G-1417